

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΝΑ' | ΤΕΥΧ. Α' | ΑΘΗΝΑΙ, Ι. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14, Τ. 140-ΤΗΛ. 718-308 | 1/15 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1974 | ΑΡΙΘ. 22-23

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΝΑΝΤΙ ΤΩΝ ΣΥΓΧΡΟΝΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ

Θ'.

Η ΝΕΟΤΗΣ

1. 'Αλλ' ἐὰν οἱ ἀρχαῖοι "Ἕλληνες, οἱ μετὰ σοφίας καὶ χάριτος πάντα τὰ εἰς τὸν ἄνθρωπον ἀφορῶντα μελετήσαντες, οὕτως ἀποφαίνονται, τί νὰ εἴπωμεν ἡμεῖς σήμερον, οἱ ζῶντες καὶ κινούμενοι καὶ ἀναπνέοντες ἐν τῇ «καινῇ κτίσει» (Β' Κορ. 5,17), τῇ ὑπὸ τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ ἀνακαινισθεῖση καὶ ἀναμορφωθείση; Ποῖος δ' ὁ σκοπὸς τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Θεοῦ Λόγου; "Ἴνα ἐλευθερώσῃ ἡμᾶς! Πόθεν; Ἐκ τῆς δουλείας τῆς ἁμαρτίας! Διὸ καὶ κραυγάζει ὁ θεῖος Ἀπόστολος: «ἐλευθερωθέντες δὲ ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας ἐδουλώθητε τῇ δικαιοσύνῃ» (Ρωμ. 6, 18). Καὶ τί δὲν σημαίνει ἡ φράσις! Δουλεία καὶ ἡ μὲν, δουλεία καὶ ἡ ἄλλη! 'Αλλ' ἡ μὲν τυραννίαν δηλοῖ ἐξῶθεν, ἡ δὲ ὑπακοὴν ἐκ προαιρέσεως. Ἡ μὲν εἶναι βασανιστική, θάνατον ἐπιφέρουσα, ἡ δὲ χαρισματική, εἰρήνην, χαρὰν καὶ μακαριότητα χορηγοῦσα!

2. Καὶ συνεχίζει ὁ θεῖος ἀπόστολος Παῦλος: «Ὡσπερ γὰρ παρεστήσατε τὰ μέλη ὑμῶν δοῦλα τῇ ἀκαθαρσίᾳ καὶ τῇ ἀνομίᾳ εἰς τὴν ἀνομίαν, οὕτως νῦν παραστήσατε τὰ μέλη ὑμῶν δοῦλα τῇ δικαιοσύνῃ εἰς ἁγιασμόν» (ἐνθ' ἄν.). Καὶ συνεχίζει: «Τίνα οὖν καρπὸν εἴχετε τότε, ἐφ' οἷς νῦν ἐπαισχύνεσθε; τὸ γὰρ τέλος ἐκείνων θάνατος. Νυνὶ δὲ ἐλευθερωθέντες ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας, δουλωθέντες δὲ τῷ Θεῷ, ἔχετε

τὸν καρπὸν ὑμῶν εἰς ἁγιασμόν, τὸ δὲ τέλος ζωὴν αἰώνιον. Τὰ γὰρ ὀφώνια τῆς ἁμαρτίας θάνατος, τὸ δὲ χάρισμα τοῦ Θεοῦ ζωὴ αἰώνιος ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν» (Ρωμ. 6,21-23). Μόνον λοιπὸν ἐὰν γνωρίζωμεν καλῶς τί ἐστὶν Ἐλευθερία ἐν Χριστῷ καὶ ποῖα τὰ δωρούμενα ὑπὸ τοῦ Θεοῦ χάρισμα τῷ ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας ἐλευθερωθέντι ἀνθρώπῳ, εἴμεθα εἰς θέσιν καὶ νὰ ἐκτιμῶμεν ἐπαξίως καὶ νὰ ἀξιολογήσωμεν ὀρθῶς καὶ τὸ μέγα τοῦτο ἀγαθὸν τῆς Ἐλευθερίας, ὑπὲρ τῆς ὁποίας καὶ ὁ Χριστὸς ἀπέθανεν!

3. 'Αλλ' ἡμεῖς γινόμεθα μάρτυρες τὴν σήμερον ἡμέραν ροπῆς ἀκατασχέτου τῆς Νεότητος, τῆς σπουδαζούσης μάλιστα Νεότητος, κραυγαζούσης ἐν ἀδιακρίτῳ ὁρμῇ ὅτι τὸ φύσει κεκτημένον δικαίωμα τῆς Ἐλευθερίας παρέχει εἰς αὐτὴν καὶ τὸ δίκαιον τοῦ ἐξουσιάζειν ἐν παντί, τοῦ ἀρνεῖσθαι τὰ πάντα, τοῦ ἐπιβάλλειν τῆς ἰδίας ἀντιλήψεως ἀρχὰς καὶ ἀξιώματα, τοῦ ἀνατρέπειν αὐτὴν ταύτην τὴν ἰσονομίαν καὶ ἰσοπολιτείαν διὰ τῆς ἀφειδοῦς καταχρήσεως τῶν δικαιωμάτων της καὶ διὰ τῆς ἀποκτήσεως καὶ διευρύνσεως τούτων ἐπὶ ἀνατροπῇ τῶν ἀπὸ αἰώνων διεπουσῶν τὴν κοινωνίαν ἀρχῶν καὶ ἀξιῶν. Καὶ δυστυχῶς οἱ Νέοι τῆς ἐποχῆς παρακινοῦνται καὶ ὑποθάλλονται ὑπὸ φιλελευθέρων δῆθεν νεωτέρων ἐπιστημόνων, ὥστε νὰ ἐπέρχηται σύγχυσις δικαιωμάτων καὶ καθηκόντων νέων καὶ πρε-

σφυτέρων, διδασκομένων και διδασκόντων, ἀρχομένων και ἀρχόντων, με προεκτάσεις ἐπικινδύνους δι' αὐτὸ τὸ μέλλον τῆς συγχρόνου κοινωνίας!

4. Καὶ διερωτᾶται τις ἐν ἀγωνίᾳ πολλῇ. Μὴ τυχὸν ἐλήλυθεν ὁ καιρὸς, καθ' ὃν ἐγερεθῆσονται οἱ πάντες κατὰ πάντων και ἀνατραπήσονται τὰ πάντα, ἀρχαί, ἐξουσίαι, δυνάμεις, κυριότητες; Μὴ τυχὸν ἐλήλυθεν ὁ καιρὸς, καθ' ὃν ὁ Θεός, λόγω τῆς ἀπομακρύνσεως τοῦ ἀνθρώπου ἐκ τῆς ὀρθῆς ὁδοῦ, ἦν ἡ τε φύσις αὐτοῦ και ὁ διὰ τῆς σοφίας τῶν προπατόρων του οἰκοδομηθεὶς κοινωνικὸς αὐτοῦ βίος διεχάραξαν, ἠθέλησεν, ὅπως ἐπιτρέψῃ τὴν κατάλυσιν τοῦ βίου τούτου; Μὴ τυχὸν ἐλήλυθεν ὁ καιρὸς, καθ' ὃν ὁ Θεὸς ἀπεφάσισεν, ἵνα, προσκαιρῶς ἔστω, ἀφαιρέσῃ ἀπὸ τὴν ἀνθρωπίνην ἐν ἐκτροπῇ διατελοῦσαν κοινωνίαν, καθ' ἃ λέγει και ὁ προφήτης Ἡσαΐας, «τὸν γίγαντα και ἰσχύοντα και ἀνθρωπον πολεμιστὴν και δικαστὴν και προφήτην και στοχαστὴν και πρεσβύτερον και πεντηκόνταρχον και θαυμαστὸν σύμβουλον και σοφὸν ἀρχιτέκτονα και συνετὸν ἀκροατὴν» (Ἡσ. 3,2); Μὴ τυχὸν αἱ ἐκτροπαὶ ἡμῶν τῶν καθ' ἡλικίαν πρεσβυτέρων, τῶν και ἡγετῶν τῆς κοινωνίας, συνέβαλον εἰς τὴν τῶν Νέων ἐκτροπὴν και τὴν ἀπαίτησιν τῆς ἀναλήψεως ὑπ' αὐτῶν τῶν Νέων τῆς ἐξουσίας ἐπὶ τῶν κοινῶν; Μὴ τυχὸν ἐφθάσαμεν εἰς τὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν ὁ Θεὸς και τὸ ἔσχατον τοῦτο μέσον διαπαιδαγωγήσεως τοῦ ἀνθρώπου πρὸς ἀνάνηψιν και ἀνόρθωσιν αὐτοῦ ἀπεφάσισε νὰ χρησιμοποιήσῃ δι' ἡμᾶς σήμερον κατὰ τοὺς θεοπνεύστους λόγους τοῦ Προφήτου: «Καὶ ἐπιστήσω νεανίσκους ἄρχοντας αὐτῶν, και ἐμπάικται κυριεύσουσιν αὐτῶν» (Ἡσ. 3,4);

5. Ἄλλ' ὄχι! Μὴ γένοιτο νὰ φθάσωμεν, εἰς ὃ σημεῖον περιεγράψαμεν! Διότι τότε θὰ συμβῆ ἀφεύκτως τὸ ὑπὸ τοῦ Προφήτου ἀπειλούμενον κατὰ τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας και τοῦ λαοῦ γενικῶς: «Καὶ συμπεσεῖται ὁ λαός, ἀνθρωπος πρὸς ἀνθρωπον και ἀνθρωπος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ· προσκόψει τὸ παιδίον πρὸς τὸν πρεσβύτερον, ὁ ἄτιμος πρὸς τὸν ἐντιμον. Ὅτι ἐπιλήμψεται ἀνθρωπος τοῦ

ἀδελφοῦ αὐτοῦ ἢ τοῦ οἰκείου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ» (Ἡσ. 3,6). Φοβοῦμαι, ὅτι οἱ θεόπνευστοι λόγοι τοῦ Προφήτου εὐρίσκουσι τὴν ἐφαρμογὴν των και εἰς τὴν σημερινὴν ἀνθρωπίνην κοινωνίαν παγκοσμίως! Ἡδονισμὸς και ἰδεολογίαι συγχέονται, ἀξίαι και ἀπαξίαι συμφύρονται. Νεανικὴ ἀπειρία και πρεσβυτικὴ ἐμπειρία ἀνταγωνίζονται και ἡ γνῶσις τῶν παλαιῶν ἀμφισβητεῖται ἀπὸ τὴν δοκῆσιοσοφίαν τῶν τὰ πάντα ἐπαϊόντων Νέων!

6. Ἡ μετὰ τὸν τελευταῖον πόλεμον ἐποχὴ, ἐξ αἰτίας τῶν παντοειδῶν ἐκτροπῶν τοῦ περὶ τὰ ὑλικά κλωθοστροφόμενου ἀνθρώπου και ἐξ αἰτίας τοῦ κακοῦ-χειρίστου παραδείγματος ἡμῶν τῶν πρεσβυτέρων πρὸς τοὺς Νέους, παρώθησεν αὐτοὺς, σὺν τῷ χρόνῳ προΐοντι, εἰς ἰδεολογήματα τοῦτ' αὐτὸ ἐπαναστατικά και καταλυτικά τῶν πάντων, με ἀπροβλέπτους συνεπείας διὰ τὸ μέλλον τῆς ἀνθρωπότητος. Ἐρωτήσατε τοὺς Νέους: Τί θέλετε; Τί πρεσβεύετε; Τί ζητεῖτε και τί ἐπιθυμεῖτε; Ἡ συνήθης ἀπάντησις εἶναι ἡ καταδίκη τῶν πάντων, ὡς ἀπατηλῶν και ἀναξίων! Τὰ ἀγαθὰ ἐπιτεύγματα τῆς κοινωνίας αὐστηρῶς ἐπικρίνονται και αἱ κοινωνικαὶ ἀτέλειαι μεγεθύνονται. Τὰ πάντα τίθενται ὑπὸ τὴν ἀδυσώπητον ρομφαίαν τῆς ὑπὲρ κριτικῆς Νεότητος! Οἱ παραδοσιακοὶ ἠθικοὶ κανόνες τῆς κοινωνίας ἐλέγχονται και περιφρονοῦνται. Αἱ ὑψηλαὶ ἐννοιαὶ τῆς Θρησκείας, τῆς Πατρίδος, τῆς Οἰκογενείας ἀμφισβητοῦνται! Καὶ οὕτω πως κατήνησαν οἱ Νέοι ἢ κατηντήσαμεν τοὺς Νέους μας, ὥστε «αἱ γλῶσσαι αὐτῶν μετὰ ἀνομίας, τὰ πρὸς Κύριον ἡμεῖς ἀπειθοῦντες» (Ἡσ. 3,8) ἐπὶ μᾶλλον και μᾶλλον νὰ ὀξύνονται, λέγουσαι: «Δήσωμεν τὸν δίκαιον, ὅτι δύσχορητος ἡμῖν ἐστὶν τὰ γενήματα τῶν ἔργων αὐτῶν φάγωμεν» (αὐτόθι).

7. Καὶ ἡμεῖς μὲν οἱ πρεσβύτεροι τὴν ἡλικίαν, οἱ λευκανθέντες ἐν τῇ ζωῇ και τὴν πολυγνωσίαν και πείραν προβάλλοντες, ἢ εἴμεθα ἱκανοποιημένοι ἐκ τοῦ «κατεστημένου» και ἀρνούμεθα πᾶσαν ἀλλαγὴν βελτιώσεως τῶν σχέσεων ἡμῶν μετὰ τῶν Νέων, ἢ συμπορευόμενοι μετ' αὐτῶν δικαιολογοῦμεν τὴν τε καινοφανῆ διαγωγὴν των και τὰς ἀκραίας

ΣΥΝΑΝΤΗΣΙΣ ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ ΚΑΙ ΠΑΛΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΩΝ ΘΕΟΛΟΓΩΝ

Συμφώνως πρὸς τὴν ἀπόφασιν τῆς Α' Συνδιασκέψεως τῆς Μικτῆς Ὁρθοδοξοπαλαιοκαθολικῆς Θεολογικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τοῦ διαλόγου μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν Ὁρθοδόξου καὶ Παλαιοκαθολικῆς, τῆς συνελθούσης κατ' Ἰούλιον 1973 ἐν τῷ Διορθοδόξῳ Κέντρῳ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Πεντέλης¹, ὡς καὶ τῆς συνελθούσης ὁμοίως αὐτόθι κατὰ Φεβρουάριον 1974 Συντονιστικῆς Ἐπιτροπῆς², ἐπραγματοποιήθη ἐν Morschaach (παρὰ τὴν Λουκέρνην) τῆς Ἑλβετίας ἀπὸ 25 μέχρι 28 Σεπτεμβρίου 1974 συνάντησις τῶν εἰδικῶν Θεολόγων — μελῶν τῆς ἀνωτέρω Μικτῆς Ἐπιτροπῆς. Εἰς τὴν συνάντησιν καὶ σύσκεψιν ταύτην ἔλαβον μέρος ἀπὸ ὀρθοδόξου μὲν πλευρᾶς ὁ μητροπολίτης Γερμανίας Εἰρηναῖος καὶ ὁ καθηγητῆς Ε. Φωτιάδης

1. Ἰω. Καρμίρης, Ὁρθοδοξία καὶ Παλαιοκαθολικισμός, τεῦχος V. Ἡ Α' Συνδιάσκεψις τῆς Μικτῆς Ὁρθοδοξοπαλαιοκαθολικῆς Θεολογικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τοῦ διαλόγου μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν Ὁρθοδόξου καὶ Παλαιοκαθολικῆς, Ἀθήναι 1973.

2. Τοῦ αὐτοῦ, Σύσκεψις τῆς Συντονιστικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τοῦ ὀρθοδοξοπαλαιοκαθολικοῦ διαλόγου, ἐν «Ἐκκλησία» 51 (1974) 178-180.

ἀπαιτήσεις των, ἢ τέλος ὑπερθεματίζομεν εἰς πάσας τὰς ἀπαιτήσεις τῶν Νέων τῆς ἐποχῆς, συνιστῶντες μάλιστα τοιαύτας ὑποχωρήσεις ἔναντι τῆς ἀκωρόστου νεανικῆς ὀρμῆς, ὥστε ἀντ' αὐτῶν ἡμεῖς νὰ ὑπακούομεν εἰς αὐτούς, καταργοῦντες οὕτω πᾶσαν ἔννοιαν τάξεως καὶ εὐπειθείας. Ὁ δὲ μέγας κίνδυνος ἐπιτάσεως τοῦ κακοῦ ἐγκτεται ἀκριβῶς εἰς τὸ ὅτι τινὲς ἐξ ἡμῶν—κινούμενοι δῆθεν ἐκ πνεύματος προοδευτικοῦ καὶ νεωτερικοῦ—, γινόμεθα «συνοδοιοπόροι» τῆς νεανικῆς μεγαλαυχίας καὶ ἐν τινι μέτρῳ συνένοχοι τῆς συγχρόνου ἐξάλλου διαγωγῆς τῶν Νέων. Ἄγνοοῦντες οἱ τε Νέοι καὶ οἱ γέροντες, οἱ διδάσκοντες καὶ οἱ διδασκόμενοι, οἱ ἐπιτάσσοντες καὶ οἱ ἐπιτασσόμενοι ἕως ποῦ ἐξικινῶνται τὰ ὄρια τῶν ἀμοιβαίων καθηκόντων καὶ δικαιωμάτων. Τὸ νὰ κολακεύῃ τις τὰς ἀδυναμίας τῶν Νέων, εἶναι ὡς ἐάν ἤθελε νὰ ἀναρριπίσῃ ὑπεκκαίων τὸ φαινομενικῶς ἐσβεσμένον πῦρ τῆς Νεότητος!

8. Ἡ σύνεσις ἐπομένως ἔστω ἡ ὀδηγοῦσα ἡμᾶς εἰς ὀρθὴν ὁδὸν διαιπαιδαγωγήσεως τῶν Νέων. Ἡ αὐταρχία τῶν διδασκόντων καὶ ἡ

(Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον), ὁ ἀρχιμανδρίτης Χρυσόστομος Ζαφείρης (Πατριαρχεῖον Ἱεροσολύμων), ὁ ἀρχιεπίσκοπος Βερολίνου Φιλάρετος (Ῥωσικὸν Πατριαρχεῖον), ὁ καθηγητῆς Σ. Γκόσεβιτς (Σερβικὸν Πατριαρχεῖον), οἱ πρεσβύτεροι καὶ καθηγηταὶ Ι. Τόντοραν καὶ Σ. Ἀλέξε (Ρουμανικὸν Πατριαρχεῖον), οἱ καθηγηταὶ Ι. Καρμίρης, Ι. Καλογήρου καὶ Μ. Φαρῶντος (Ἐκκλησία Ἑλλάδος), ὡς καὶ ὁ θεολόγος Θ. Νικολάου. Ἀπὸ παλαιοκαθολικῆς δὲ πλευρᾶς οἱ ἐπίσκοποι L. Gauthier (Ἑλβετία) καὶ T. Majewski (Πολωνία), οἱ καθηγηταὶ W. Küppers (Γερμανία), P. Maan (Ὀλλανδία), H. Aldenhoven (Ἑλβετία) καὶ Chr. Oeyen (Γερμανία), ὡς καὶ οἱ θεολόγοι D. Prinz, Urs von Arx καὶ P. Amiet (Ἑλβετία). Πρόεδροι ἦσαν οἱ ἐπίσκοποι Εἰρηναῖος καὶ Gauthier, οἵτινες καὶ ἐτέλεσαν ὁ μὲν πρῶτος ὀρθόδοξον ὄρθρον, ὁ δὲ δεύτερος παλαιοκαθολικὴν λειτουργίαν ἐν τῷ παρεκκλησίῳ.

Οἱ ἀνωτέρω Ὁρθόδοξοι καὶ Παλαιοκαθολικοὶ θεολόγοι συνεζήτησαν ἐπὶ τῶν ὑποβληθεισῶν εἰς τὴν Μικτὴν Ἐπιτροπὴν εἰσηγήσεων τὴν μὲν πρώτην ἡ-

ἐξουσία τῶν πρεσβυτέρων, ἃς ἀντικατασταθῆ διὰ τῆς ἀγάπης καὶ ἡ αὐστηρότης διὰ τῆς ἐν πνεύματι δικαιοσύνης ἐπιεικειίας. Ἄς γίνωμεν συνεργατικοὶ μετ' αὐτῶν, ὑποτασσόμενοι μόνον εἰς τὸ ὀρθὸν καὶ τὸ δίκαιον. Ἡ ἑτεροβαρῆς ἐπιβολὴ δικαιωμάτων ὑπὸ τῶν Νέων, ἄνευ τῆς ἰσοβαροῦς τηρήσεως τῶν καθηκόντων ὑπ' αὐτῶν, θ' ἀποβῆ ἀφεύκτως καταστροφικὴ δι' αὐτούς, δι' ἡμᾶς καὶ διὰ τὸ σύνολον τῆς κοινωνίας. Πῶς δὲ πάντα ταῦτα δύνανται νὰ ἐπιτευχθοῦν, διδάσκει μόνη ἡ ὀρθὴ ἀγωγὴ καὶ μόρφωσις τοῦ παιδὸς ἀπὸ τῆς νηπιακῆς ἔτι ἡλικίας. Τὸ δὲ ἄριστον μορφωτικὸν ἰδεῶδες εἶναι καθ' ἡμᾶς ἡ κλασσικὴ Παιδεία ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν Χριστιανικὴν καὶ καθηκοντολογίαν καὶ ἀρετολογίαν. Καὶ ὑπεράνω πάντων ἔστω τὸ καθῆκον οἰκογενείας καὶ σχολείου, ἐμπνεύσεως ἀπὸ νηπιακῆς ἔτι ἡλικίας εἰς τοὺς Νέους τοῦ φόβου τοῦ Θεοῦ!

Ἄλλὰ θὰ συνεχίσωμεν!

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ

Ὁμότιμος Καθηγητῆς τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

μέραν κειχωρισμένως, τὰς δὲ ὑπολοίπους ἀπὸ κοινού. Διὰ τὴν ἀπὸ κοινού ἐργασίαν διηρέθησαν εἰς τρία τμήματα, ἀναλόγως τῶν τριῶν κυρίων ὑπὸ ἐξέτασιν θεμάτων, ἦτοι: Θεολογία, Χριστολογία καὶ Ἐκκλησιολογία, ὡς καὶ τῶν ὑποβληθειῶν εἰσηγήσεων εἰς αὐτά. Εἰς τὸ πρῶτον τμήμα ἀνήκον: ὁ ἀρχιεπίσκοπος Φιλάρετος καὶ οἱ Ζαφείρης, Φωτιάδης, Φαρᾶντος, Maan καὶ Aldenhoven. Εἰς τὸ δεύτερον ὁ ἐπίσκοπος Gauthier καὶ οἱ Καλογήρου, Todoran, Alexe, Amiet καὶ Prinz. Εἰς τὸ τρίτον τμήμα ὁ μητροπολίτης Εἰρηναῖος, ὁ ἐπίσκοπος Majewski καὶ οἱ Καρμίρης, Γκόσεβιτς, Νικολάου, Küppers, Oeyen καὶ von Arx.

Τὸ πρῶτον θέμα, ὑπὸ τὸν γενικὸν τίτλον Θεολογία, εἶχεν ὑποδιαιεθῆ εἰς τρία εἰδικώτερα θέματα. Ἐκ τούτων εἰς τὸ πρῶτον, ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν: Ἀποκάλυψις, Ἁγία Γραφή, Ἱερὰ Παράδοσις, εἶχον συγγραφῆ καὶ ὑποβάλλει εἰσηγήσεις οἱ ἐπόμενοι. Ὁ ἀρχιμ. Ζαφείρης: Ἀποκάλυψις, ὁ ἀρχιεπίσκοπος Φιλάρετος: Über die heilige Schrift und die heilige Überlieferung, ὁ P. Maan: Offenbarung καὶ Heilige Schrift und Überlieferung καὶ ὁ J. Visser: Thesen zur Thema Offenbarung, Schrift, Tradition. Εἰς τὸ δεύτερον εἰδικὸν θέμα, ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν Κανὼν τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ὁ ἀρχιεπίσκοπος Φιλάρετος: Über die kanonischen und die unkanonischen Bücher καὶ ὁ ἀρχιμ. Ζαφείρης: Κανὼν τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Εἰς τὸ τρίτον εἰδικὸν θέμα, ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν: Ἡ περὶ τοῦ ἐνὸς ἐν Τριάδι Θεοῦ διδασκαλία, ὁ ἀρχιεπίσκοπος Φιλάρετος: Das Dogma der dreifaltigkeit der Personen in Gott, ὁ M. Φαρᾶντος: Ἡ περὶ τοῦ ἐνὸς ἐν Τριάδι Θεοῦ ὀρθόδοξος διδασκαλία καὶ ὁ M. Parmentier: Einige Bemerkungen zur Trinitätstheologie. Οἱ ἀνωτέρω θεολόγοι ἐμελέτησαν τὰ κείμενα τῶν εἰσηγήσεων καὶ διεξήγαγον γενικὴν ἐπ' αὐτῶν συζήτησιν, χωρὶς ὅμως νὰ ἐξαντληθῆ ἡ συζήτησις αὕτη ἐλλείψει χρόνου. Ἐπὶ ἱκανῶν σημείων διεπιστώθη συμφωνία, ἐνῶ ἄλλα τινὰ ἐκρίθησαν ὡς περαιτέρω διασαφήσεως χρῆζοντα. Εἰδικώτερον οἱ Ὀρθόδοξοι ἐσχημάτισαν τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι οἱ Παλαιοκαθολικοὶ ὑπερτονίζουσι μονομερῶς τὴν Ἁγίαν Γραφὴν ἐναντι τῆς Ἱερᾶς Παράδοσεως, ἐνῶ οἱ Παλαιοκαθολικοὶ ἐβεβαίωσαν, ὅτι δὲν διαφωνοῦσιν ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ πρὸς τοὺς Ὀρθόδοξους. Ἐν τέλει συμφώνησαν, ὅπως συντάξωσιν ἀνὰ ἐν κείμενον ἐκατέρωθεν ἐπὶ ἐκάστου συζητηθέντος θέματος, ἵνα τεθῶσιν ὑπ' ὄψιν τῆς Β' Συνδιασκέψεως τῆς ὀλομελείας τῆς Μικτῆς Ἐπιτροπῆς κατὰ τὸ προσεχές ἔτος καὶ ἀποτελέσωσι τὴν βᾶσιν ἐνδελεχοῦς ἐξέτασεως αὐτῶν καὶ συντάξεως ἐνιαίας ἐκθέσεως ἐπὶ ἐκάστου θέματος.

Τὸ δεύτερον θέμα, ὑπὸ τὸν γενικὸν τίτλον Χριστολογία, εἶχεν ὑποδιαιεθῆ ὁμοίως εἰς τρία εἰδικώτερα θέματα: Ἐκ τούτων εἰς τὸ πρῶτον, ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν: Ἡ ἐνανθρώπησις τοῦ αἰδίου Λόγου τοῦ Θεοῦ, ὡς καὶ εἰς τὸ δεύτερον, ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν: Ἡ ὑποστατικὴ ἔνωσις τῶν δύο ἐν Χριστῷ φύσεων, εἶχον καταρτίσει καὶ ὑποβάλλει εἰσηγήσεις ὁ J. Todoran: Anteprojekt über das gesamte Orthodox-altka-

tholische Bekenntnis betreffend die Christologie, καὶ ὁ D. Prinz: Die Hypostatische Union, εἰς δὲ τὸ τρίτον, ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν: Ἡ περὶ τῆς Θεοτόκου διδασκαλία καὶ αἱ ἐξ αὐτῆς ἀποκλίνας διδασκαλῆαι, ὑπέβαλλον εἰσηγήσεις ὁ I. Καλογήρου, ὑπὸ τὴν αὐτὴν ὡς ἄνω ἐπιγραφὴν, καὶ ὁ P. Amiet: Zur altkatholischen Lehre von der Gottesmutter. Κατὰ τὴν γενομένην συζήτησιν διεπιστώθη ἀπόλυτος μὲν συμφωνία τῆς Ὀρθοδόξου καὶ τῆς Παλαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ τοῦ Χριστολογικοῦ δόγματος τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας, μικροτέρα δὲ τοιαύτη ἐπὶ τοῦ Θεολογικοῦ, τὸ ὅποῖον δὲν ἔχουσιν ἀναπτύξει θεωρητικῶς οἱ Παλαιοκαθολικοὶ (ιδίως περὶ τῆς ἀειπαρθενίας τῆς Θεοτόκου), ἀπιθανῶς λόγῳ τῆς ἀντιρωμαϊκῆς στάσεως αὐτῶν. Ἐν τῇ πράξει προηγούνται ἐν τῇ τιμῇ τῆς Θεοτόκου οἱ Πολωνικῆς προσελύσεως Παλαιοκαθολικοὶ ἐν Εὐρώπῃ καὶ Βορείῳ Ἀμερικῇ, οὗς δέον νὰ ἀκολουθήσωσι καὶ οἱ Παλαιοκαθολικοὶ τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, ὡς ἐζητήθη ἐκ μέρους τῶν Ὀρθοδόξων.

Τὸ τρίτον θέμα, ὑπὸ τὸν γενικὸν τίτλον Ἐκκλησιολογία, εἶχεν ὑποδιαιεθῆ εἰς τὰ ἐπόμενα δέκα εἰδικώτερα θέματα: α) Ἡ οὐσία καὶ τὰ γνωρίσματα τῆς Ἐκκλησίας, β) ἡ ἐνότης τῆς Ἐκκλησίας καὶ αἱ κατὰ τόπους Ἐκκλησίαι, γ) τὰ ὅρια τῆς Ἐκκλησίας, δ) ἡ αὐθεντία τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ε) τὸ ἀλάθητον τῆς Ἐκκλησίας, στ) αἱ ἐπτὰ Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι καὶ αἱ ὑπ' αὐτῶν ἀναγνωρισθεῖσαι Τοπικαὶ Σύνοδοι, ζ) ἡ ἀναγκαιότης τῆς ἀποστολικῆς διαδοχῆς καὶ ἡ κανονικότης τῆς Ἱεραρχίας τῆς Παλαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας, η) ἡ κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας, θ) τὸ πρόβλημα τῆς Intercommunio, καὶ ι) ἐπιδράσεις τῆς μετατριδεντικῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Θεολογίας ἐπὶ τῆς Ὀρθοδόξου Θεολογίας. Ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω θεμάτων κατετέθησαν αἱ ἐπόμενοι εἰσηγήσεις: Ἐπὶ τοῦ πρώτου ὑπὸ τῶν I. Καρμίρη³ I. Zonevski καὶ W. Küppers: Das Wesen und die Merkmale der Kirche. Ἐπὶ τοῦ δευτέρου θέματος ὑπὸ τῶν I. Zonevski καὶ W. Küppers: Die Einheit der Kirche und die örtlichen Kirchen. Ἐπὶ τοῦ τρίτου θέματος ὑπὸ τῶν I. Zonevski καὶ Chr. Oeyen: Die Grenzen der Kirche⁴. Ἐπὶ τοῦ τετάρτου θέματος ὑπὸ τῶν αὐτῶν θεολόγων: Die Autorität der Kirche und in der Kirche. Ἐπὶ τοῦ πέμπτου θέματος ὑπὸ τῶν I. Καρμίρη⁵ καὶ W. Küppers: Die Unfehlbarkeit der Kirche. Ἐπὶ τοῦ ἕκτου θέματος ὑπὸ τῶν αὐτῶν θεολόγων: Die sieben ökumenischen Konzile und die von diesen anerkannten örtlichen Synoden⁶. Ἐπὶ τοῦ ἑβδόμου θέματος ὑπὸ τῶν E. Φωτιάδου: Ἡ ἀναγκαιότης τῆς ἀποστολικῆς διαδοχῆς καὶ ἡ ἀποστολικὴ διαδοχὴ ἐν τῇ Παλαιοκαθο-

3. Βλέπ. Ἰ. ω. Καρμίρη, Ὀρθοδοξία καὶ Παλαιοκαθολικισμός, τευχ. VI. Ἐκκλησιολογικαὶ εἰσηγήσεις πρὸς τὴν Μικτὴν Θεολογικὴν Ἐπιτροπὴν ἐπὶ τοῦ διαλόγου μεταξύ Ὀρθοδόξων καὶ Παλαιοκαθολικῶν, Ἀθήνα 1974, σ. 9 ἐξ.

4. Πρβλ. καὶ Θ. Νικολάου, Die Grenzen der Kirche, ἐν «Ökumenische Rundschau» 21 (1972) 316-332.

5. Αὐτόθι σ. 51 ἐξ.

6. Αὐτόθι σ. 61 ἐξ.

λικῆ Ἐκκλησίᾳ, H. Aldenhoven: Die Notwendigkeit der apostolischen Sukzession, καὶ P. Maan: Die Weihe des ersten Altkatholischen Bischofs nach dem Konflikt mit Rom. Ἐπὶ τοῦ ὀγδοῦ θέματος ὑπὸ τῶν I. Καρμίρη⁷ καὶ U. von Arx: Das Haupt der Kirche. Ἐπὶ τοῦ ἐνάτου θέματος περὶ τῆς Intercommunio δὲν προσκομίσθησαν δυστυχῶς αἱ εἰσηγήσεις τῶν S. Gosevic καὶ P. Amiet, ἀλλ' ὑποβληθῆσονται προσεχῶς. Τέλος ἐπὶ τοῦ δεκάτου θέματος παρουσιάσθησαν εἰσηγήσεις ὑπὸ τῶν I. Καρμίρη⁸ καὶ W. Küppers: Die Frage des Einflusses der römisch-katholischen Theologie nach dem Tridentinum auf die östliche Theologie. Ἄλλ' ἐπὶ τοῦ τελευταίου τούτου θέματος ἐδηλώθη, ὅτι κατόπιν τῆς ὑπὸ τοῦ I. Καρμίρη «ἐπαρκοῦς διευκρινήσεως αὐτοῦ δὲν πρέπει νὰ καταστῇ ἀντικείμενον τοῦ περαιτέρω διαλόγου».

Γενικῶς διεπιστώθη, ὅτι αἱ ἀνωτέρω ἐκκλησιολογικαὶ εἰσηγήσεις ἦσαν τόσον πολυάριθμοι καὶ ἐκτενεῖς, ὅ δὲ εἰς τὴν διάθεσιν τῶν συνδιαλεγόμενων θεολόγων χρόνος τόσον περιορισμένος, ὥστε δὲν κατέστη δυνατὴ οὐδ' ἡ ἀπλὴ ἀνάγνωσις ἐνίων ἐξ αὐτῶν, τοσοῦτα μᾶλλον ὅσῳ αἱ περισσότεραι τούτων κατετέθησαν ἅμα τῇ ἐνάρξει τῆς συσκέψεως, ἀντὶ τῆς ἐγκαίρου ἀποστολῆς αὐτῶν εἰς τὰ μέλη πρὸς κατ' ἴδιαν μελέτην. Διὰ τοῦτο ἀπεφασίσθη, ὅπως μελετηθῶσιν αὗται βαθυτέρον ὑφ' ὅλων τῶν μελῶν τῆς Μικτῆς Ἐπιτροπῆς μέχρι τῆς προσεχοῦς Β' συνδιασκέψεως αὐτῆς. Οὐχ ἤττον ὅμως ἐκ τῶν διαμειφθέντων διεπιστώθη συμφωνία ἐπὶ πολλῶν σημείων. Μεταξὺ ἄλλων ἐτονίσθη ὑπὸ τῶν Ὁρθοδόξων τὸ ἀλάθητον τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐγένετο ὑπὸ πάντων ἀποδεκτόν, ὅτι ἡ μὲν Ἐκκλησία εἶναι φορεὺς τοῦ ἀλαθήτου ὡς ὅλον, ἡ δὲ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος εἶναι τὸ διατυποῦν ὄργανον τοῦ ἀλαθήτου. Δι' ὃ οἱ ἄρθροι τῶν ἑπτὰ Οἰκουμενικῶν Συνόδων εἶναι ἀλάθητοι καὶ κατὰ τὴν διατύπωσιν ἀκόμη αὐτῶν. Γενικῶς τὸ ἀλάθητον ἀναφέρεται εἰς τὰ δόγματα, ἀπὸ τῶν ὁποίων ὅμως δέον νὰ διακρίνωνται τὰ θεολογούμενα καὶ αἱ θεολογικαὶ γνῶμαι.

Τὸ ἀνωτέρω ἔργον τῶν τριῶν τμημάτων ἐξετέθη προφορικῶς καὶ γραπτῶς ἐνώπιον τῆς ὀλομελείας τῆς Ἐπιτροπῆς, ἣτις καὶ συνεζήτησεν ἐπ' αὐτοῦ, διαπιστώσασα τὴν ἀνάγκην περαιτέρω ἐνδεδεχοῦς μελέτης τῶν ὑπὸ κρίσιν θεμάτων, καὶ μάλιστα τῶν ἐκκλησιολογικῶν, καὶ συντάξεως ἐνιαίων κειμένων ἐφ' ἑκάστου θέματος ἀπὸ τε ὀρθοδόξου καὶ ἀπὸ παλαιοκαθολικῆς πλευρᾶς, ἵνα χρησιμεύσωσι ταῦτα ὡς βάσις πρὸς περαιτέρω συζήτησιν ὑπὸ τῆς ὀλομελείας τῆς Μικτῆς Ἐπιτροπῆς. Ἐν τέλει ἀπεφασίσθη, ὅπως ἡ προσεχὴς δευτέρα συνδιάσκεψις τῆς Μικτῆς Θεολογικῆς ἐπὶ

τοῦ διαλόγου Ἐπιτροπῆς συνέλθῃ ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἀκαδημίᾳ τῆς Κρήτης ἀπὸ 20 μέχρι 31 Αὐγούστου 1975.

Τὴν συναγωγὴν τῶν συμπερασμάτων τῆς συσκέψεως ἀπὸ ὀρθοδόξου πλευρᾶς ἐποίησατο ὁ σεβ. πρόεδρος μητροπολίτης Εἰρηναῖος διὰ τῆς «καταληκτηρίου ὁμιλίας» του, ὑπογραμμίσας, μεταξὺ ἄλλων, τὰ ἐξῆς τέσσαρα σημεῖα:

α) Καίτοι ἡ ἀνάγνωσις τῶν κειμένων ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω θεολογικῶν θεμάτων ὑπῆρξε σύντομος καὶ οὐχὶ εἰς βάθος, διεπιστώθη, ὅτι οὐσιώδεις διαφοραὶ καὶ εἰς τὰς οὐσιώδεις δογματικὰς ἀληθείας τῶν Ἐκκλησιῶν ἡμῶν δὲν παρετηρήθησαν. Αἱ περισσότεραι διαφοραὶ, αἱ ὁποῖαι προέκυψαν ἀπὸ τὴν σύντομον αὐτὴν μελέτην, ἀναφέρονται, ὡς ὀρθῶς παρετήρησεν ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας Σεβ/τος ἀδελφὸς Ἀρχιεπίσκοπος κ. Φιλάρτος, εἰς ὀρολογίας καὶ φρασεολογίας.

β) Αἱ περισσότεραι καὶ σοβαρώτεραι ἴσως διαφοραὶ μας παρουσιάζονται εἰς τὴν Ἐκκλησιολογίαν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν, ὡς λίαν εὐστόχως παρετήρησεν ὁ Ἀκαδημαϊκὸς-Καθηγητῆς κ. Ἰωάννης Καρμίρης, θὰ ἐξαρτηθῇ ἡ ἐπιτυχία ἢ ἡ ἀποτυχία τοῦ Διαλόγου μας.

γ) Ἡ σημαντικώτερα παρατήρησις μας ὡς Ὁρθοδόξων εἶναι ὅτι ἀπὸ τὰ κείμενα τῶν Παλαιοκαθολικῶν θεολόγων ἀπουσιάζει ἢ εἶναι πολὺ ἀσθενὴς ἡ Πατερικὴ καὶ γενικῶς ἡ ἐκ τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως ἐπιχειρηματολογία. Δι' ἡμᾶς τοὺς Ὁρθοδόξους, οἱ ὁποῖοι θεωροῦμεν τὴν Ἱερὰν Παράδοσιν ὡς αἰσότιμον καὶ ἰσόκυρον μετὰ τὴν Ἁγίαν Γραφήν, τὸ σημεῖον τοῦτο εἶναι πολὺ σημαντικόν καὶ παρακαλοῦμεν τοὺς ἀδελφοὺς Παλαιοκαθολικοὺς νὰ κατανοήσουν ἡμᾶς εἰς τοῦτο. Ἀφ' ἑτέρου θὰ ἐπεθύμουν νὰ εἶπω, ὅτι ἡμεῖς οἱ Ὁρθοδόξοι κατανοοῦμεν τὴν θέσιν τῆς Παλαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας, ἣτις παρὰ τὸ ἀρχαιοφανὲς ὄνομά της, εἶναι ἀκόμη νέα καὶ συμπληρῶνει ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὴν διδασκαλίαν καὶ τὰς παραδόσεις της.

δ) Διὰ κάθε ἀνθρωπίνην κατανόησιν, συνεργασίαν καὶ ἐνότητα βασικὸς παράγων εἶναι ἡ καλὴ γνωριμία. Διὰ νὰ προχωρήσωμεν λοιπὸν καὶ ἡμεῖς ἀποτελεσματικώτερον εἰς τὸν Διάλογόν μας εἶναι ἀνάγκη νὰ αὐξήσωμεν τὰς ἀμοιβαίας γνωριμίας μας. Οὕτω αἱ ἐπαφαὶ ὄχι μόνον εἰς τὰ ἐπίσημα συνέδρια, ἀλλὰ καὶ εἰς ἰδιωτικὰς συναντήσεις, ἢ ἀνταλλαγὴν θεολόγων σπουδαστῶν εἰς τὰς Θεολογικὰς μας Σχολὰς καὶ ἄλλα παρόμοια θὰ συντελέσουν ἀσφαλῶς εἰς τὴν βαθυτέραν γνωριμίαν καὶ κατανόησιν μεταξὺ ἡμῶν καὶ ὑμῶν».

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΡΜΙΡΗΣ
Καθηγητῆς Πανεπιστημίου

7. Αὐτόθι σ. 38 ἐξ.

8. Αὐτόθι σ. 75 ἐξ.

Η ΕΝ ΧΑΛΚΙΔΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ*

Ἡ «περιοδική» ἑξαμήνου ἐκάστοτε χρονικῆς διάρκειας λειτουργία τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Προπαρασκευαστικῆς Σχολῆς Χαλκίδος ἐπραγματοποιήθη ἐπὶ τῆς βάσει τοῦ εἰρημένου Β. Διατάγματος τῆς 23 Σεπτεμβρίου τοῦ 1921 ἐπὶ τρία σχολικὰ ἔτη, ἴτιοι 1922 (ἡ ἐγγραφή τῶν μαθητῶν κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1921 - 1922 ἐγένετο κατὰ Μάρτιον τοῦ 1922), 1927 - 1928 καὶ 1930 - 1931, ὡς μαρτυρεῖται ἀπὸ τὸ κατωτέρω δημοσιεύμενον Μαθητολόγιον⁹⁶.

Δυνάμει, περαιτέρω, τοῦ ἀπὸ 20 Νοεμβρίου 1935 Α. Νόμου, ἐλειτούργησαν ὡς καὶ προηγουμένως δυνάμει τοῦ προαναφερθέντος Β. Διατάγματος τῆς 23 Σεπτεμβρίου τοῦ 1921, ἐπὶ μίαν τριετίαν «παρὰ τε τῆ Ἀρχιεπισκοπῆ Ἀθηνῶν καὶ παρ' ἐκάστη Μητροπόλει, Ἐκκλησιαστικαὶ Προπαρασκευαστικαὶ Σχολαί». Ἐπὶ τῆς βάσει δὲ τοῦ εἰρημένου Α. Νόμου τούτου, ἐλειτούργησε καὶ ἐν Χαλκίδι Ἐκκλησιαστικὴ Προπαρασκευαστικὴ Σχολή, (ἥτις εἶναι θεβαίως συνέχεια τῆς προηγουμένης), ἐπὶ δύο σχολικὰ ἔτη, ἴτιοι 1936 (ἡ ἐγγραφή τῶν μαθητῶν κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1935 - 1936 ἐγένετο κατὰ Φεβρουάριον καὶ Μάρτιον τοῦ 1936), καὶ 1937 - 1938, ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τοῦ κατωτέρω δημοσιευομένου Μαθητολογίου. Ἡ χρονικὴ διάρκεια τῆς φοιτήσεως ἐκάστου μαθητοῦ ἦτο «ἐνὸς πλήρους σχολικοῦ ἔτους». Τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν ἴδρυσιν, τὴν λειτουργίαν, τὸ διδακτικὸν προσωπικόν, τὴν δαπάνην τῆς λειτουργίας, τὰ διδακτέα μαθήματα κ.λ.π. εἰς τὰς Ἐκκλησιαστικὰς ταύτας Προπαρασκευαστικὰς Σχολὰς, ἀναφέρονται λειτουργικῶς εἰς τὴν ὑπ' ἀριθμὸν 79 τῆς 10 Δεκεμβρίου τοῦ 1935 Ἐγκύκλιον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἔχουσιν ὡς ἀκολουθῶς: «Περὶ ἰδρύσεως καὶ τρόπου λειτουργίας Ἐκκλησιαστικῶν Προπαρασκευαστικῶν Σχολῶν.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 443 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 20-21 τεύχους.

96. Σημειωτέον, ὅτι ὑπὸ ἡμερομηνίαν 3 Φεβρουαρίου τοῦ 1925, ἐδημοσιεύθη εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως τῆς 6 Φεβρουαρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους 1925 Διάταγμα «Περὶ ἰδρύσεως ἐν Χαλκίδι Ἱερατικῆς Σχολῆς», «κατὰ τὸ πρότυπον τῆς Ριζαρείου Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς καὶ ὑπάγεται καθ' ὅλας τὰς διατάξεις τοῦ ἀπὸ 16 Σεπτεμβρίου π.ἑ. Διατάγματος περὶ μετατροπῆς τῶν Ἱερατικῶν Σχολῶν Ἰωαννίνων κ.λ.π.» (Ἑλληνικὴ Δημοκρατία, Ἐ φ η μ ε ρ ῖ ς τ ῆ ς Κ υ β ε ρ ν ῆ σ ε ω ς, 6 Φεβρουαρίου 1925, τεύχος Α', ἀριθμ. φύλλου 32). Ἡ Ἱερατικὴ αὕτη Σχολὴ δὲν ἐλειτούργησεν ἐν Χαλκίδι, παρὰ τὴν ἴδρυσιν αὐτῆς διὰ τοῦ ὡς εἰρηται Διατάγματος. Πρὸς. «Ἐκκλησία», ἐπίσημον Δελτίον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἔτος Η', 21 Ἰουνίου 1930, ἀριθ. 25, σελ. 201 - 203.

Βασιλεῖον τῆς Ἑλλάδος

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Πρὸς τοὺς Σεβ. Ἱεράρχας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Διὰ τοῦ 16 ἄρθρου τοῦ ἀπὸ 20 Νοεμβρίου ἐ.ἑ. Ἀναγκαστικοῦ Νόμου, δύνανται νὰ ἰδρυθῶσιν, ἐπὶ μίαν τριετίαν, πρὸς ἱερατικὴν μόρφωσιν τῶν ὑποψηφίων, παρὰ τε τῆ Ἀρχιεπισκοπῆ Ἀθηνῶν καὶ παρ' ἐκάστη Μητροπόλει, Ἐκκλησιαστικαὶ Προπαρασκευαστικαὶ Σχολαί, καταργουμένων οὕτω τῶν διὰ τοῦ Νόμου 5142 λειτουργούντων Ἱερατικῶν Φροντιστηρίων.

Εἰς τὰς Σχολὰς ταύτας, εἰς ἃς ἡ φοίτησις ἔσεται διάρκειας ἐνὸς πλήρους Σχολικοῦ ἔτους, θὰ φοιτῶσιν οἱ, κατὰ τὰς παραγράφους 2 καὶ 3 τοῦ 82 ἄρθρου τοῦ Νόμου 5439, ὑποχρεούμενοι πρὸς φοίτησιν ἐν τοῖς, διὰ τοῦ ἀνωτέρω Νόμου, καταργηθεῖσιν Ἱερατικοῖς Φροντιστηρίοις, ἐκλελεγμένοι ὡς ἐφημέριοι.

Προκειμένου περὶ ὑποψηφίων ἐφημερίων προωρισμένων διὰ νησιδας ἢ χωρία ἔχοντα πληθυσμὸν κάτω τῶν πενήτηκοντα (50) οἰκογενειῶν, δύνανται οὗτοι ἵνα γίνωσι δεκτοὶ ὡς ὑποψήφιοι ἐφημέριοι καὶ φοῖτησις εἰς Προπαρασκευαστικὴν Σχολήν, μετ' ἔγκρισιν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ κατὰ παρέκκλισιν τοῦ ἄρθρου 82 τοῦ Νόμου 5439 καὶ οἱ κεκτημένα προσόντα κατώτερα τῶν ὑπὸ τοῦ εἰρημένου ἄρθρου (82) ὀριζομένων.

Διὰ τὴν ἴδρυσιν Προπαρασκευαστικῆς Σχολῆς ἀπαιτεῖται πρότασις τοῦ οἰκείου Ἱεράρχου πρὸς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον καὶ ἔγκρισις αὐτῆς, μετὰ τὴν διαπίστωσιν, ὅτι ὑπάρχει τὸ κατάλληλον διδακτικὸν προσωπικόν, ἴτιοι Ἱεροκήρυξ, δυνάμενος νὰ διδάξῃ, εἰς τοῦλάχιστον Καθηγητὴς Θεολογικῶν μαθημάτων καὶ εἰς ἐφημέριος καταλλήλου μορφώσεως, ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐποπτεῖαν τοῦ οἰκείου Ἱεράρχου. Τὸν Ἱεροκήρυκα ἐλλείποντα δύνανται ν' ἀναπληρώσῃ ἕτερος Θεολόγος, κληρικὸς ἢ λαϊκός.

Οἱ φοιτῶντες εἰς τὰς ὡς ἄνω Σχολὰς, καταβάλλουσιν ἐφ' ἅπαξ δραχμὰς τριακοσίας (300) κατὰ τὴν ἐγγραφὴν των, δραχμὰς δὲ ἑκατὸν (100) μηνιαίως καὶ συντηροῦνται ἐξ ἰδίων. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω εἰσφορῶν τῶν μαθητῶν, ἀγοράζονται τὰ ἀ-

παραίτητα πρὸς διδασκαλίαν βιβλία καὶ ἀποζημι-
οῦνται οἱ διδάσκαλοι. Οἱ ἀποδεδειγμένως ἄποροι,
κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ οἰκείου Ἱεράρχου, ἀπαλλάσσ-
ονται τῆς μηνιαίας εἰσφορᾶς.

Οἱ συντηροῦντες Προπαρασκευαστικὰς Σχο-
λὰς Ἱεράρχαι ὑποχρεοῦνται, ἵνα ὑποβάλωσιν, ἅμα
τῇ λήξει τῶν μαθημάτων, λεπτομερῆ ἔκθεσιν τῶν
πεπραγμένων εἰς τε τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Θρησκευ-
μάτων καὶ Παιδείας καὶ τὴν Ἱερὰν Σύνοδον, περὶ
τῶν ἐγγραφέντων μαθητῶν, τῆς προόδου αὐτῶν
καὶ τῆς καθόλου λειτουργίας τῆς Σχολῆς.

Οἱ φοιτήσαντες εἰς τὸ πρῶτον ἔτος τῶν τέως
Ἱερατικῶν Φροντιστηρίων, δύνανται νὰ χειροτο-
νηθῶσιν εἰς τὰς δι' ἃς ἐξελέγησαν ἑνορίας.

Ὡς ἀναπληρωτῆς τοῦ φοιτῶντος εἰς Προπαρα-
σκευαστικὴν Σχολὴν καὶ μέχρι τῆς ἀποφοιτήσεως
καὶ χειροτονίας αὐτοῦ, τοποθετεῖται προσωρινῶς
ἔκτακτος ἐφημέριος, ἀποσπώμενος διὰ τὸ χρονικὸν
τοῦτο διάστημα, ὑπὸ τοῦ οἰκείου Ἱεράρχου ἐκ τῆς
ἐν ἧ ἑφημερεύει ἑνορίας.

Διδακτέα μαθήματα ἐν ταῖς ὡς εἴρηται Προπα-
ρασκευαστικαῖς Σχολαῖς, καθ' ἑβδομάδα, εἰσὶ τὰ
ἑξῆς:

α') Ἱερά Κατήχησις, ἐπὶ 3 ὥρας.

β') Ἑρμηνευτικὴ ἀνάγνωσις τῶν ἐν τοῖς Ἱε-
ροῖς Ναοῖς, κατὰ τὰς ἱεροτελεστίας, ἀναγινωσκο-
μένων περικοπῶν τῆς Π. καὶ Κ. Διαθήκης (Ἀπό-
στολοι καὶ Εὐαγγέλια τῶν Κυριακῶν καὶ ἑορτῶν.
Ἐνάτη ὥρα. Προοιμακός. Α' Κάθισμα. Ἐξάψαλ-
μος. Αἱ λοιπαὶ ὥραι, προφητεῖαι κλπ.), ἐπὶ 6 ὥρας.

γ') Λειτουργικὴ καὶ Τελετουργικὴ, ἐπὶ 3 ὥρας.

δ') Στοιχειώδεις γνώσεις Ποιμαντικῆς, ἐπὶ 1
ὥραν.

ε') Στοιχεῖα Ἐκκλ. Δικαίου, ἐπὶ 3 ὥρας.

στ') Στοιχεῖα Ἐκκλ. Ἱστορίας, ἐπὶ 3 ὥρας.

ζ') Ὀμιλητικαὶ ἀσκήσεις, ἐπὶ 1 ὥραν.

η') Ἐκκλ. Μουσικὴ (Στοιχ., θεωρία, ἄσκησις
τῆς φωνῆς καὶ διδασκαλία τῶν 8 ἤχων, πρακτικὴ
ἄσκησις περὶ τὸ ψάλλειν ἐν γένει), ἐπὶ 6 ὥρας.

θ') Παρακολούθησις Ὁρθρου καὶ Ἑσπερινοῦ,
καθ' ἑκάστην.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 10 Δεκεμβρίου 1935.

† Ὁ Ἀθηνῶν Χρυσόστομος, Πρόεδρος,
† Ὁ Τρίκκης καὶ Σταγῶν Πολύκαρπος, † Ὁ
Γυθείου καὶ Οἰτύλου Διονύσιος, † Ὁ Ἀλε-
ξανδρουπόλεως Ἰωακεῖμ, † Ὁ Ἐλασσῶνος
Καλλίνικος, † Ὁ Παραμυθίας, Φιλιππῶν καὶ

Γηρομερίου Γεώργιος, † Ὁ Πολυανῆς Κυ-
ριλλος, † Ὁ Κορινθίας Δαμασκηνός,
† Ὁ Λαρίσης Δωρόθεος, † Ὁ Χαλκίδος
Γρηγόριος, † Ὁ Καρυστίας Παντελεή-
μων, † Ὁ Φλωρῆνης Βασίλειος, † Ὁ Σιδη-
ροκάστρου Βασίλειος.

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος

Ἀρχιμ. Σπυρίδων Ἀλιβιζᾶτος⁹⁷.

Ἡ ἐν Χαλκίδι Ἐκκλησιαστικὴ Προπαρασκευα-
στικὴ Σχολὴ ἐλειτούργησε κατὰ τὰ ὡς ἄνω πέντε
σχολικὰ ἔτη εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν Ναὸν τοῦ
Ἁγίου Δημητρίου Χαλκίδος καὶ εἰς τὸ πρὸς βορ-
ρᾶν αὐτοῦ οἶκημα, ἀνήκον εἰς τὴν Ἱερὰν Μητρό-
πολιν Χαλκίδος, οἱ δὲ μαθηταὶ ἔμειναν ἐπὶ ἐνοι-
κίῳ εἰς ἰδιωτικὰς οἰκίας ἐν Χαλκίδι, διατρεφόμενοι
ἰδίας δαπάναις.

Διευθύνται.

Κατὰ τὰ πέντε σχολικὰ ἔτη τῆς ἐν Χαλκίδι λει-
τουργίας τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Προπαρασκευαστι-
κῆς Σχολῆς, διετέλεσαν δύο Διευθύνται, ἧτοι ὁ
Ἀρχιεπίσκοπος Βασίλειος Κωνσταντίνου καὶ ὁ
Ἀρχιεπίσκοπος Μεθόδιος Κοντοστάνος. Ἡ λειτουρ-
γία τῆς Σχολῆς ἐγένετο κατὰ μὲν τὸ πρῶτον scho-
λικὸν ἔτος (1922) ἐπὶ τῆς Τοποτηρητείας τῆς «Ἀρ-
χιεπισκοπῆς Χαλκίδος καὶ Καρυστίας» τοῦ Θεόδω-
ρου καὶ Λεβαδείας Συνεσίου Φιλιππίδη
(1912 - 1944), κατὰ δὲ τὰ ἔτερα τέσσαρα σχολικὰ
ἔτη (1927 κ. ἑξῆς) ἐπὶ τοῦ Μητροπολίτου Χαλκί-
δος Γρηγορίου Πλειαθοῦ (1922 -
1968).

Ἀρχιεπίσκοπος Βασίλειος Κων-
σταντίνου.

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Βασίλειος Κωνσταντίνου
ὑπῆρξε μία ἀξιόλογος Εὐβοϊκὴ Ἐκκλησιαστικὴ
προσωπικότης. Ἡ προσφορὰ καὶ ἡ δραστηριότης
αὐτοῦ ὡς κληρικοῦ ἐν τῇ Ἱερᾷ Μητροπόλει
Χαλκίδος ὑπῆρξε μακρὰ καὶ πολύτιμος. Ἐγεν-
νήθη ἐν ἔτει 1885 ἐν Αὐλωναρίῳ Εὐβοίας, ἐ-
σπούδασε δὲ τὴν Θεολογικὴν Ἐπιστήμην ἐν τῇ
Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.
Ἐπηρέτησεν ὡς Ἱεροκέρυξ τῆς Ἱερᾶς Μητροπό-
λεως Χαλκίδος. Διετέλεσε Διευθυντῆς τῆς ἐν Χαλ-
κίδι Ἐκκλησιαστικῆς Προπαρασκευαστικῆς Σχολῆς
ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτῆς καὶ καθ' ἅπαντα τὰ scho-
λικὰ ἔτη τῆς λειτουργίας αὐτῆς πλὴν ἐνός, ἧτοι

97. Αἱ Συνοδικαὶ Ἐγκύκλιοι, ἐκδοθεῖσαι ἐπιμελεῖα
Ἀρχιμ. Χρυσόστομου Θεμελεῆ (νῦν Μητρο-
πολίτου Μεσσηνίας), τόμος Β' (1934 - 1956), Ἀθῆναι
1956, σελ. 86 - 88.

κατὰ τὰ τέσσαρα σχολικὰ ἔτη, α) 1922, β) 1930 - 1931, γ) 1936 καὶ δ) 1937 - 1938. Εὐδοκιμώτατα εἰργάσθη ὡς Πρωτοσύγκελλος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Χαλκίδος ἀπὸ τοῦ ἔτους 1924 μέχρι τῆς 12 Μαρτίου 1941, ὅτε ἐξελέγη Μητροπολίτης Μαρωνείας καὶ Θάσου, χειροτονηθεὶς ἀρχιερεὺς τῆς 23 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς καὶ ἔτους. Ἐποίμανε τὴν κληρωθεῖσαν αὐτῷ ἐπαρχίαν ἐν μέσῳ ἀντιξοοτήτων, ἕνεκα τῆς Κατοχῆς (1941 - 1944). Ἀπεβίωσεν ἐν Κομοτηνῇ τῆς 24 Δεκεμβρίου 1952, ἐνταφιασθεὶς ἐν Χαλκίδι⁹⁸.

Ἀρχιμανδρίτης Μεθόδιος Κοντοστάνας.

Ὁ Ἀρχιμανδρίτης Μεθόδιος Κοντοστάνας ἐγεννήθη κατὰ τὸ ἔτος 1881 ἐν Νύμφαις Κερκύρας. Μετὰ τὴν ἐν Κερκύρα ἐγκύκλιον μόρφωσιν αὐτοῦ, ἐφοίτησεν εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν ἀριστεύσας. Διετέλεσε καθηγητὴς καὶ ἀκολουθῶς διευθυντὴς τοῦ Ἑλληνικοῦ Σχολείου Αἰδηψοῦ Εὐβοίας, ὑπηρετήσας ἐν συνεχείᾳ καὶ εἰς Γυμνάσια τῆς Χαλκίδος, ἔνθα εἰργάσθη καὶ ὡς Ἱεροκέρυξ. Κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1927 - 1928 διετέλεσε Διευθυντὴς τῆς ἐν Χαλκίδι Ἐκκλησιαστικῆς Προπαρασκευαστικῆς Σχολῆς. Ὡς ἐκπαιδευτικὸς καὶ κήρυξ τοῦ θείου λόγου εἰργάσθη καὶ ἐν Ἀθήναις. Ἐν ἔτει 1942 προήχθη εἰς Μητροπολίτην Κερκύρας καὶ Παξῶν καὶ εἰργάσθη ἔθνοπρεπῶς μετ' αὐτοθυσίας καὶ αὐταπαρνήσεως κατὰ τὰ Κατοχικὰ ἔτη 1942 - 1944. Ἐδρασεν ἀντιπαπικῶς διὰ συγγραφῶν καὶ ἐπιλόπισε τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Γραμματεῖαν διὰ πολλῶν καὶ ἀξιολόγων μελετημάτων καὶ ἀρθρογραφῶν. Εἰργάσθη ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ αὐτοῦ ἐπὶ μίαν εἰκοσιπενταετίαν, ἀπομακρυνθεὶς ἐν ἔτει 1967 ἕνεκα ἰσχύος Ν. Διατάγματος περὶ ὀρίου ἡλικίας, ἀπέθανε δὲ τῆς 19 Μαΐου 1972⁹⁹.

Καθηγηταί.

Κατὰ τὰ πέντε σχολικὰ ἔτη τῆς λειτουργίας τῆς ἐν Χαλκίδι Ἐκκλησιαστικῆς Προπαρασκευαστικῆς Σχολῆς εἰργάσθησαν ὡς καθηγηταί, πλὴν τῶν ὡς εἴρηται δύο Διευθυντῶν αὐτῆς Ἀρχιμανδριτῶν Βασιλείου Κωνσταντίνου καὶ Μεθοδίου Κοντοστάνου, οἱ ἔξῃς Καθηγηταί κατὰ χρονολογικὴν σει-

ράν. Ἀρχιμανδρίτης Διονύσιος Μαραγκουδάκης, Δημήτριος Ἀνδρέου. Ἀρχιμανδρίτης Χριστοφόρος Δεσούπρης. Βασίλειος Βασιλείου. Ἀρχιμανδρίτης Χρυσόστομος Ζέρβας. Ἱερεὺς Εὐθύμιος Βασιλιάδης.

Ἀρχιμανδρίτης Διονύσιος Μαραγκουδάκης. Ἐγεννήθη ἐν Μαργαρίταις Ρεθύμνης τῆς Κρήτης. Μετὰ τὴν ἐγκύκλιον αὐτοῦ μόρφωσιν, ἐφοίτησεν εἰς τὴν κατὰ Χάλκην Θεολογικὴν Σχολὴν καὶ ἔτυχεν εὐρυτέρας περαιτέρω μορφώσεως εἰς τὴν πνευματικὴν Ἀκαδημίαν τῆς Μόσχας. Διετέλεσε καθηγητὴς τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Σταυροῦ. Εἰργάσθη ὡς καθηγητὴς ἐν τῇ Μέσῃ Ἐκπαιδεύσει εἰς τὰ Γυμνάσια Ρεθύμνης καὶ Χαλκίδος. Ἐν Χαλκίδι δὲ διατελῶν ὡς ἐκπαιδευτικὸς ἐδίδαξεν εἰς τὴν ἐν αὐτῇ Ἐκκλησιαστικὴν Προπαρασκευαστικὴν Σχολὴν κατὰ τὸ πρῶτον σχολικὸν ἔτος 1922. Ἐν ἔτει 1923 προήχθη εἰς Ἐπίσκοπον Πέτρας Κρήτης, ἣν διεποίμανεν ἐπὶ μίαν τριακονταετίαν, ἀποθανὼν ἐν ἔτει 1953¹⁰⁰.

Δημήτριος Ἀνδρ. Ἀνδρέου. Ἐγεννήθη ἐν Μ. Ἀσίᾳ κατὰ τὸ ἔτος 1863. Ἐκ ταύτης μετώκησεν ἀρχικῶς εἰς Κοζάνην, ἀκολουθῶς εἰς Βόλον, ἔνθα διωρίσθη ἱεροψάλτης τοῦ Μητροπολιτικοῦ Ἱ. Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Νικολάου. Ἐν συνεχείᾳ παρέμεινεν ἐν Ἀθήναις καὶ ἐτοποθετήθη ἱεροψάλτης εἰς τὸν ἐν αὐταῖς Ἱ. Ναὸν τῆς Ἁγίας Εἰρήνης. Τελικῶς ἐγκατεστάθη μονίμως εἰς τὴν Χαλκίδα, καταλαβὼν τὴν θέσιν τοῦ πρωτοψάλτου εἰς τὸν ἐν αὐτῇ Ἱ. Ναὸν τοῦ Ἁγίου Νικολάου, θέσιν τὴν ὁποίαν ἐκράτησεν ἐπὶ μακρὰν σειρὰν ἔτων καὶ μέχρις ἐνδὸς ἔτους πρὸ τοῦ εἰς βαθὴν γῆρας θανάτου αὐτοῦ, ἐπισημάντος τῆς 16 Ἀπριλίου 1961. Εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Προπαρασκευαστικὴν Σχολὴν Χαλκίδος ἐδίδαξε Βυζαντινὴν Μουσικὴν καθ' ἅπαντα σχεδὸν τὰ σχολικὰ ἔτη τῆς περιοδικῆς λειτουργίας αὐτῆς. Ἦτο καλὸς θεωρητικὸς τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς καὶ ταλαντούχος ἱεροψάλτης, ἔχων θαυμαστὰς τῆς ἱεροψαλτικῆς αὐτοῦ ἰκανότητος, ἀνέδειξε δὲ πολλοὺς ἱεροψάλτας ἐν τῇ Ἱ. Μητροπόλει Χαλκίδος. Ἐπὶ τούτοις ἦτο εὐσεβὴς καὶ φιλακόλουθος, ἀλλὰ καὶ μετὰ χάριτος περιπαυτικὸς. Ἐδίδαξε καὶ εἰς τὰ Κατηχητικὰ Σχολεῖα Χαλκίδος.

(Συνεχίζεται)

† Ὁ Μεσσηνίας ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

98. Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Θεμέλης Ἀρχιγραμματέως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου (νῦν Μητροπολίτου Μεσσηνίας), Ἡ Ἱερὰ Μητρόπολις Καρύστου διὰ μέσου τῶν αἰώνων, Ἀθῆναι 1955, σελ. 43 - 44. — Ὁ ρησκευτικὴ καὶ Ἡθικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία, τόμος 3, σελ. 701.

99. Βασιλείου Ἀτέση Μητροπολίτου πρώην Λήμνου, Ἐπίτομος Ἐπισκοπικὴ Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τοῦ 1833 μέχρι σήμερον, τόμος Γ', Ἀθῆναι 1969, σελ. 213 - 218. — Ὁ ρησκευτικὴ καὶ Ἡθικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία, τόμος 8, σελ. 905 - 906.

100. Ὁ ρησκευτικὴ καὶ Ἡθικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία, τόμος 5, σελ. 48 - 49.

Η ΑΛΗΘΕΙΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΣΘΕΝΗ*

Υπάρχει εις τὴν ἐποχὴν μας ἓνα μεγάλο πρόβλημα, τὸ ὁποῖον ἀπασχολεῖ τόσο τὴν Ἐκκλησίαν, ὅσον καὶ ἄλλους παράγοντας, φαντάζομαι. Πρόκειται διὰ τὸ πρόβλημα τοῦ ψεύδους, τὸ ὁποῖον, εις τὴν καθημερινὴν ζωὴν, ἐμφανίζεται ὡς συνωμοσία τῆς σιωπῆς καὶ τοῦ μειδιήματος.

Ἀναφέρομαι εις τὴν τάσιν τῆς ἐποχῆς, ἡ ὁποία ἀρνεῖται τὸν πόνον, τὸν θάνατον καὶ ἐν γένει τὸ τραγικὸν στοιχεῖον τῆς ζωῆς. Ἡ τάσις αὕτῃ ἐπιδιώκει, μὲ ὅλα τὰ σύγχρονα μαζικὰ μέσα, νὰ ἐπιβάλλῃ εις τὴν συνείδησιν τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου τὴν ἄρνησιν αὐτὴν, καταφάσκουσα καὶ μειδιῶσα μόνον εις ὅτι ἀναφέρεται εις τὴν ζωὴν, τὴν υἰγιαίν, τὴν εὐχαρίστησιν. Εἰς ὅλα τὰ προϊόντα τῆς καταναλωτικῆς κοινωνίας καὶ εις αὐτὰ ἀκόμη τὰ διαφημιζόμενα φάρμακα, ἐπικολλάται ἡ ἐτικέττα ἐνδὸς προσώπου ποῦ μειδιᾷ (εἶναι τὸ περιβόητον smile, ποῦ εἶναι τόσο τῆς μόδας)¹.

Μία ψευδὴς λοιπὸν ἀτμόσφαιρα πλανᾶται σήμερον εις τὸν πλανήτην μας. Εἶναι ἡ ὑποκρισία τῆς αἰσιοδοξίας, ἡ συνωμοσία τῆς σιωπῆς, ἡ ὁποία ἐπιχειρεῖ ν' ἀποκρύψῃ ἀπὸ τὸν σύγχρονον ἄνθρωπον τὴν ἀλήθειαν περὶ τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου. Ἀνατρεφόμεθα καὶ ἀνατρέφομεν τὰ τέκνα μας μὲ τὰ «κατὰ συνθήκην ψεύδη».

Ἡ κατάσταση αὕτῃ εἶναι ἀπάρადεκτος. Δι' ἡμᾶς ἰδίως τοὺς Ἕλληνας εἶναι μία ἄρνησις τῆς ἀρχαίας παραδόσεως. Ἡ ἀρχαία Πολιτεία, δαπάναις τῆς — ὡς γνωστὸν — ἐδίδασκεν εις τοὺς πολίτας τὴν Τραγωδίαν, ὅτι δηλαδὴ ὁ κληρὸς τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ν' ἀντιπαλαίῃ μὲ τὸ τραγικὸν στοιχεῖον τῆς ζωῆς².

Ὡς πρὸς τὴν Ὁρθόδοξον δὲ πίστιν μας ἡ ψευδὴς αὕτῃ στάσις, ἂν μὴ τι ἄλλο, ἀποτελεῖ ἀδικαιολόγητον τοῦλάχιστον ἄγνοιαν τῆς Ὁρθοδοξίας, ἡ ὁποία εἶναι ὄχι μόνον Η ΑΛΗΘΕΙΑ, ἀλλὰ «ἡ χαρὰ διὰ τὴν Ἀλήθειαν» (H. Vogel), ὅτι δηλαδὴ — ἐπὶ τέλους! — ὁ

πόνος καὶ ὁ θάνατος ἐνικήθησαν διὰ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ³.

Ἐν πρώτῳ λοιπὸν στοιχείῳ, τὸ ὁποῖον προκύπτει ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε ἐκτεθέντων εἶναι, ὅτι ἀπαιτεῖται μία ἐϋρξία ἀγωγῆς ἀληθείας τῶν συγχρόνων ἀνθρώπων. Ἐπιδιώξις ὅλων πρέπει νὰ εἶναι ἓνας κόσμος ἂν ὄχι «ἀγγελικὰ πλασμένος» (Δ. Σολωμός)^{3α}, ἀλλὰ ἓνας κόσμος τοῦλάχιστον μὲ ὀλιγώτερον ψεῦδος καὶ ὑποκρισίαν.

* * *

Ἄς ἔλθωμεν τώρα εις τὸν ἀσθενῆ ἄνθρωπον.

Ἐφ' ὅσον ὡς ὑγιῆς ὁ ἄνθρωπος δὲν ἔχει μαθητεῦσαι εις τὴν ἀλήθειαν, ἐννοεῖ τις πόσον δυσχερέστερον γίνεται τὸ πρόβλημα, ὅταν οὗτος εὐρίσκειται πλέον ὑπὸ τὰς εἰδικὰς πιεστικὰς συνθήκας τῆς ἀσθενείας. Καὶ τὸ δυσάρεστον εἶναι, ὅτι οἱ πλείστοι τῶν ἀσθενῶν δὲν ἔχουν γευθῆ τὴν ἀλήθειαν καὶ δὲν ἔχουν τύχει ἀγωγῆς ἀληθείας. Ὀλίγοι δὲ οἱ ἐκλεκτοί, οἱ ὁποῖοι ἠτύχησαν νὰ ἀνοίξουν τοὺς ὀφθαλμούς των εις τὸ Φῶς τῆς χριστιανικῆς ἀληθείας. Αὐτοὶ εἶναι ὄντως οἱ ἐλεύθεροι ἄνθρωποι, διὰ τοὺς ὁποίους ὁ Ἰησοῦς εἶπε: «Γνώσεσθε τὴν ἀλήθειαν καὶ ἡ ἀλήθεια ἐλευθερώσει ὑμᾶς» (Ἰωάν. η' 3). Αὐτοί, ὡς ὄντως ἐλεύθεροι, ἀντέχουν εις τὸ θάρος καὶ τὴν τραγικότητα τῆς περὶ τῆς προσωπικῆς ζωῆς καὶ τύχης των ἀληθείας⁴.

Ὁ ἀξιότιμος Πρόεδρος τῆς συγαντήσεώς μας, ἀκαδημαϊκὸς κ. Ν. Λούρος εις τὴν πρὸς τὴν Ἀκαδημίαν Ἀθηνῶν ἀνακοίνωσίν του τῆς 15ης Ἰανουαρίου 1969 ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ εἰλικρίνεια τοῦ Ἰατροῦ» ὑπογραμμίζει τὴν σημασίαν τῆς πίστεως τοῦ ἀσθενοῦς διὰ τὴν ὑπ' αὐτοῦ γνώσιν τῆς ἀληθείας, ἀναφέρει δὲ τὸ ἐξῆς γεγονός: «Κάποιος ὑπουργὸς διάβαζε κάθε μέρα γιὰ τὸν ἐπικείμενον θάνατό του στὸν ἡμερήσιον τύπον. Ἐντούτοις ἐξακολουθοῦσε τὴν ὑπηρεσίαν του ἐπὶ 18 μῆνες μὲ κέφι καὶ φιλοσοφία». Παρόμοιον εἶναι καὶ τὸ ἥρωϊκὸν ὄντως παράδειγμα τοῦ προσφάτως ἀποθανόντος

* Τὸ πλήρες κείμενον Εἰσηγήσεως, γενομένης εις τὴν «Συζήτησιν Στοργύλλης Τραπέζης», ὁργανωθεῖσαν ὑπὸ τοῦ «Διεθνoῦς Κολλεγίου Χειρουργῶν, εις τὸ Χίλτον Ἀθηνῶν, τὴν 26.4.1974.

1. Εἰς τὴν Ἀμερικὴν ψιμωθῶνουν τοὺς νεκροὺς διὰ νὰ φαίνωνται ὡς ζῶντες, τὰ δὲ Γραφεῖα Τελετῶν ὑπόσχονται εις τὸν πελάτην των, ὅτι δύναται «νὰ πεθάνῃ χαρούμενα καὶ μὲ συντροφικότητα» (CORPORATELY), ἰδὲ Α. SCHMEMANN, FOR THE LIFE OF THE WORLD ἑλληνικὴ μετάφρασις. Γιὰ νὰ ζῆσῃ ὁ κόσμος, ἐκδ. Ἀθήνα, 1970, σελ. 161.

2. «Οἱ Ἕλληνες στὴν ἀρχαιότητα παρακολουθοῦσαν τραγωδίας, ἀκριβῶς γιὰ νὰ νοιώσουν τὸ ρίγος τῆς ὑπαρξῆς καὶ τοῦ θανάτου», JEAN ONIMUS, ἐν «Περὶ Ἰγῆς καὶ Τέχνης», ἐκδ. ΑΘΗΝΑ, σελ. 140. Εἶναι προφανές, ἐξ ἄλλου, ὅτι δὲν ὑποτιμῶμεν ἢ καταδικάζομεν τὴν ὑγιᾶ ψυχαγωγίαν καὶ τὴν χαρὰν τῆς ζωῆς. Ἡ ἀντίρρησις ἀναφέρεται σαφῶς εις τὴν ὑποκριτικὴν αἰσιοδοξίαν. Ὅδηγοὶ καὶ ἐδῶ οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες, οἱ ὁποῖοι, μετὰ τὰς τραγωδίας, ἐδίδασκον πάντοτε κωμῶδιαν.

3. Ὁ σκοπὸς ἄλλωστε τοῦ Χριστιανισμοῦ δὲν εἶναι νὰ βοηθήσῃ τὸν ἄνθρωπον ν' ἀντιμετωπίσῃ τὸν θάνατον — ὡς τοῦτο πράττουν αἱ πεσομιστικαὶ ἐξωχριστιανικαὶ θρησκείαι — ἀλλὰ ἡ χαρούμενη ἀναγγελία καὶ ἀποκάλυψις εις τὸν ἄνθρωπον τῆς Ἀληθείας, περὶ τῆς ζωῆς, τοῦ θανάτου καὶ τῆς Ἀναστάσεως. Ἰδὲ καὶ Α. SCHMEMANN, ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 153 ἐξῆς.

3α. Διότι, κατὰ τὸν PASCAL, ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι οὔτε ἄγγελος οὔτε κτήνος καὶ ἐκεῖνος ποῦ κάνει τὸν ἄγγελον κάνει τὸ κτήνος (QUI FAIT L'ANGE FAIT LA BÊTE).

4. Εἶναι χαρακτηριστικόν, ὅτι εις τοὺς ἄγιους τῆς Ἐκκλησίας ἀποκαλύπτεται ἡ ἡμέρα καὶ ἡ ὥρα τοῦ θανάτου των, ὀλίγον πρὶν αὐτὸς συμβῆ. Αὐτοὶ ὡς ἔχοντες πλέον φθάσει εις τὴν ἐλευθερίαν τῆς Ἀληθείας, κρίνονται ἱκανοὶ νὰ πληροφρηθοῦν τὸ μυστικόν, τὸ ὁποῖον ὁ Θεός, ἐν τῇ μεγάλῃ του φιλανθρωπίᾳ, δὲν ἀποκαλύπτει εις τοὺς πολλούς.

γάλλου Προέδρου G. Pombidou. Και ἐκ προσωπικῆς μου πείρας, γνωρίζω μερικὰς περιπτώσεις θαρραλέας ἀντιμετώπισης τῆς ἀληθείας ἐκ μέρους ἀσθενῶν, πιστῶν χριστιανῶν, ἀναφέρω δὲ τὸ ἐκπληκτικὸν θάρρος μιᾶς καρδιοπαθοῦς μελλοθανάτου χριστιανῆς, ἡ ὁποία ἐζήτησε καὶ ἐπεσιέφη τὸν τόπον τοῦ ἐνταφιασμοῦ τῆς. Καὶ ταῦτα μὲν διὰ τοὺς πιστοὺς χριστιανοὺς, ἀλλὰ τόσοσὺν ὀλίγους! Τί θὰ γίνῃ ὁμως διὰ τοὺς πολλοὺς;

Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ πρέπει νὰ δηλώσω, ὅτι, ἐπὶ τοῦ θεματός μας, οὐδεμία ἐπίσημος ἐκκλησιαστικὴ ἀποψὶς ὑπάρχει. Ὡς ἐκ τούτου, θὰ ἐπιχειρήσω νὰ διατυπώσω μερικὰς γενικὰς ἀρχὰς καὶ θέσεις, ἐπὶ τῇ δάσει τῆς ὀρθοδόξου Θεολογίας καὶ ἰδίως τῆς ποιμαντικῆς Θεολογίας.

1. Ὁ χι μί α κοινὴ στάσις.

Ἡ Χριστιανικὴ ἀνθρωπολογία ἐπιμένει εἰς τὴν ἀξίαν, τὴν μοναδικότητα καὶ τὸ ἀνεπαγάληπτον τοῦ «κατ' εἰκόνα Θεοῦ» πλασθέντος ἀνθρωπίνου προσώπου. Ἀλλὰ καὶ ὁ ἀσθενὴς ἀνθρώπος δὲν παύει νὰ εἶναι μία προσωπικότης. Εἶναι εἰς ἐρειπωμένον Νάος τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος, καὶ εἰς τὰ ἐρείτιά του ἀκόμη, μαρτυρεῖ τὸ μεγαλεῖον τοῦ Δημιουργοῦ του, τὴν εὐγένειαν τῆς καταγωγῆς του. Ἐκαστος ἐπομένως ἀσθενὴς πρέπει ν' ἀντιμετωπίζεται ὡς ἰδιαίτερα προσωπικὴ περίπτωσις καί, ὡς ἐκ τούτου, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ διατυπωθῇ μία γενικὴ θέσις, ἰσχύουσα διὰ πάντας τοὺς ἀσθενεῖς. Ἡ Ἐκκλησία οὐδέποτε θὰ συμβιβασθῇ μὲ τὸ ἐπιχειρούμενον εἰς τὰς ἡμέρας μας ἔγκλημα τῆς ἰσοπεδώσεως καὶ νομιεροποιήσεως τῶν ἀνθρώπων. Δι' ὄνομα τοῦ Θεοῦ. Ὁχι pass par tout καὶ βιομηχανοποιήσις καὶ εἰς τὴν Ἱατρικήν.

2. Φιλάνθρωπος χειρισμὸς τοῦ θεματός.

Εἰς τὸν ἀνθρώπον δὲν ἔχομεν μόνον τὸ μεγαλεῖον τῆς προσωπικότητος, ἀλλὰ, δυστυχῶς, καὶ τὴν ἀθλιότητα τῆς σωματικῆς καὶ ἡθικῆς ἀδυναμίας. «Μεγαλεῖον καὶ Ἀθλιότης», ὅπως ἔλεγε ὁ Pascal. Καὶ ὁ ἀσθενὴς ἀνθρώπος δὲν εἶναι μόνον «χοῦς ἀπὸ τῆς γῆς» καὶ «κάλαμος ὑπὸ ἀνέμου σαλευόμενος», ἀλλὰ «κάλαμος συντετριμμένος» ὑπὸ τῆς ἀσθενείας καὶ τοῦ πόνου. Ὡς ἐκ τούτου, ὁ ἐν γένει χειρισμὸς τοῦ θεματός — ἡ ἀλήθεια πρὸς τὸν ἄρρωστο — πρέπει νὰ εἶναι φιλόανθρωπος. Διὰ τὴν τακτικὴν, τὴν ὁποίαν θ' ἀκολουθήσῃ τοὺς λόγους ποὺ θὰ χρησιμοποιήσῃ, ἀλλὰ καὶ τὴν ἔκφρασιν ἀκόμη τοῦ προσώπου τοῦ ὁ Ἱατρὸς ἢ ὁ Ἱερεὺς πρέπει νὰ ἔχῃ ὡς ὀδηγὸν τὸν περὶ τοῦ Χριστοῦ προφητικὸν λόγον: «Καλάμι τσακισμένο δὲν θὰ τὸ συντρίψῃ καὶ φτιλὶ μισσοδησμένο, ποὺ καπνίζει δὲν θὰ τὸ σήσῃ, ἕως ὅτου ὀδηγήσῃ εἰς νίκην...» (Ματθ. 16' 20).

ΑΙ ΤΡΕΙΣ ΘΕΣΕΙΣ. ΤΟ ΟΧΙ ΚΑΙ ΤΟ ΝΑΙ

1. Ἡ π λ ῆ ρ η ς ἀ π ό κ ρ υ ψ ι ς ἀ π ο κ λ ε ί ε τ α ι.

Ἡ πλήρης ἀπόκρυψις τῆς ἀληθείας εἶναι ψεῦδος καὶ ὡς ἐκ τούτου ἀποκλείεται. Ἀλλὰ καὶ δι' ἕνα ἄλλον βασικὸν λόγον. Διότι στερεῖ τὴν εὐκαιρίαν ἀπὸ τὸν ἀνθρώπον νὰ ἔλθῃ εἰς κρίσιν μετὰ τοῦ ἑαυτοῦ του καὶ τοῦ Θεοῦ.

Βασικὴ χριστιανικὴ ἀντίληψις εἶναι, ὅτι ὁ πόνος γενικῶς εἶναι μία «παιδεία (=δοκιμασία) Κυρίου»^δ, ἢ, ὅπως θὰ ἔλεγε ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος: «Πληγὴ τοῖς εὐ φρονουσι δυνως παιδεύμα γίνεται καὶ κρείττων εὐημερίας πολλάκις κακοπάθεια» (Ἐπιτάφιος εἰς Μ. Βασίλειον, ΝΕ' 1 - 3). Ἡ περίοδος τῆς ἀσθενείας διὰ τὸν ἀνθρώπον δύναται ν' ἀποδειχθῇ σωτήριος κολυμβήθρα τοῦ Σιλῳάμ. Κατάλληλος χειρισμὸς τῆς προσωπικῆς περιπτώσεως ἐκ μέρους τοῦ Ἱατροῦ, τοῦ Ἱερέως, τῆς Ἀδελφῆς νοσοκόμου καὶ τῶν συγγενῶν, δύναται νὰ ὀδηγήσῃ τὸν ἀσθενῆ εἰς τὸ νὰ ἀνακαλύψῃ τὸ νόημα καὶ τὸν σκοπὸν τῆς ζωῆς. Μία ἀγωγή ἀληθείας εἰς πάσας τὰς περιπτώσεις τοῦ πόνου δύναται νὰ κάμῃ θαύματα. Δύναται ν' ἀποδεδειχθῇ τὰς τεραστίας δυνάμεις, τὰς ὁποίας ὁ ἀνθρώπος κρύπτει ἐν ἑαυτῷ, ὥστε οὗτος νὰ ὑπερνικήσῃ τὴν ἀσθένειαν. Ἀλλὰ καὶ ἐάν, ἀντιθέτως, ὑπερνικήσῃ ἡ ἀσθένεια, ἡ ἀγωγή ἀληθείας θὰ τὸν φέρῃ εἰς τὸ κατώφλιον τῆς αἰωνιότητος ἐν ἀπολύτῳ ἐσωτερικῇ καὶ ἐξωτερικῇ εἰρήνῃ. Εἶναι τὰ «εἰρηνικὰ χριστιανικὰ τέλη τῆς ζωῆς», διὰ τὰ ὁποῖα εὐχεται ἡ Ἐκκλησία μας.

Ἀντιθέτως, ἡ ψευδὴς ἀτμόσφαιρα, ὅτι «δὲν ἔχεις τίποτε», ἰδίως ὅταν «παρέλθῃ ὁ πόνος καὶ ἐπανέλθῃ ἡ ἐπιπολαιότης», ὅπως λέγει ὁ κ. Λούρος, ἐξαφανίζει τελείως τὴν Θεόδοτον εὐκαιρίαν νὰ μνηθῇ ὁ ἀσθενὴς εἰς τὴν ἀλήθειαν, εἰς τὸ μυστήριον τοῦ πόνου, τῆς ζωῆς, τοῦ θανάτου καὶ τῆς ἀναστάσεως. Ἀλλὰ,

2. Καὶ ἡ π λ ῆ ρ η ς (ἄ μ ε σ ο ς) ἀ π ο κ ἄ λ υ ψ ι ς ἀ π ο κ λ ε ί ε τ α ι.

Πρῶτον, διότι ποτὲ δὲν εἴμεθα βέβαιοι περὶ τῆς «ἀληθοῦς» καταστάσεως τοῦ ἀσθενοῦς, οὔτε περὶ τῆς ἐκδόσεως τῆς ἀσθενείας. Πόσες φορές οἱ Ἱατροὶ ἐπαγγέλον τὴν ἐπομένην εἰς τὸν θάλαμον τοῦ ἀσθενοῦς καὶ τὸν εὐρον ἀναστημένον «ὡς τὸν Λάζαρον»! Καὶ δεύτερον, διότι ἐξουδετερώνει τὴν Θεόδοτον δυνάμιν τῆς ἐλπίδος. Ὁ εὐσπλαγγχος Θεός, ὅταν ὁ ἀνθρώπος ἔπεσε καὶ ἔχασε τὰ πάντα, δι' ἕνα μόνον ἐφρόντισε νὰ μὴ χάσῃ ὁ ἀποστάτης: τὴν ἐλπίδα. Πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν οὔτε τὸν χρόνον τοῦ θανάτου ἐπέτρεψε νὰ γνωρίζῃ οὔτε ἀκόμη καὶ νὰ μεριμνᾷ «διὰ τὴν αὐριον» τοῦ συνεχώρησε. Πῶς λοιπὸν ἡμεῖς θὰ ἐπιβάλλωμεν τοιοῦτο «δυσδάστακτον φορτίον», ἀποκαλύπτοντες ἀμέσως καὶ ἀποτόμως πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν, ἐκμηδενίζοντες τὴν ἐλπίδα;

δ. «Ἡ παιδεία Κυρίου Κυρίου ἀνοίγει μου τὰ ὄτια» (Ἡσαΐου ν' 5, Ψαλμ. 3, 1).

3. Ἡ προσδευτική ἀποκάλυψις τῆς ἀληθείας.

Μένει λοιπὸν ἡ τρίτη αὐτῆ θέσις, τὴν ὁποίαν δυνάμεθα, νομίζω, νὰ στηρίξωμεν εἰς τὴν τακτικὴν καὶ τὸν λόγον αὐτοῦ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Πᾶσα ἀποκάλυψις ὑπόκειται εἰς τὸν ὄρον: ὅτι λαμβάνεται, λαμβάνεται κατὰ τὸν τρόπον τοῦ λαμβάνοντος (J. H. Bernard). Ἐδῶ ὁ λαμβάνων εἶναι ὁ ἀσθενής. Ἐπομένως ἡ δυνατότης προσλήψεως τῆς ἀληθείας περιορισμένη. Ἀνάλογος λοιπὸν καὶ ὁ τρόπος τῆς ἀποκαλύψεως. Ἀπαιτεῖται δηλαδὴ μία προσαρμογὴ πρὸς τὴν κατάστασιν τοῦ λαμβάνοντος τὴν ἀποκάλυψιν ἀσθενοῦς. Ἡ μεγάλη ἰκανότης τοῦ διδασκάλου εἶναι νὰ προσαρμόζεται πρὸς τὰς διανοίας τῶν διδασκομένων. Τοῦτο ἰσχύει καὶ διὰ τὸν Ἰατρὸν καὶ τὸν Ἱερέα. Ἴδου τὸ παράδειγμα τοῦ μοναδικοῦ Διδασκάλου, Ἰατροῦ καὶ Ἱερέως: τοῦ Χριστοῦ.

Ἀποστολή του ἦτο ἡ ἀποκάλυψις τῆς Ἀληθείας εἰς τὸν ἄνθρωπον: «Εἰς τοῦτο ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον, ἵνα μαρτυρήσω (=ἀποκαλύψω) τῇ ἀληθείᾳ» (Ἰωάν. ιη' 37). Κατὰ τὴν πραγματοποίησιν ὅμως τῆς ἀποκαλύψεως συναντᾷ τὴν ἀδυναμίαν τοῦ λαμβάνοντος ταύτην ἄνθρωπου. Ποία λοιπὸν ἡ στάσις τοῦ Σωτῆρος; Συγκαταβαίνει ὅσον δύναται. Ἀποκαλύπτει ὅσα εἶναι ἀναγκαῖα. Διὰ πολλὰ ὅμως «σφόδρα θαθέα καὶ ὑπερβαίνοντα τὸν ἀνθρώπινον νοῦν παραιτεῖται» (Κύριλλος Ἀλεξανδρείας). Σιωπᾷ. Καὶ ἰδοὺ ἡ ἐξήγησις του: «Ἐτι πολλὰ ἔχω λέγειν ὑμῖν, ἀλλ' οὐ δύνασθε βαστάζειν (=νὰ κατανοήσετε) ἄρτι» (Ἰωάν. ιστ' 12). Ἐρχεται ὅμως, μετὰ τὸν Ἰησοῦν, τὸ Πνεῦμα τὸ Ἄγιον, «ὁ Παράκλητος καὶ ὁδηγεῖ τὸν ἄνθρωπον εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν» (Ἰωάν. ιστ' 13).

Ἴδου ἡ προσδευτικὴ ἀποκάλυψις ἡ ἐρμηνεία τῆς ἀληθείας. Ἀρχὴ καὶ θάσις εἶναι νὰ ὑπάρχη (ἂν ὑπάρχη!) ἡ ἀλήθεια περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ ἀσθενοῦς. Ἐν συνεχείᾳ, δύναται νὰ ἀρχίσῃ μία προσδευτικὴ ἀποκάλυψις καὶ μία ὑποδοχῆσις τόσοσιν τοῦ ἀσθενοῦς, ὅσον καὶ τοῦ περιβάλλοντός του νὰ προσεγγίσουν εἰς τὴν ἀλήθειαν, ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον.

* * *

Προκειμένου νὰ ὑπάρξῃ, παραλλήλως πρὸς τὴν τῆς Ἰατρικῆς καὶ τῆς Ἐκκλησίας ἡ συμβολὴ εἰς τὸ ὑπὸ ἐξέτασιν θέμα, ἀπαιτεῖται πρωτίστως ἡ ἄρσις ὀρισμένων παρεξηγήσεων καὶ προκαταλήψεων. Καὶ μάλιστα,

α) Ἡ ἀποκατάστασις τῆς ἐπαφῆς μετὰ τὸ Ἱερέως καὶ ἀσθενοῦς.

Ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ ὑπάρχει δυστυχῶς μία ἐπιφυλακτικότης, ἡ ὁποία κλιμακοῦται μέχρι καὶ τῆς ἀπαγορεύσεως οἰασδήποτε ἐπαφῆς μετὰ τὸν Ἱερέως καὶ ἀσθενοῦς. Τὰ αἷτια τῆς στάσεως αὐτῆς εἶναι ποικίλα. Ἴδου μερικά.

Ἐπὶ τῆς ἐπαφῆς μετὰ τὸν Ἱερέως καὶ ἀσθενοῦς ὑπάρχει, γενικῶς, εἰς τὴν ὀλιστικὴν ἐποχὴν μας μία ὑποβάθμισις τῶν πνευματικῶν καὶ χριστιανικῶν ἀξιών. Ἐνας χριστιανικὸς ἀποχρωματισμὸς τῶν μαζῶν. Λόγῳ δὲ καὶ τῆς ἀπουσίας τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τὴν ζωὴν καὶ τὸν προβληματισμὸν τοῦ συγχρόνου κόσμου (ἴσως λόγῳ ἀνεπαρκειᾶς καταλλήλων προσώπων καὶ ἐλλείψεως μέσων) πολλοὶ σύγχρονοι ἄνθρωποι ἔχουν ἀπολέσει τὴν ἐπαφὴν μετὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἱερέως, τὸν ὅποιον συναντοῦν — κατ' ἀνάγκην — εἰς τὰς κηδεῖας καὶ τὸ νεκροταφεῖον... Εἰς τὰς συγχρόνους δὲ μεγαλοπόλεις, ὡς αἱ Ἀθῆναι τῶν 2.500.000 κατοίκων, μαζὶ μὲ τὴν ἀνθρωπίνην προσωπικότητα ἐξαφανίζεται καὶ ἡ προσωπικότης τοῦ Ἱερέως. Ὁ Ἱερεὺς τῆς μεγαλοπόλεως, διὰ τοὺς πολλοὺς, εἶναι ἀνόνημος, ἄγνωστος. Καὶ ἐὰν ἔχει σύμβολον θανάτου, πάντως φορεὺς κάποιου... κακοῦ.

Καὶ εἶναι μὲν γνωστὸν, ὅτι εἰς τὰ μεγάλα Νοσηλευτικὰ Ἰδρύματα τῆς Πρωτεύουσας ὑπηρετοῦν μόνιμοι Ἱερεῖς - Ἐφημέριοι, οἱ ὅποιοι, ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τῶν Ἰατρῶν καὶ Ἀδελφῶν Νοσοκόμων, ἐπιτελοῦν ἕνα θαυμάσιον ἔργον. Ἀποτελεῖ ἐν τοῦτοις εἰσέτι πρόβλημα ἡ ἐπικοινωνία Ἱερέως καὶ ἀσθενοῦς. Μία λύσις θὰ ἦτο ἴσως νὰ καλῆται ὑπὸ τῶν συγγενῶν Ἱερεὺς τις γνωστός εἰς τὴν οἰκογένειαν, εἴτε λόγῳ πνευματικοῦ συνδέσμου εἴτε λόγῳ καταγωγῆς (π.χ. ἐκ τῆς ἰδιαιτέρας πατρίδος τοῦ ἀσθενοῦς). Ὁ ἐπώνυμος Ἱερεὺς, ὁ Ἱερεὺς τῆς οἰκογενείας καὶ τοῦ χωριοῦ (ὁ Ἱερεὺς τοῦ Παπαδιαμάντη!) θὰ ἦτο νομίζω μία καλὴ λύσις.

β) Τὸ ζήτημα τῆς θείας Κοινωνίας τοῦ ἀσθενοῦς.

Γράφει εἰς τὴν προαναφερθεῖσαν ἀνακοίνωσίν του ὁ καθηγητῆς κ. Λούρος (σχετικῶς μὲ τὴν μετάδοσιν τῆς θ. Κοινωνίας): «Ἄν ὁ ἄρρωστος διαθέτῃ τὴν αἰσθησὴν του δὲν θὰ καταλάβῃ πῶς πλησιάζει τὸ τέλος; καὶ δὲν θ' ἀπελπισθῇ;».

Διακρίνεται δηλαδὴ καὶ ἐδῶ ἡ διάχυτος πλέων ἀντίληψις, ὅτι ἡ θ. Κοινωνία εἶναι προμήνυμα θανάτου ἢ, ὅπως λέγεται, τὸ τελευταῖον ἐφόδιον τοῦ ἀσθενοῦς!

Τοῦτο ὅμως ἐν μέρει μόνον εἶναι ἀληθές καὶ μάλιστα διὰ τοὺς οὐδέποτε ἢ σπανίως κοινωνοῦντας τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων. Εἴθισται, δηλαδὴ, ὅταν πλέων ἐκλείπῃ πᾶσα ἐλπίς σωτηρίας τοῦ ἀσθενοῦς, ὅχι δὲ σπανίως καὶ ὅταν οὗτος ἔχῃ ἀπολέσει τὰς αἰσθησεις του, νὰ προσκαλῆται Ἱερεὺς τις πρὸς κοινωνίαν αὐτοῦ. Ἀλλ' ἐδῶ, μᾶλλον περὶ περιφρονήσεως τοῦ Μυστηρίου πρόκειται.

Διότι ἡ θ. Κοινωνία εἶναι μυστήριον ζωῆς καὶ ὄχι θανάτου. Εἶναι ἡ κοινωνία τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τοῦ Χριστοῦ, δηλαδὴ τῆς Ζωῆς. Καὶ εἰς τοῦτο δὲν μετέχομεν μόνον ἅπαξ, ἀλλὰ συχνάκις, ὅπως δὲν μετέχομεν τῆς ἐπιγείου τροφῆς μόνον ἅπαξ, ἀλλὰ καθημερινῶς. Δι' ἕνα λοιπὸν πιστὸν καὶ κοινωνοῦντα χριστιανῶς.

6. Εἰς τὴν ἀρχαίαν ἐποχὴν, ὅπως δεσβαίωνει ὁ Μ. Βασιλεὺς, οἱ Χριστιανοὶ ἐλάμβανον τὴν θ. Κοινωνίαν σχεδὸν καθημερινῶς.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΤΟΠΩΝ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΙΣ ΤΟΥ ΠΑΝΙΕΡΟΥ ΝΑΟΥ ΤΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ

Καθήκον Ἀγιοταφικὸν καὶ ἱερὰ συνάμα ὑποχρέωσις πρὸς τὴν παιδιόθεν ἐκθρέψασαν ἡμᾶς τροφὸν Ἱερὰν Ἀγιοταφικὴν Ἀδελφότητα παρώτρυναν, ἵνα κατατοπίσωμεν τοὺς φιλογενεῖς ἀναγνώστας καὶ ἰδιαιτέρως τοὺς εὐσεβεῖς καὶ Ὀρθοδόξους Χριστιανοὺς ἐπὶ τοῦ μέχρι τοῦδε συντελεσθέντος ἀνακαινιστικοῦ ἔργου τοῦ Πανιέρου Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως, τοῦ περικλείοντος «τὸ σεμνὸν καὶ πανάγιον τῆς σωτηρίου Ἀναστάσεως Μαρτύριον»¹, τὸν Πανάγιον Τάφον τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὸ σέμνωμα καὶ τὸ καύχημα τῆς Ὀρθοδοξίας, ἕπερ ἡ μήτηρ ἡμῶν Ἐκκλησία καὶ μήτηρ τῶν Ἐκκλησιῶν, διὰ τῆς Γεραρᾶς Ἀγιοταφικῆς ἡμῶν Ἀδελφότητος ἀπὸ αἰῶνων περιφρουρεῖ καὶ διακρατεῖ ὡς ἀτίμητον μαργαρίτην, ὃν ἐνεπιστεύθη αὐτῇ ὁ Κύριος ἀπὸ τῆς στιγμῆς, κατὰ τὴν ὁποίαν εἶπε

1. Ἴδε περιγραφὴν τοῦ Κωνσταντινείου Ναοῦ ὑπὸ τοῦ ἱστορικοῦ Ἐδσεβίου ἐν Ἀρχιμ. Κ α λ λ ἰ σ τ ο υ Μ η λ ι α ρ α, Οἱ Ἅγιοι Τόποι ἐν Παλαιστίνῃ καὶ τὰ ἐπ' αὐτῶν δίκαια τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, ἐν Ἱεροσολύμοις 1928, τ. Α', σ. 21-22.

νὸν ἀσθενῆ, τίποτε τὸ πλέον ἐπιθυμητὸν ἀπὸ τὴν θ. Κοινωνίαν. Ὑπάρχουν δὲ πλείστα ὅσα περιστατικά, κατὰ τὰ ὁποῖα ἡ θ. Κοινωνία ἀπετέλεσε τὴν ἀρχὴν τῆς ὑπερνήκσεως τοῦ ὀριστικῶς ἐπερχομένου θανάτου. Δι' ἓνα τοιοῦτον μάλιστα χριστιανὸν ἀσθενῆ, δὲν εἶναι ὅλως ἀπαραιτήτων γὰρ κοινωνήσῃ μόλις πρὶν ἐκπνεύσῃ, δεδομένου, ὅτι δλόκληρος ἡ ζωὴ του ἦτο μία κοινωνία ζωῆς καὶ ἀναστάσεως μετὰ τοῦ Χριστοῦ.

Ἀντιθέτως ἡ προσκόμισις τῆς θ. Κοινωνίας εἰς ἀδιαφόρους χριστιανοὺς, ὀλίγον πρὸ τοῦ τέλους καὶ μάλιστα ἄνευ διαπιστώσεως περὶ τῆς συγκαταθέσεως τοῦ ἀσθενοῦς λόγῳ ἀπωλείας τῶν αἰσθήσεών του, δὲν ἔχει κανένα νόημα.

* * *

Ὁ Ἱερεὺς, ὅπως καὶ ὁ Ἱατρός ἔχουν γ' ἀντιμετωπίσουν σήμερον τὸν ἀσθενῆ εἰς μίαν ἀσθενούσαν ἐποχὴν καὶ ἐντὸς μολυσμένης ἀτμοσφαιράς, ὅχι τόσο ἐκ τῶν ρυπάνσεων, ἀλλ' ἐκ τῶν καταλοιπίων τῆς ἀρνήσεως τῆς χριστιανικῆς πίστεως καὶ τῆς ἀθεΐας ἐν γένει.

Ἡ μόνη λύσις εἶναι ὁ ἀγὼν, ἐν εἰλικρινεῖ συνεργασίᾳ μεταξὺ Ἱατρῶν, Κληρικῶν καὶ ἄλλων παραγόντων τῆς πνευματικῆς ἡγεσίας.

† Ὁ Ἀχελώου ΕΥΘΥΜΙΟΣ

προφητικῶς διὰ τοὺς Ἑλληνας «ἐλήλυθεν ἡ ὥρα ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου»². Ἀπὸ τῆς σημαντικωτάτης ἐκείνης πρώτης συναντήσεως τοῦ Κυρίου μετὰ τῶν Ἑλλήνων ἀρχεται ἡ ἐκπλήρωσις τῆς ὑπ' Αὐτοῦ λεχθείσης προφητικῆς ρήσεως ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων, ὅτι δι' αὐτῶν ἐμελλεν, ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς εἰς σωτηρίαν καὶ ἀνάπλασιν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Ἐκτοτε ἡ πρὸς τοὺς Ἑλληνας δοθεῖσα δόξα ὑπὸ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ συνεχίζεται ἄνευ διακοπῆς. Διὰ μέσου δὲ τῶν αἰῶνων καὶ πλείστων ὄσων ἀκατονομάστων δεινῶν, ἀντιξοοτήτων καὶ θυσιῶν, αἱματος καὶ χρήματος, ἡ Σιώνιτις ἡμῶν Ἐκκλησία, ἡ κληρονομία τῆς θείας εὐνοίας, κατορθοὶ τὴν διαίωνα τῆς δόξης αὐτῆς καὶ τὴν ὑπὸ διαφόρων ἀλληλοδιαδόχων κατακτητῶν ἀναγνώρισιν τῆς προνομιούχου θέσεως αὐτῆς ὡς κληρονομία καὶ δικαιοῦχος ἐπὶ τῶν Ἁγίων Τόπων, μετὰ τὴν ἐπὶ τῆς Παλαιστίνης κυριαρχίαν καὶ τὴν ἐξ αὐτῆς ἀποχώρησιν τῶν Βυζαντινῶν.

Ὄττω ἀπὸ τῆς Ἀραβικῆς κατακτήσεως τῆς Ἱερουσαλήμ (637) τὸ «Βασιλικὸν Γένος τῶν Ρωμαίων» (Ἑλλήνων) ἀναγνωρίζεται ὡς ὁ μοναδικὸς Κτίτωρ τῶν ἐπὶ τῶν Ἁγίων Τόπων ἰδρυθέντων ἀπὸ τοῦ Δ' αἰῶνος πανσέπτων Προσκυνημάτων. Ἀπόδειξις τούτου εἶναι αἱ ὑπὸ τοῦ Ἀραβῶς κατακτητοῦ τῶν Ἱεροσολύμων Ὁμαρ Ἰπν Χαττάμπ ἀναγνωρισθεῖσαι προνομία καὶ τὰ διὰ τοῦ «Ἀχτιναμέ» παραχωρηθέντα κτιτορικά καὶ κυριαρχικά δικαιώματα εἰς τὸν Ἑλληνα Πατριάρχην Ἱεροσολύμων Σωφρόνιον τὸν Α' (634-638), ὡς Ἐθνάρχη καὶ ἐκπρόσωπον τῶν ἀποχωρησάντων Βυζαντινῶν κυριάρχων.

Κατὰ ταῦτα εὐνόητον, ὅτι ὁ Ἑλληνισμὸς καὶ κατὰ τοὺς μετὰ τὴν Βυζαντινὴν κυριαρχίαν χρόνους ἐν Παλαιστίνῃ συνεχίζει τὸν ἐνδοξον καὶ ἐποικοδομητικὸν αὐτοῦ ρόλον ἐντὸς τῶν κόλπων τῆς Ἱεροσολυμιτικῆς Ἐκκλησίας εἰς δόξαν Χριστοῦ καὶ τῶν ὑπ' Αὐτοῦ καθαγιασθέντων, διὰ τῆς ἐνσαρκώσεως, σταυρώσεως, ἀναστάσεως καὶ ἀναλήψεως, Τόπων καὶ εἰς ἐπαλήθευσιν τῆς προρρήσεως Αὐτοῦ, ὅτι «ἐλήλυθεν ἡ ὥρα ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου»³.

Πρὸς τὸν σκοπὸν, ὅθεν, τῆς ὅσον οἶον τε ἱκανοποιητικῆς καὶ πλήρους διαφωτίσεως τοῦ φιλοθρήσκου καὶ φιλογενοῦς κοινού, ἀνάγκη ὅπως ἀναδράμωμεν εἰς τὴν πολὺν ἀρχαιότητα καὶ δὴ εἰς τὴν Κωνσταντινέιον

2. Ἰω. 12, 23.

3. Αὐτόθι.

ἐποχήν, καθ' ἣν ἐπὶ τοῦ ἁγίου Σπηλαίου τῆς Γεννήσεως καὶ ἐπὶ τοῦ ζωοδόχου Τάφου τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀπετυπώθη τὸ ἀθάνατον Ἑλληνικὸν πνεῦμα διὰ τῆς εὐσεβείας τοῦ πρώτου χριστιανοῦ Αυτοκράτορος Μεγάλου Κωνσταντίνου, διὰ τῆς ἀποφάσεως τοῦ ὁποίου ἔπρεπε «μακαριστότατον, περιφανῆ καὶ σεπτὸν ἀποφῆναι τοῖς πᾶσι» τὸν Πανάγιον ἔκλεινον καὶ Ζωοδόχον τοῦ Κυρίου Τάφου. Ἱστορικῶς δὲ ἀνατρέχοντες τὰς διὰ μέσου τῶν αἰῶνων περιπετείας, ἅς διήλθον οἱ Ἅγιοι καὶ θεοδόξιστοι Τόποι τῆς Παλαιστίνης καὶ δὴ καὶ ὁ Πανίερος Ναὸς τῆς Ἀναστάσεως καὶ ἐν κατακλειδί περιγράφοντες, ἐν γενικαῖς γραμμαῖς, τὸ ἤδη συντελούμενον ἀνακαινιστικὸν ἔργον ἐν αὐτῷ τῷ Πανιέρῳ Ναῷ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου, ἔχομεν τὴν ἐλπίδα, ὅτι συντελούμεν εἰς τὴν διαμόρφωσιν ἐθνικοθηρηκευτικῆς συνειδήσεως εἰς τὰς φυγὰς τῶν Ὀρθοδόξων καὶ δὴ καὶ κατατοπιστικῆς τοιαύτης περὶ τῶν Παναγίων προσκυνημάτων Σιών τῆς ἁγίας, καὶ τοῦ πέμπτου αὐτοῦ Εὐαγγελίου τῆς ἀμωμῆτου ἡμῶν πίστεως, εἰς δόξαν τοῦ ἀντιδοξάσαντος τὸ εὐσεβὲς ἡμῶν ἔθνος Δομητόρος τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

1. Οἱ Ἅγιοι Τόποι πρὸ τῆς ἀναδείξεως αὐτῶν ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου.

Ἀπὸ τῆς γενεθλίου ἡμέρας τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς, οἱ θεοδόξιστοι Τόποι τῆς Παλαιστίνης καθίστανται οὐχὶ μόνον τὸ κέντρον τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἐνδιαφέροντος ὅλων τῶν πιστῶν καὶ ἀπολαύουσι τῆς τιμῆς καὶ τοῦ σεβασμοῦ ἐκ μέρους αὐτῶν, διὸ καὶ παμπληθεῖς συρρέουσι πανταχόθεν εὐλαθεῖς Προσκυνηταί, ἵνα ἰδίους αὐτῶν ὄμμασι ἴδωσι ποῦ μὲν ἐτέχθη, ποῦ δὲ ἐσταυρώθη καὶ ἐτάφη ὁ Λυτρωτὴς τοῦ κόσμου καὶ οὕτω ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν οἱ διὰ τῆς ἐπὶ γῆς παρουσίας τοῦ Κυρίου καθαγιασθέντες Τόποι παραδοσιακῶς μεταδιβάσκονται εἰς τὴν μνήμην τῶν πιστῶν καὶ διασφαλίζεται οὕτω ἡ γνησιότης αὐτῶν, διασωζομένης τῆς ἀκριβοῦς θέσεως αὐτῶν, καὶ δὴ εἰς ἡμέρας καθ' ἃς οἱ Ἅγιοι Τόποι εὐρέθησαν κεχυμένον ὑπὸ τὴν γῆν λόγῳ τῶν ἐπελθουσῶν δύο καταστροφῶν τῆς Ἱερουσαλήμ ὑπὸ τῶν Ρωμαϊκῶν Ἀρχῶν. Παρὰ ταῦτα, δηλονότι, ἡ ἀκριθὲς θέσις αὐτῶν παραμένει γνωστὴ παρὰ τοῖς Χριστιανοῖς ἄχρι τῆς ἀναδείξεως αὐτῶν ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου, ἐκ παραδόσεως, καθόσον μάλιστα ἐπ' αὐτῶν ὁ Αυτοκράτωρ Ἀδριανός, μετὰ τὴν δευτέραν καταστολὴν τῆς Ἰουδαϊκῆς ἐπαναστάσεως, τῷ 135, ἀνήγειρεν εἰδωλικούς διώμους.

Κατ' ἀρχὰς οἱ θεοὶ Ἀπόστολοι μετὰ τοῦ στενοῦ εἰσέτι κύκλου τῶν ὁπαδῶν τοῦ Χριστοῦ ἐπισκέπτονται καὶ τιμῶσι τοὺς ὑπὸ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν καθαγιασθέντας Τόπους καὶ ἀπευθύνουσι συντόμους δεήσεις ἀναμνησκόμενοι τὰ σημαντικώτερα γεγονότα τῆς ἐπιγείου ζωῆς Αὐτοῦ. Καὶ τὸ παράδειγμα τῶν ἁγίων Ἀποστόλων μιμοῦνται καὶ οἱ διάδοχοι αὐτῶν Ἐπί-

σκοποι καὶ λοιποὶ κληρικοὶ μετὰ τῶν ἔξωθεν συερχομένων εἰς προσκύνησιν τῶν Ἁγίων Τόπων εὐλαδῶν Χριστιανῶν, παρὰ τοὺς διωγμοὺς αὐτῶν, οἵτινες καὶ ἐπισημοποιοῦνται περὶ τὰ μέσα τοῦ Γ' αἰῶνος. Εἰς ἡμέρας δὲ κρίσιμους διὰ τὴν νεόφυτον Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τῆς γῆς, εἰς ἡμέρας διωγμῶν καὶ βασάνων, ἅτινα ὑφίσταντο οἱ πιστοὶ ἀνὰ τὴν Παλαιστίνην πρὸ τῆς ἀναδείξεως τῶν Παναγίων Προσκυνημάτων, οἱ Ἅγιοι Τόποι διέρχονται τὴν περίοδον τοῦ ἀφανισμοῦ ἀπὸ τῶν ὀμμάτων τῶν πιστῶν διὰ τῶν ἐπελθουσῶν δύο καταστροφῶν τῆς Παλαιστίνης ὑπὸ τῶν Ρωμαίων κατακτητῶν, ὡς προείπομεν.

Ἐξ ἄλλου, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Πρωτομάρτυρος καὶ Ἀρχιδιακόνου Στεφάνου διασπαρέντες οἱ Ἀπόστολοι τοῦ Χριστοῦ ἐκτὸς τῆς Ἱερουσαλήμ μετέδιδον τὴν νέαν πίστιν καὶ προσήλυτον πολλοὺς εἰς αὐτήν, ἐμπλουτίζοντες οὕτω ἡμέρα τῇ ἡμέρα τὰς τάξεις τοῦ νεοϊδρύτου Ἐκκλησιαστικοῦ ὀργανισμοῦ. Ἐν τῷ μεταξῷ χρόνῳ ὅμως ἐν Ἱερουσαλήμ συνέβαινον συνταρακτικὰ γεγονότα εἰς βάρος τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἤδη ὁ Ἡρώδης ὁ Ἀγρίππας ἐθανάτωσε τὸν Ἀπόστολον Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ζεβεδαίου (44 μ.Χ.) καὶ ἔμελλε νὰ θανατώσῃ καὶ τὸν Ἀπόστολον Πέτρον, ὅστις συλληφθεὶς ἐρρίφθη εἰς τὴν φυλακὴν, μετὰ δὲ τὴν εορτὴν τοῦ Πάσχα ἐπρόκειτο νὰ ἐκτελεσθῇ ἡ θανατικὴ ποινή, ἀλλ' ἐλυτρώθη ὡς ἐκ θαύματος διὰ τῆς θείας ἐπεμβάσεως, ἐλευθερωθεὶς ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου ἐκ τοῦ δεσμωτηρίου, καὶ «ἐπορεύθη εἰς ἕτερον τόπον»⁴. Ἀκολουθεῖ ἡ θανάτωσις τοῦ Ἀποστόλου Ἰακώβου τοῦ Ἀδελφοθεοῦ καὶ πρώτου Ἐπισκόπου τῶν Ἱεροσολύμων (62 μ.Χ.) καὶ ἐνταῦθα εὐρισκόμεθα εἰς τὰ πρόθυρα τῆς ἐπελθούσης μεγάλης καταστροφῆς τῆς Ἱερουσαλήμ ὑπὸ τῶν Ρωμαίων, περὶ τὸ 70 μ.Χ., ὅτε ὁ αυτοκράτωρ τῆς Ρώμης Τίτος ἐπιδραμῶν κατὰ τῆς ἁγίας Πόλεως κατέσκαψεν αὐτήν ἐκ θεμελίων, λόγῳ τῆς ἐπιχειρηθείσης πρώτης Ἰουδαϊκῆς ἐπαναστάσεως πρὸς ἀποτίναξιν τοῦ Ρωμαϊκοῦ ζυγοῦ. Ἐν τῷ μεταξῷ οἱ Χριστιανοὶ τῆς Ἱερουσαλήμ μετόκησαν εἰς Πέλλαν τῆς Περσίας, πάντως πρὸ τῆς γενομένης καταστροφῆς. Συνεπεία δὲ τῆς ἐπισυμβάσης καταστροφῆς τῆς ἁγίας Πόλεως καὶ οἱ Ἅγιοι Τόποι ἠκολούθησαν τὴν τύχην τῆς ὅλης Πόλεως, καθ' ἣν καὶ ἐξηφανίσθη κάθε ἔχνος αὐτῶν ὑπὸ τὴν γῆν, παρὰ ταῦτα ὅμως οὗτοι ἔμειναν ἀνεξίτηλοι εἰς τὴν μνήμην τῶν πιστῶν καὶ δὴ καὶ ἡ ἀκριθὲς θέσις αὐτῶν, ὡς προελέχθη, οὗτοι δ' οἱ πιστοὶ ἐπανελθόντες ἐκ Πέλλας εἰς Ἱερουσαλήμ, μετὰ τὴν δευτέραν Ἰουδαϊκὴν ἐπανάστασιν ὑπὸ τὸν Βαρχαχεδαῖ καὶ τὴν ὑπὸ τοῦ αυτοκράτορος Ἀδριανοῦ καταστολὴν αὐτῆς (135 μ.Χ.) καὶ τὴν ἐπελθούσαν πλήρη καταστροφὴν τῆς ἁγίας Πόλεως, ὑπὸ τὰ ἐρείπια ἐπεσήμαναν τὴν ἀκριθὲς θέσιν τῶν Τόπων τῆς Γεννήσεως, ἐν Βηθλεὲμ, τῶν Παθημάτων καὶ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ, ἐν Ἱερουσαλήμ. Καὶ ἐκ παραδόσεως, ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν, οἱ Χριστιανοὶ τῆς Ἱερουσαλήμ, οἵτινες ἐπέζησαν τῆς καταστροφῆς αὐτῆς, γνωρίζουσι τὴν θέσιν τῶν Ἁγίων Τόπων, οὐδε-

4. Πράξ. 12, 17.

ΔΙΟΡΘΟΔΟΕΟΣ ΜΝΗΜΗ

ΕΠΙ ΤΗΣ ΧΙΛΙΟΣΤΗΣ, ΕΞΑΚΟΣΙΟΣΤΗΣ, ΕΠΕΤΕΙΩ,
ΑΠΟ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ*

Δ'

Μετά τὸ πέρασ τῆς πανηγυρικῆς διορθοδόξου Θ. Λειτουργίας ἢ Α.Θ.Μ. ὁ Πάπας καὶ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας κ. κ. Νικόλαος ὁ ΣΤ' ὁμιλήσας πρὸς τοὺς μετέχοντας τῶν ἑορτῶν καὶ πρὸς τὰ ἐν τῷ Ἱ. Ναῶ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ συγκεντρωμένα μέλη τῶν ἑλληνικῶν κοινοτήτων εἶπε τὰ ἑξῆς:

Ἀκολουθοῦντες τὸν ῥοῦν τοῦ Νείλου μετεφέρθημεν ἐκ Καίρου εἰς Ἀλεξάνδρειαν, ἔνθα καὶ τεματιζόμεν σήμεραν τὰς πρὸς τιμὴν τοῦ Μεγάλου Ἀθανασίου ἑορταστικὰς ἐκδηλώσεις.

Μετὰ τῆς δεούσης προσοχῆς καὶ ἐντάσεως παρηκολουθήσαμεν τὰς διαλέξεις τῶν ἐκλεκτῶν ὁμιλητῶν, τῶν Ὁρθοδόξων Ἀντιπροσώπων καὶ ἠντιλήσαμεν ἐξ αὐτῶν σθένος καὶ παρηγορίαν.

Ἠκούσαμεν τὰς πτυχὰς τῆς θεολογικῆς καὶ Ἐκκλησιαστικῆς δραστηριότητος τοῦ Μεγάλου ἀνδρός. Διὰ τῶν ὁμιλιῶν καὶ τῶν συναναστροφῶν ἐνταῦθα τῶν ἁγίων ἀντιπροσώπων τῶν ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τῶν καθηγητῶν τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν ἐφέρομεν ἐδῶ, εἰς τὸν τόπον τῆς δράσεώς του, τὰς παραδόσεις τῶν κατὰ τόπους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ ἐπετελέσαμεν μίαν ἁρμονικὴν σύνθεσιν αὐτῶν μετὰ τῆς Ἀλεξανδρινῆς Ἐκκλησίας. Ἔνεκα τούτου ἐδοκιμάσαμεν μίαν παρορθόδοξον καὶ οἰκουμενικὴν ἀτμόσφαιραν. Ἐκ τῶν θεμάτων, τὰ ὁποῖα ἐθίγησαν, ἀντελήφθημεν, ὅτι ὡς Θεολόγος ὁ Μέγας Ἀθανάσιος ἠκολούθη τὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας του, ὡς ἐκ τούτου διαρκῶς παρουσίαζε καὶ νέας σκέψεις καὶ μεθόδους πρὸς στήριξιν αὐτῆς.

Ἐκ τῶν σπουδαιότερων θεμάτων, τὰ ὁποῖα ἀνεπτύχθησαν, ἀναμφιβόλως εἶναι ἐκεῖνα τῆς ἀνθρωπολογίας καὶ τῆς κοσμολογίας. Ὁ Μέγας Ἀθανάσιος ἐχρησιμοποίησε τὴν εἰς τὴν ἐποχὴν του ἀκμάζουσαν Νεοπλατωνικὴν φιλοσοφίαν καὶ νομίζω ὅτι εἰς τὸ

σημεῖον τοῦτο δέον οἱ θεολόγοι ἡμῶν νὰ συνεργασθῶσι μετὰ τῶν συναδέλφων αὐτῶν τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν πρὸς μίαν ἐκσυγχρόνισιν τῆς Χριστιανικῆς κοσμολογίας καὶ σωτηριολογίας. Λέγομεν, π.χ. ὅτι ὁ Θεὸς κατέβη ἐκ τῶν οὐρανῶν, ἀλλὰ ἡ κίνησις τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τὸ ἐν μέρος εἰς τὸ ἄλλο εἶναι κάτι τι τὸ ἀδιανόητον, ἀφοῦ ὁ Θεὸς εἶναι πανταχοῦ παρὼν καὶ τὰ πάντα πληρῶν. Εἰς τὴν ἐποχὴν του ὁ Μέγας Ἀθανάσιος δὲν περιορίσθη εἰς τὴν Ἁγίαν Γραφήν, ἐξ ἧς φυσικὰ ἦν τλεῖ, ἐπειραματίζετο ἐκ τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας, τὴν ὁποῖαν ἐθεώρει ὡς ἐπιτυχή ἀντίπαλον τῶν σχολῶν τῶν φιλοσόφων· τοὺς Προφῆτας ἐθεώρει ὅτι ἀπετέλουσαν σχολὴν γνώσεως τοῦ Θεοῦ διὰ τὸν κόσμον, καὶ ἐνῶ δὲν παρέβλεπεν ὅτι τὸ Εὐαγγέλιον ἀπευθύνετο πρὸς τοὺς πτωχοὺς καὶ ἀπλοῦκούς, ὁ Μέγας Ἀθανάσιος ἠθέλε νὰ γράφῃ διὰ τοὺς πεπαιδευμένους καὶ τὴν πνευματικὴν ἠγεσίαν τῆς Ἀλεξανδρινῆς Ἐκκλησίας, ὡς ἄλλωστε ἦτο ἡ παράδοσις τῆς Ἀλεξανδρινῆς Θεολογίας ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Κλήμεντος καὶ τοῦ Ὠριγένης, νὰ ἀπευθύνεται πρὸς τὸν μεμορφωμένον κόσμον.

Διὰ τοῦτο ἐχρησιμοποίησε ἐκλεκτικῶς τὴν Ἑλληνικὴν σκέψιν, τὴν Στωϊκὴν καὶ Πλατωνικὴν, διὰ νὰ ὁμιλήσῃ περὶ τῆς ἐνότητος τοῦ σύμπαντος καὶ τῆς παρουσίας ἐνός ρυθμιστοῦ τῆς τάξεως, τοῦ ὁποῖου ἡ θέσις καὶ ἡ σχέσις πρὸς τὸν κόσμον ἀποτελοῦν τὴν διαφορὰν μεταξὺ τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τῶν φιλοσοφικῶν σχολῶν.

Εἰς τὸ ἀπολογητικὸν ἔργον του ἐχρησιμοποίησε τὴν Παλαιὰν Διαθήκην ἐπίσης. Εἶχε πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ συντελεσθεῖσαν μετάφρασιν τῶν Ἑβδομήκοντα. Τὸ βιβλίον τῆς Σοφίας Σολομῶντος ἀπέτελεσε ἀπολογητικὴν πηγὴν, προκειμένου νὰ ἀναπτύξῃ τὴν διδασκαλίαν του περὶ τοῦ δημιουργοῦ καὶ τῆς πτώσεως τοῦ ἀνθρώπου ἐκ τοῦ θείου σχεδίου. Τὰς σκέψεις του ταύτας ὁ Μέγας Ἀθανάσιος ἀφῆκε πρὸς περαιτέρω ἀνάπτυξιν εἰς τὸν Δίδυμον τὸν τυφλὸν καὶ εἰς τοὺς Καππαδόκας Πατέρας.

Ἡ ἱστορία τῆς Θεολογίας ἀποτελεῖται κατὰ μέγα μέρος ἐκ τῆς ἐρμηνείας τῶν τεχνικῶν ὄρων, φύσις, οὐσία, ὑπόστασις, πρόσωπον κ.λπ., τῶν ὁποῖων ἡ κατανόησις, ἡ παρανόησις καὶ ἡ διασάφησις ἀποτελοῦν τὴν ἀνάπτυξιν τῆς Χριστιανικῆς Δογματικῆς. Οἱ ὅροι οὗτοι ἀναδύονται ἐκ τῆς Θεολογίας καὶ ἐκ τῆς Ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας ἀπὸ τὸν Ὠριγένην, τὸν Ἀ-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 440 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 20-21 τεύχους.

μία δ' ὡς ἐκ τούτου ἀμφιβολία δύναται νὰ γεννηθῇ περὶ τῶν Ἁγίων Τόπων, ἄχρι τῆς ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου ἀναδείξεως αὐτῶν.

(Συνεχίζεται)

† Ὁ Διοκαιοσαρείας ΙΑΚΩΒΟΣ

γιον Διονόσιον Ἀλεξανδρείας καὶ τὸν Ἅγιον Ἀθανάσιον. Οἱ ὄροι οὗτοι ἐξακολουθοῦν νὰ ἀποτελοῦν σπουδαιότατα σημεῖα εἰς τὰς σχέσεις ἡμῶν μετὰ τῶν Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν.

Ἄν ἡ ζωὴ καὶ ἡ διδασκαλία τοῦ Μεγάλου Ἀθανασίου ἀποτελοῦν παράδειγμα πρὸς μίμησην καὶ πηγὴν ἐμπνεύσεως διὰ τὴν ἀγωνιζομένην Ἐκκλησίαν, ἀποτελοῦν ἐπίσης καὶ ὁδηγὸν διὰ τὴν συμφιλίωσιν τῶν διωστανέων Ἐκκλησιῶν. Ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Οἰκονομία ἔχει πολλὰ προσπορισθῆ ἀπὸ τὴν τακτικὴν τοῦ Μεγάλου Ἀθανασίου.

Ἀλησμόνητον παραμένει τὸ μήνυμα πρὸς τοὺς ὁμοιοσυανούς· «πρὸς ἀδελφούς διαλεγόμεθα», ἔγραφε πρὸς αὐτούς. Δὲν ὑπῆρξεν ἀλόγιστος εἰς τὴν πολιτικὴν του καὶ εἰς τὰς μεθόδους του ὁ Μέγας οὗτος πατὴρ καὶ γίγας τῆς πίστεως· καὶ τοῦτο περαιτέρω διαπιστοῦμεν ἐκ τῆς συμφιλιωτικῆς πρὸς τοὺς Ἀφρικανούς Ἐπισκόπους ἐπιστολῆς του ἐπὶ τοῦ ὅρου ὑπόστασις.

Ἐκ τῶν σημείων τούτων καὶ ἡμεῖς ἐκκινούμεντες καὶ τὸν Μέγαν Προκάτοχον ἡμῶν μιμούμενοι ἀποκαλοῦμεν ἀδελφούς τοὺς ἐκ τῶν ἡμετέρων Ἐκκλησιῶν ἀπεσχισμένους καὶ δηλοῦμεν ὅτι εἴμεθα ἐτοιμοὶ νὰ συνομιλήσωμεν μετ' αὐτῶν ὅχι ὡς πρὸς ξένον καὶ ἐχθρόν, οὔτε ὡς διπλωμάται, ἀλλὰ ὡς ἀδελφοὶ ἐν Χριστῷ πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς ἐνότητος τῆς Ἐκκλησίας.

Τροματίζοντες σήμερον τὰς ἐπισήμους συνδιαλέξεις καὶ ἐορτὰς ἐπὶ τῷ γεγονότι τῆς 1.600ῆς ἐπετείου ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ Μεγάλου Ἀθανασίου, παρακαλῶ πάντας ὑμᾶς, ὅπως δεχθῆτε τὴν εὐγνωμοσύνην τῆς Ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας ἐπὶ τῇ συμμετοχῇ ὑμῶν εἰς τὴν παροῦσαν Πανορθόδοξον Σύναξιν. Παρακαλῶ ὁμοίως, ὅπως μεταφέρητε εἰς τὰς Ἐκκλησίας ὑμῶν καὶ δὴ εἰς τοὺς Ἀγιωτάτους Προκαθημένους τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, τὸν ἀδελφικὸν χαιρετισμὸν ἡμῶν καὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀλεξανδρείας. Ἐπίσης παρακαλῶ τοὺς ἐλλογιμωτάτους Καθηγητὰς τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν, ὅπως μεταφέρωσιν εἰς τοὺς συναδέλφους αὐτῶν τὰς εὐχαριστίας ἡμῶν ἐπὶ τῇ ἐκπροσωπήσει αὐτῶν ἐν τῷ Πανορθόδοξῳ τούτῳ Συμποσίῳ καὶ τὴν εὐλογίαν ἡμῶν διὰ τὴν πνευματικὴν προκοπὴν αὐτῶν.

Ἐν τέλει εὐχαριστοῦμεν τοὺς ὁμιλητὰς καὶ καταστάφομεν αὐτοὺς διὰ τῆς Πατριαρχικῆς ἡμῶν εὐλογίας.

Εὐχαριστίας ἀπευθύνομεν πρὸς πάντας τοὺς συνεργήσαντας ἐντεῦθεν καὶ ἄλλοθεν εἰς τὴν ὁργάνωσιν καὶ ἐπιτυχίαν τῆς μεγάλης ἐπετείου τῆς Παλαιφάτου Ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας. Ἐὰν δὲ κατὰ τι ὑστερήσαμεν λόγῳ τῶν πτωχῶν μέσων, ἅτινα ἔχομεν εἰς τὴν διάθεσιν ἡμῶν, ἄς μᾶς συγχωρήσωσιν ἀδελφικῶς.

Ἡ χάρις τοῦ Παναγίου Πνεύματος καὶ ἡ εὐχὴ τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Ἀθανασίου τοῦ Μεγάλου ἄς συνοδεύουν πάντας ὑμᾶς.

Ἐν συνεχείᾳ οἱ ἐκπρόσωποι τῶν ἐπὶ μέρους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ Θεολογικῶν Σχολῶν συνεκεντρώθησαν ἐν τῇ αἰθούσῃ δεξιῶσεων τοῦ Πατριαρχικοῦ Μεγάρου, ἔνθα ἐγένετο ἀνταλλαγὴ ἀναμνηστικῶν δώρων μετὰξὺ αὐτῶν καὶ τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου. Ὡσαύτως ὁ Μακαριώτατος Προκαθημένος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀλεξανδρείας ἀπένειμεν εἰς τοὺς μετασχόντας τῶν ἐορτῶν ξένους καὶ Ἕλληνας προσκεκλημένους παράσημον τοῦ τιμίου Σταυροῦ τοῦ ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ Μάρκου, ὡς δεῖγμα ὁρατῶν τῆς ἀποστολικῆς εὐλογίας. Μεταξὺ τῶν παρασημοφορηθέντων Ἑλλήνων, ἐκτὸς τῶν ἐν τοῖς πρόσθεν μνημονευθέντων, κληρικῶν καὶ λαϊκῶν, ἦσαν καὶ οἱ ἐκπροσωποῦντες τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Κύπρου κ. κ. Μακάριον Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Κιτίου κ. Χρυσόστομος, Μόρφου κ. Χρυσάνθος καὶ ὁ θεολόγος κ. Ἀνδρέας Μιτσίδης.

Μετὰ ταῦτα οἱ Ἱεράρχαι τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας καὶ οἱ προσκεκλημένοι κατευθύνθησαν εἰς τὸ ξενοδογεῖον «Σὰν Στέφανο», ἔνθα ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης παρέθεσεν αὐτοῖς ἐπίσημον ἀποχαιρετιστήριον γεῦμα καὶ ὁμίλησεν ἐκ νέου πρὸς αὐτοὺς κατὰ τὴν ἀνταλλαγὴν τῶν προπόσεων εἰπὼν τὰ ἑξῆς:

«Τῆς ταραχῆς καὶ τῆς συγχύσεως αἱ φωναὶ ἐκόπασαν καὶ ἡ χαρὰ τῆς εἰρήνης καλύπτει ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον τὴν Χώραν ἡμῶν, ἅτινα χρεωστοῦμεν εἰς τοὺς ἡρωϊκοὺς ὑπερασπιστὰς τοῦ λαοῦ τῆς Χώρας ταύτης, τῆς φιλοξένου καὶ εὐλογημένης.

Ἡ εἰρήνη δὲ αὕτη ἔφερε καὶ ὑμᾶς πρὸς ἡμᾶς, διὸ καὶ ἐν ἀπλότῃ καρδίᾳ δοξάζομεν τὸν Ὄν ἐν Τριάδι προσκυνούμεν Θεόν, δι' ὅσα εἶδομεν καὶ ἠκούσαμεν ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ἐν τῇ μεγάλῃ πόλει τῆς Ἀλεξανδρείας, τῇ ἔδρᾳ τοῦ ἀγιωτάτου, ἀποστολικοῦ καὶ παλαιφάτου καθ' ἡμᾶς Πατριαρχικοῦ Θρόνου, ὃν ἔστησε διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος Μάρκος ὁ ἑνδοξος ἀπόστολος καὶ εὐαγγελιστῆς, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ πρωτευούσῃ τῆς Χώρας ἡμῶν ἐν Καίρῳ.

Σὺλλογος ἱερὸς ἀδελφῶν Ἐπισκόπων ἀγαπητῶν ἐκ τῶν τῆς Οἰκουμένης Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ Ἐλλογιμωτάτων Καθηγητῶν τίμιος Ὁμιλος τῶν Ὁρθοδόξων Θεολογικῶν Σχολῶν, τὴν πρόσκλησιν τῆς καθ' ἡμᾶς ἀγιωτάτης τῶν Ἀλεξανδρείων Ἐκκλησίας ἀποδεχθέντες καὶ ὡς ἀπὸ περάτων τῆς Οἰκουμένης ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνδραμόντες ἐν τῇ νελοροῦτῳ Χώρα ἡμῶν, διὰ ναμάτων πνευματικῶν ἀνεβάπτισαν ἡμᾶς πάντας εἰς τὴν Θεολογικὴν σκέψιν καὶ τὸ ὀρθόδοξον πνεῦμα καὶ φρόνημα τοῦ μεγάλου τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἀλεξανδρείων πατρὸς καὶ τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας πύργον ἀσάλευτον.

Εἰς ἐκείνου τιμὴν καὶ μνήμην τὴν Θεολογικὴν ταύτην συνεκαλέσαμεν σύναξιν, ἐπὶ τῇ συμπληρώσει χιλίων ἐξακοσίων ἐτῶν ἀπὸ τοῦ θανάτου του.

Πολλὴν καὶ εὐκρινῆ ἐδοκιμάσαμεν τὴν χαρὰν ἐκ τῆς πρὸς ἡμᾶς εὐλογημένης ἐλεύσεως ὑμῶν.

ΔΟΓΜΑΤΙΚΑΙ ΣΥΖΗΤΗΣΕΙΣ ΑΓΓΛΙΚΑΝΩΝ & ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ

ΕΝ Τῃ ΥΠΟ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΙΚΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ—ΑΓΓΛΙΚΑΝΩΝ ΟΡΙΣΘΕΙΣΗ ΥΠΟΕΠΙΤΡΟΠῃ ΕΠΙ ΤΗΣ ΑΥΘΕΝΤΙΑΣ ΤΩΝ ΣΥΝΟΔΩΝ ΣΥΓΚΛΗΘΕΙΣΗ ΕΙΣ RIMNICU VILCEA, Ρουμανία, 9—14 Ἰουλίου 1974.

Τὰ μέλη τῆς Ὑποεπιτροπῆς ἐφιλοξενήθησαν ὑπὸ τῆς Αὐτοῦ Μακαριότητος τοῦ Πατριάρχου τῆς Ρουμανικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας Ἰουστινιανοῦ, καὶ χάρις εἰς τὴν γενναϊόδωρον φιλοξενίαν καὶ τὴν ἐπιμελῆ τακτοποίησιν τὴν γενομένην ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου Rimnic καὶ Arges Ἰωσήφ, συνητητήθησαν εἰς τὸ φυσικῶς ὄραϊον καὶ πνευματικὸν περιβάλλον τῆς ἐπισκοπικῆς κατοικίας του, προκειμένου νὰ μετέχουν ἀπὸ κοινοῦ καθημερινῶς τῆς λατρείας κατὰ τὴν Ὁρθό-

δοξον καὶ Ἀγγλικανικὴν παράδοσιν, νὰ ἐπισκεφθοῦν τὰς μονὰς τοῦ Hurezi καὶ Dintr-Um Lemn, καὶ νὰ καλλιεργήσουν καὶ ἀναπτύξουν κατὰ τὰς συζητήσεις ἐντὸς μιᾶς μικροτέρας ὁμάδος τὸ πνεῦμα τῆς Χριστιανικῆς ἀδελφότητος καὶ ἐντιμότητος, αἱ ὁποῖαι εἶχον χαρακτηρίσει τὴν διάσκεψιν τῆς Ὁξφόρδης κατὰ τὸ 1973.

Τὸ Σάββατον 13 Ἰουλίου, ἡ Ἐπιτροπὴ εἶχε τὴν τιμὴν νὰ συναντηθῇ μετὰ τοῦ Πατριάρχου Ἰουστινια-

Ἡκούσαμεν μετὰ προσοχῆς καὶ ἔτηχον ἔχομεν εἰς τὰ ὦτα ἡμῶν τὴν φωνὴν τοῦ χαιρετισμοῦ τῶν τιμιωτάτων Προκαθημένων ἀδελφῶν τῶν Ἀυτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν. Ὡς χαιρετισμὸν ἀγάπης, τιμῆς καὶ σεβασμοῦ· χαιρετισμὸν εἰρήνης καὶ ἀδελφότητος· χαιρετισμὸν κοινῆς πίστεως, κοινῶν ἀγώνων καὶ κοινῆς προσδοκίας ἐδέχθημεν τὴν φωνὴν Αὐτῶν εἰς στιγμὰς κρισίμων καὶ χαλεπὰς.

Δι' ὅσων, μετ' ἐπιστήμης καὶ ἐρεῦνης ἐκ τῶν συγγραμμάτων τοῦ μεγάλου Ἀθανασίου καὶ τῆς μελέτης τοῦ κατὰ Χριστὸν βίου αὐτοῦ, παρ' ἡμῶν ἠκούσαμεν, ἠφρανόθημεν πνευματικῶς καὶ συνειδητότερον ἔχομεν τῆς εὐθύνης τὴν κληρονομίαν.

Ἐδχαριστοῦμεν ὑμᾶς ἀπὸ καρδίας διὰ τὸν κόπον ὑμῶν τοῦτον τὸν πνευματικόν. Ἀνεθαροήσαμεν εἰς στιγμὰς κρισίμων. Κατενοήσαμεν ὁπόσων ἀγαθῶν κληρονόμοι ἐγενήθημεν καὶ μάλιστα οὐχὶ ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν, ἀλλὰ δι' ἀγώνων, κόπων καὶ μόχθων ἀγιωτάτων ἀνδρῶν, τῶν προῦ ἡμῶν.

Ἴσως ἢ τοῦ Θεοῦ Πρόνοια, εἰς τὰς ἀνεξερευνήτους αὐτῆς βουλὰς καὶ τὰ κρίματα, ἔταξε τὸν χῶρον τοῦτον νὰ συνιστᾷ ἀπὸ τοὺς αἰῶνας μαρτυρίαν ὀρθοδοξίας, ἀνεξαρτήτως τοῦ ἀριθμοῦ τοῦ ποιμνίου, διὰ νὰ ἰσχύη πάντα ὁ τοῦ Κυρίου λόγος· «μη φοβοῦ τὸ μικρὸν ποίμνιον».

Ἀντιδίδοντες ἡμεῖς, κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην τῆς ἀποχαιρετιστηρίου τραπέζης, φωνὴν χαιρετισμοῦ πρὸς τοὺς πεφιλημένους ἀδελφούς Προκαθημένους τῶν ἀγιωτάτων Ἐκκλησιῶν ὑμῶν καὶ πρὸς τὰ Θεολογικὰ καὶ ἄλλα πνευματικὰ ὅργανα Ἰδρύματα, ἀπὸ χῶρον γνώριμον καὶ ἱερόν, ἀπὸ τόπον ἀγώνων ὑπὲρ τῆς πίστεως τῆς ὀρθῆς καὶ τῆς κατὰ Χριστὸν βιοτῆς, ἀπὸ τόπον ἐπιστήμης καὶ σοφίας κατὰ Θεόν, παρακαλοῦμεν καὶ λέγομεν: τηρήσωμεν τὴν πίστιν ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εἰρήνης· δώσωμεν τῷ κόσμῳ μαρτυρίαν ἐνότητος, ἀληθείας καὶ δικαιοσύνης.

Ἐν τῇ ἐννοίᾳ τῆς αἰωνιότητος τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ τὰ τοῦ κόσμου δεινὰ καὶ αἱ περιστάσεις, τὰς

ὁποίας διερχόμεθα αἱ ἀπανταχοῦ τῆς γῆς Ἐκκλησίαι τοῦ Θεοῦ καὶ ὁ λαὸς τοῦ Θεοῦ, κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ ἱεροῦ πατρὸς, «νεφύδιόν ἐστι καὶ παρελεύσεται».

Ἐρώτατοι Μητροπολίται, Θεοφιλέστατοι Ἐπίσκοποι, Ὁσιώτατοι πατέρες, ἐκπρόσωποι τίμιοι τιμιωτάτων Προκαθημένων ἀδελφῶν, καὶ ὑμεῖς Ἐλλογιμώτατοι τῆς Θεολογικῆς Ἐπιστήμης Καθηγηταί, εὐχαριστοῦμεν ὑμᾶς μετὰ πολλῆς τῆς συγκινήσεως καὶ πνευματικῆς ἱκανοποιήσεως.

Ἀπερχόμενοι οἴκαδε μεταφέρατε ἀσπασμὸν ἀγάπης καὶ ἀδελφότητος, μαρτυρίαν τιμῆς καὶ σεβασμοῦ πρὸς πάντας τοὺς ἐργαζομένους τὸ ἀγαθόν. Βεβαιώσατε τὸ γνήσιον τῆς πίστεως ἡμῶν, τὴν δύναμιν, τὴν θέλησιν, τὴν ἐμμονίην, ἀπαραχάρακτον νὰ διατηρήσωμεν τὴν ἀλήθειαν τῆς Ὁρθοδοξίας· οὕτω τιμῶμεν τοὺς ἀγίους πατέρας ἡμῶν, οὕτω δοξάζομεν τὸν ἐν Τριᾷ Θεόν, ὀρθοδόξως φρονούντες καὶ ὀρθοδόξως βιοῦντες.

Πορεύεσθε ἐν εἰρήνῃ εἰς τὰς Χώρας ὑμῶν.

Ἰστάμεθα μάρτυρες μιᾶς ἐποχῆς ἀνακατατάξεως παντοειδῶν, συγχύσεως τῶν ἰδεῶν, κρίσεως τῶν γενεῶν.

Ἄς δώσωμεν τὴν μαρτυρίαν τῆς πίστεως ἡμῶν, ὡς φῶς, ὡς ἀλήθειαν, ὡς ὁδόν. Ὡς ζῶν τὸν κόσμον παντός, ὁ ὁποῖος κινδυνεύει νὰ νεκρωθῇ ὑπὸ τῆς ἀμαρτίας. Παραστήσωμεν ἑαυτοὺς θυσίαν ζῶσαν τῷ Θεῷ.

Πορευόμενοι ἐπιστρέφοντες εἰς τὴν ἰδίαν ἕκαστος «πατρίαν ἐστίν», μεταφέρατε τὸ ἀνάβροσμα τῶν ἐδλαβῶν τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἀλεξανδρέων αἰσθημάτων.

Καὶ ἔσται τὰ ἔλεῃ τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ πάντων ὑμῶν. Ἀμήν».

(Συνεχίζεται)

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

νοῦ, ὅστις παρευρέθη εἰς δεῖπνον δοθὲν ὑπὸ τοῦ Ἐπισκόπου τοῦ Rimnie πρὸς τιμὴν τῆς Ἐπιτροπῆς, εἰς αὐτὸ δὲ ἀντιπροσωπεύετο καὶ ἡ Ρουμανικὴ Κυβέρνησις ὑπὸ τοῦ ὑφυπουργοῦ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν. Τὴν Κυριακὴν 14 Ἰουλίου, τὰ μέλη τῆς Ὑποεπιτροπῆς παρευρέθησαν εἰς τὴν τέλεσιν τῆς θείας Λειτουργίας εἰς τὸν Καθεδρικὸν Ναὸν τοῦ Sibiu καὶ ἐγένοντο δεκτὰ ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Τρανσυλβανίας. Παρουσιάσθησαν μελέται ἀπὸ Ἀγγλικανικῆς καὶ Ὁρθόδοξου πλευρᾶς ἐπὶ τοῦ γενικοῦ θέματος, ἰδιαιτέρων ζητημάτων προκληθέντων ἐξ ἀφορμῆς τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων τῆς Ἐκκλησίας.

Ὡς ἀποτέλεσμα πλήρους τακτοποιήσεως καὶ εὐλικρινῶν συζητήσεων ὑπῆρξεν ἡ ἀναγνώρισις ἐξ ἐιδικῶν θεμάτων, ὡς χρηζόντων περαιτέρω διασαφήσεως καὶ ἀναλύσεως κατὰ τὴν ἐπομένῃν διάσκεψιν. Ἐγένοντο σχετικαὶ προετοιμασίαι, προκειμένου νὰ συζητηθοῦν τὰ θέματα αὐτὰ τὸ 1975, ὥστε νὰ δύναται ἡ Ἐπιτροπὴ νὰ παρουσιάσῃ ἀπὸ κοινοῦ τὰς ἀποφάσεις της εἰς τὴν ὀλομέλειαν τῆς Ἐπιτροπῆς κατὰ τὸ 1976.

Εἰς τὴν ἐν λόγῳ Ὑποεπιτροπὴν ἀνήκον τὰ κάτωθι μέλη, τὰ ὁποῖα καὶ παρέστησαν καθ' ὅλας τὰς συζητήσεις καὶ λοιπὰς ὡς ἄνω ἐκδηλώσεις:

Ὁ ρ θ ὀ δ ο ξ α Μ έ λ η :

Ἀρχιεπίσκοπος Βρυξελλῶν Βασίλειος, Πατριαρχεῖον Μόσχας καὶ Ἐκκλησία τῆς Πολωνίας. Μητροπολίτης Ἐλσινκίου Ἰωάννης, Ἐκκλησία τῆς Φιλλανδίας. Καθηγητὴς Ἰωάννης Ρωμανίδης, Πατριαρχεῖον Ἀντιοχείας καὶ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος. Καθηγητὴς Ἰωάννης Καλογήρου, Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος. Αἶδες. L. Gaston, Πατριαρχεῖον τῆς Ρουμανίας.

Ἀ γ γ λ ι κ α ν ι κ ᾶ Μ έ λ η :

Ὁ Ἐπίσκοπος τοῦ St. Albans. Ὁ Ἐπίσκοπος τοῦ Fulham καὶ Gibraltar. Ὁ Αἶδες. προεστὼς A.M. Allchin. Ὁ Αἶδες. προεστὼς E. Every. Ὁ Αἶδες. M. Santer (ἀντικαθιστῶν τὸν Αἶδες. Dr. E. R. Hardy).

Γ ρ α μ μ α τ ε ῖ ς :

Ὁ Αἶδες. John H. Backus (Ἀγγλικανός).
Ὁ κ. Remus Rus (Ὁρθόδοξος).

Μετὰ τὸ πέρας τῶν ἐργασιῶν ἐξεδόθη ὑπὸ τῆς Ὑποεπιτροπῆς ἡ ἀκόλουθος ἀνακοίνωσις:

Ἀναφέρομεν ἐξ σημεία πρὸς μελλοντικὴν ἐξέτασιν, προερχόμενα ἐκ τῶν συζητήσεών μας κατὰ τὸ 1974 καὶ συνεχίζοντα θέματα χρήζοντα περαιτέρω μελέτης καὶ διασαφήσεως.

1) Εἰς τὴν Ὁρθόδοξον παράδοσιν, αἱ ἑπτὰ Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι κατανοοῦνται ὡς ἀποτελοῦσαι μίαν ἱστορικὴν, θεολογικὴν καὶ πνευματικὴν ἐνότητα,

ἔχουσαν ὡς κέντρον τὴν διακήρυξιν τῆς Τριαδολογικῆς καὶ Χριστολογικῆς πίστεως τῆς Ἐκκλησίας, μὲ οὐσιώδεις συνεπείας διὰ τὴν Ἐκκλησιολογίαν. Εἰς τὸν Ἀγγλικανισμόν ἡ πίστις αὕτη θεωρεῖται συνήθως ὅτι ἐκφράζεται ἐπαρκῶς εἰς τὰς ἀποφάσεις τῶν τεσσάρων πρώτων Οἰκουμενικῶν Συνόδων. Εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐξετάσωμεν τὸ θέμα τῆς ἐσωτερικῆς συνοχῆς καὶ ἐνότητος τῶν συνοδικῶν ἀποφάσεων.

2) Εἰς τὴν Ὁρθόδοξον παράδοσιν ἡ ἑβδόμη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος φαίνεται ὡς ἀκέραιον μέρος τῆς συνοδικῆς κληρονομίας καὶ τὸ δογματικὸν περιεχόμενον τῆς θεωρεῖται ὡς καταγόμενον ἀπ' εὐθείας ἐκ τῶν ἀποφάσεων τῶν προηγουμένων Συνόδων. Ἡ στάσις τῶν Ἀγγλικανικῶν Ἐκκλησιῶν ἐναντι τῆς Συνόδου ταύτης ἔχει ἀποβῆ ἀρνητικὴ, λόγῳ τῆς ἐπικρατοῦσης συγχύσεως περὶ τῶν ἱστορικῶν συνθηκῶν τῆς. Ἡ στάσις αὕτη φαίνεται πρὸς τὸ παρὸν νὰ μεταβάλλεται. Νομίζομεν ὅτι μία βαθύτερα κατανόησις τῶν θεολογικῶν ἀρχῶν τῆς εἰκονογραφίας, ὡς καταδεικνυούσης τὴν πραγματικότητα καὶ τὰς συνεπείας τῆς Ἐνσαρκώσεως τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ, θὰ ἠδύνατο νὰ βοηθήσῃ τοὺς Χριστιανοὺς τῆς σήμερον εἰς τὴν καλυτέραν κατανόησιν τοῦ Χριστιανικοῦ δόγματος περὶ τοῦ Ἀνθρώπου καὶ τοῦ ὕλικου σύμπαντος.

3) Ἡ σχέσις μεταξὺ τῶν Γραφῶν καὶ τῶν Συνοδικῶν ἀποφάσεων εἶναι ζωτικῆς σημασίας. Αἱ Γραφαὶ δύνανται νὰ κατανοῶνται ὡς μαρτυροῦσαι κατὰ μοναδικὸν τρόπον τὸ γεγονός τοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν ἐμπειρίαν τῆς Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, καὶ αἱ Σύνοδοι ὡς ἐρμηνεύουσαι θεοπνεύστως αὐτάς. Αἱ Γραφαὶ καὶ αἱ Σύνοδοι δύνανται ἐπίσης νὰ θεωρῶνται ὡς θεόπνευστοι διατυπώσεις τῆς μοναδικῆς ἀποκαλύψεως, ἥτις ἐδόθη ἐν τῇ πληρότητί της κατὰ τὴν ἐμπειρίαν τῆς Πεντηκοστῆς.

4) Χαρακτηριστικὸν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀποστολικῆς ἐποχῆς εἶναι ὅτι αὕτη ὑπερέβη γλωσσικούς, πολιτιστικούς καὶ κοινωνικούς φραγμοὺς καὶ ἐδημιούργησε μίαν νέαν ἐνότητα μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων. Τοῦτο προεκάλεσεν ὀρισμένα προβλήματα, τὰ ὁποῖα ἐκλήθη νὰ ἐπιλύσῃ ἡ Ἀποστολικὴ Σύνοδος. Ἡ δύναμις αὕτη τῆς δημιουργίας νέας ἐνότητος μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, τὴν ὁποῖαν δίδει τὸ Ἅγιον Πνεῦμα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, πρέπει νὰ καταστῇ ἔκδηλος εἰς τὴν σημερινὴν ἐποχὴν.

5) Ἡ Ὁρθόδοξος Παράδοσις θεωρεῖ τὰς Συνόδους ὡς τὰς ὑπερτάτας ἐκφράσεις τοῦ ἀλαθήτου τῆς Ἐκκλησίας ὡς συνόλου. Εἰς τὴν Ἀγγλικανικὴν θεολογίαν συνηθίζεται νὰ γίνεται λόγος περὶ τῆς Ἐκκλησίας ὡς *Indefectible* (ἐσχατολογικῶς ἀπλανοῦς)¹ μᾶλλον, παρὰ ὡς ἀλαθήτου. Ἡ διαφορὰ αὕτη

1. Ὁ ὄρος *INDEFECTIBLE* ὡς χρησιμοποιεῖται ἐνταῦθα ὑπὸ τῶν Ἀγγλικανῶν σημαίνει τὸ ἀδύνατον τῆς τελικῆς ἀποστασίας τῆς Ἐκκλησίας, διότι ὁ Θεὸς ἐπαναφέρει πάντοτε αὐτὴν εἰς τὴν ἀλήθειαν μετὰ ἀπὸ ἐνδεχομένην πλάνην.

ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ ΚΑΙ ΕΡΓΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗΣ ΑΥΣΤΡΑΛΙΑΣ *

11. Σχέσεις μετὰ τῶν ἑτεροδόξων.

Ἐρώτησις : Εἰς τὴν Αὐστραλίαν ἀποτελεῖτε ἀναμφιβόλως μίαν θρησκευτικὴν μειονότητα. Ποία ἡ σχέση σας μετὰ τῶν ἑτεροδόξων Ἐκκλησιῶν;

Ἀπάντησις : Αἱ μετὰ τῶν Ἐτεροδόξων Ἐκκλησιῶν σχέσεις μας διέπονται ἀπὸ τὸν χριστιανικὸν Κανόνα τῆς ἀγάπης, μετέχομεν τοῦ Αὐστραλιανοῦ Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν. Οὐδέποτε ὅμως ἡ συμμετοχή μας αὕτη εἶναι λειτουργικῆς φύσεως, ἢ ἀποτελεῖ ὑποχώρησιν καὶ ἀβαρίαν εἰς τὰ θέματα τῆς ἀμωμῆτου Ὁρθοδόξου ἡμῶν Πίστεως. Ἀντιθέτως ἀποτελεῖ ἡ παρουσία ἡμῶν αὕτη προβολὴν τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ μετὰ τῶν ἀλλοδόξων αὐτῶν ἀδελφῶν.

Ἐρώτησις : Ἀντιμετωπίζετε κινδύνους προερχομένους ἐκ τῆς ξένης προπαγάνδας, π.χ. τῶν λεγομένων «μαρτύρων τοῦ Ἰεχωβά» ἢ καὶ ἀκόμη ἐκ τῶν ὀνομαζομένων «Ἐλευθέρων Εὐαγγελικῶν Ἐκκλησιῶν;»

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 395 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 17-18 τεύχους.

προέρχεται ἐκ τῆς Ἀγγλικανικῆς ἐπιμονῆς ἐπὶ τῆς ἀναγνωρίσεως τῶν ἀνθρωπίνων ἀτελειῶν εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας καὶ συνδέεται μετὰ τὴν παραδοσιακὴν εἰς τὴν Ἀγγλικανικὴν σκέψιν διάκρισιν μετὰ τῶν οὐσιωδῶν καὶ ἐπουσιωδῶν. Εἰς τὴν Ὁρθοδοξίαν, ἡ συμφυῆς ἀγιότης καὶ θεοπνευστία τῆς Ἐκκλησίας φαίνεται ὡς μία ἐπαρκὴς προστασία κατὰ τῆς πλάνης ἐν τῇ διδασκαλίᾳ περὶ Θεοῦ, Ἐνσαρκώσεως, Ἐκκλησιολογίας καὶ Θεώσεως.

6) Τὸ θέμα τοῦ Filioque εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐρευνηθῆ ὄχι μόνον ἱστορικῶς, ἀλλὰ καὶ θεολογικῶς, ἐν σχέσει λ.χ. πρὸς τὴν ἐκκλησιολογίαν μας, τὸ δόγμα περὶ Μυστηρίων καὶ τὰς ἀποφάσεις τῶν Συνόδων. Ἀναγνωρίζεται γενικῶς εἰς τὴν Δύσιν ὅτι τὸ δόγμα καὶ ἡ ἐμπειρία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἔχουν τυχὴ ἀνεπαρκοῦς ἐπεξεργασίας καὶ ἀφομοιώσεως. Τὸ θέμα τοῦ Filioque πιστεύομεν ὅτι εἶναι ἐπείγουσης σπουδαιότητος. Τὰ Ἀγγλικανικὰ μέλη τῆς Ὑποεπιτροπῆς ἐλπίζουν ὅτι αἱ Ἐκκλησίαι τῶν θὰ προχωρήσουν περισσότερο ἐνεργῶς εἰς τὴν θεολογικὴν μελέτην του καὶ τὰς τυχόν συνεπείας.

Πρ. ΙΩΑΝΝΗΣ ΡΩΜΑΝΙΔΗΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΛΟΓΗΡΟΥ

Καθηγηταὶ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς
τοῦ Ἀριστοτελείου Παν/μίου Θεσ/νίκης

Ἀπάντησις : Ἐκ μέρους τῶν ἀλλοεθνῶν ἑτεροδόξων καὶ αἰρετικῶν οὐδεμίαν σχεδὸν περίπτωσιν ἀποπείρας προσηλυτισμοῦ ἡμετέρων ἔχομεν. Δυστυχῶς ὅμως δὲν λείπουν καὶ ἀπὸ ἡμῶς οἱ Ἕλληνες «Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά», καὶ οἱ «Εὐαγγελικοί». Ἀριθμὸς τις ἐξ αὐτῶν ἦλθεν εἰς Αὐστραλίαν ἐντεῦθεν διὰ τῆς μεταναστευτικῆς ὁδοῦ καὶ ὡς εἶναι φυσικὸν δημιουργοῦν προβλήματα εἰς τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν καὶ τὰς Κοινότητας ἡμῶν.

Ἀντιμετωπίζομεν τούτους μετὰ διαφώτισιν τῶν Χριστιανῶν μας ἀπὸ τοῦ Ἱεροῦ Βήματος καὶ μετὰ ἀντιαιρετικὰ δημοσιεύματα διὰ τοῦ News Letter καὶ τοῦ Ἐπισήμου Περιοδικοῦ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς ἡμῶν, τῆς «Φωνῆς τῆς Ὁρθοδοξίας».

Εἰς τὴν προσπάθειάν μας αὕτην χρησιμοποιοῦμεν ἀντιχιλιαστικὰ καὶ ἀντιαιρετικὰ βιβλία ἐνταῦθα ἐκδιδόμενα, θὰ εἴμεθα δὲ εὐγνώμονες πρὸς τὴν ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑποθέσεων ἀρμοδίαν Συνοδικὴν Ἐπιτροπὴν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος διὰ πᾶσαν βοήθειαν πρὸς ἀποστολὴν ἡμῖν τοιούτων ἀντιαιρετικῶν ἐντύπων.

12. Τομεῖς συνεργασίας μετὰ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ἐρώτησις : Σεβασμιώτατε, εὐρίσκεσθε ἐπὶ κεφαλῆς τῆς Δευτέρας Ἐπισκέψεως Ἑλληνοπαίδων ἐξ Αὐστραλίας, εἰς τὴν ὁποίαν ἔλαβον μέρος 105 συνολικῶς παιδιὰ. Εἴσθε φιλοξενούμενοι τῆς ἐλληνικῆς Κυβερνήσεως. Σήμερον σᾶς φιλοξενεῖ ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. κ. Σεραφεῖμ. Εὐχόμεθα δὲ νὰ μᾶς ἔλθετε καὶ κατὰ τὸ προσεχὲς ἔτος. Ποία θὰ ἤθελατε νὰ εἶναι ἡ συμβολὴ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν τρίτην προσκυνηματικὴν ἐπίσκεψιν τῶν παιδιῶν σας;

Ἀπάντησις : Κατὰ τὴν προσεχῆ προσκυνηματικὴν ἐπίσκεψιν τὰ παιδιὰ μας θὰ εἶχον τὴν ἐπιθυμίαν νὰ γνωρίσουν ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερα μέρη τῆς Ἑλλάδος, ἰδιαίτερος ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἔχουν ἱστορικὴν σημασίαν, τόσον τῆς κλασσικῆς, ὅσον καὶ τῆς βυζαντινῆς ἐποχῆς. Προσωπικῶς θὰ ἐπεθύμομεν, ἐὰν τοῦτο ἦτο δυνατόν, νὰ περάσουν κατὰ τὸ προσεχὲς ἔτος τὴν Μακεδονίαν καὶ νὰ φθάσουν εἰς τὴν Θράκην. Νὰ ἴδουν τὴν Εἰσόθην καὶ τὴν Κομοτηνὴν. Ἐπίσης νὰ μεταβοῦν καὶ εἰς τὸ Πατριαρχεῖον, ἔστω καὶ διὰ μίαν ἡμέραν.

Τὴν φιλοξενίαν εἶχεν ἀναλάβει τὸ Ἐθνικὸν Ἴδρυμα, τόσον κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος, ὅσον καὶ κατὰ τὸ παρόν. Εἴμεθα εὐγνώμονες τόσον πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν, ὅσον καὶ πρὸς τὸ Ἐθνικὸν Ἴδρυμα διὰ τὴν φιλοξενίαν. Ἐπίσης εὐχαριστοῦμεν τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον κ. Σεραφεὶμ καὶ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος διὰ τὴν ἰδικὴν Τῆς συμβολὴν εἰς τὴν διοργάνωσιν τοῦ προσκυνηματικοῦ αὐτοῦ ταξιδίου τῶν παιδιῶν καὶ εἰδικώτερον τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας, οἱ ὅποιοι προσέφερον στέγην ἢ καὶ φαγητὸν κατὰ τὴν διέλευσιν τῶν παιδιῶν ἐκ τῶν κατὰ τόπους Ἐπαρχιῶν. Ἐὰν τὸ θέμα αὐτὸ ἦτο δυνατὸν νὰ ὀργανωθῆ ὀλίγον καλλίτερον κατὰ τὸ προσεχὲς ἔτος, θὰ ἦτο πολὺ σημαντικόν.

Δὲν γνωρίζω βεβαίως τὰς δυνατότητας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τί δηλαδὴ θὰ ἦτο δυνατόν νὰ γίνῃ ἀκόμη. Τὸ σημερινὸν προσκύνημα εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν Πεντέλης εἶναι πολὺ καλόν. Ἐὰν ἦτο δυνατόν νὰ ἀναλάβητε περισσοτέρας εὐθύνας, θὰ εἴμεθα πολὺ ὑποχρεωμένοι. Ἀντὶ νὰ φιλοξενῶνται π.χ. τὰ παιδιὰ εἰς Ξενοδοχεῖα, θὰ ἦτο ἰδεῶδες νὰ φιλοξενῶνται εἰς Ἐκκλησιαστικόν τι Ἴδρυμα, διὰ νὰ καταστῆ εὐκολώτερα ἡ πνευματικὴ τῶν καλλιέργεια κατὰ τὸ διάστημα τῆς παραμονῆς τῶν ἐνταῦθα.

Ἐρώτησις : Μήπως θὰ ἦτο δυνατόν νὰ γίνῃ ἄλλος συνδυασμός, νὰ πάρωμεν δηλαδὴ τὰ παιδιὰ μόνον δι' ὀλίγας ἡμέρας.

Ἀπάντησις : Μάλιστα θὰ ἦτο τοῦτο πολὺ σημαντικόν· π.χ. θὰ ἦτο δυνατόν νὰ σᾶς δώσωμεν τὰ παιδιὰ νὰ τὰ φιλοξενήσετε πέντε ἡμέρας καὶ νὰ καταρτίσωμεν ἀπὸ κοινοῦ ἓν πρόγραμμα. Ἐὰν τοῦτο εἶναι δυνατόν, θὰ σᾶς εἴμεθα πολὺ εὐγνώμονες.

Ἐρώτησις : Σεβασμιώτατε, ἐκτὸς τῆς συμμετοχῆς εἰς τὴν ὀργάνωσιν τῶν προσκυνηματικῶν αὐτῶν ἐπισκέψεων τῶν παιδιῶν σας, εἰς ποίους ἄλλους τομεῖς νομίζετε ὅτι θὰ ἦτο δυνατόν νὰ σᾶς βοηθήσωμεν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα;

Ἀπάντησις : Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος δύναται νὰ μᾶς προσφέρῃ τὴν ἠθικὴν Τῆς συμπαραστάσιν, ἡ ὅποια εἶναι πολὺτιμος. Κατόπιν δύναται νὰ βοηθήσῃ εἰς τὸν τομέα τῆς προετοιμασίας τῶν νεομεταναστῶν πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς των ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα. Πρέπει νὰ συνιστᾶται εἰς ὅλους αὐτοὺς νὰ ἀναζητοῦν τοὺς κατὰ τόπους ἐφημερίους, οἱ ὅποιοι θὰ ἔχουν

καὶ τὸν καιρὸν καὶ τὰ μέσα διὰ νὰ τοὺς βοηθήσουν εἰς κάθε τῶν ζήτημα. Ἐπίσης πρέπει νὰ τοὺς καθιστᾶτε προσεκτικούς ἐναντι τῶν ξένων προπαγανδῶν καὶ τῶν κινήσεων, αἱ ὁποῖαι παρουσιάζονται ὡς ὀρθόδοξοι καὶ δὲν ἔχουν οὐδεμίαν σχέσιν πρὸς τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν καὶ τὴν Ἱερὰν Ἀρχιεπισκοπὴν.

Εἷς ἄλλος τομεὺς, εἰς τὸν ὁποῖον καλεῖται ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος νὰ συμβάλῃ εἶναι ἡ πνευματικὴ συμπαραστάσις τῶν ναυτιλομένων. Πολλὰ ἑλληνικὰ πλοῖα φθάνουν εἰς τοὺς διαφόρους λιμένας τῆς Αὐστραλίας. Ἡ Ἑλλάς εἶναι Κράτος μεγάλης ναυτιλιακῆς δραστηριότητος. Θὰ ἦτο ἀπαραίτητον νὰ ὑπάρχουν Ἑλληνες Ὀρθόδοξοι ἱερεῖς εἰς τοὺς κυριώτερους λιμένας τοῦ κόσμου. Διὰ τὴν Αὐστραλίαν ἡ Ἱερὰ Ἀρχιεπισκοπὴ θὰ ἠδύνατο νὰ διαθέσῃ τὰς Κοινοτικὰς τῆς Αἰθούσας. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος θὰ ἠδύνατο νὰ προσφέρῃ δίσκους μὲ ἐκκλησιαστικούς ὕμνους καὶ ἑλληνικὰ τραγούδια, βιβλία μὲ θρησκευτικὰ διηγήματα, Περιοδικὰ κ.ἄ. Ἐπίσης θὰ ἦτο πολὺ χρήσιμον νὰ ὑπάρχουν εἰς ὅλα τὰ πλοῖα ἀνάλογοι δίσκοι, ἰδιαιτέρως δὲ οἱ ἐκκλησιαστικοὶ ὕμνοι τῶν Χριστουγέννων καὶ τῆς Ἀναστάσεως, καθὼς καὶ ὀλιγόλεπτα κηρύγματα ἀναφερόμενα εἰς τὰς μεγάλας ἐορτάς.

Καὶ αὐτὰ μὲν ἐκ τῆς πλευρᾶς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ἐκ τῆς πλευρᾶς τῆς Κυβερνήσεως πρέπει νὰ σᾶς ἀναφέρω ὅτι παλαιότερον ἐδίδετο ἐν ἐπίδομα πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν ἀπογευματινῶν Σχολείων τῶν μικροτέρων Κοινοτήτων, αἱ ὁποῖαι δὲν ἠδύνατο νὰ τὰ συντηρήσουν. Ἐπίσης ἡ ἑλληνικὴ Κυβέρνησις προσέφερε τὸ ποσὸν τῶν 50.000 δολλαρίων διὰ τὴν Ἱδρυσιν ἑδρας νεοελληνικῆς Γλώσσης εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Μελβούρνης. Τοιαύτην ἑδραν ἔχομεν καὶ εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Σύδνεϋ, διὰ τὴν Ἱδρυσιν τῆς ὁποίας κατέβαλε τὸ ποσὸν τῶν 250.000 δολλαρίων ὁ ἐκ Κυθήρων καταγόμενος ὁμογενὴς κ. Νικόλαος Λουράντος.

Σεβασμιώτατε, ὅλα τὰ στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα εἴχετε τὴν καλωσύνην νὰ μᾶς δώσητε, μαρτυροῦν τὴν μεγίστην σημασίαν τοῦ ὅλου ποιμαντικοῦ σας ἔργου μετὰ τῶν Ὀμογενῶν τῆς Αὐστραλίας καὶ ἀποτελοῦν πολὺτιμα ἐφόδια διὰ ἰδικὴν μας ἐνημέρωσιν.

Σᾶς εὐχαριστοῦμεν.

Πρεσβ. ΑΝΤ. ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΣ

ΚΑΙΡΙΚΟΝ ἢ ΑΙΩΝΙΟΝ ΚΥΡΟΣ;

(ΡΩΜ. 13, 1 - 7).

Εἶναι ἀναμφισβήτητος ἡ ἐπικαιρότης τοῦ ἀνωτέρω χωρίου τοῦ ἀπ. Παύλου, οὐχὶ μόνον σήμερον, ἀλλ' αἰέποτε ἐν τῇ ἱστορικῇ πορείᾳ τῆς ἐπὶ γῆς Ἐκκλησίας τοῦ Κυρίου, λόγῳ τῆς σπουδαιότητος τοῦ θέματος, τὸ ὁποῖον θίγεται ἐν αὐτῷ¹.

Καὶ ἐπειδὴ ὅσον διαρκεῖ ὁ «αἰὼν οὗτος» θὰ προβάλλῃ πάντοτε τὸ καιρῖον ἐρώτημα ἐνώπιον τοῦ χριστιανοῦ, κατὰ ποῖον τρόπον καὶ βάσει τίνων ἀξιωματικῶν θὰ καθορίζῃ τὰς σχέσεις αὐτοῦ πρὸς τὰς κοσμικὰς ἐξουσίας τοῦ, ἐν ᾧ ἀνήκει, ἐν χρόνῳ δεδομένου Κράτους, εἶναι ἀνάγκη νὰ γνωρίζῃ οὗτος τὴν ἀληθῆ ἔννοιαν τῆς ἀνωτέρω περικοπῆς, ἥτις ἐν ἀρμονικῶν συνδυασμῶν καὶ ἀλληλοεξαρτήσεϊ πρὸς ἕτερα συναφῆ καινοδιαθηκικὰ χωρία, ἀποτελεῖ τὸν χρυσοῦν γνώμονα εἰς τὰς ἀναποφεύκτους ταύτας σχέσεις.

Ἡ ἐν λόγῳ περικοπὴ ἐσχολιάσθη καὶ ἡρμηνεύθη ὅσον ὀλίγα κείμενα τῆς Κ. Διαθήκης διὰ μέσου τῶν αἰώνων². Οὐδέποτε ὅμως παρέρχεται ἡ ἀνάγκη μιᾶς ἐκ νέου ἀναφορᾶς εἰς τοῦτο. Τούναντίον, ὠφελεῖ τὰ μέγιστα καὶ μειοῖ τὸν κίνδυνον τῆς ἐκ τῆς δι' ἀπομονώσεως ὀρισμένης χωρίων ἐσφαλμένης ἐρμηνείας αὐτῶν πλάνης καὶ παρεξηγήσεως.

Καίτοι μεταξὺ τῶν ἐρμηνευτῶν ὑφίστανται ἐν τοῖς καθ' ἕναστον μικρότεροι ἢ μεγαλύτεροι διαφοραὶ ἀπόψεων ἐκ λόγων ὑποκειμενικότητος καὶ μεθοδολογίας, ἐν τούτοις κατ' οὐσίαν συναντῶνται ἅπαντες εἰς τὴν ἐντόπισιν τοῦ ἐν αὐτῷ ἀντικειμένου, μεθ' οὗ ἀσχολεῖται ὁ ἀπ. Παῦλος. Καὶ τὸ ἀντικείμενον τοῦτο εἶναι ἡ ἐκ χριστιανικῶν ἀρχῶν ἀξιολόγησις τῶν ἐπιγειῶν ἐξουσιῶν καὶ ἡ θέσις τοῦ χριστιανοῦ ἐναντι αὐτῶν. Ἐνὶ λόγῳ, ἡ πολιτικὴ εὐθύνη τοῦ χριστιανοῦ ὡς μέλους τοῦ Σώματος τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐν πρώτοις, ἡ αὐθεντία καὶ ἡ γνησιότης τοῦ κειμένου εἶναι ἐκ λόγων ἐσωτερικῶν τε καὶ ἐξωτερικῶν ἐκτὸς πάσης ἀμφιβολίας³. Ἦδη ἡ ὑπὸ τοῦ Παύλου ἐκλογὴ τοῦ θέματος ἐκπλήσσει, καθ' ὅτι οἱ χριστιανοὶ τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ σπανίως ἐθίγον τοιοῦτον θέμα. Τὴν αἰτίαν τῆς ὑπὸ τοῦ Παύλου ἐκλογῆς τοῦ θέματος τού-

του ὀφείλομεν νὰ ἀναζητήσωμεν παρὰ τοῖς παραλήπταις τῆς ἐπιστολῆς. Πολλοὶ ὑποθέσεις ἔχουν ἐπ' αὐτοῦ διατυπωθῆ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν, ὡς ὅτι εἶναι ἐν Ρώμῃ ὁ σκοτεινὸς ρόλος τῶν ἐνταῦθα βιούντων Ἰουδαίων ἐμμέσως τοὺς χριστιανούς συκοφαντούντων καὶ διωγμούς κατ' αὐτῶν ἀνακινούντων, ὡς καὶ ἡ ἐπιθυμία τοῦ Παύλου ὅπως προφυλάξῃ τοὺς ἐν Ρώμῃ πιστοὺς ἐκ τοῦ κινδύνου παρεξηγήσεων ἐπὶ τοῦ σημείου τῶν πρὸς τὴν Πολιτείαν σχέσεων αὐτῶν, ἐν καιρῷ Νερωνείου ἐξουσίας.

Φαινομενικὴ εἶναι ἡ ἀντίθεσις τοῦ κειμένου ἐν Ρωμ. 13,1-7 πρὸς ἕτερα χωρία τῆς Κ. Διαθήκης, ὡς τινες τῶν ἐρμηνευτῶν ὑποστηρίζουσι, φαινομενικῆ δ' ἐπίσης καὶ ἡ ἀντίθεσις ὡς πρὸς τὴν ἐκτίμησιν καὶ ἀξιολόγησιν τῶν κοσμικῶν ἐξουσιῶν, πρὸς ἐκείνην τοῦ Κυρίου ἐν Ματθ. 22,21, ὡς καὶ πρὸς ἕτερα χωρία τοῦ ἴδιου τοῦ Παύλου. Τὸ Ρωμ. 13 δέον ὅπως μὴ θεωρεῖται καὶ ἐρμηνεύεται ἀνεξαρτήτως τοῦ κεφ. 12, τοῦ ὁποῖου εἶναι φυσικὴ ἀκολουθία, καίτοι τὸ κεφ. 12 δὲν εἶναι ἀπηλλαγμένον ἐνθουσιαστικῶν τάσεων. Κατὰ τὸν Käsemann «ὁ Παῦλος ἴσταται διὰ τοῦ ἐνός ποδὸς ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ διὰ τοῦ ἐτέρου ἐν τῇ γῆνῃ πραγματικότητι»⁴.

Ἐγκύπτοντες ἐγγύτερον ἐν τῷ κειμένῳ, παρατηροῦμεν ὅτι ὁ Παῦλος κάμνει χρῆσιν κατ' ἐναλλαγὴν τῶν ρημάτων «ὑπακοῦν» καὶ «ὑποτάσσεσθαι». Τὸ δευτερον χρησιμοποιεῖ δις ἐνταῦθα. Ἀμφότερα ἐναλλάσσονται καὶ ἐν ἄλλαις περιπτώσεσιν, ὡς π.χ. ὅτε ὀρίζονται αἱ σχέσεις μεταξὺ δούλων καὶ κυρίων. Ἡ διαφορὰ τῶν ρημάτων τούτων εἶναι ὅτι ἐνῶ τὸ ὑπακοῦν προϋποθέτει ἐλευθέραν συγκατάθεσιν τῆς θελήσεως, τὸ ὑποτάσσεσθαι προϋποθέτει ἐξαναγκασμὸν πρὸς συμμόρφωσιν⁵. Ἐσκεμμένως ἀναφέρει ἐνταῦθα τὸ «ὑποτάσσεσθαι» ὡς ἀναγκαίαν προϋπόθεσιν δημιουργίας τῆς ἀπαραιτήτου ἡρέμου ἀτμόσφαιρας ἐν τῇ χριστιανικῇ κοινότητι, πρὸς ἐξάσκησιν τοῦ καθ' αὐτὸ χριστιανικοῦ ἔργου, δηλ. τῆς σωτηρίας. Διὰ τοῦ «οὔσαι» συγκεκριμενοποιεῖ τὸ «ὑπερέχουσαι», τὸ ὁποῖον θεωρεῖται ὑπὸ πολλῶν ἐρμηνευτῶν ὡς ὑπερβολή. Τὴν ἀλληλουχίαν τῶν συλλογισμῶν τοῦ Παύλου ἐννοοῦμεν, ὅταν σκεφθῶμεν ὅτι οὗτος δέχεται θεμελιωδῶς ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς αὐτοῦ ὅτι ἡ διὰ τῆς δημιουργίας ἐν τῷ κόσμῳ τεθεῖσα τάξις, διασαλευθεῖσα διὰ τῆς προπατορικῆς ἀμαρτίας, δὲν ὑφίσταται πλέον. Τούτου ἕνεκα ὀφείλει ὁ χριστιανὸς νὰ ἀσκήσῃ ὑπακοὴν καὶ νὰ ὑποτάσῃ ἑαυτὸν εἰς τὰς ἄνωθεν τεταγμένας ἐξουσίας, αἵτινες μεριμνοῦν διὰ τὴν τάξιν ἐν τῷ κό-

1. Ἐκ τῆς ἐκτεταμένης ἐπὶ τοῦ θέματος βιβλιογραφίας παραθέτομεν ἀντιπροσωπευτικῶς τὰ κάτωθι ἔργα:

O. Cullmann: Der Staat im N. Testament, Tübingen 1961. W. Köhler: Staat und Kirche, ἐν Theol. Blätter, 1936. E. Käsemann: An die Römer, Tübingen 1974. A. Ziegler: Kirche und Staat in Übergangzeit und Gegenwart, München 1969. K. Μουρατίδου: Σχέσις Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας, Ἀθήναι 1965.

2. O. Cullmann, ἐνθ' ἀνωτ. σ. 41.

3. Ἡ χρῆσις αὐτοῦ ὑπὸ τῶν πρώτων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, ὡς καὶ τὸ ὕφος καὶ ὁ ἀντιενθουσιαστικὸς χαρακτήρ, ὅστις καὶ ἐν ἄλλαις ἐπιστολαῖς τοῦ Παύλου ἐπικρατεῖ. Ἴδὲ καὶ Β. Ἰωαννίδου: Εἰσαγωγή εἰς τὴν Κ. Διαθήκην, σχετικῶς.

4. Ἐνθ' ἀνωτ.

5. Τινὲς τῶν ἐρμηνευτῶν ὑποστηρίζουν ὅτι ἡ ἔκφρασις αὕτη ἀποτελεῖ καταπίεσιν τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων.

σμφ. Τὴν ἀλήθειαν ταύτην δὲν αἴρουν αἱ περιπτώσεις, καθ' ἃς οἱ κοσμικοὶ ἄρχοντες καταχρῶνται τῆς ἐξουσίας, ἐν ἧ ἐτάχθησαν, καὶ μεταβάλλουν ταύτην εἰς στυγνὸν τυραννικὸν καθεστῶς. Ἐν τοῖς «ἄρχουσιν» ἀναγνωρίζει ὁ Παῦλος ἐξουσίαν νομικῆς φύσεως, βάσει τῆς ὁποίας τιμωρεῖται ὁ διασαλεύων τὴν καθεστηκυῖαν τάξιν τοῦ φυσικοῦ δικαίου. Οἱ χριστιανοὶ οὐδὲν ἔχουν νὰ φοβῶνται, ὅταν ἡ συμπεριφορὰ αὐτῶν εἶναι νόμιμος καὶ σώφρων (στ. 3β). Ἡ ἐπίγειος πολιτειακὴ ἐξουσία γνωρίζει κατὰ τὸν Παῦλον νὰ διακρίνη μεταξὺ καλοῦ καὶ κακοῦ καὶ νὰ τιμωρῇ τὸ κακόν. Ἐνταῦθα δεόν νὰ σημειωθῇ, ὅτι τὸ καλὸν καὶ τὸ κακόν ἐνέχουν οὐχὶ ἠθικὴν, ἀλλὰ καθαρῶς νομικὴν ἔννοιαν. Τοῦτο ἰσχύει καὶ ἐπὶ μιᾶς εἰδωλοκρατικῆς προσέτι Πολιτείας. Ἐνταῦθα γίνεται ὑπὸ τοῦ Παύλου μιᾶ ὀξεῖα διάκρισις τῶν κριτηρίων τῆς Πολιτείας, ἧτις κρίνει καὶ ἀποφασίζει βάσει τοῦ ἀνθρωπίνου Νόμου καὶ τοῦ χριστιανοῦ, ὅστις ἐνεργεῖ βάσει τοῦ νόμου τῆς ἀγάπης, ὡς φαίνεται ἐν τῷ στίχῳ 8: «μηδενὶ μηδὲν ὀφείλετε εἰμὴ τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους». Δὲν ἀπολυτοποιοῦμεν τὴν γνώμην τοῦ Cullmann, καθ' ἣν, ἐπειδὴ οἱ παραλήπται ἔζων ἐν Ρώμῃ, τοῦτου ἕνεκα ὁ Παῦλος διατυπώνει τὴν ἐπιστολὴν εἰς τὸ παρὸν ὕφος πρὸς πρόληψιν ἐκτρόπων ἐναντι τῆς Ρωμαϊκῆς Πολιτείας. Ὁ παράγων οὗτος εἶναι σεβαστός, ἀλλ' ἔχει σχετικὴν ἰσχύν. Δὲν δυνάμεθα νὰ ἀποδώσωμεν εἰς τὴν ἐπιστολὴν πρὸς Ρωμαίους τοῦ Παύλου τοσοῦτον στενὴν — χρονικῶς καὶ τοπικῶς — ἔννοιαν, ἅτε τοῦ Παύλου ἐρμηνευτοῦ ὄντος τοῦ καθ' ὅλου πνεύματος τῶν λόγων τοῦ Κυρίου καί, πέραν τούτου, ἀποστόλου τῶν ἐθνῶν ὄντος. Προσεκτικωτέρα θεώρησις τοῦ τεμαχίου Ρωμ. 13, 1-7 ἀποδεικνύει ἀρραγῆ συνάφειαν πρὸς τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου «ἀπόδοτε οὖν τὰ Καίσαρος τῷ Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ». Μὴ λησμονῶμεν ὅτι εὐρισκόμεθα ἐνώπιον ἀθέου εἰδωλοκρατικῆς Πολιτείας, ἧτις ἀπαιτεῖ ἀπόδοσιν αὐτῇ πραγμάτων μὴ ἀνηκόντων «τῷ Καίσαρι». Περὶ τῶν πραγμάτων τούτων τηρεῖ ἐνταῦθα σιγὴν ὁ Παῦλος. Διὰ τῆς σιγῆς αὐτοῦ ἡμῶς καταδεικνύει ὅτι ὁ χριστιανὸς ἐπ' αὐτῶν τῶν πραγμάτων δὲν ὀφείλει νὰ ὑπακούσῃ εἰς τὴν ἐπιταγὴν τῆς οἰασθήποτε Πολιτείας. Ἐτερος παράγων, ὅστις κινεῖ τὴν διάνοιαν τοῦ Παύλου, ὡς καὶ τὴν γραφίδα αὐτοῦ, εἶναι ἡ πεποίθησις αὐτοῦ ὅτι ἡ πολιτειακὴ ἐν κόσμῳ ἐξουσία διαρκεῖ, ὅσον καὶ ὁ «αἰὼν» οὗτος. Εἶναι ἐν *provisorium*. Ἡ κατανόησις τοῦ στ. 1β καθίσταται δυνατὴ μόνον ὑπὸ τὸ πρῖσμα τῆς προσωρινότητος τῶν ἐπιγείων. Λαμβάνοντες οἱ χριστιανοὶ ὑπ' ὄψιν τὴν πραγματικότητά ταύτην, ὀφείλουσαν νὰ ἀναγνωρίζουν τὸ Κράτος ὡς ἐξυπηρετοῦν ἐν τῷ νῦν αἰῶνι τοὺς αἰωνίους σκοποὺς τοῦ Θεοῦ, ὡς ἐξασφαλίζον «τάξιν καὶ ἡρεμίαν»⁶. Ἀκολουθία τῆς ὑπακοῆς ταύτης καὶ τῆς ὑποταγῆς εἶναι ἡ ἀπόδοσις ὑπὸ τοῦ χριστιανοῦ πρὸς τὴν κρατικὴν ἐξουσίαν πάσης «ὀφειλῆς». Ἰπὸ τὴν λέξιν «ὀφειλῆ» εἶναι φανερόν, ὅτι ἐννοοῦνται ἅπα-

σαι αἱ ἀστικαὶ πρὸς τὴν Πολιτείαν ὑποχρεώσεις ἐκάστου πολίτου, καὶ ὡς ἐκ τούτου, καὶ τοῦ χριστιανοῦ. Ὡς τοιαῦται ὑποχρεώσεις νοοῦνται π.χ. ἡ καταβολὴ τοῦ κεκανονισμένου «φόρου», τὰ τελωνειακὰ «τέλη», ἡ στρατιωτικὴ θητεία κ.ἄ. Τοῦτο ὅμως εἰς οὐδὲν ἐμποδίζει τὸν Παῦλον νὰ κηρύττῃ ἐν τῇ Α' Κορ. 6,1 ὅτι οἱ χριστιανοὶ ὀφείλουσαν ἐπὶ περιπτώσεων ἰδιωτικῶν διαφορῶν νὰ μὴ προστρέχουν πρὸς τὰ πολιτικά δικαστήρια, ἐπιλύοντες ταύτας ἐν τῷ χώρῳ τῆς Ἐκκλησίας («Τολμᾶ τις ὑμῶν, πρᾶγμα ἔχων πρὸς τὸν ἕτερον, κρίνεσθαι ἐπὶ τῶν ἀδίκων καὶ οὐχὶ ἐπὶ τῶν ἀγίων; οὐκ οἴδατε ὅτι οἱ ἅγιοι τὸν κόσμον κρινούσι; καὶ εἰ ἐν ὑμῖν κρίνεται ὁ κόσμος, ἀνάξιοί ἐστε κριτηρίων ἐλαχίστων; οὐκ οἴδατε ὅτι ἀγγέλους κρινοῦμεν; μῆτι γε βιωτικά;...»)⁷. Ἐν Ρωμ. 13,1 λέγει ὅτι ἡ Πολιτεία, ὡς θεόθεν δεδομένη καὶ τεταγμένη, γνωρίζει νὰ διακρίνῃ μεταξὺ καλοῦ καὶ κακοῦ καὶ νὰ τιμωρῇ τὸ κακόν. Ἐκ πρώτης ὕψεως τὰ δύο ταῦτα χωρία ἔρχονται εἰς σύγκρουσιν πρὸς ἄλληλα, ἀλλ' ἡ διαφορὰ εἶναι ἐπιφανειακὴ καὶ μόνον. Ὁ Παῦλος ἀναγνωρίζει ἐνταῦθα, ὡς καὶ ἐκεῖ, τὴν ἐξουσίαν τοῦ Κράτους νὰ ἀποδίδῃ δικαιοσύνην. Θέτει ὅμως ἐμμέσως ὅρια εἰς τὴν δικαιοδοσίαν ταύτην. Οὐδὲ κινδυνεύει ἡ ὑπαρξίς καὶ ἡ αὐθεντία τοῦ Κράτους, ὅταν οἱ χριστιανοὶ ἐπιλύουν τὰς διαφορὰς αὐτῶν μεταξὺ τῶν. Τὸ Ρωμ. 13 ὑποστηρίζει ὅτι ἡ Πολιτεία εἶναι θείας μὲν βουλήσεως, ἀλλ' οὐχὶ θείας φύσεως. Τὸ νὰ εἶναι αἱ κοσμικαὶ ἐξουσίαι θεόθεν τεταγμέναι, δὲν ἀποκλείει τὴν ἐν δεδομένη χρονικῇ στιγμῇ παρέκκλισιν αὐτῶν ἀπὸ τῆς ἐπίσης θεόθεν τεταγμένης ἠθικῆς τάξεως. Ἀποδέχεται ἐμμέσως ὁ Παῦλος τὸ δυνατόν τῆς φθορᾶς τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας. Ἐντεῦθεν ἀποδεικνύεται πάντῃ ἐσφαλμένη ἡ ἰδιότυπος ἐκείνη θεοκρατικὴ περὶ ἐξουσίας θεωρία, δι' ἧς δικαιολογεῖται οἰκοθεν πᾶσα μορφή — καὶ ἡ στυγνὴ δικτατορία — Κράτους ὡς θεόθεν δεδομένου, θεωρίαν ἦν προέβαλον κατὰ καιροὺς πάμπολλα καθεστῶτα ὀλοκληρωτικῆς μορφῆς, ἐνδεδυμένα τὸν χριστιανικὸν μανδύαν, πρὸς δικαίωσιν αὐτῶν ἐν τῇ ἱστορίᾳ.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω συντόμως ἐκτεθέντων καταδεικνύεται ὁ αἰώνιος χαρακτήρ τοῦ Ρωμ. 13,1-7 καὶ τὸ αἰώνιον αὐτοῦ κῦρος. Ὁ χριστιανισμὸς, ἡ Ἐκκλησία, ἀπομακρύνουσα τοὺς πιστοὺς αὐτῆς ἀπὸ τῶν ἐν θουσιαστικῶν τάσεων, τῶν ἐκ τῆς ἐσχατολογικῆς ἐκτιμήσεως τῆς ἱστορίας προερχομένων, ἀναγκάζει αὐτοὺς νὰ ζήσουν τὸ «χρονικόν», τὸ «πρόσκαιρον» καὶ ἐφαρμόζει τὰς ποιμαντικὰς αὐτῆς μεθόδους ἀναπροσ-αρμολογούμενας ὑπὸ τὸ πρῖσμα τοῦ «χρονικοῦ». Ἡ Ἐκκλησία ὡς αἰωνία εἰσῆλθεν εἰς τὸν χρόνον. Συνήτησε τὸν κόσμον, ἀλλὰ δὲν προῆλθεν ἐκ τοῦ κόσμου. Ὁ Παῦλος εἶναι ὁ πρῶτος, τοῦ ὁποίου ἡ διάνοια συλ-

7. Σπουδαιότερα τῆς ἀρνήσεως ταύτης εἶναι ἡ κατάφασις «βιωτικά μὲν οὖν κριτήρια ἐὰν ἔχητε, τοὺς ἐξουθενημένους ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦτους καθίσετε», δι' ἧς καθορίζει ὁ Παῦλος διὰ πρώτην φοράν τὴν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τακτοποίησιν τῶν μεταξὺ τῶν μελῶν αὐτῆς ἀναφυομένων διαφορῶν, ἀποτολμῶν οὕτω τὴν ἐγκαθίδρυσιν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῶν ἀρχῶν Κανονικοῦ Δικαίου.

6. Ἰδὲ καὶ Θ. Λειτουργίαν Ἱεροῦ Χρυσοστόμου, εὐχὴν ὑπὲρ τῶν Ἀρχόντων ἀναπεμπομένην μετὰ τὸν καθαγιασμὸν τῶν Τιμ. Δώρων.

Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΩΝ ΙΕΡΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΒΕΒΑΙΑΝ

ΔΙΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΑΝ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ*

Μνημονεύομεν ένδεικτικῶς κανόνες τινὰς ἀναφερομένους τόσον εἰς τὴν τάξιν τῆς Ἐκκλησίας, ὅσον καὶ εἰς τὴν ἐν Χριστῷ ζωὴν τῶν μελῶν αὐτῆς. Λαμβάνομεν αὐτοὺς ἐκ τῶν ἐπ' ὄνοματι τῶν ἁγίων Ἀποστόλων φερομένων κανόνων⁴, ἐκτὸς τῶν ἄλλων λόγων (τὸ σύντομον καὶ τὸ εὐληπτον) καὶ διὰ τὴν ἀρχαιότητα αὐτῶν.

Οὕτως, ὁ α' (1ος) ἀποστολικὸς κανὼν ὀρίζει: «Ἐπίσκοπος χειροτονείσθω ὑπὸ ἐπισκόπων δύο ἢ τριῶν». Καὶ ὁ β' (2ος) κανὼν προσθέτει: «Πρεσβύτερος ὑπὸ ἐνὸς ἐπισκόπου χειροτονείσθω καὶ διάκονος, καὶ οἱ λοιποὶ κληρικοί». Οἱ δύο οὗτοι κανόνες ἀποβλέπουσιν εἰς τὴν διατήρησιν καὶ διασφάλισιν τῆς ἀποστολικῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ διαδοχῆς καὶ εἰς τὴν ἀσφαλῆ μεταβίβασιν τῆς ἱερατικῆς ἐξουσίας ἐν αὐτῇ.

Ἀκολουθῶς ὁ γ' (10ος) κανὼν θεσπίζει: «Εἰ τις ἀκοινωνήτῳ κἂν ἐν οἴκῳ συνεύξεται, οὗτος ἀφορίζεσθω». Σχετικῶς καὶ ὁ λα' (31ος) κανὼν ὀρίζει: «Εἰ τις πρεσβύτερος, καταφρονήσας τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου, χωρὶς συναγάγῃ καὶ θυσιαστήριον ἕτερον

πήξῃ, μὴδὲν κατεγνωκῶς τοῦ ἐπισκόπου ἐν εὐσεβείᾳ, καὶ δικαιοσύνῃ, καθαιρείσθω, ὡς φίλαρχος· τύραννος γὰρ ἐστίν. Ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ λοιποὶ κληρικοὶ καὶ ὅσοι ἂν αὐτῷ προσθῶνται οἱ δὲ λαϊκοὶ ἀφορίζεσθωσαν. Ταῦτα δὲ μετὰ μίαν, καὶ δευτέραν, καὶ τρίτην παράκλησιν τοῦ ἐπισκόπου, γινέσθω». Ὁ ε' (60ος) δὲ κανὼν λέγει: «Εἰ τις τὰ ψευδεπίγραφα τῶν ἀσεβῶν βιβλία, ὡς ἅγια ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας δημοσιεύει, ἐπὶ λύμῃ τοῦ λαοῦ, καὶ τοῦ κλήρου, καθαιρείσθω». Οἱ ἀνωτέρω τρεῖς κανόνες συντελοῦν ἀφ' ἐνὸς μὲν εἰς τὴν διατήρησιν τῆς ἐνότητος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ ἀφ' ἑτέρου εἰς τὴν πρόληψιν δημιουργίας σχισμάτων, παρασυναγωγῶν καὶ αἰρέσεων.

Ὡσαύτως οἱ μθ' (49ος) καὶ ν' (50ος) κανόνες ὀρίζουν ἀντιστοίχως: «Εἰ τις ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, κατὰ τὴν τοῦ Κυρίου διάταξιν, μὴ βαπτίση εἰς Πατέρα, καὶ Υἱόν, καὶ ἅγιον Πνεῦμα, ἀλλ' εἰς τρεῖς ἀνάρχους, ἢ εἰς τρεῖς υἱούς, ἢ εἰς τρεῖς παρακλήτους, καθαιρείσθω». Καὶ «Εἰ τις ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, μὴ τρία βαπτίσματα μιᾶς μυσήσεως ἐπιτελέσῃ, ἀλλ' ἐν βάπτισμα, τὸ εἰς τὸν θάνατον τοῦ Κυρίου διδόμενον, καθαιρείσθω. Οὐ γὰρ εἶπεν ὁ Κύριος, εἰς τὸν θάνατόν μου βαπτίσατε· ἀλλὰ πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύ-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 445 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 20-21 τεύχους.

4. Γ. Ράλλη — Μ. Ποτλῆ, Σύνταγμα τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων, Ἀθήνησιν 1852, τόμ. Β', σελ. 1 κ. ἐξ.

λαμβάνει εἰς ὅλην τὴν ἑκτασιν τὴν πραγματικότητα ταύτην, ἥς ἀκολουθία εἶναι ὅτι ἡ Ἐκκλησία, ἀναποφεύκτως ἐν τῷ κόσμῳ ζῶσα, συναντᾷ τὴν Πολιτείαν. Τὸ Ρωμ. 13 ἐγγράφῃ ἴσως ἐξ ἀφορμῆς συγκεκριμένης, ἀλλ' ἡ ἐφαρμογὴ αὐτοῦ εἶναι αἰωνία καὶ πάντοτε ἐπίκαιρος, ἀποτελεῖ δὲ τὸν «κλασσικὸν τύπον» τῆς καινοδιαθηκῆς χριστιανικῆς πολιτειολογίας. Ἐπειδὴ αἱ κοσμικαὶ ἐξουσίαι κέκτληται προσωρινὸν χαρακτήρα καὶ ἰσχύν, ὀφείλει ὁ χριστιανὸς νὰ ἐνεργῇ καὶ νὰ συμπεριφέρηται ἐναντι τῶν ἐξουσιῶν τούτων μεθ' ὑπακοῆς, ἐν τῇ πεποιθήσει ὅτι αὐτὸ πολίτευμα ὑμῶν ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει». Νὰ δέχηται ὡς ἐγγύησιν τὸν ἀνθρώπινον Νόμον καὶ τοὺς ἄρχοντας. Νὰ ἔχη ὅμως συγχρόνως συνείδησιν εἰς ποῖον σημεῖον εὐρηγῆται τὰ ὅρια τῆς τοιαύτης ὑποταγῆς. Τὸ Ρωμ. 13 εἶναι τὸ ἐν σκέλος. Τὸ ἕτερον εἶναι τὸ τῆς Ἀποκ. 13ον κεφ., ἐν ᾧ τὰ καθήκοντα τῶν κυβερνώντων τονίζονται ζωηρότερον ἢ αἱ ὑποχρεώσεις τῶν κυβερνωμένων εἰς τὸν Παῦλον. Ἡ πολιτειακὴ εὐθύνη τοῦ χριστιανοῦ περιλείπεται ἐντὸς τοῦ κύκλου τούτου: Μάρκ. 12,17· Ρωμ. 13,1-7· Α' Κορ. 6,1 καὶ Ἀποκ. 13.

Τὸ Ρωμ. 13 κέκτληται κύρος αἰώνιον. Δεῖται ὁμῶς ἐν ἐκάστῃ ἐποχῇ τῆς ἀναλόγου ἐρμηνείας καὶ

ἐφαρμογῆς, ἵνα δικαιούται ἀείποτε ἡ βασικὴ διδασκαλία τῆς Κ. Διαθήκης. Ὅσονδήποτε καὶ ἂν διαρκέσῃ αὐτὸ αἶψον οὗτος, θὰ ἔλθῃ ἡ στιγμή, καθ' ἣν τὰ πάντα θὰ εἰσέλθουν εἰς τὴν αἰωνιότητα. Πᾶσα ἐπίγειος Τάξις ἔχει σχετικὴν ἀξίαν, ἀλλ' ἀποκτᾷ ἀναγκαιότητα ὑπάρξεως ἕνεκα τοῦ ἐμμέσου ρόλου, ὃν διαδραματίζει ἐν τῇ καθ' ὅλου ἱστορίᾳ τῆς ἀνθρωπίνης σωτηρίας, ὡς ἐξασφαλίζουσα, ὡς εἶπομεν, τὰς προϋποθέσεις, ἡρεμίαν καὶ ἀσφάλειαν διαβιώσεως τῶν πιστῶν. Τὸ Ρωμ. 13 ἀποτελεῖ σαφῆ κατάφασιν ἐναντι οἰασδήποτε πολιτειακῆς ἐν τῷ κόσμῳ ἐξουσίας καὶ οὐδὲν περὶ ἀντιστάσεως τῶν πιστῶν λέγει. Ἐν τούτοις ὅμως διαγράφει τὰ ὅρια τῆς ἀνεκτικότητος τῶν πιστῶν ἐναντι τῆς ἐξουσίας ταύτης. Δὲν εἶναι δὲ ἄνευ σημασίας τὸ ὅτι προηγεῖται τὸ κεφ. 12, ἐν ᾧ ὁ Παῦλος ὀμιλεῖ περὶ τῶν διωκτῶν καὶ τῶν ἐχθρῶν, πρὸς οὓς οἱ πιστοὶ ὀφείλουν ἐν ἀνάγκῃ νὰ ἀνταποδίδουν τὸ κακὸν διὰ τοῦ καλοῦ. Καὶ ἡ συμπεριφορὰ αὕτη δικαιούται, ἐν ὄψει τοῦ ἐρχομένου θείου δικαστηρίου, δι' οὗ θὰ ἀποκατασταθῇ ἡ ἐνταῦθα περιφρονουμένη καὶ καταπατουμένη ἠθικὴ Τάξις.

Πρωτοπρεσβύτερος ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΔΡΙΤΣΑΣ

ματος». Οί κανόνες οὔτοι ὑποδεικνύουν τὴν ὀρθὴν καὶ ἀσφαλῆ εἴσοδον ἀτόμου τινὸς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ.

Μετὰ ταῦτα ἔχομεν καὶ τοὺς ἐξῆς κανόνες, οἵτινες μετ' ἄλλων ἀποβλέπουν καὶ συμβάλλουν εἰς τὴν ὀρθὴν πορείαν καὶ τὴν ὀρθὴν πολιτείαν τοῦ μέλους τῆς Ἐκκλησίας. Οὕτως, ὁ νγ' (53ος) κανὼν λέγει: «Εἰ τις ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν εορτῶν οὐ μεταλαμβάνει κρεῶν, καὶ οἴνου, βδελυσσόμενος, καὶ οὐ δι' ἄσκησιν καθαιρείσθω, ὡς κεκαυτηριασμένος τὴν ἰδίαν συνείδησιν, καὶ αἴτιος σκανδάλου πολλοῖς γινόμενος». Καὶ ὁ ξστ' (66ος) περισσότερον εἰδικῶς προσθέτει: «Εἰ τις κληρικὸς εὐρεθῆ τὴν Κυριακὴν ἡμέραν νηστεύων, ἢ τὸ σάββατον, (πλὴν τοῦ ἑνὸς μόνου), καθαιρείσθω· εἰ δὲ λαϊκός, ἀφοριζέσθω». Καὶ ἐνῶ οἱ ἀνωτέρω δύο κανόνες προφυλάσσουν ἀπὸ πᾶσαν πρὸς τὰ δεξιὰ, ἦτοι πρὸς ὑπεραυστηρότητα παρέκκλισιν τοῦ χριστιανοῦ, ἔχομεν ἑτέρους κανόνες, οἵτινες προφυλάσσουν αὐτὸν ἀπὸ πᾶσαν πρὸς τὰ ἀριστερά, ἦτοι πρὸς ἀσυδοσίαν ἀπόκλισιν. Οὕτως ὁ ξθ' (69ος) κανὼν λέγει: «Εἰ τις ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, ἢ ὑποδιάκονος, ἢ ἀναγνώστης, ἢ ψάλτης, τὴν ἁγίαν Τεσσαρακοστὴν τοῦ Πάσχα οὐ νηστεύει, ἢ τετράδα ἢ παρασκευὴν, καθαιρείσθω· ἐκτός εἰ μὴ δι' ἀσθένειαν σωματικὴν ἐμποδίζοιτο· εἰ δὲ λαϊκός εἴη, ἀφοριζέσθω».

Τέλος παραθέτομεν καὶ τρεῖς εἰσέτι ἀποστολικούς κανόνες, οἱ ὅποιοι εἶναι ἐνδεικτικοὶ τῆς ὀφειλομένης νὰ ἐπικρατῆ μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας (ποιμένων καὶ ποιμαινομένων) ἀγάπης καὶ δικαιοσύνης. Οὕτως, ὁ νβ' (52ος) κανὼν λέγει: «Εἰ τις ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, τὸν ἐπιστρέφοντα ἀπὸ ἁμαρτίας οὐ προσδέχεται, ἀλλ' ἀποβάλλεται, καθαιρείσθω· ὅτι λυπεῖ Χριστὸν τὸν εἰπόντα· χαρὰ γίνεται ἐν οὐρανῷ ἐπὶ ἐνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι». Ἐξ ἄλλου ὁ νθ' (59ος) κανὼν ὀρίζει: «Εἰ τις ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, τινὸς τῶν κληρικῶν ἐνδεοῦς ὄντος, μὴ ἐπιχορηγοῖ τὰ δέοντα ἀφοριζέσθω ἐπιμένων δέ, καθαιρείσθω, ὡς φονεύσας τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ». Καὶ ὁ ξζ' (67ος) κανὼν καθορίζει: «Εἰ τις παρθένον ἀμνήστευτον βιασάμενος ἔχει, ἀφοριζέσθω· μὴ ἐξεῖναι δὲ αὐτῷ ἑτέραν λαμβάνειν, ἀλλ' ἐκείνην κατέχειν, ἢν καθηρέτισατο, κἄν πενιχρὰ τυγχάνη».

Τὰ ἀνωτέρω παραδείγματα, καίτοι ἐλάχιστα, ὑποδεικνύουν σαφῶς τὸν σκοπὸν τῆς ὑπάρξεως τῶν ἰ. κανόνων.

Διὰ νὰ συνοψίσωμεν δὲ καὶ συμπληρώσωμεν τὰ ἀνωτέρω ἐπὶ τῇ βάσει καὶ τῶν μνημονευθέντων κανόνων διατυπωθέντα συμπεράσματα, λέγομεν, ὅτι οἱ ἱεροὶ κανόνες συνδέονται μὲ τὰ ὀρθόδοξα χριστιανικά δόγματα καὶ ἀποτελοῦν μίαν συνέχειαν καὶ ἐφαρμογὴν αὐτῶν μέσα εἰς τὴν ζωὴν τῆς ἐκκλησίας. Θὰ ἐλέγομεν, ὅτι οἱ κανόνες διερμηνεύουν τὸ ὀρθόδοξον ἦθος. Εἶναι ἡ ἔκφρασις τοῦ πνεύματος τῆς ἀληθινῆς ἐν Χριστῷ ἀγάπης καὶ τῆς γνησίας εὐσε-

βείας. Οὕτω προφυλάσσουν τὸν πιστὸν ἀπὸ τὸν ὑποκειμενικὸν εὐσεβισμόν καὶ τὴν εὐσεβοφάνειαν, εἰς τὰ ὁποῖα εἶναι δυνατόν νὰ καταλήξῃ τις ἄνευ αὐτῶν. Καὶ τοῦτο εἶναι σημαντικόν, διότι πᾶσα παρέκκλισις ἐκ τῆς εὐσεβείας, εἴτε πρὸς τὰ δεξιὰ (ὡς εὐσεβοφάνεια) εἴτε πρὸς τὰ ἀριστερά (ὡς ἁμαρτία) εἶναι ἐπικίνδυνος (Παροιμ. 4,27). Ἐπομένως οἱ κανόνες ἀσφαλίζουν τὴν ἠθικὴν καὶ τὴν πνευματικὴν ζωὴν ἐντὸς τοῦ ὀρθοδόξου δόγματος καὶ ἠθους τῆς Ἐκκλησίας.

Τοῦτο δὲ ἐπιτυγχάνεται καὶ διὰ τῆς ὑπάρξεως τῶν ἀρμοδίων ἐκκλησιαστικῶν ὀργάνων, τὰ ὁποῖα ἔχουν ἐπιτακτικὴν ὑποχρέωσιν νὰ ὑποβοηθοῦν τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας, συμφώνως πρὸς «τὴν ἐξουσίαν, τὴν ὁποῖαν ἔδωκεν εἰς αὐτὰ ὁ Κύριος εἰς οἰκοδομὴν καὶ οὐκ εἰς καθάρεισιν» (Β' Κορ. 13,10). Ἄλλα καὶ ποῖα εἶναι τὰ ἀρμόδια αὐτὰ ὄργανα, πάλιν οἱ ἱεροὶ κανόνες ὑποδεικνύουν. Ὡς ἐκ τούτου οἱ ἱεροὶ κανόνες προφυλάσσουν τὸν ἐκκλησιαστικὸν ὀργανισμόν, γενικῶς ἕκαστον πιστὸν χριστιανὸν, καὶ ἀπὸ τὰς ἐπικινδύνους ἐκκλησιαστικὰς παρεκκλίσεις, τ.ἔ. ἀπὸ τὰς αἱρέσεις, τὰ σχίσματα, τὰς παρασυναγωγὰς κ.τ.λ. Οὗτοι ἀποβλέπουν ἀφ' ἑνὸς μὲν εἰς τὴν διατήρησιν τοῦ χριστιανοῦ ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἀφ' ἑτέρου εἰς τὴν διασφάλισιν τῆς ἐνότητος καὶ τῆς τάξεως ἐν αὐτῇ.

Οἱ κανόνες οὕτω καθίστανται ὁ κορμὸς καὶ τὸ πλαίσιον τόσον τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐνότητος, ὅσον καὶ τῆς ὀρθοδόξου πνευματικότητος. Οὗτοι σκοποῦν ἔχουν νὰ προσφέρουν εἰς ἕκαστον πιστὸν, ἀλλὰ καὶ εἰς ἐκάστην τοπικὴν ἐκκλησίαν, γενικῶς εἰς ἕκαστον μέλος τῆς Ἐκκλησίας ἐν ἀλάθητον κριτήριον καὶ ἕνα ἀσφαλῆ γνώμονα πορείας. Ἄλλως τε διὰ τοῦτο λέγονται καὶ κανόνες. Ἡ ὀνομασία κανὼν ἐπὶ τοῦ προκειμένου χρησιμοποιεῖται μεταφορικῶς. Ὡς εἶναι γνωστὸν, κανὼν κατ' ἀρχὰς σημαίνει τὴν ξυλίνην ἢ σιδηρὰν ράβδον, τὸν κοινῶς ὀνομαζόμενον χάρακα, τὸν ὁποῖον μεταχειρίζεται τις διὰ νὰ εὕρῃ εὐθεῖαν γραμμὴν, ἢ διὰ νὰ ἐλέγξῃ τὴν ἐδῶτητα γραμμῆς τινος. Μεταφορικῶς δὲ κανὼν λέγεται καὶ πᾶν ὅ,τι χρησιμεύει ὡς πρότυπον διὰ τὴν ὀρθὴν ἐκτέλεσιν πράξεώς τινος, ὡς ὀδηγὸς ἢ ὡς κριτήριον αὐτῆς. Οὕτως, ἔχομεν τοὺς κανόνες τῆς γραμματικῆς, τοῦ συντακτικοῦ κ.ο.κ. Μὲ τὴν ἔννοιαν αὐτὴν χρησιμοποιεῖται ὁ ὅρος οὗτος καὶ διὰ τὰς διατάξεις τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὰς ἐντολάς αὐτῆς. Οἱ κανόνες οὗτοι εἰς παρέχοντες τὸ ὀρθόν, τὴν ἀλήθειαν, παρέχουν εἰς ἕκαστον πιστὸν τὸ πρότυπον καὶ τὴν ὁδόν, βάσει τῆς ὁποίας ὀφείλει οὗτος νὰ πολιτεύεται ἢ βάσει τοῦ ὁποῖου δύναται οὗτος νὰ ἐλέγξῃ τὴν ὀρθότητα τῶν πράξεων του.

3. Ἡ ἀὐθεντικότης τῶν ἰ. κανόνων.

Ὡς εἶναι ὁμῶς φυσικόν, τὸ θέμα τοῦτο τῆς ὀρθότητος καὶ τοῦ ἀλαθήτου τῶν ἱερῶν κανόνων συνδέεται προφανῶς καὶ πρὸς τὸ πρόβλημα τῆς ἀθεντικότητος αὐτῶν. Εἶναι τουτέστιν οἱ ἱεροὶ κανόνες πρᾶ-

γματι τὰ ἀλάθητα κριτήρια; ἔχουν ἀπόλυτον κύρος; ἢ εἶναι σχετικὸν τὸ κύρος αὐτῶν; Εἴμεθα δηλ. βέβαιοι, ὅτι οὗτοι ἐκφράζουν τὴν ἀλήθειαν καὶ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ὅτι ὑποδεικνύουν τὸ ὄρθον;⁵.

Ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς ἀθθεντικότητος καὶ τοῦ ἀπολύτου κύρους τῶν ἱερῶν κανόνων δὲν τίθεται ἀμφιβολία. Τοῦτο εἶναι συνέπεια τοῦ γεγονότος, ὅτι οἱ ἱεροὶ κανόνες ἐθεσπίσθησαν ἢ ἐπεκυρώθησαν ὑπὸ τῶν 7 οἰκουμενικῶν συνόδων τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ ἐφ' ὅσον τὸ κύρος μιᾶς οἰκουμενικῆς συνόδου εἶναι ἀπόλυτον καὶ αἱ ἀποφάσεις αὐτῆς ἀλάθητοι, διότι ἀποτελεῖ τὸ στόμα τῆς Ἐκκλησίας, ἢ ὅποια «εἶναι στύλος καὶ ἐδραῖωμα τῆς ἀληθείας» (Α' Τιμ. 3,15), ἔπεται ὅτι καὶ οἱ κανόνες αὐτῆς εἶναι ἀλάθητοι, καὶ τὸ κύρος αὐτῶν εἶναι ἀπόλυτον. Ὁ Μ. Ἀθανάσιος εἰς τὴν ἐπιστολὴν αὐτοῦ «πρὸς τοὺς ἐν Ἀφρικῇ ἐπισκόπους» λέγει χαρακτηριστικῶς: «Τὸ δὲ ρῆμα τοῦ Κυρίου τὸ διὰ τῆς οἰκουμενικῆς συνόδου ἐν τῇ Νικαίᾳ γενόμενον μένει εἰς τὸν αἰῶνα»⁶. Καὶ ὁ καθηγητὴς Κων. Μπόνης γράφει: «Τὴν ἀθθεντίαν (autoritas) καὶ τὸ κύρος, ὡς καὶ τὴν ἀλάθητον διατυπώσιν τῶν Ἀληθειῶν τῆς ὀρθοδόξου Πίστεως διερμηνεύουν πρωτίστως αἱ δογματικαὶ καὶ ἠθικαὶ διατυπώσεις τῶν Ἑπτὰ Οἰκουμενικῶν Συνόδων»⁷. Ἐξ ἄλλου ὁ καθηγητὴς Παν. Τρεμπέλας τονίζει: «Ἀνωτάτη ἀρχὴ τῆς καθόλου Ἐκκλησίας εἶναι ἡ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, ἥτις ὡς ὄργανον διατυπώσεως καὶ ἀποσαφήσεως τῆς εὐαγγελικῆς ἀληθείας ἀποφαίνεται... ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ καὶ ἀλαθῆτως»⁸. Ὁ καθηγητὴς Ἰω. Καρμίρης διευκρινίζει, ὅτι «ἐκ τοῦ ἀλαθῆτου τῆς Ἐκκλησίας ὡς ὄλου προέρχεται τὸ ἀλάθητον τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων»⁹. Πρβλ. ὡσαύτως καὶ τὴν γνώμην τοῦ καθηγητοῦ Α. Θεοδώρου, λέγοντος: «Ἡ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος ἀποτελεῖ τὴν ὑψίστην ἀθθεντίαν καὶ τὸ ὄργανον ἐκφράσεως τῆς ἀλαθῆτου φωνῆς τῆς Ἐκκλησίας, καθ' ὅσον ἀποτελεῖ θείῳ δικαίῳ τὴν ἐκπροσώπησιν τοῦ καθολικοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας»¹⁰. Τέλος ἀναφέρομεν καὶ τοὺς

λόγους τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Δημητρίου Α', οἱ ὅποιοι περιέχονται εἰς τὴν πρώτην ἐκ τῶν τριῶν θεμελιωδῶν βάσεων, τὰς ὁποίας ἔθεσεν οὗτος διὰ τὰς «ἐφεξῆς παγκαθολικὰς καὶ πανορθόδοξους συναντήσεις, διαλόγους κ.τ.λ.». Οὗτος ἔλεγε δηλονότι εἰς «ἐν ἀπ' εὐθείας μῆνυμα ἀγάπης πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ρώμης: «Ἡ ὑπάτη ἀθθεντία τῆς μιᾶς, ἀγίας, καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας κεῖται ἐπὶ τῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου τῆς καθόλου Ἐκκλησίας»¹¹. Ἐπομένως τὸ ἀπόλυτον κύρος τῶν ἱερῶν κανόνων θεμελιούται ἄριστα εἰς τὸ γεγονός, ὅτι οἱ κανόνες οὗτοι ἐθεσπίσθησαν ὑπὸ Οἰκουμενικῶν Συνόδων, τῶν ὁποίων ἡ ἀθθεντία εἶναι ἀπόλυτος καὶ αἱ ἀποφάσεις αὐτῶν ἀλάθητοι.

Ἐπιπροσθέτως τὸ ἀπόλυτον κύρος τῶν ἱερῶν κανόνων ὑποδηλοῖ καὶ τὸ γεγονός, ὅτι οὗτοι ἀπαγορεύουν πᾶσαν παραχάραξιν αὐτῶν. Οὕτως, ὁ β' καν. τῆς Πενθέκτης Οἰκ. Συνόδου λέγει: «Μηδενὶ ἐξεῖναι τοὺς προδηλωθέντας παραχαράττειν κανόνας, ἢ ἀθετεῖν, ἢ ἐτέρους παρὰ τοὺς προκειμένους παραδέχεσθαι κανόνας, ψευδεπιγράφας ὑπὸ τινῶν συντεθέντας, τῶν τὴν ἀλήθειαν καπηλεύειν ἐπιχειρήσαντων»¹².

Ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς ἀπαγορεύσεως ταύτης ὁ καθηγητὴς Κων. Μουρατίδης γράφει: «Αὐτὴ ἡ... ἀπόλυτος ἐμμονὴ εἰς τὴν πιστότητα καὶ ἰσχὺν τῶν παλαιότερων Κανόνων καὶ τῆς ἀπαγορεύσεως πάσης ἀθετήσεως, καινοτομίας ἢ καταργήσεως τοῦ περιεχομένου αὐτῶν ὑπὸ τῶν ἀνωτέρω Οἰκουμενικῶν Συνόδων ἐκφράζει αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν βαθεῖαν πεποίθησιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς Συνειδήσεως περὶ τοῦ αἰωνίου κύρους καὶ τοῦ ἀμεταβλήτου τοῦ ὑπὸ τοῦ Ἁγ. Πνεύματος ἐμπνευσθέντος περιεχομένου τῶν ἱερῶν Κανόνων»¹³. Ἐὰν οἱ ἱεροὶ κανόνες δὲν εἶχον ἀπόλυτον κύρος καὶ δὲν ἦσαν ἀλάθητοι, τότε διὰ ποῖον λόγον νὰ ἀπαγορεύεται πᾶσα παραχάραξις καὶ διόρθωσις αὐτῶν; Καὶ αὐτὴ αὕτη λοιπὸν ἢ ἀπαγορεύσις πάσης διορθώσεως ἢ παραποιήσεως τῶν ἱερῶν κανόνων μαρτυρεῖ ὅτι οὗτοι ἔχουν ἀπόλυτον κύρος, ὅτι παρέχουν τὴν ἀλήθειαν, τὸ ὄρθον.

Καὶ τοῦτο τέλος ἐπιβεβαιούται καὶ ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι συγχρόνως οἱ ἱ. κανόνες ἔχουν τὴν αὐτομαρτυρίαν, ὅτι ἐθεσπίσθησαν ὑπὸ τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας διὰ τοῦ φωτισμοῦ καὶ τῆ ἐπιστασίας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τοῦ Πνεύματος τῆς ἀληθείας¹⁴. Οὕτως, ἐν τῷ α' κανόνι τῆς Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου διακηρύσσεται ὑπὸ τῶν συμμετασχόντων εἰς

5. Ὡς πρὸς τὴν σχέσιν ἀληθείας, ὀρθοῦ καὶ θελήματος τοῦ Θεοῦ, καὶ ὁ ἀείμνηστος καθηγητὴς Α. Φιλίπιδης ἔγραφε: «Ὁρθὸν εἶναι τὸ Ἀληθές, καὶ Ἀληθές εἶναι ὅ,τι ὁ Θεὸς ἀπεκάλυπεν — ὅ,τι ὁ Θεὸς θέλει» (Α. Φιλίπιδου, Ἡ ἀπὸ παλαιᾶς καὶ Νέας Ρώμης κίνησις πρὸς ἐπάνοδον τοῦ πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ εἰς τὴν ἀρχικὴν ἐνότητα, Ἀθήναι 1970, σελ. 32).

6. Ρ.Γ. 26, 1032B. Ὁ Μ. Ἀθανάσιος (+373) ἀναφέρει μόνον τὴν Α' Οἰκ. Σύνοδον, διότι αἱ ἄλλαι δὲν εἶχον εἰσέτι συγκληθῆ.

7. Κων. Μπόνης, Αἱ πατρολογικαὶ σπουδαὶ ἐν Ἐλλάδι κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετίαν (1945-1955) καὶ αἱ τάσεις τῆς Ὀρθοδόξου Ἑλληνικῆς Θεολογίας, Ἀθήναι 1955, σελ. 8.

8. Παν. Τρεμπέλας, Δογματικὴ τῆς Ὀρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, τόμ. Β', Ἀθήναι 1959, σελ. 402.

9. Ἰω. Καρμίρης, Ἡ περὶ Ἐκκλησίας ὀρθόδοξος δογματικὴ διδασκαλία, Ἀθήναι 1964, σελ. 29.

10. Α. Θεοδώρου, Ἡ οὐσία τῆς Ὀρθοδοξίας, Ἐν Ἀθήναις 1961, σελ. 238.

11. «Ἐπίσκεψις», ἀρ. 90-11.12.1973, σελ. 19. Πρβλ. Ἰω. Καρμίρης, Ὁ μεταξὺ Ὀρθοδόξου καὶ Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας διάλογος, ἐν «Ἐκκλησία», τόμ. ΝΑ' (1974), σελ. 130.

12. Ράλλη-Ποτλή, τόμ. Β', σελ. 309-310.

13. Κων. Μουρατίδου, Τὸ αἰώνιον κύρος τῶν ἱερῶν κανόνων, Ἀθήναι 1972, σελ. 61-62, Πρβλ. καὶ Βλ. Φειδά, Ἱστορικοκανονικαὶ καὶ ἐκκλησιολογικαὶ προϋποθέσεις ἐρμηνείας τῶν ἱερῶν κανόνων, Ἀθήναι 1972, σελ. 44.

14. Ἰω. 14,17,15,26. 16,13.

αὐτὴν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας τὸ ἐξῆς: «...ἀσπασίως τοὺς θείους κανόνες ἐνστερνιζόμεθα καὶ δλόκληρον τὴν αὐτῶν διαταγὴν καὶ ἀσάλευτον κρατούμεν τῶν ἐκτεθέντων ὑπὸ τῶν σαλίγγων τοῦ Πνεύματος πανευφήμων Ἀποστόλων, τῶν τε Ἀγίων ἐξ Οἰκουμενικῶν Συνόδων, καὶ τῶν τοπικῶς συναθροισθεισῶν ἐπὶ ἐκδόσει τοιούτων διαταγμάτων καὶ τῶν ἁγίων Πατέρων ἡμῶν· ἐξ ἐνὸς γὰρ καὶ τοῦ αὐτοῦ Πνεύματος ἀύγασθέντες, ὥρισαν τὰ συμφέροντα»¹⁵. Οὕτω, διακηρύσσεται ὑπὸ τῆς Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου «κατὰ τὸν πλέον πανηγυρικὸν τρόπον ἢ κρατοῦσα ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ συνειδήσει βαθυτάτη πεποιθήσις περὶ τῆς φύσεως καὶ τοῦ χαρακτῆρος τῶν θείων καὶ ἱερῶν τῆς Ἐκκλησίας κανόνων ὡς καρπῶν τοῦ Παναγίου Πνεύματος»¹⁶.

Συμπεραίνομεν, λοιπόν, ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε ἐκτεθέντων, ὅτι πράγματι οἱ ἱεροὶ κανόνες ἔχουν ἀπόλυτον, καθολικὸν καὶ αἰώνιον κύρος. Δικαίως, ὅθεν, καὶ ὁ καθηγητῆς Ἰωάννης Καρμύρης λέγει: «Οἱ στηρίζοντες τὸ ἐκκλησιαστικὸν πολίτευμα ἱεροὶ κανόνες, κεκτημένοι χαρακτῆρα καθολικὸν καὶ αἰώνιον, οἷος εἶναι καὶ ὁ προορισμὸς τῆς Ἐκκλησίας, συγκροτοῦσι τὸ θετικὸν δίκαιον αὐτῆς, τὸ ρυθμίζον τὰς μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς σχέσεις, ὥστε «πάντα εὐσχημόνως καὶ κατὰ τάξιν γινέσθω» (Α' Κορ. 14,40). «Ἡ Ἐκκλησία, ἄρα, οὐσα καθίδρυμα θεῖον, κέκτηται ἴδιον πολίτευμα, ὅπερ ὡς θεῖον, ἄτε προερχόμενον ἀμέσως ἐκ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἢ τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν κανονικῶν αὐτῶν διαδόχων, ἐμπνεομένον ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, δὲν ὑπόκειται εἰς τὴν ἀναιρεσίαν τῆς ἀνθρωπίνης βουλήσεως, ἀλλ' ἔχει ἀπόλυτον κύρος»¹⁷.

4. Διάρκρισις τῶν κανόνων.

Βεβαίως πρὶν ἢ χωρήσωμεν κατωτέρω, ὀφείλομεν νὰ κάνομεν καὶ τὴν ἐξῆς σαφῆ διάρκρισιν: Ὅταν ὁμιλῶμεν περὶ τῶν Κανόνων τῆς Ἐκκλησίας ὀφείλομεν νὰ λαμβάνωμεν ὑπ' ὄψιν τοὺς Κανόνες ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ἐθεσπίσθησαν ἢ ἐπεκυρώθησαν ὑπὸ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, ἢτοι ὑπὸ τοῦ συνόλου τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὄχι ὑπὸ ἐνὸς πατρὸς τῆς Ἐκκλησίας, ἢ ἔστω καὶ ὑπὸ μιᾶς Τοπικῆς Συνόδου. Ἐφ' ὅσον οἱ κανόνες ἐνὸς πατρὸς τῆς Ἐκκλησίας, ἢ μιᾶς Τοπικῆς Συνόδου δὲν ἐπεκυρώθησαν ὑπὸ Οἰκουμενικῆς τοιαύτης, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ προσλάβουν τὴν ὀνομασίαν «κανόνες τῆς Ἐκκλησίας». Οὕτε εἶναι δυνατόν νὰ διεκδικήσουν τὸ κύρος καὶ τὴν ἀθεντίαν, τὴν ὁποίαν κέκτηνται οἱ Κανόνες τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων. Μόνον οἱ τελευταῖοι οὗτοι ἐκφράζουν μετὰ βεβαιότητος τὴν θέλησιν συμπάσης

τῆς Ἐκκλησίας, τοῦτέστι τοῦ Θεοῦ Ἰδρυτοῦ Αὐτῆς καὶ ὅλων τῶν μελῶν Αὐτῆς¹⁸. Διὰ τοὺς λόγους τούτους καὶ καθ' ἑαυτοῦ κανόνες, κανόνες ἐν κυριολεξία, ἐν τῇ πραγματικῇ ἐννοίᾳ τῆς λέξεως, ὡς εἶδομεν αὐτὴν ἀνωτέρω, δύνανται νὰ ὀνομασθοῦν καὶ εἰναι μόνον οἱ κανόνες τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων. Οὗτοι μετὰ θετικότητος ὑποδεικνύουν τὸ ἀντικειμενικῶς, τὸ γενικῶς ὀρθὸν καὶ ἀπομακρύνουν ἀπὸ τὸν ἀνθρώπινον ὑποκειμενισμόν καὶ τὴν σχετικοκρατίαν.

Οἱ κανόνες, λοιπόν, οὗτοι δεικνύοντες διὰ τοῦ κύρους τῶν καὶ τῆς ἀθεντίας τῶν τὴν ἀλήθειαν, τὸ ὀρθόν, εἶναι τὰ φωτεινὰ σημεῖα, οἱ αἰώνιοι φωτεινοὶ δείκται¹⁹, οἵτινες διακρατοῦν ἐντὸς τοῦ ὀπτικοῦ πεδίου τῆς Ἐκκλησίας γενικῶς καὶ ἐκάστου πιστοῦ χριστιανοῦ εἰδικῶς ζῶσαν τὴν συνείδησιν τοῦ ἐπιδιωκομένου σκοποῦ. Καὶ ὁ σκοπὸς οὗτος εἶναι ἡ τελειοποίησις καὶ ἡ θεοποίησις τοῦ ἀνθρώπου, ἡ βεβαία ἐπίτευξις τοῦ καθ' ὁμοίωσιν, ἢ ἀσφαλῆς ὁδὸς πρὸς τὴν σωτηρίαν. Διὰ τοὺς κανόνες τούτους ἰσχύουν οἱ λόγοι, τοὺς ὁποῖους παραθέτει εἰσαγωγικῶς ὁ μεγαλύτερος τῶν νεωτέρων κανονολόγων Ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἁγιορείτης εἰς τὴν συλλογὴν τῶν ἱερῶν κανόνων — τὸ καλούμενον «Πηδάλιον»: «Αὐτὴ ἢ βίβλος (λέγει ὁ Ἅγιος Νικόδημος) εἶναι ἡ μετὰ τὰς ἁγίας Γραφάς, ἁγία Γραφή, ἢ μετὰ τὴν Παλαιὰν καὶ Καινὴν Διαθήκην, Διαθήκη. Τὰ μετὰ τὰ πρῶτα καὶ θεόπνευστα λόγια, δεῦτερα καὶ θεόπνευστα λόγια. Αὕτη ἐστὶ τὰ αἰώνια ὄρια, ἃ ἔθεντο οἱ Πατέρες ἡμῶν, καὶ νόμοι οἱ ὑπάρχοντες εἰς τὸν αἰῶνα... τοὺς ὁποῖους σύνοδοι οἰκουμενικαὶ τε καὶ τοπικαὶ διὰ πνεύματος ἁγίου ἐθέσπισαν... Αὕτη ὡς ἀληθῶς ἐστὶ, καθὼς αὐτὴν ἐπωνομάσαμεν, τὸ Πηδάλιον τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας, διὰ μέσου τοῦ ὁποῖου αὕτη κυβερναμένη, ἀσφαλῶς, τοὺς ἐν αὐτῇ ναύτας καὶ ἐπιβάτας, ἱερωμένους τε λέγω καὶ λαϊκοὺς, πρὸς τὸν ἀκύμαντον παραπέμπει τῆς ἄνω βασιλείας λιμένα»²⁰.

Οἱ κανόνες θὰ προσέθετέ τις ἐπὶ πλέον συνιστοῦν τὸ μέτρον κρίσεως τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς τελειότητος μέλους τινὸς τῆς Ἐκκλησίας. Ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος βαδίζει, ἐνεργεῖ καὶ πολιτεύεται περισσότερον συμφώνως πρὸς αὐτοὺς, οὗτος δέον νὰ θεωρῆται τελειότερος, ἁγιώτερος καὶ δικαιοτέρος. Ὅστις ἀντιθέτως ἀπομακρύνεται ἀπ' αὐτῶν, ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὸ ὀρθόν, ἀπὸ τὸ τέλειον, τὸ δίκαιον καὶ τὸ

18. Σύντομον ἀπάντησιν εἰς τὸ ἐρώτημα, ποιοὶ εἶναι οἱ κανόνες οὗτοι, δίδει ὁ β' κανὼν τῆς Πενθέκτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου (Ράλλη-Ποτλῆ, τόμ. Β', σελ. 308 ἐξ.), ὅστις καὶ ἀποτελεῖ μέχρι στιγμῆς καὶ τὴν μόνην ἐπίσημον κωδικοποίησιν τῶν κανόνων τῆς Μιᾶς Ἁγίας Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας.

19. Πρβλ. Κων. Μουρατίδου, Τὸ αἰώνιον κύρος τῶν ἱερῶν κανόνων, Ἀθήναι 1972, σελ. 51.

20. «Πηδάλιον», Ἐκδ. «Ἀστέρος», Ἀλ. καὶ Ἐ. Παπαδημητρίου, Ἀθήναι 1957, σελ. 1στ'.

15. Ράλλη-Ποτλῆ, τόμ. Β', σελ. 556.

16. Κ. Μουρατίδου, Οἱ ἱεροὶ κανόνες «στύλος καὶ ἑδραίωμα» τῆς Ὀρθοδοξίας, Ἀθήναι 1972, σελ. 9.

17. Ἰω. Καρμύρη, Ὀρθόδοξος Ἐκκλησιολογία, (Δογματικῆς τμήμα Ε'), Ἀθήναι 1973, σελ. 520.

ἅγιον²¹. Καὶ τοῦτο διότι «τὸ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ δίκαιον προσδιορίζεται προεχόντως ὡς ἐκ τοῦ ἐπιδικωμένου ὑπ' αὐτοῦ σκοποῦ πνευματικὸν καὶ κατὰ βάσιν ἅγιον καὶ θεῖον δίκαιον, ὡς προερχόμενον ἐξ αὐτοῦ τοῦ θεοῦ τῆς Ἐκκλησίας Δομήτορος»²².

5. Συνέπειαι τῆς παραβάσεως τῶν κανόνων.

Καὶ προβάλλει νῦν, ἴσως καὶ ἀγωνιωδῶς, τὸ ἐρώτημα: Ἐάν δὲν δυνάμεθα νὰ ἐφαρμόσωμεν τοὺς ἱεροὺς τούτους κανόνες, τότε τί εἶναι δυνατόν νὰ συμβῆ; Τί ἀποτέλεσμα θὰ ἔχωμεν; Μήπως τότε δὲν ὑπάρχει ἐλπίς σωτηρίας; Μήπως τότε εἶναι ἀναπόφευκτος ἡ καταδίκη, ἡ τιμωρία καὶ ἡ ἀπώλεια τοῦ ἀνθρώπου; Βεβαίως ὄχι. Δὲν εἶναι ἀπαραίτητον νὰ συμβοῦν τὰ ἀνωτέρω. Καὶ τοῦτο διότι τώρα πλέον «οὐκ ἐσμὲν ὑπὸ νόμον, ἀλλὰ ὑπὸ χάριν» (Ρωμ. 6,14-15). Δὲν εὐρισκόμεθα τ.ἐ. πλέον ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τοῦ νόμου, ἀλλὰ ἔχομεν ἐλευθερωθῆ ἀπ' αὐτῆς, ἀφοῦ προηγουμένως ὁ «Χριστὸς ἡμᾶς ἐξηγόρασεν ἐκ τῆς κατάρας τοῦ νόμου» (Γαλ. 3,13) τῷ τιμίῳ αὐτοῦ αἵματι. Διὰ τοῦτο ὀρθῶς λέγει ὁ καθηγητὴς Κων. Μουρατίδης, ὅτι «ἀποκλείεται ἂν ἰσχυρῶς πᾶσα θεώρησις τοῦ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ δικαίου ὡς αὐτοτελοῦς καὶ κυριάρχου ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ παράγοντος καὶ συνεπῶς οὐδεμίαν δύναται νὰ γίνῃ σύγκρισις πρὸς τὸν Νόμον τῆς Συναγωγῆς. Ἡ σύνθεσις χάριτος καὶ δικαίου προσδίδει ὅλως ἰδιάζοντα πνευματικὸν χαρακτῆρα εἰς τὸ δίκαιον τῆς Ἐκκλησίας, τὸ ὁποῖον ἐπιτελεῖ οὐσιώδη λειτουργίαν ἐν τῷ Σώματι αὐτῆς, σκοποῦν εἰς τὴν σύνδεσιν τοῦ πληρώματος μετὰ τῆς θείας τῆς Ἐκκλησίας Κεφαλῆς»²³.

Ἀκόμη καὶ αὐτὰ ταῦτα τὰ ἐπιτίμια τοῦ «ἀφορισμοῦ» καὶ τῆς «καθαιρέσεως», τὰ ὁποῖα προβλέπουν ἢ ὑποδεικνύουν πολλακίς οἱ ἱεροὶ κανόνες, διὰ τοὺς λαϊκοὺς ἢ κληρικοὺς, ὡς εἶδομεν καὶ εἰς τοὺς ἐν ἀρχῇ μνημονευθέντας κανόνες, δὲν ἔχουν τὴν ἐννοίαν τῆς τιμωρίας ἢ ἐκδικήσεως. Οὐτε ἔχουν σκοπὸν νὰ ἱκανοποιήσουν τὴν Θεῖαν Δικαιοσύνην, ἢ νὰ ἐξιλεώσουν τὸν ἁμαρτωλὸν ἔναντι τοῦ Θεοῦ. Ὁ χαρακτήρ τῶν ἐπιτιμίων εἶναι θεραπευτικὸς καὶ παι-

21. Μία διευκρίνησις: Τέλειος καὶ δίκαιος εἶναι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἀκολουθεῖ ὁ ἴδιος τοὺς κανόνες καὶ ἐφαρμόζει αὐτούς. Ὅχι ἐκεῖνος, ὅστις ἀπαιτεῖ ἀπὸ τοὺς ἄλλους τὴν τήρησιν καὶ τὴν συμμόρφωσιν τῶν πρὸς αὐτούς, διότι εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν φαίνεται ὅτι τὰ πράγματα εἶναι ἀντίστροφα. Τ.ἐ. δίκαιος καὶ τέλειος εἶναι ἐκεῖνος, ὅστις εἶναι ἐπιεικὴς πρὸς τοὺς ἄλλους. Πρβλ. τὸ χωρίον Ματθ. 1,19: «Ἰωσήφ δὲ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς (τῆς Θεοτόκου), δίκαιος ἦν καὶ μὴ θέλων αὐτὴν δειγματίσαι, ἐβουλήθη λάθρα ἀπολύσαι αὐτήν». Πρβλ. καὶ Φιλίπ. 4,5: «Τὸ ἐπιεικὲς ὑμῶν γνωσθήτω πᾶσιν ἀνθρώποις».

22. Κων. Μουρατίδου, Τὸ δίκαιον τῆς Χάριτος καὶ αἱ σπουδαιότεραι διαφοροποιήσεις ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ διοργανώσει. Ἐν Ἀθήναις 1957, σελ. 298-9.

23. Κων. Μουρατίδου, Τὸ δίκαιον τῆς χάριτος, σελ. 298-9.

δαγωγικὸς²⁴. Ὁ σκοπὸς τῶν δηλαδὴ εἶναι νὰ ἐπιστήσῃ τὴν προσοχὴν τοῦ ἁμαρτάνοντος εἰς τὴν βαρύτητα τοῦ ἁμαρτήματος καὶ νὰ βοηθήσουν αὐτόν, ὥστε νὰ μὴ ἐπαναλάβῃ τὸ ἴδιον ἁμάρτημα. Νὰ προφυλάξουν τὸν ἄνθρωπον, ὥστε νὰ μὴ καταστῇ μία πτώσις αὐτοῦ μόνιμον πάθος καὶ ὑποδουλωθῇ εἰς αὐτό. Ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην ὁ χαρακτήρ τῶν ἐπιτιμίων εἶναι ὄχι μόνον παιδαγωγικὸς, ἀλλὰ καὶ σωτηριολογικὸς²⁵.

Ὅτι ὁ χαρακτήρ τῶν ἐπιτιμίων εἶναι παιδαγωγικὸς, ἀποδεικνύεται καὶ ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι ταῦτα δὲν ἐφαρμόζονται ἐπὶ τοῦ ἁμαρτάνοντος κατὰ γράμμα, ἀλλὰ ἢ ἐπιβολὴ αὐτῶν ποικίλλει ἀναλόγως τῆς εἰδικῆς ἐκάστοτε περιπτώσεως καὶ ἀναλόγως τῆς συντριβῆς τοῦ μετανοούντος. Ὁ πδ' (84ος) καν. τοῦ Μ. Βασιλείου χαρακτηριστικῶς τονίζει: «Πάντα δὲ ταῦτα γράφομεν, ὥστε τοὺς καρποὺς δοκιμάζεσθαι τῆς μετανοίας: οὐ γὰρ πάντως τῷ χρόνῳ κρίνομεν τὰ τοιαῦτα (ἐπιτίμια), ἀλλὰ τῷ τρόπῳ τῆς μετανοίας προσέχομεν». Ὡσαύτως ὁ ρβ' (102ος) καν. τῆς Πενθέκτης Οἰκ. Συνόδου ὀρίζει: «Δεῖ δὲ (τοὺς κληρικοὺς) τοὺς ἐξουσίαν λύειν καὶ δεσμεῖν παρὰ Θεοῦ λαβόντας, σκοπεῖν τὴν τῆς ἁμαρτίας ποιότητα, καὶ τὴν τοῦ ἁμαρτηκότος πρὸς ἐπιστροφὴν ἐτοιμότητα, καὶ οὕτω κατάλληλον τὴν θεραπείαν προσάγειν τῷ ἀρρωστήματι.... Οὐ γὰρ ἀπλῆ τῆς ἁμαρτίας ἢ νόσος, ἀλλὰ ποικίλη καὶ πολυειδής...». Καὶ κατωτέρω προσθέτει: «Ὡστε τὸν τὴν ἱατρικὴν ἐν Πνεύματι ἐπιστήμην ἐπιδεικνύμενον, πρότερον χρῆ τὴν τοῦ ἁμαρτηκότος διάθεσιν ἐπισκέπτεσθαι... Πᾶς γὰρ λόγος Θεῶ καὶ τῷ τὴν ποιμαντικὴν ἐγχειρισθέντι ἡγεμονίαν, τὸ πλανώμενον πρόβατον ἐπαναγαγεῖν καὶ τρωθὲν ὑπὸ τοῦ ὄφους ἐξιάσασθαι, καὶ μήτε κατὰ κρημνῶν ὠθήσῃ τῆς ἀπογνώσεως, μήτε τὸν χαλινὸν ὑπενδοῦναι πρὸς τὴν τοῦ βίου ἔκλυσιν τε καὶ καταφρόνησιν»²⁶.

Ἐπομένως καὶ ἡ μὴ συνεπὴς καὶ ἀπόλυτος συμμόρφωσις τοῦ Χριστιανοῦ πρὸς τοὺς κανόνες καὶ

24. Πρβλ. τὸν νη' καν. τῆς Πενθέκτης: «Μηδεὶς τῶν ἐν λαϊκοῖς τεταγμένων ἑαυτῷ τῶν θεῶν μυστηρίων μεταδιδότα, παρόντος ἐπισκόπου, ἢ πρεσβυτέρου, ἢ διακόνου. Ὁ δὲ τι τοιοῦτο τολμῶν, ὡς παρὰ τὰ διατεταγμένα ποιῶν, ἐπὶ ἐβδομάδα μίαν ἀφοριζέσθω, ἐντεῦθεν παῖδα γω γοῦμενος, μὴ φρονεῖν παρ' ὃ δεῖ φρονεῖν» (Ράλλη-Ποτλῆ, τόμ. Β', σελ. 437).

25. Πρβλ. Α' Κορ. 5,5.

26. Ἐκ τῶν θαυμασιῶν τούτων Κανόνων ἐκτὸς τῶν ἄλλων συνάγεται καὶ ἡ θεμελιώδης ἀρχὴ τῆς ἐξατομικεύσεως τῆς ποιμαντικῆς μερίμνης καὶ τῆς συμπαραστάσεως ἐν ἀγάπῃ πρὸς τὸν πεπτωκότα ἢ ἀγωνιζόμενον πιστόν. Ἡ ἀρχὴ δὲ αὕτη διατυπώται ἐπιγραμματικῶς ὑπὸ τοῦ Μ. Βασιλείου, διὰ τῆς φράσεως «ἐνὶ μὲν κανόνι πάντας περιλαμβάνεσθαι τοὺς ἐν τῇ γυμνασίᾳ τῆς εὐσεβείας ἀδύνατον» (Μεγ. Βασιλείου, Ὁροι κατὰ πλάτος ἰθ' Ρ.Γ. 31, 968Α). Πρβλ. Κων. Μουρατίδου, Τὸ αἰώνιον κύρος τῶν ἱερῶν κανόνων, Ἀθήναι 1972 σελ. 40.

ἐντολὰς τῆς Ἐκκλησίας δὲν συνεπάγεται καταδίκην καὶ ἀπώλειαν αὐτοῦ, ὑπὸ μίαν ὁμῶς βεβαίως ἀπαραίτητον προϋπόθεσιν: Νὰ μὴ δεικνύωμεν ἀδιαφορίαν ἢ περιφρόνησιν πρὸς τοὺς ἱεροὺς κανόνες, ἢτοι πρὸς τὴν ἀλήθειαν, τ.ἔ. πρὸς τὴν κεφαλὴν τῆς Ἐκκλησίας, ἣτις εἶναι καὶ ἡ πηγὴ τῆς νομοθεσίας ταύτης. Εἰς τὴν περίπτωσιν δηλονότι τῆς μὴ συμμορφώσεώς μας πρὸς αὐτοὺς ὀφείλομεν νὰ ἔχωμεν τὴν ἀπαραίτητον συναίσθησιν τῆς παραβάσεως καὶ τὴν ἀπαιτούμενην διάθεσιν πρὸς διόρθωσιν, διὰ νὰ ἔχωμεν πάλιν τὸ αὐτὸ ἀποτελεσμα, ἢτοι τὴν τελειοποίησιν καὶ τὴν σωτηρίαν ἡμῶν. Δηλ. εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν οἱ ἱεροὶ κανόνες ἔχουν καὶ τὴν ἐξῆς χρησιμότητα ἢ λειτουργικὴν ιδιότητα: Ὑποδεικνύοντες τὸ ἰδανικόν, ἐκ τοῦ ὁποίου ἔχομεν ἀπομακρυνθῆ εἴτε ἐξ ἀγνοίας εἴτε ἐξ ἀδυναμίας, βοηθοῦν ἡμᾶς εἰς τὴν ἐπίγνωσιν τῆς ἀμαρτωλότητός μας καὶ εἰς τὴν κατανόησιν τῶν ἀδυναμιῶν μας. Τοῦτο δὲ ἐν συνεχείᾳ ὀδηγεῖ—ὀφείλει νὰ ὀδηγῆ— ἡμᾶς εἰς τὴν μετάνοιαν καὶ τὴν ταπεινοφροσύνην. Ἡ χρησιμότης καὶ ἡ ἀναγκαιότης τῆς μετανοίας καὶ ταπεινοφροσύνης ὑπογραμμίζεται πολλακίς εἰς τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν. Οὕτως, ἀπὸ τὸν καθημερινῶς ἐπαναλαμβανόμενον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ν' (50ὸν) ψαλμὸν διδασκόμεθα, ὅτι «θυσία τῷ Θεῷ πνεῦμα συντετριμμένον, καρδίαν συντετριμμένην καὶ τεταπεινωμένην ὁ Θεὸς οὐκ ἐξουδενώσει» (Ψαλμ. 50,19). Ὡσαύτως εἶναι γνωστὸν τὸ θεόπνευστον χωρίον «ὁ Θεὸς ὑπερηφάνους ἀντιτάσσεται, ταπεινοὺς δὲ δίδωσιν χάριν» (Ἰακ. 4,6 καὶ Α' Πέτρ. 5,5).

Ἀκολουθῶς ὁ Ἀρχιμανδρίτης Ἰουστίνος Πόποβιτς, καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Βελιγραδίου, σημειοῖ: «Ρίψατε ἐν βλέμμα εἰς τὰς εὐχὰς μετανοίας, τὰς ψάλας, τὰ τροπάρια, τὰ στιχηρὰ τῆς Δευτέρας καὶ τῆς Τρίτης, εἰς τὴν Παρακλητικὴν, καὶ ἀμέσως θὰ διαπιστώσετε ὅτι τὸ αἶσθημα αὐτὸ ἀποτελεῖ ἱερὸν χρέος... παντὸς ὀρθοδόξου χριστιανοῦ ἀνεξαιρέτως. Εἰς αὐτὸ προπορεύονται καὶ μᾶς ὀδηγοῦν πάντοτε οἱ ἀθάνατοι παιδαγωγοὶ μας, οἱ ἅγιοι Πατέρες. Ἄς ἐνθυμηθῶμεν τοῦλάχιστον δύο ἀπὸ αὐτούς: τὸν ἅγιον Δαμασκηνὸν καὶ τὸν ἅγιον Συμεὼν τὸν Νέον Θεολόγον. Ἡ ἀγιότης των εἶναι ἀναμφιβόλως χειροβικὴ ἢ προσευχὴ των ἀσφαλῶς σεραφειμικῆ ἐν τούτοις, οἱ ἴδιοι ἔχουν μίαν πλήρη αἴσθησιν καὶ ἐπίγνωσιν τῆς προσωπικῆς των παναμαρτωλότητος καὶ συγχρόνως μίαν βαθυτάτην διάθεσιν μετανοίας»²⁷. Καὶ αὐτὴ ἡ ταπεινοφροσύνη καὶ ἡ μετάνοια ἀποτελοῦν τὸν θεμέλιον λίθον τῆς ἀληθοῦς σοφίας καὶ τὴν θύραν τῆς οὐρανίου βασιλείας. Συγκεκριμένως, ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος τονίζει περὶ τῆς ταπεινοφροσύνης: «θεμέλιός ἐστι τῆς καθ' ἡμᾶς φιλοσοφίας ἡ ταπεινοφρο-

σύνη... Οὐδὲν γὰρ ἐστίν... ὁ χωρὶς ταύτης στήναι δυνήσεται»²⁸. Καὶ περὶ τῆς μετανοίας διακηρύσσει: «Ἡ γὰρ μετάνοια, ... φάρμακον τῶν πλημμελημάτων (ἐστίν), δαπάνημα τῶν παρανομιῶν, ἀνάλωμα τῶν δακρύων, παρρησία πρὸς τὸν Θεόν, ὄπλον κατὰ τοῦ διαβόλου, μάχαιρα ἀποτέμνουσα αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν, σωτηρίας ἐλπίς, ἀπογνώσεως ἀναίρεσις· αὕτη τὸν οὐρανὸν ἀνοίγει, αὕτη εἰς τὸν παράδεισον εἰσάγει»²⁹.

6. Ἐπίλογος.

Ὡς ἐν ἐπιλόγῳ ἂς ἐπιτραπῆ νὰ ὑπογραμμίσωμεν, ὅτι τὸ αἶσθημα τῆς ταπεινοφροσύνης ὀφείλει βεβαίως—καὶ κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν ἀνωτέρω μνημονευθέντων Ἁγίων πατέρων τῆς Ἐκκλησίας— νὰ διακατέχη τὸν πιστὸν Χριστιανὸν καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς τηρήσεως τῶν ἱερῶν κανόνων τῆς Ἐκκλησίας. Εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην ἰσχύον ἔχουν οἱ λόγοι τοῦ Κυρίου: «Ὅταν ποιήσητε πάντα τὰ διαταχθέντα ὑμῖν, λέγετε ὅτι δοῦλοι ἀχρεῖοί ἐσμεν, ὁ ὀφείλομεν ποιῆσαι πεποιήκαμεν» (Λουκ. 17,10). Καὶ τοῦτο, διότι καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς πιστῆς ἐφαρμογῆς τῶν θείων ἐντολῶν, ὅτι ἐπιτυγχάνεται ὑπὸ τοῦ πιστοῦ, ἐπιτυγχάνεται διὰ τῆς βοηθείας καὶ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ. Κατηγορηματικοὶ εἶναι οἱ λόγοι τοῦ Κυρίου: «Χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν» (Ἰω. 15,5). Πβλ. καὶ τοὺς θεοπνεύστους λόγους τοῦ Ἀπ. Παύλου: «Τῇ γὰρ χάριτί ἐστε σεσωσμένοι διὰ πίστεως· καὶ τοῦτο οὐκ ἐξ ὑμῶν, θεοῦ τὸ δῶρον· οὐκ ἐξ ἔργων, ἵνα μὴ τις καυχῆσται» (Ἐφεσ. 2,8)³⁰.

28. Ἰω. Χρυσόστομος, Πρὸς τοὺς οὐκ εἰς δέον χρωμένους τῷ ἀποστολικῷ ρητῷ τῷ λέγοντι «εἴτε προφάσει, εἴτε ἀληθείᾳ Χριστὸς καταγγέλλεται» καὶ περὶ ταπεινοφροσύνης, P.G. 51, 312 D.

29. Ἰω. Χρυσόστομος, Περὶ Μετανοίας, Ὁμιλία ἡ' I, P.G. 49,337A. «Μετάνοια δὲ ἐστίν, οὐχ ἡ λόγῳ κηρυττομένη, ἀλλ' ἡ πράγμασι βεβαιουμένη μετάνοια ἢ ἐξ αὐτῆς τῆς καρδίας ἐξαλείφουσα τὸν ῥύπον τῆς ἀσεβείας». (Ἰω. Χρυσόστομος, Περὶ μετανοίας, Ὁμιλ. ζ', 3. P.G. 49, 328A).

30. «Ἄλλως τε δέον νὰ ἔχη ὑπ' ὄψει τοῦ ὁ Χριστιανός, πρῶτον ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ διαπράξη ἔστω καὶ μικρὰν τινα ἀμαρτίαν καὶ δεύτερον, ὅτι καὶ μικρὰ τις παράβασις αὐτοῦ καθιστᾷ τοῦτον ἔνοχον ἐναντι ὀλοκλήρου τοῦ νόμου τοῦ Θεοῦ. «Ὅστις γὰρ ὄλον τὸν νόμον τηρήσῃ, πταίση δὲ ἐν ἐνί, γέγονεν πάντων ἔνοχος», λέγει ὁ Ἀπ. Ἰάκωβος (2,10).

Ἐκτὸς δὲ τῶν ἀνωτέρω, καὶ συμφώνως πρὸς τὸν ὀρισμὸν τῆς Ἐκκλησίας ὡς σώματος τοῦ Χριστοῦ (Ἐφεσ. 5,23 ἐξ κ.ἀ.) ὀφείλει πᾶς τις νὰ γνωρίζῃ, ὅτι πᾶσα παράβασις μέλους τινὸς τῆς Ἐκκλησίας ἔχει ἀντίκτυπον καὶ ἐπιπτώσεις καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων μελῶν αὐτῆς. «εἴτε πάσχει ἐν μέλος, συμπάσχει πάντα τὰ μέλη» (Α' Κορ. 12,26). Ἐπομένως καὶ ὁ πιστὸς τηρητὴς τῶν ἐντολῶν καὶ κανόνων τῆς Ἐκκλησίας ὀφείλει νὰ συμπάσχει καὶ νὰ συμπενηθῆ μετὰ τοῦ παραβάτου αὐτῶν. Διὰν χαρακτηριστικοὶ ἐπὶ τοῦ προκειμένου εἶναι οἱ λόγοι τοῦ Ἰωάννου τοῦ Χρυσόστομου: «τί λέγεις; ἔτερος ἡμαρτε, καὶ ἐγὼ πενή-

27. Ἰουστίνου Πόποβιτς, Σκέψεις περὶ τοῦ «ἀλαθῆτου» τοῦ εὐρωπαϊοῦ ἀνθρώπου, ἐν «Ἀνθρώπος καὶ θεάνθρωπος» (Μετάφρ. ἱερομ. Ἀθανασίου Γιέβτιτς), ἔκδ. Β', Ἀθήναι 1970, σελ. 160-161.

ΠΕΤΡΟΣ ΛΑΜΠΑΔΑΡΙΟΣ

Ο ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΟΣ*

Ἐκ δὲ τῶν ἱστοριογράφων μνημονεύομεν τοῦ ὀλίγον μεταγενεστέρου του Χρυσάνθου τοῦ ἐκ Μαδύτων († 1843;)⁶, ὁ ὁποῖος τρεῖς τοῦλάχιστον εἰς τὸ ἱστορικὸν μέρος τοῦ Μεγάλου Θεωρητικοῦ του ἀποκαλεῖ τοῦτον Λακεδαίμωνιον⁷.

Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον δὲν εἶναι ἀπολύτως γνωστὸν εἶναι ὁ ἀκριβὴς τόπος τῆς καταγωγῆς του καὶ τὸ ἐπώνυμόν του.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 392 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 17-18 τεύχους.

6. Ὁ Ν. Φορόπουλος εἰς τὸν ἐπισκοπικὸν καὶ μητροπολιτικὸν κατάλογον τῆς ἐκκλησίας Προύσης (βλ. «Θρησκ. καὶ Ἠθ. Ἐγκυκλοπ.», τόμ. Ι', σελ. 679), παρατείνει τὴν ἀρχιερατείαν τοῦ Χρυσάνθου, καὶ ἐπομένως καὶ τὴν ζωὴν του, ἕως τὸ 1846.

7. Βλ. «Θεωρητικὸν Μέγα», Ἔκδ. Β', ἐν Ἀθήναις 1911, σελ. 185, § 62 «Πέτρος ὁ Λαμπαδάριος Λακεδαίμων». Σελ. 185, § 62, ὑποσ. ε' «ἐμέλισεν οὗτος (ὁ Μπερεκέτης) περισσότερα ἀπὸ ὄλους τοὺς μελωδοὺς... ἐκτὸς τοῦ Λακεδαίμωνος Πέτρου». Σελ. 195, § 79 «Οὗτος ὁ Πέτρος (ὁ Βυζάντιος) μετὰ τὸν διδάσκαλόν του Πέτρον τὸν Λακεδαίμονα μόνος ἐδύνατο νὰ ἐξηγή...».

Ἡ αὐτὴ ἔνδειξις ὑπάρχει καὶ εἰς δύο ἰδιόχειρα χειρόγραφα τοῦ Χρυσάνθου, σωζόμενα εἰς τὴν Βιβλιοθήκην Κ. Ψάχου.

«Δοξαστῆριον... ὑπὸ Πέτρου τοῦ Λακεδαίμωνος... τῷ αἰῶθ' (1812) ἔτει...».

«Καταβασία... Κυροῦ Πέτρου Λαμπαδαρίου τοῦ Λακεδαίμωνος τῷ αἰῶθ' (1811)...» (βλ. Κ. Ψάχου «Παρασημαντικὴ», σελ. 47, ὑποσ. 54).

Οὕτως ἐχόντων, λοιπόν, τῶν πραγμάτων καὶ ὑπὸ τὰς ἀνωτέρω προϋποθέσεις τόσοσιν εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς πιστῆς τηρήσεως τῶν ἱερῶν κανόνων, ὅσον καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς ἐξ ἀδυναμίας μὴ ἀπολύτου ἐφαρμογῆς αὐτῶν, θὰ εἶναι δυνατὸν νὰ ὀδηγώμεθα βεβαίως καὶ ἀσφαλῶς πρὸς τὴν σωτηρίαν, πρὸς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.

ΠΑΝ. Ι. ΜΠΟΥΜΗΣ, Δρ. Θ.

σω; Ναί, φησί· σώματος γάρ καὶ μελῶν δίκην ἀλλήλοις ἐσμὲν συνδεδεμένοι· ἐπὶ δὲ τοῦ σώματος, κἄν ὁ ποὺς δέξηται τραῦμα, τὴν κεφαλὴν ἐπικύπτουσαν ὀρώμεν» (Ἰω. Χρυσόστομος, Περὶ μετανοίας, Λόγος Α', 2, Ρ.Γ. 49,280D). Καὶ ἀλλαχοῦ ὁ αὐτὸς λέγει: «Ὅδῳ τὸ κακὸν βαδίζον, καὶ τῶν λοιπῶν ἀνεταί μελῶν· ὡς ὑπὲρ κοινῶν τοίνυν κακῶν βουλευομένους, οὕτω φροντίζειν χρή. Μὴ γάρ μοι τοῦτο εἶπες, ὅτι ἐκεῖνος ἡμαρτε μόνος, ἀλλ' ἐκεῖνο σκόπει, ὅτι σηπεδὸν τίς ἐστι τὸ δεινόν, καὶ τὸ λοιπὸν ἅπαν ἐπινέμεται σώμα» (ἀ ὑ τ ὀ θ ι, Ρ.Γ. 49,281A).

Αἱ ἔρευναι τοῦ ἀεμνήστου Λάκωνος Ἀκαδημαϊκοῦ Παναγιώτη Πουλίτσα († 1968) φέρουν αὐτὸν ὡς καταγόμενον ἐκ τοῦ χωρίου Ἀναβρυτῆ τῆς Λακεδαίμονος καὶ φέροντα τὸ ἐπώνυμον Ἀλατσοῦ ἢ Ἀλατζῆς, θεωρεῖ δὲ μάλιστα ὁ ἐκλιπὼν ἐρευνητὴς ὡς ἐκγόνους τούτου τοὺς καὶ σήμερον ἔτι ἐν Ἀναβρυτῆ ὑπάρχοντας Ἀλατζάδας, οἵτινες φέρουν καὶ τὸ παρωνύμιον Λαμπαδάριος.

Δυστυχῶς ὅμως εἰς τὰ κατάλοιπα τοῦ αἰοδίου ἀνδρὸς δὲν ἀνευρέθη ἡ ἐπὶ τοῖς ἐγκαινίοις τοῦ ἐν Σπάρτῃ ἰδρυθέντος μνημείου τοῦ Λαμπαδαρίου ἐκφωνηθεῖσα ὁμιλία του, ἐν τῇ ὁποίᾳ περιείχοντο τὰ ἐν λόγῳ στοιχεῖα, διὰ νὰ ἐρευνηθῆ, ἐὰν ὑπῆρχε τεκμηρίωσις τῆς ἐν λόγῳ πληροφορίας, παρὰ τὰς φιλοτίμους ἐρεῦνας τοῦ πολυτίμου φίλου κ. Κωνσταντίνου Μοιροπούλου, ἀνεψιοῦ ἐπ' ἀδελφῆ τοῦ ὡς εἴρηται ἀνδρός.

Ἡ τεκμηρίωσις δ' αὕτη θὰ μᾶς ἦτο πολύτιμος, καθ' ὅσον τὸ ὑπ' ἀριθ. 42 χειρόγραφον τοῦ Βυζαντινοῦ Μουσείου Ἀθηνῶν τοῦ ἔτους 1807 ἀποκαλεῖ τὸν Πέτρον Πέστασιον, ὅπερ, ἐὰν ἀποτελῆ τὸ ἐπώνυμόν του, ἔρχεται εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τ' ἀνωτέρω λεχθέντα. Ταῦτα συγχέει ἔτι περισσότερον πληροφορία ἀγιορειτικοῦ χειρογράφου ἀποκαλοῦσα τοῦτον Παρδάκιον.

Ὅπως καὶ ἂν ἔχη τὸ πρᾶγμα τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ὁ Λαμπαδάριος Πέτρος κατάγεται ἀπὸ τὴν ἔνδοξον Λακωνικὴν γῆν.

Ἡ γέννησίς του τοποθετεῖται ἀπὸ τὸν κατ' ἐξοχὴν ἱστορικὸν τῆς Βυζαντινῆς μουσικῆς, ἀεμνήστον Γεώργιον Παπαδόπουλον († 1938), περὶ τὸ 1730, χωρὶς ὅμως καὶ νὰ τεκμηριουθῆ⁸.

Εἰς νεαρὰν ἡλικίαν μετηνάστευσε καὶ ἐγκατεστάθη εἰς Σμύρνην, ἐνθα ἔλαβε καὶ τὰ πρῶτα μαθήματα Βυζαντινῆς μουσικῆς παρὰ τινος μουσοτραφοῦς ἱερομονάχου.

Τὸ 1753, κατὰ πληροφορίαν πάλιν τοῦ Γεωργίου Παπαδοπούλου, καταχωρημένην εἰς τὸ ἀνέκδοτον λεξικόν του, ἀντίγραφον τοῦ ὁποίου σώζεται εἰς τὴν ἡμετέραν βιβλιοθήκην, ἀμάρτυρον ὅμως καὶ αὐτὴν ἀλλαχόθεν, τὸ 1753 λέγω, ἦλθε καὶ ἐγκατεστάθη εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἐνθα ἐμαθήτευσε πλησίον τοῦ Πρωτοψάλτου τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας Ἰωάννου τοῦ Τραπεζουντιοῦ

8. Βλ. «Ἱστορικὴ Ἐπισκόπησις», σελ. 117.

(† 1771;)⁹, γενόμενος μετ' οὐ πολὺ καὶ δεύτερος Δομέστικος τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας¹⁰.

Τὴν θέσιν τοῦ δευτέρου Δομεστικού διετήρησε τοῦλάχιστον ὡς τὸ ἔτος 1769, ὁπότε, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πρωτοψάλτου Ἰωάννου τοῦ Τραπεζουντίου καὶ τὴν προαγωγὴν τοῦ Λαμπαδάρου Δανιὴλ τοῦ ἀπὸ Τυρνάβου († 1789), εἰς πρωτοψάλτην, ὁ Πέτρος «διὰ μεσιτείας δυνατωτέρων παραβάς τὴν τάξιν», ὡς ἀναγράφει χαρακτηριστικῶς ὁ Χρύσανθος¹¹, ἐγένετο Λαμπαδάριος, ὑποσκελίσας τὸν πρῶτον Δομέστικον Ἰάκωβον τὸν Πελοποννήσιον.

Τὴν θέσιν τῆς Λαμπαδαρείας διετήρησεν ἕως τοῦ θανάτου του, ἐπιουμβάντος τὸ 1777 ἢ 1778, προσβολῇ «τοῦ τότε λυμαιομένου τὴν βασιλεύουσαν λοιμοῦ»¹², ἐν ἡλικίᾳ τεσσαράκοντα ἑπτὰ μόλις ἔτων.

Καὶ ταῦτα μὲν οκτωδῶς διὰ τὴν ζωὴν, τὴν μουσικὴν παιδείαν καὶ τὸ ὑπόβρυγμα του. Ἡ ἀξία του ὅμως ἔγκειται κυρίως εἰς τὸ ἔργον του, τὸ ὁποῖον διὰ τὸν ἐρευνητὴν ἐμφανίζει τέσσαρας ἐμφανεῖς κλάδους. Τὸν κλάδον τῆς ἐξηγήσεως, τὸν κλάδον τῆς καταγραφῆς, τὸν κλάδον τῆς συντήσεως καὶ τὸν κλάδον τῆς μελοποιΐας.

Ἄλλ' ἄς ὀμιλήσωμεν σαφέστερον.

Εἶναι γνωστὸν εἰς τοὺς ἀσχολουμένους περὶ τὴν Βυζαντινὴν μουσικὴν, ὅτι ἡ γραφὴ αὐτῆς διαμορφωθεῖσα κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν μεγάλων κανο-

9. Ὁ θάνατος τοῦ Ἰωάννου Τραπεζουντίου πρέπει νὰ τοποθετηθῇ μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1769 καὶ 1773, μὲ πιθανώτερον τὸ 1771.

Σαφῶς μνημονεύεται ὡς ζῶν τὸν Ἰούνιον τοῦ 1769 εἰς τὸ ὑπ' ἀρ. 1157 χειρόγραφον τῆς μονῆς Ἰβήρων (βλ. Σ. Λάμπρου «Κατάλογος χειρογράφων Ἁγίου Ὁρους», τόμ. Β', σελ. 254).

10. Πότε ἀκριβῶς ἐγένετο ὁ Δομέστικος τῆς Μ.Ε. δὲν εἶναι γνωστὸν. Ἡ χρονολογία 1758, τὴν ὁποίαν ἀναγράφει ὁ Π. Ἀντωνέλλης εἰς τὸ ἔργον του «Ἡ Βυζαντινὴ ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ» (βλ. «Παραστατικὸς πίναξ» μετὰ τὴν σελ. 144), συγκρούεται πρὸς τὴν πληροφορίαν τοῦ Γ. Παπαδοπούλου, ὅτι ὁ Πέτρος ἦλθε τὸ πρῶτον εἰς Κωνσταντινούπολιν τὸ 1753. Πάντως ὑφίστατο ὡς τοιοῦτος τὸ 1764, λαμβάνων μισθὸν 100 γρόσια ἑτησίως, καὶ τὸ 1768, λαμβάνων 25 γρόσια μηνιαίως (βλ. Μ. Γεδεῶν «Ἡ παρ' ἡμῖν διδασκαλία τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς ἐν Ἐκκλησιαστικῇ Ἀλήθεια», τόμ. Η' [1888], σελ. 36).

11. Βλ. «Θεωρητικὸν Μέγα», σελ. 186, § 62, ὑποσ. α'.

12. Λοιμὸς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀναφέρεται τὸν χειμῶνα τοῦ 1778 (βλ. Σ. Λάμπρου, ἔνθ' ἄν., τόμ. Β', σελ. 323).

νογράφων (Δαμασκηνοῦ, Κοσμᾶ καὶ Ἀνδρέου Κρήτης [Η' αἰὼν]) καὶ ἐμπλουτισθεῖσα κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν μεγάλων μαϊστόρων (Ἰωάννου Γλυκέος, Ἰωάννου Κλαδᾶ καὶ Ἰωάννου Κουκουζέλη [ΙΒ' - ΙΔ' αἰ.]), κατέστη, μετὰ τὴν πτώσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, κτῆμα τῶν ὀλίγων. Συνυπουργούσης δὲ καὶ τῆς ζοφερᾶς δουλείας κατέστη, λόγῳ καὶ τοῦ γριφώδους αὐτῆς, δυσκολομάθητος καὶ δι' αὐτοὺς ἔτι τοὺς ὀλίγους.

«Ὁ θέλων μουσικὴν μαθεῖν
καὶ θέλων ἐπαινεῖσθαι
θέλει πολλὰς ὑπομονὰς
θέλει πολλὰς ἡμέρας...»

ἀναγιγνώσκομεν εἰς πλεῖστα μουσικὰ χειρόγραφα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ἀπὸ αὐτὴν τὴν κατάστασιν ἐξήγαγεν ὁ Πέτρος τὴν μουσικὴν γραφὴν, καὶ ἐπομένως αὐτὴν ταύτην τὴν μουσικὴν ἐκκλησιαστικὴν τέχνην, ἐπινοήσας σύστημα ἀπλούστερον καὶ παραστατικώτερον τοῦ ἕως τότε ἐν χρῆσει¹³, ὅπερ, μετὰ ἀπὸ ἐξελικτικῶν σταθμῶν τῶν μουσικῶν ἐπιγόνων του τῆς ἐπομένης πεντηκονταετίας¹⁴, ἔδωσε τὸ ἐν χρῆσει σήμερον γραφικὸν μουσικῆς¹⁵.

Ἀπὸ τοῦ σημείου αὐτοῦ ἄρχεται ἡ μεγάλη σημασία συμβολῆς του, διότι διὰ τῆς νέας του ταύτης μουσικῆς γραφῆς ἀφ' ἑνὸς μετέγραψε πολλὰ ἐκ τῶν μέχρι τῆς ἐποχῆς του σωζομένων μελοποιημάτων τῶν προγενεστέρων του, ἀφ' ἑτέρου κατέγραψε τὰ ἕως τότε μὴ γραφόμενα σύντομα μέλη, ἐκ τρίτου συνέταμεν ἄλλα ἔργα προγενεστέρων του, ἵνα καταστήσῃ συντομωτέρας τὰς ἀκολουθίας, ἐνῶ παραλλήλως ἐμελοποίησεν ἐξ ὑπαρχῆς σειράς ὀλοκλήρους μελωδημάτων.

(Συνεχίζεται) ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΒΑΛΛΗΝΔΡΑΣ

13. Πρὸ τοῦ Πέτρου εἶχον ἐργασθῆ πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν ὁ ἱερεὺς καὶ Νομοφύλαξ Μπαλάσιος († ἄρ. καὶ ΙΗ' αἰ.) καὶ οἱ Πρωτοψάλται τῆς Μ.Ε. Παναγιώτης Χαλάτσογλου († 1748) καὶ Ἰωάννης Τραπεζούντιος († 1771;) (βλ. Κ. Ψάχου, ἔνθ' ἄν., σελ. 33 κ.έ.).

14. Πέτρου Βυζαντίου († 1808), Ἰακώβου Πρωτοψάλτου († 1800), Γεωργίου Κρητὸς († 1816), Ἀντωνίου Λαμπαδάρου († 1831) καὶ Ἀποστόλου Κωνστάλα († 1840) (βλ. Κ. Ψάχου, ἔνθ' ἄν., σελ. 45).

μουσικὸν σύστημα τῆς ἐκκλησιαστικῆς Βυζαντινῆς

15. Χρυσάνθου († 1843), Γρηγορίου († 1822) καὶ Χουρμουζίου († 1848).

ΣΥΝΟΔΙΚΑΙ ΕΓΚΥΚΛΙΟΙ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἀριθ. { Πρωτ. 4741
Διεκπ. 1743 } Ἀθήνησι τῆ 24-9-1974

ΘΕΜΑ: «Ἐορτασμός Παγκοσμίου Ἡμέρας Παιδιοῦ».

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 2049

Π ρ ὶ σ

Τοῦς Σεβασμιωτάτους Ἱεράρχας
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ἐν παραλλήλῳ μεθοδεύσει σχετικοῦ ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου Κοινωνικῶν Ὑπηρεσιῶν ἀποσταλλέντος ὑπ' ἀριθ. Πρωτ. 24/2346/ΕΓΚ. 389/17-9-1974 ἐγγράφου ἀνακοινοῦμεν ὑμῖν, ὅτι ὑπὸ τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν ἔχει καθιερωθῆ διεθνῶς ὁ εορτασμός τῆς Παγκοσμίου Ἡμέρας τοῦ Παιδιοῦ.

Ὁ ἐν λόγῳ εορτασμός προβάλλεται ὡς μία ἐκδήλωσις παγκοσμίου ἀδελφότητος καὶ κατανοήσεως ἐναντι τῶν νεαρῶν βλαστῶν τῆς ἀπανταχοῦ ἀνθρωπότητος.

Αἱ σχετικαὶ ἐκδηλώσεις προτείνεται, ὅπως κατὰ τὸ τρέχον ἔτος λάβωσι χώραν τῆ 7ῃ Ὀκτωβρίου (πρώτην Δευτέρα τοῦ μηνὸς Ὀκτωβρίου) συμπιπτόση μίαν περίπου ἑβδομάδα πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων.

Συμφώνως δὲ καὶ πρὸς τὰς θέσεις τοῦ ἐν λόγῳ Ὑπουργείου, αἱ κεντρικαὶ ἰδέαι, περὶ ἃς θὰ στρέφονται αἱ διοργανωθῆσάμεναι κατὰ τὴν κοίτην καὶ δυνατότητα ὑμῶν ἐκδηλώσεις, ἔχον ὡς ἀκολούθως: «Κάθε παιδί δικαιοῦται μιᾶς καλῆς καὶ εὐτυχισμένης ζωῆς. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον θὰ πρέπει νὰ τόχη τῆς προστασίας καὶ τῆς προετοιμασίας διὰ μίαν πλήρη παραγωγικὴν ζωὴν. Μὲ τὴν ἐκπαίδευσιν καὶ ἐν γένει μὲ τὴν κοινωνικὴν πρόνοιαν, θὰ τοῦ δοθῆ ἡ εὐκαιρία νὰ ἀποκτήσῃ ἐφόδια, διὰ τῶν ὁποίων θὰ οἰκοδομήσῃ τὸ μέλλον του καὶ θὰ συμβάλῃ εἰς τὴν πρόοδον τῆς χώρας του».

Εἰς τοῦτο εὐκαιρῶς δύναται νὰ προστεθῆ, ὅτι ἡ καλὴ ἐκπαίδευσις δύναται μεγάλως νὰ ἐμπλουτισθῆ διὰ τῶν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας παρεχομένων ἀγιαστικῶν μέσων, ἠθικῆς διδασκαλίας, κατηχητικῶν σχολείων, κέντρων νεότητος καὶ λοιπῶν ὑπὲρ τῶν νέων καὶ νεανίδων δραστηριοτήτων τῆς Ἐκκλησίας.

Ὅθεν, Συνοδικῆ ἐξουσιοδοτήσῃ, γνωρίζοντες ὑμῖν τὴν περὶ τὸν εορτασμὸν τῆς «Παγκοσμίου Ἡμέρας τοῦ Παιδιοῦ» προτενωμένην ἐνέργειαν τοῦ Ὑπουργείου Κοινωνικῶν Ὑπηρεσιῶν παρακαλοῦμεν ὑ-

μᾶς, ὅπως καὶ ὑμεῖς ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τῶν ἐν τῇ Ἐπαρχίᾳ ὑμῶν Νομαρχιῶν συμβάλῃτε εἰς τὴν ἐπιτυχή διεξαγωγὴν τῶν ἐκδηλώσεων τῆς ἡμέρας ταύτης.

† Ὁ Ἀθηνῶν Σεραφεῖμ, Πρόεδρος

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος

† Ὁ Δέρβης Κοσμάς

Ἀριθ. { Πρωτ. 4867
Διεκπ. 1813 } Ἀθήνησι τῆ 9-10-1974

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 2050

Π ρ ὶ σ

Τοῦς Σεβασμιωτάτους Ἱεράρχας
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ Δ. Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, συνελθοῦσα τῆ 8ῃ τρέχοντος ἐν τῇ πρώτῃ Συνεδρίᾳ τῆς 118ης Περιόδου καὶ ἐν ὁδῷ ἀφάτῳ συμμεριζομένη τὴν θλίψιν καὶ τὸν πόνον τῶν Πανελλήνων διὰ τὰς μαρτυρικὰς ἡμέρας, τὰς ὁποίας ἡ Ἑλληνικὴ Μεγαλόνησος Κύπρος διέρχεται αἰτία τῆς ἀγρίας καὶ βαρβάρου ἐπιδρομῆς ἀλλοφύλων, τῆς ἀπὸ 20ῆς Ἰουλίου τρέχοντος ἔτους ἀρξαμένης καὶ μέχρι σήμερον ἐπονειδίτως καὶ εἰς ἀναίσχυντον περιφρόνησιν τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων καὶ τῶν εἰς προστασίαν τούτων Παγκοσμίων ὀργανισμῶν συνεχιζομένης, ἐγνω ὅπως, ὡς ἐξ ἱεροῦ καθήκοντος ἐπιβεβλημένων πρωτίστων ἐκδηλώσεων τῆς ὀφειλομένης τιμῆς καὶ πρὸς ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ἐθυσίασαν τὴν ζωὴν αὐτῶν ἐν τῇ προασπίσει τῶν ἱερῶν τῆς Πατρίδος δικαιωμάτων καὶ ἔπεσαν ἡρωϊκῶς μαχόμενοι τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ὑπὲρ βωμῶν καὶ ἐστιῶν, καὶ πρὸς ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ἀοπλοὶ καὶ ἀθῶοι ἐν φόρῳ μαχαίρας καὶ θανατηφόροις ὅπλοις αἰμοχαρῶν ἐπιδρομῶν μαρτυρικῶς ἐτελειώθησαν, ὁρίσῃ τὴν Κυριακὴν 27ην τρ. μηνὸς Ὀκτωβρίου ὡς ἡμέραν Πανελληνίων ἐν τοῖς Ἱεροῖς Ναοῖς ἐκδηλώσεων τῶν Ἐκκλησιαστικῶς τεθεσπισμένων εἰς αἰωνίαν μνήμην καὶ ὑπὲρ μακαρίας ἀναπαύσεως αὐτῶν.

Συνοδικῆ, ὅθεν, ἀποφάσει, παρακαλοῦμεν, ὅπως μερομνήσῃτε διὰ τὴν τέλεσιν παρ' ἅπασιν τοῖς Ἱεροῖς Ναοῖς τῆς Θεοσώστου καθ' ὑμᾶς Ἐπαρχίας, κατὰ τὴν ὡς ἀνω ἡμέραν πανδήμου, ἱεροῦ μνημοσύνου ὑπὲρ τῶν προμνημονευθέντων ἀδελφῶν ἡμῶν.

† Ὁ Ἀθηνῶν Σεραφεῖμ, Πρόεδρος

† Ὁ Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας Γεώργιος

† Ὁ Πειραιῶς Χρυσόστομος

† Ὁ Μυτιλήνης Ἰάκωβος

- † 'Ο Ν. 'Ιωνίας καὶ Ν. Φιλαδελφείας Τιμόθεος
 † 'Ο Κίτρους Βαρονάβας
 † 'Ο 'Ελευθεροπόλεως Ἀμβρόσιος
 † 'Ο Σερρών καὶ Νιγρίτης Κωνσταντῖνος
 † 'Ο Θήρας Γαβριήλ
 † 'Ο Μεσσηνίας Χρυσόστομος
 † 'Ο Φωκίδος Χρυσόστομος

'Ο Ἀρχιγραμματεὺς
 † 'Ο Δέρβης Κοσμάς

'Αριθ. { Πρωτ. 4962
 Διεκπ. 1864 } 'Αθήνησι τῇ 15-10-1974

ΘΕΜΑ: Περὶ ἐπαναφορᾶς ἐν ἰσχύϊ τοῦ Ν. Δ.
 671/1943.

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 2051

Πρὸς

Τοὺς Σεβασμιωτάτους Ἱεράρχας
 τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Διαπέμπομεν ὑμῖν συνημμένως α) τὸ ὑπ' ἀριθ. 87/3-10-74 Νομοθετικὸν Διάταγμα «Περὶ ἐπαναφορᾶς ἐν ἰσχύϊ τοῦ Ν. 671/1943, τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως αὐτοῦ καὶ ρυθμίσεως συναφῶν ἐκκλησιαστικῶν Ζητημάτων» (ΦΕΚ 278 τ. Α') καὶ β) τὸ ὑπ' ἀριθ. 305 ΦΕΚ τεύχος Α' τῆς 14ης-10-1974, ἐν ᾧ δημοσιεύονται διορθώσεις ἡμαρτημένων εἰς τὸ προαναφερθὲν ὑπ' ἀριθ. 87/1974 Ν. Διάταγμα, καὶ παρακαλοῦμεν, ὅπως τοῦ λοιποῦ καὶ μέχρι νεωτέρας εἰδοποιήσεως προβαίητε εἰς ἐφαρμογὴν τῶν ἐκ τοῦ Νομοθετικοῦ τούτου Διατάγματος ἀπορροδόντων. Ἐπ' εὐκαιρίᾳ, Συνοδικῆ ἀποφάσει, γνωρίζομεν ὑμῖν τὰ κάτωθι πρὸς ὑποβοήθησιν τοῦ ἔργου ὑμῶν ἐν τῇ ἐφαρμογῇ τοῦ διαληφθέντος Νόμου.

Α. Διὰ τοῦ ὑπ' ὄφιν Ν. Δ. καταργεῖται ὁ Νόμος 126/1969 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», ἐπανέρχεται δὲ ἐν ἰσχύϊ ὁ δυνάμει τοῦ Ν. 671/43 προϊσχύσας τοιοῦτος, ὡς οὗτος τὸ πρῶτον ἐδημοσιεύθη, τροποποιούμενος καὶ συμπληρούμενος ἐν τισι σημείοις αὐτοῦ. Ἐξ ἄλλου ἐκ τοῦ καταργουμένου Ν. Δ. 126/69 διατηροῦνται κατ' ἐξαίρεσιν ἐν ἰσχύϊ τὰ ἄρθρα 38 παραγρ. 8, 42 καὶ 46 αὐτοῦ, ὡς καὶ αἱ διὰ τῶν ἄρθρ. 24 παραγρ. 4, 32 παραγρ. 2, 33 παραγρ. 2, 36 παραγρ. 3, 38 παραγρ. 4, 39 παραγρ. 2, καὶ 42 παραγρ. 3, 5 καὶ 7 τοῦ αὐτοῦ νόμου παρεχόμεναι τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ ἐξουσιοδοτήσεις, ἐπιπροσθέτως δὲ διατηροῦνται ἐν ἰσχύϊ καὶ αἱ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὡς ἄνω ἐξουσιοδοτικῶν διατάξεων ἐκδοθέντες μέχρι τοῦδε Κανονισμοὶ καὶ αἱ Κανονιστικαὶ Διατάξεις.

Β. Πρὸς τούτοις γνωρίζομεν ὑμῖν, ὅτι ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ Ν. Δ. 87/74 θεωρεῖται λήξασα ἡ θητεία τῶν Συμβουλίων τῶν Ἱερῶν ἐνοριακῶν Ναῶν, Ναῶν, Ἐκκλ. Ὄργανισμῶν, Ἰδρυμάτων καὶ Προσκυνημάτων, ἅτινα ἐξακολουθοῦν ἐν τούτοις τὸ ἔργον των μέχρι διορισμοῦ τῶν νέων τοιούτων, ὑπὸ τῶν πρὸς τούτο ἀρμοδίων. Ὡσαύτως ἐφ' ἐξῆς καθορίζεται νέος τρόπος συγκροτήσεως τῶν Μητροπολιτικῶν Συμβουλίων. Διὰ τὴν ὀρθὴν ἐφαρμογὴν τοῦ Νόμου, ἐν τῷ σημεῖῳ τούτῳ ὑπογραμμίζομεν Ὑμῖν τὰ ἀκόλουθα:

α) Μητροπολιτικὰ Συμβούλια.

Συνφάτῃ τῷ ἄρθρ. 7 τοῦ μνημονευθέντος Ν. Δ. 87/74 παρ' ἐκάστη Ἱερᾷ Μητροπόλει στυσιτάται Μητροπολιτικὸν Συμβούλιον, ἀποτελούμενον ἐκ τοῦ οἰκείου Ἱεράρχου ἢ τοῦ νομίμου ἀναπληρωτοῦ αὐτοῦ, ὡς Προέδρου, ἐνὸς δικαστικοῦ λειτουργοῦ, ὀριζομένου μετὰ τοῦ ἀναπληρωτοῦ του ὑπὸ τοῦ Προέδρου τοῦ παρ' ᾧ τελεῖ Δικαστηρίου, τοῦ Δημοσίου Ταμίου, ἐνὸς ἐφημερίου καὶ ἐνὸς ἐκκλησιαστικοῦ Συμβούλου, ὀριζομένων μετὰ τῶν ἀναπληρωτῶν των παρὰ τοῦ οἰκείου Ἱεράρχου. Ὁ αὐτὸς Ἱεράρχης ὀρίζει καὶ τὸν γραμματεῖα τοῦ Συμβουλίου.

Εἰς ἃς ἔδρας Μητροπόλεων δὲν ἔδρευει Δημόσιον Ταμεῖον τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου μετέχει ἀντ' αὐτοῦ ἕτερος δημόσιος ὑπάλληλος ὀριζόμενος ἐλευθέρως μετὰ τοῦ ἀναπληρωτοῦ του παρὰ τοῦ αὐτοῦ Ἱεράρχου.

β) Ἐκκλησιαστικὰ Συμβούλια κ.λ.π.

Ὡς πρὸς τὸν διορισμὸν τῶν νέων Ἐκκλ. Συμβουλίων τῶν ἐνοριακῶν ἱερῶν Ναῶν εἰδικότερον γνωρίζομεν Ὑμῖν, ὅτι ταῦτα δέον, ὅπως διορισθῶσιν ὑπὸ τοῦ ὑφ' Ὑμῶν Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου καὶ οὐχὶ ἐκ τῶν μελῶν τῆς Ἐνοριακῆς Συνελεύσεως, ὡς μέχρι τοῦδε ἐγένετο, δοθέντος ὅτι αὕτη κατηγορήθη διὰ τοῦ Ν. Δ. 87/74, ἅτε καταργηθέντος τοῦ Ν. Δ. 126/69 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος».

Πρὸς τούτοις ὁ ὑπ' ἀριθ. 2 Κανονισμὸς «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων» διατηρεῖται ἐν ἰσχύϊ, δυνάμει τοῦ ἄρθ. 6 παραγρ. 2 τοῦ Ν. Δ. 87/74, πλὴν τῶν περὶ τῆς ἐκλογῆς τῶν Ἐκκλ. Συμβουλίων ὑπὸ τῆς Ἐνοριακῆς Συνελεύσεως, περὶ τῆς ὁποίας προέβλεπε τὸ ἄρθρον 25 τοῦ καταργηθέντος Ν. Δ. 126/69.

Ὅθεν, παρακαλοῦμεν, ὅπως προέλθητε εἰς τὴν ἀνασυνγκρότησιν τοῦ παρ' Ὑμῖν Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου καὶ τὸν μετὰ ταῦτα διορισμὸν τῶν νέων Ἐκκλ. κ.λ.π. Συμβουλίων κατὰ τὰ ἀνωτέρω ὀριζόμενα.

Γ. Ἐξ ἄλλου διὰ τοῦ αὐτοῦ Ν. Δ. |τος (87/74) κατηγορήθη ὁ Α. Ν. 214/1967, ἐπανηρέθη δὲ ἐν ἰσχύϊ ὁ Ν. 5383/1932 «Περὶ Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστη-

ρίων καὶ τῆς πρὸ αὐτῶν διαδικασίας) κατὰ πάσας αὐτοῦ τὰς διατάξεις. Κατόπιν τούτου παρακαλοῦμεν Ὑμᾶς διὰ τὰ κατωτέρω.

α) Ὡς οἷόν τε τάχιστα δέον, ὅπως προέβλητε εἰς τὴν συγκρότησιν τοῦ ὑφ' Ὑμᾶς Ἐπισκοπικοῦ Δικαστηρίου, ὅπερ κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθ. 3 τοῦ Ν. 5383/1932 ἀπαρτίζεται ἐκ τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου, ὡς Προέδρον, καὶ δύο (2) Ἐφημερίων, ἐκ τῶν ἐνεργεία διοριζομένων, μετὰ τῶν ἀναπληρωτῶν αὐτῶν ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, τῇ προτάσει τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου.

β) Διὰ τὴν ἐκδίκασιν τῶν ὑποθέσεων, αἵτινες ἄχρι τοῦ νῦν δὲν ἐξεδικάσθησαν εἰς πρῶτον βαθμὸν καὶ παραμένουν εἰσέτι ἐν ἐκκρεμότητι, ἀρμόδια πλέον εἶναι τὰ κατὰ τόπους Ἐπισκοπικὰ Δικαστήρια. Παρακαλοῦμεν, ὅθεν, ὅπως αἰτήσησθε παρ' ἡμῶν τὴν ἐπιστροφὴν τῶν ἐν ἐκκρεμότητι ὄντων φακέλων, προέβλητε δὲ ἀκολούθως εἰς τὴν ἐκδίκασιν τῶν ὑποθέσεων τούτων ἐνώπιον τοῦ Ἐπισκοπικοῦ Δικαστηρίου. Εἰς ἣν περίπτωσιν ἢ διὰ τὸ ἐκδικαζόμενον ἀδίκημα προβλεπομένη ποινὴ ἤθελεν εἶναι μεγαλυτέρα ἐκείνης, ἢν τὸ Ἐπισκοπικὸν Δικαστήριον δύναται νὰ ἐπιβάλλῃ, ὑπευθυμίζομεν Ὑμῖν, ὅτι τὸ Δικαστήριον, κηρῦσον ἑαυτὸ ἀναρμόδιον, παραπέμπει τὴν ὑπόθεσιν πρὸς ἐκδίκασιν ἐνώπιον τοῦ Πρωτοβαθμίου Συνοδικοῦ Δικαστηρίου.

Δ. Ἐπ' εὐκαιρίᾳ ἐφιστῶμεν τὴν προσοχὴν ὑμῶν ἐπὶ τῶν κάτωθι σχετικῶν διὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην σημείων:

α) Ὅσάκις ἂν παραπέμπητε τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ δικογραφίαν πρὸς ἐκδίκασιν αὐτῆς ἐνώπιον τοῦ Πρωτοβαθμίου Συνοδικοῦ Δικαστηρίου εἶναι ἀπαραίτητον, ὅπως ἀναφέρητε ρητῶς, ὅτι τὸ ὑφ' Ὑμᾶς Δικαστήριον ἔκρινεν ἔνοχον τὸν κατηγορούμενον, ὡς καὶ τὴν συγκεκριμένην κατηγορίαν, δι' ἣν οὗτος ἐκρίθη ἔνοχος.

β) Οἰκοθεν ἐξ ἄλλου νοεῖται, ὅτι ὁ οὕτως ὑποβαλλόμενος Δικαστικὸς Φάκελος δέον, ὅπως εἶναι πλήρης. Δηλ. εἶναι ἀναγκαῖον νὰ περιέχῃ τὴν ἀπόφασιν τοῦ Ἐπισκοπικοῦ Δικαστηρίου, τὸ ἀπόσπασμα Πρακτικοῦ τῆς συνεδριάσεως αὐτοῦ, τὸ φύλλον Ποινικοῦ Μητρώου τοῦ κατηγορουμένου, τὴν ἀπολογίαν αὐτοῦ, τὰς καταθέσεις τῶν μαρτύρων κατηγορίας καὶ ὑπερασπίσεως δεόντως ὑπογεγραμμένας ὑπὸ τε τοῦ ἀνακριτοῦ καὶ τοῦ γραμματέως αὐτοῦ, τὴν πρὸς τὸν ἀνακριτὴν σχετικὴν ἐντολὴν καὶ ἅπαντα τὰ λοιπὰ στοιχεῖα, ἢτοι τὰς ἐγγράφους προσκλήσεις πρὸς τοὺς μάρτυρας κ.λ.π. καὶ τὰ ἐπιδοτήρια τῶν κλήσεων τούτων.

- † Ὁ Ἀθηναίων Σεραφεῖμ, Πρόεδρος
- † Ὁ Καλαβρῶτων καὶ Αἰγιαλείας Γεώργιος
- † Ὁ Πειραιῶς Χρυσόστομος
- † Ὁ Μυτιλήνης Ἰάκωβος

- † Ὁ Ν. Ἰωνίας καὶ Ν. Φιλαδελφείας Τιμόθεος
- † Ὁ Κίτρους Βαρνάβας
- † Ὁ Ἐλευθεροπόλεως Ἀμβρόσιος
- † Ὁ Σερρών καὶ Νιγρίτης Κωνσταντῖνος
- † Ὁ Θήρας Γαβριήλ
- † Ὁ Μεσσηνίας Χρυσόστομος
- † Ὁ Φωκίδος Χρυσόστομος
- Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς
- † Ὁ Δέσβης Κοσμᾶς

Ἀριθ. { Πρωτ. 4880
Διεκπ. 1879 } Ἀθήρησι τῇ 16-10-1974

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 2052

Πρὸς

Τοὺς Σεβασμιωτάτους Ἱεράρχας
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ Ἑλληνικὸς Ἐρυθρὸς Σταυρὸς, διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 2141/9-10-1974 ἐγγράφου αὐτοῦ, ἐγνώρισε τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ, ὅτι τῇ ἐγκρίσει τῆς Κυβερνήσεως ὁ ἐτήσιος Πανελλήνιος Ἐρανος ὑπὲρ ἐνισχύσεως τοῦ πολυσχιδοῦς φιλανθρωπικοῦ, ἐθνικοῦ καὶ κοινωνικοῦ ἔργου αὐτοῦ θὰ διεξαχθῇ κατὰ τὸ τρέχον ἔτος εἰς μὲν τὴν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν τὴν 27ην, 28ην καὶ 29ην Νοεμβρίου, ἡμέρας Τετάρτην, Πέμπτην καὶ Παρασκευὴν, εἰς δὲ τὴν πόλιν τοῦ Πειραιῶς καὶ τὰς ἐπαρχιακὰς πόλεις τὴν 28ην Νοεμβρίου, ἡμέραν Πέμπτην, εἰς δὲ τὰ χωρία καὶ ἐν γένει τοὺς οἰκισμοὺς τῆς ὑπαίθρου τὴν 1ην Δεκεμβρίου, ἡμέραν Κοριακὴν. Ἐξαιτεῖται δὲ τὴν συμπαράστασιν καὶ πνευματικὴν συνδρομὴν τῆς καθ' ἡμᾶς ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ διεξαχθησομένου Ἐρανοῦ, ὅστις θὰ ἐξασφαλίσῃ αὐτῶν τὰ ἀπαραίτητα οἰκονομικὰ μέσα πρὸς συνέχισιν τῆς πολιτίμου προσφορᾶς αὐτοῦ εἰς ἔργα ἀγάπης.

Ἡ καθ' ἡμᾶς ἀγιωτάτη Ἐκκλησία, βαθύτατα ἐκτιμῶσα τὸ ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ ἐπιτελούμενον δαμιλῶς καὶ ἐν πνεύματι τῆς Χριστιανικῆς διδασκαλίας πολυσχιδὲς ἔργον ἀγάπης καὶ φιλανθρωπίας, προφρόνως πάντοτε ἀνταπεκρίθη εἰς τὸ πρόσθεν διατυπούμενον αἴτημα αὐτοῦ καὶ ἐνεργῶς συμπαρεστάθη αὐτῶν.

Ὅθεν, Συνοδικῇ ἀποφάσει, παρακαλοῦμεν ὑμᾶς, ἵνα, ἐν προσφορᾷ τῆς αἰτουμένης συμπαρεστάσεως καὶ πνευματικῆς συνδρομῆς τῆς Ἐκκλησίας, συστήσητε ἐγκυκλίως τὸν ἐν λόγῳ Ἐρανον πρὸς τὸ Χριστεπώνυμον πλήρωμα τῆς καθ' ὑμᾶς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, προτρέψητε δ' ἅμα τοὺς παρ' ὑμῖν ὑπηρετοῦντας Ἱεροκλήρυκας καὶ τὸν εὐσεβῆ Ἱερὸν Κλήρον, ἵνα διὰ καταλλήλων κατὰ τὴν Θείαν Λειτουργίαν Κηρυγμάτων, ἐν μὲν ταῖς πόλεσι κατὰ τὴν Κυριακὴν 24ην Νο-

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Οί έορτασμοί τής 28ης 'Οκτωβρίου.

Οί επί τή έθνική έορτή τής 28ης 'Οκτωβρίου γενόμενοι — υπό τās εδλογίας τής Μητρός 'Εκκλησίας — πανελλήνιοι πατηγυρικοί έορτασμοί είχαν κατά τὸ τρέχον έτος δλωσ ιδιαίτεραν σημασίαν οὐ μόνον ένεκα τών προηγηθεισών εκδηλώσεων επί τή τριακοστή επετείῳ τής εκ του γερμανικου ζυγου απελευθερωσεως, αλλά και ένεκα τών ιδιαίτερων συνθηκῶν, υπό τās όποιās τελεί τὸ 'Ελληνικὸν 'Εθνος μετά τήν ὕπουλον και βάρβαρον εισβολήν τών Τούρκων εις τήν ηρωϊκήν και μαρτυρικὴν νήσον, τήν ελληνικωτάτην Κύπρον.

Οί γενόμενοι έορτασμοί διετρονώσαν διά μίαν ακόμη φοράν τὸ καταπλημμυροῦν τās φυγὰς τών 'Ελλήνων βίωμα, όπερ έχει ως περιεχόμενον ένθεν μὲν τήν εν τή ελληνική φυγή έμφυτον τάσιν τής αντιτάξεως αποφασιστικὸν 'Όχι εναντίον πάσης επιβουλομένης τήν ακεραιότητα και ασφάλειαν του 'Εθνους απειλής, έτέρωθεν δέ τήν πεποιθήσιν, ότι τὸ δίκαιον κατισχύει πάντοτε εν τέλει τής αδικίας και ωμῆς βίας.

Τὸ περι οὗ ὁ λόγος βίωμα, ως έτονίσθη ὀρθῶς κατά τούς περι ὧν ὁ λόγος έορτασμούς, καθίσταται βαθύτερον και δραστηριώτερον εκ του γεγονότος, ότι οί 'Ελληνες, όταν σημαίγη ἡ ώρα τών δικαίων αγώ-

εμβρίου ε.ε., εν δὲ τοίς χωρίοις και τοίς οικισμοίς τής υπαίθρου τήν 1ην Δεκεμβρίου, ἡμέραν Κυριακήν, εξαρωσι τὸ υπό του 'Ελληνικου 'Ερνηρου Στανρου επιτελούμενον κατά τās εντολὰς του Κυρίου ἡμῶν 'Ιησου Χριστου φιλανθρωπικόν έργον, παροτρύνοντες τούς εὐλαβεις ακροατὰς αυτών εις ολοπρόθυμον και γενναϊόδωρον προσφοράν τής συνδρομῆς αυτών εις τὸν διενεργηθησόμενον εν λόγω έρανον.

- † 'Ο 'Αθηνῶν Σεραφείμ, Πρόεδρος
- † 'Ο Καλαβρότων και Αιγιαλείας Γεώργιος
- † 'Ο Πειραιῶς Χρυσόστομος
- † 'Ο Μυτιλήνης 'Ιάκωβος
- † 'Ο Ν. 'Ιωνίας και Ν. Φιλαδελφείας Τιμόθεος
- † 'Ο Κίτρους Βαρνάβας
- † 'Ο 'Ελευθερουπόλεως 'Αμβρόσιος
- † 'Ο Σερρών και Νιγρίτης Κωνσταντίνος
- † 'Ο Θήρας Γαβριήλ
- † 'Ο Μεσσηρίας Χρυσόστομος
- † 'Ο Φωκίδος Χρυσόστομος.

'Ο 'Αρχιγραμματεὺς

† 'Ο Δέσφης Κοσμάς

νων του 'Εθνους, αισθάνονται πάντοτε εαυτούς χαλυβδουμένους εκ τής πίστεως εις τήν βοήθειαν του δικαίου Θεου και τής 'Υπερμάχου Στρατηγού.

Με ενιαίαν γραμμὴν πλεύσεως.

Καθ' ἃ σημειοί τὸ υπό του 'Ορθοδόξου Κέντρου του Οικουμενικου Πατριαρχείου εν Γενεύη εκδιδόμενον δεκαπενθήμερον Δελτίον ειδήσεων ('Επίσκεψις), τὸν προσεχῆ 'Απρίλιον θὰ γίνῃ εν τή 'Ορθοδόξῳ 'Ακαδημία Κρήτης σύσκεψις τεσσαράκοντα περίπου εκπροσώπων 'Ορθοδόξων και 'Αρχαίων 'Ανατολικῶν 'Εκκλησιῶν, οργανωθησομένη υπό τής επί τών 'Ορθοδόξων Μελετῶν Γραμματείας τής 'Επιτροπῆς ('Πίστις και Τάξις) του Παγκοσμίου Συμβουλίου τών 'Εκκλησιῶν. Σκοπὸς τής συσκέψεως ταύτης είναι ἡ διατύπωσις τών ὀρθοδόξων απόψεων επί δύο κυρίων θεμάτων τής προσεχούς Γενικῆς Συνελεύσεως του Παγκοσμίου Συμβουλίου τών 'Εκκλησιῶν: «Τί αξιοί ἡ ενότης» και «Μορφαι αδικίας και αγῶνες πρὸς απελευθερωσιν». Κατά τήν σύσκεψιν ταύτην θὰ μελετηθῶν εν τινι μέτρῳ και τὰ λοιπὰ θέματα τής Γενικῆς Συνελεύσεως.

'Η προγραμματισθεῖσα σύσκεψις αυτη είναι αξία ιδιαίτερας εξαρσεως, δοθέντος ότι αυτη αυθα λάβῃ χαρακτήρα τῶν ὀρθοδόξων συμβολῆς εις τὸ έργον τής προσεχούς Γενικῆς Συνελεύσεως του Π.Σ.Ε., ὅσον και σχετικῆς συστηματικῆς ὀρθοδόξου προπαρασκευῆς. 'Η σύσκεψις θὰ σημαίγη μίαν καλήν ἀπαρχήν πρὸς τήν κατεύθυνσιν τής ικανοποιήσεως του παλαιου αιτήματος, καθ' ὃ οί 'Ορθόδοξοι δέον νὰ μεταβαίνοιν εις τās Συνελεύσεις του Π.Σ.Ε. προητοιμασμένοι και με ενιαίαν κατά πάντα γραμμὴν πλεύσεως.

Δίδει τās ὀρθὰς κατευθύνσεις.

Κατά τήν προεκλογικὴν ταύτην περίοδον, καθ' ἣν οί 'Ελληνες καλοῦνται νὰ αποδείξουν, ότι είναι ὄριμοι φορεῖς του ὑγιούς δημοκρατικου πνεύματος και τής ἀληθοῦς ελευθερίας, δέον ιδιαίτερώς νὰ προσεχνώμεθα, ὅπως ἡ Κυβέρνησις, τὰ Κόμματα, οί Πολιτευταί, ὁ Τύπος και ὁ Λαὸς εκπληρώσουν τιμίως και εὐσυνειδήτως τὸ ἔθνικόν των χρέος.

'Ιδίως οί έχοντες ζῶσαν χριστιανικὴν συνείδησιν δέον νὰ συντελέσουν εις τὸ νὰ επικρατήσῃ ἡ αντίληψις, ότι ὁ Χριστιανισμὸς δίδει τās ὀρθὰς κατευθύνσεις πρὸς τελεσφόρον λύσιν τών πολιτειακῶν, κοινωνικῶν και οικονομικῶν προβλημάτων και πρὸς ἀνακαίνισιν τών προγραμμάτων τής αντιμετωπίσεως τών προβλημάτων του 'Εθνους. Οἰκοθεν νοεῖται, ότι τοῦτο οὐδῶλως είναι δυνατόν νὰ ὀδηγήσῃ εις ταύτισιν του Χριστιανισμου και τής 'Εκκλησίας πρὸς τὸ α' ἢ β' κόμμα.

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ

ΤΙΜΑ, ΕΛΛΗΝΑ ΙΕΡΑΡΧΗΝ

Ἡ Θεολογικὴ Ἀκαδημία τῆς Σόφιας «Ὁ ἅγιος Κλήμης Ἀχρίδος», ἐκτιμῶσα τὴν πρὸς στενωτέραν γνωριμίαν μεταξύ τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἐπιστημονικὴν συγγραφικὴν δραστηριότητα τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κίτρους κ. Βαρνάβα, ιδιαίτερα δὲ τὸ πρὸ τινος (1972) ἐκδοθὲν ἔργον του «Οἱ βασικοὶ θεσμοὶ διοικήσεως τῶν Ὀρθοδόξων Πατριαρχείων, μετὰ ἱστορικῶν ἀνασκοπήσεων», ὡς καὶ τὴν ἐν γένει διορθόδοξον καὶ διεκκλησιαστικὴν δράσιν του, προέβη εἰς τὴν ὁμόφωνον ἀνακήρυξιν αὐτοῦ ὡς «Διδάκτορος Θεολογίας τιμῆς ἕνεκεν». Ἡ πρῶξις αὕτη τῆς ὡς ἄνω Σχολῆς, ἐγκριθεῖσα ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Πατριαρχείου Βουλγαρίας, ἀνεκινώθη δι' ἐπισήμων Γραμμάτων τοῦ Μακ. Πατριάρχου Σόφιας κ. Μαξίμου εἰς τε τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν κ. Σεραφεῖμ, τὴν Ἱερὰν Σύνοδον καὶ τὸν τιμηθέντα Μητροπολίτην, προσκαλούμενον, ἵνα μεταβῇ εἰς Σόφιαν διὰ τὴν κατὰ τὴν 17ην Ὀκτωβρίου ὀρισθεῖσαν δημοσίαν τελετὴν τῆς ἐπιδόσεως τοῦ διδακτορικοῦ διπλώματος καὶ τοῦ σχετικοῦ «Σταυροῦ».

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος, θεωροῦσα τὴν εἰς τὸν Σεβ. Κίτρους προσγενομένην τιμὴν ὡς ἀντανακλώσαν εἰς ὁλόκληρον τὴν ἀγίαν ἡμῶν Ἐκκλησίαν, ἀπεφάσισεν,

ὅπως τὸ γεγονός ἀποτελέσῃ εὐκαιρίαν ἔργῳ ἐκδηλώσεως τῆς πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν Βουλγαρίας καὶ τὸν Προκαθήμενον αὐτῆς ἀγάπης καὶ τιμῆς τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν. Οὕτως ὀρίσθη, ὅπως οἱ Σεβ. Μητροπολίται Ἐλευθερουπόλεως κ. Ἀμβρόσιος καὶ Φωκίδος κ. Χρυσόστομος, Συνοδικοὶ Σύνοδου, καὶ ὁ Πανσο. Ἀρχιμ. Μελέτιος Καλαμαράς, συναποτελέσωσι μετὰ τοῦ Σεβ. Κίτρους Συνοδικὴν Ἀντιπροσωπεῖαν καὶ μεταφέρωσιν εἰς τε τὸν Μακ. Πατριάρχην κ. Μαξίμον καὶ ὁλόκληρον τὴν κατὰ Βουλγαρίαν Ἐκκλησίαν τὸν ἀσπασμὸν ἀγάπης τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου, τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ ὁλοκληροῦ τοῦ Ὀρθοδόξου λαοῦ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὅπου καὶ ἐγένετο. Εἰς τοὺς Ἑλληνας Ἱεράρχας ἐπεδαψιλεύθησαν ἐξαιρέται τιμαὶ καὶ ἐγένοντο ἐκδηλώσεις φιλαδέλφου ἀγάπης καὶ ἐκτιμήσεως ἀπὸ μέρους τῆς τε Ἐκκλησίας τῆς Βουλγαρίας καὶ τῆς Πολιτείας, ἀπονειμάσης τῷ Σεβ. Κίτρους τὸ Ἀνώτατον παράσημον Ἐπιστημῶν Α' τάξεως «Κυρόλλου καὶ Μεθοδίου», παρόμοια δὲ αἰσθήματα ἐξεδηλώθησαν καὶ ἀπὸ μέρους τῆς Ἑλληνικῆς Ἀντιπροσωπείας πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Βουλγαρίας καὶ τὸν ὁμόδοξον γείτονα Βουλγαρικὸν λαόν.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

I. Κ. Τρικκαλινοῦ, Ἡ γεωλογία τῆς Ἀκροπόλεως - Μικροτεκτονικαὶ Ἔρευναι. (Πραγματεῖαι τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, τόμ. 32). Ἀθῆναι 1972, σελ. 177. (Γραφεῖον Δημοσιευμάτων τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν). Προηγείται γερμανικὴ μετάφρασις, φέρουσα τὸν τίτλον: Die Geologie der Akropolis — Kleintektonische Untersuchungen.

Εἰς τὰς σσ. 104-177 παρατίθενται ὀραιότατοι Πίνακες Στραματογραφικῶν καὶ Μικροτεκτονικῶν ἐρευνῶν εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Ἀκροπόλεως, ὡς καὶ εἰκόνες τῆς Γεωλογίας τῆς Ἀκροπόλεως πολυάριθμοι.

1. Ὅτι πρόκειται περὶ ἐξαιρέτου συμβολῆς, οὐ μόνον εἰς τὴν ὅλην τεκτονικὴν δομὴν τοῦ μεγαλειώδους κλασσικοῦ Μνημείου τῆς Ἀκροπόλεως καὶ τῆς περιοχῆς τῆς περιβαλλούσης τὸν ἱστορικὸν βράχον, καὶ ὅτι ἡ θαυμασία ἔρευνα τοῦ γνωστοῦ ἐπιστήμονος Καθηγητοῦ I. Κ. Τρικκαλινοῦ ἀποσκοπεῖ τὴν ὑπόδειξιν μέτρων προστασίας καὶ συντηρήσεως τῆς περιοχῆς τῆς Ἀκροπόλεως, τοῦτο ἀντιλαμβάνεται καὶ

ὁ μὴ εἰδικὸς περὶ τὰ γεωλογικὰ θέματα ἐπιστήμων. Τὴν πρωτοτυπίαν τοῦ ἔργου καὶ τὰς ὑπὸ τοῦ συγγραφέως καταβληθείσας προσπάθειας διὰ τῶν πολυμόχθων ἐρευνῶν αὐτοῦ ἐπὶ τῆς ὅλης μορφολογίας τῆς Ἀκροπόλεως καὶ τῆς γύρω περιοχῆς τῆς, ἀντιλαμβάνεται πάραυτα ὁ ἀναγνώστης, διεξερχόμενος τὸν Πίνακα τῶν θεμάτων, περὶ ᾧ ἀσχολεῖται ὁ σ. Ἴδου ἡ διάρθρωσις τοῦ ἔργου: Πρόλογος (σ. 55 κατὰ τὴν σελίδωσιν τοῦ ἑλληνικοῦ κειμένου). Πίναξ τῶν περιεχομένων (σ. 57). I. Τὸ Ἱερὸν τῆς Ἀκροπόλεως (59-61) — Ἀνασκαφαὶ εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Ἀκροπόλεως (61-65). II. Στραματογραφικαὶ καὶ μικροτεκτονικαὶ ἔρευναι εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Ἀκροπόλεως (66). A'. Τὸ ὑψίπεδον τῆς Ἀκροπόλεως (67-71). B'. Ἡ ἐκτὸς τοῦ Κιμωνείου τείχους περιοχὴ τῆς νοτίας πλευρᾶς τοῦ Παρθενῶνος (71-72). 1. Οἱ Ἀθηναῖκοι σχιστόλιθοι (72-73). 2. Τὸ ἐνδιάμεσον στρώμα, τὸ τεκτονικὸν θραυσματοπαγῆς (73). 3. Οἱ ἀσβεστόλιθοι (ἀσβεστόλιθος τοῦ Λυκαβηττοῦ) τῆς ἐξωτερικῆς πλευρᾶς τοῦ νοτίου τείχους (73). I. Πρῶτον τεκτονικὸν τέμαχος (73-74). II. Δεύτερον τεκτονικὸν τέμαχος (74-75). III. Τρίτον τεκτονικὸν τέμαχος (75). IV. Τέταρτον τεκτονικὸν τέμαχος (75-76). Συγκριτικαὶ στραματογραφικαὶ καὶ τεκτονικαὶ ἔρευναι εἰς ἀμφοτέρας τὰς πλευρὰς τοῦ Κιμωνείου τείχους (76-77). Γ'. Βορειοανατολικὴ ἀπότομος κλιτύς τῆς Ἀκροπόλεως (77-78). Ἡ ἀνατολικὴ ἀπότομος πλευρὰ τῆς Ἀκροπόλεως (79). Ἡ σύνθεσις τῆς τεκτονικῆς δομῆς

τῆς Ἀκροπόλεως (79-80). Τὸ νότιον θεμέλιον τοῦ Παρθενῶνος (80-82). III. Ὑδρογεωλογικαὶ καὶ σεισμολογικαὶ συνθήκαι εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Ἀκροπόλεως (83-85). Ἐπίδρασις σεισμῶν ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως (85-87) IV. Ἀπαραιτήτα μέτρα προστασίας καὶ συντηρήσεως τῆς περιοχῆς τῆς Ἀκροπόλεως (88-89). Ἡ δυτικὴ πλευρὰ τῆς Ἀκροπόλεως (89-90). Ἡ βορεῖα πλευρὰ τῆς Ἀκροπόλεως (90-92). Ἡ νοτιὰ πλευρὰ τῆς Ἀκροπόλεως (92-93). Ἄρειος Πάγος (94-96). Περίληψις (97-98). Βιβλιογραφία (99-100). Πίνακες καὶ Εἰκόνας (104-177).

2. Ἡ ἐξάιρετος, ὅσον καὶ πολύμοχθος ἔρευνα τοῦ εἰδικοῦ ἐπιστήμονος καὶ Ἀκαδημαϊκοῦ I. K. Τρικκαλινού ἤγειρεν, ὡς ἦτο φυσικόν, διεθνῆς ἐνδιαφέρον καὶ προεκάλεσε πολλὰς συζητήσεις, ἀκόμη καὶ διὰ τοῦ καθημερινοῦ καὶ διεθνοῦς τύπου. Τὸ θέμα ἔλλωστε ἐνδιαφέρει κατὰ πρώτιστον βεβαίως λόγον τοὺς Ἕλληνας ἐπιστήμονας, ἀρχαιολόγους, ἱστορικούς, φιλολόγους, γεωφυσικούς κ.λπ. Ἄλλ' ἄπτεται ἅμα τοσούτων συγχρόνων καταστάσεων ἐκ τῆς διαμορφωμένης καὶ ἐναλλασσομένης φύσεως καὶ τοῦ ἐκ τῆς ἀναπτύξεως τῆς πολυμόρφου βιομηχανίας συνεχῶς μεταβαλλομένου περιβάλλοντος, με' ἅλας τὰς ἐπικινδύνους διὰ τὸν ἄνθρωπον ἐπιπτώσεις του, ὥστε νὰ συγκινηθῇ οὐ μόνον τοὺς εἰδικούς, ἀλλὰ καὶ πάντα σκεπτόμενον ἄνθρωπον. Ἐπειδὴ δὲ τὸ μεγαλειῶδες Μνημεῖον τῆς Ἀκροπόλεως ἀποτελεῖ πανοικουμηνικὸν Σύμβολον ἀριστοτεχνικῆς καὶ καλαισθητικῆς ἐκπάγλου ὠραιότητος αἰωνίου προβολῆς τῆς ἀνθρωπίνης μεγαλουργίας, κινουμένης μάλιστα ἐντὸς τῶν μεταφυσικῶν πλαισίων τῆς ψυχικῆς ἀνατάσεως πρὸς ἔνωσιν τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τοῦ Θεοῦ, δι' αὐτὸ δὲν ἀφήσιν ἀσυγκίνητον πᾶσαν ψυχὴν, ἀσχολουμένην με' τὸν ἄνθρωπον καὶ τὰ μεταφυσικὰ καὶ θρησκευτικὰ του προβλήματα. Ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν πολλάκις ἠσχολήθη περὶ τοὺς κινδύνους τῆς ἀλλοιώσεως διὰ τῆς βιομηχανικῆς ποικίλης ἀναπτύξεως, ὅπως καὶ πλεῖστοι διεθνεῖς Ὀργανισμοὶ (Οὐνέσκο, ἢ ἐν Βρυξέλλαις Ὀργανῶσις «Europa Nostra» κ. ἄ.). Ἄλλ' ὅμως αἱ ὑποχρεώσεις ἡμῶν τῶν Ἑλλήνων πρὸς διασφάλισιν καὶ διατήρησιν τοῦ μεγαλειώδους ἱστορικοῦ Μνημείου προηγούνται παντὸς ἕξωθεν τοῦ Ἑλληνικοῦ χώρου εὐρισκομένου Ὀργανισμοῦ. Τὴν διασφάλισιν δὲ καὶ διατήρησιν τῶν καλλιτεχνικῶν Μνημείων τῆς Ἀκροπόλεως ἔθεσεν ὡς πρωταρχικὸν κίνητρον τῆς ἐρεῦνης του ὁ ὀτρηνὸς συντάκτης τῆς θαυμασίας καὶ κατὰ πάντα πρωτοτύπου μελέτης. Πεποιθήμεν, ὅτι τὰ συμπεράσματα καὶ αἱ ὑποδείξεις τοῦ συγγραφέως θὰ εὐρουν πλήρη τὴν ἀνταπόκρισιν μεταξὺ τῶν τε ἡμετέρων καὶ τῶν διεθνῶν κύρους εἰδικῶν ἐπιστημόνων. Ἄλλ' ὁ πρωτοπορήσας ἐπὶ τοῦ θέματος παραμένει καὶ θὰ παραμένῃ ὁ Ἀκαδημαϊκὸς καὶ Καθηγητὴς I. K. Τρικκαλινός.

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ

Γεωργίου Φύλλα, Ἀπομνημονεύματα τοῦ βίου μου. (Ἀκαδημία Ἀθηνῶν). Μνημεῖα τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας 8. Κέντρον ἐρεῦνης τῆς Ἱστορίας τοῦ Νεωτέρου Ἑλληνισμοῦ). Εἰσαγωγή: Νικ. Κ. Λούρου, Ἀκαδημαϊκοῦ. Ἔκδοσις καὶ σημειώσεις: Ἐλευθερίου Γ. Πρεβελάκη, Διευθυντοῦ τοῦ Κέντρου ἐρεῦνης τῆς Ἱστορίας τοῦ Νεωτέρου Ἑλληνισμοῦ). Ἀθήναι 1974 σσ. λη'+370.

1. Πάντα τὰ δημοσιεύματα τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν φυσικὸν εἶναι νὰ ἐγείρουν τὸ ἐνδιαφέρον τῶν εἰδικῶν ἐπὶ ἐκάστου διαπραγματευομένου θέματος ἐπιστημόνων. Τοῦτο δὲ λόγῳ τῆς αὐστηρᾶς ἐπιστημονικῆς τῶν διαπραγματεύσεως καὶ τῆς πρωτοτυπίας τῶν θεμάτων. Ἄλλὰ θέματα, ἀναφερόμενα εἰς τὴν Ἱστορίαν τοῦ νεωτέρου Ἑλληνισμοῦ, τὸ πρῶτον ἐρχόμενα εἰς φῶς, προκαλοῦν τὸ ἐνδιαφέρον εἰς εὐρύτερον κύκλον ἐπιστημόνων. Εἶναι δὲ τοῦτο εὐνόητον, διότι πρόσωπα διαδραματίσαντα σπουδαῖον ρόλον κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν ὑπὲρ τῆς Ἐλευθερίας Ἐπανάστασιν τοῦ 1821, συγκινοῦν τὸ πολὺ δημόσιον, διότι ὑπομνήσκουν τὴν ὀφειλὴν ἡμῶν τῶν μεταγενεστέρων εἰς τοὺς ἥρωας ἐλευθερωτὰς τῆς Πατρίδος καὶ διεγείρουν τὸν θαυμασμόν διὰ τὰ θαυμαστά ἐπιτεύγματά των. Τὰ δὲ «Ἀπομνημονεύματα» τῶν μεγάλων Μορφῶν τοῦ οὐχὶ μακρὸν ἡμῶν ἱστορικοῦ παρελθόντος καὶ μάλιστα τῆς γενεᾶς τῆς πρὸ καὶ μετὰ τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπανάστασιν τοῦ 1821, συγκινοῦν ἐτι περισσότερο τὴν ἡμᾶς, ἀκριβῶς διότι προέρχονται ἐκ τῆς καθαρᾶς πηγῆς τοῦ πνεύματος τῶν ἡρωικῶν τούτων προσώπων. Διὸ καὶ τὰ «Ἀπομνημονεύματά των» ἀποτελοῦν ἀληθῆ βιώματα τῆς ἐποχῆς των καὶ ἐξάιρετα τεκμήρια τῆς προσωπογραφίας των.

2. Ὁ πολυῖστωρ Καθηγητὴς καὶ Ἀκαδημαϊκὸς Νικ. Κ. Λούρος ἐξέθεσεν ἐν τῇ Εἰσαγωγῇ (σ. ἀ'-κβ') τὸν τρόπον τῆς ἀποκτήσεως τοῦ ἀνεκδότου χφ. τῶν «Ἀπομνημονευμάτων» τοῦ Γεωργίου Φύλλα (1794-18 Ἰαν. 1878). Ὁ πλοίαρχος τοῦ Π.Ν. Ἄνδρ. Φύλλας, δισέγγονος τοῦ ἀπομνημονευματογράφου Γεωργίου Φύλλα, ἐνεπιστεύθη αὐτῷ τὸ χφ. τῶν «Ἀπομνημονευμάτων». Τὴν ἀξιολόγησιν τοῦ περιεχομένου τούτων διατυπώνει ἐν τῇ παρουσίᾳ Εἰσαγωγῇ (ὅρα καὶ Ἀνακοίνωσιν τοῦ ἰδίου σχετικὴν ἐν Πρακτικοῖς τῆς Ἀκαδ. τ. 45 (1970) 11-12). Δι' ἀδρῶν γραμμῶν περιγράφει ὁ εἰσηγητὴς τοῦ ἔργου τὰ τοῦ βίου τοῦ Γεωργίου Φύλλα ἀπὸ τῆς νηπιακῆς ἡλικίας μέχρι καὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ, τὰ τῶν σπουδῶν του, τὰς δραστηριότητας τοῦ πολυκιμάντου βίου του, τὰς ἐξαιρέτους ὑπηρεσίας αὐτοῦ πρὸς τὸ ἀγωνιζόμενον Ἔθνος κατὰ τε τὴν πρὸ καὶ τὴν ἐπαναστατικὴν περίοδον, μάλιστα δὲ μετὰ τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς Ἑλλάδος, τὰς ὑπηρεσίας αὐτοῦ ὡς δημοσίου ἀνδρὸς καὶ ὑπουργοῦ, γεροϋσιαστοῦ, διοικητοῦ Εὐβοίας, νομάρχου καὶ τὴν καθόλου δρᾶσιν αὐτοῦ ὡς νομομαθοῦς καὶ ἀντιπροέδρου τοῦ βραχυβίου Συμβουλίου

τῆς Ἐπικρατείας, διὰ νὰ καταλήξῃ εἰς τὰ ἀκόλουθα χαρακτηριστικά συμπεράσματα περὶ τοῦ ἐνδόξου τούτου ἱστορικοῦ ἀνδρός:

3. «Ὁ Γεώργιος Ψύλλας ἔζησε σὲ μιὰ πολὺ κρίσιμη περίοδο τῆς Ἱστορίας τοῦ ἔθνους. Μὲ τὸ ἓνα πόδι στὰ χρόνια τῆς σκλαβιάς καὶ τὸ ἄλλο στὰ χρόνια τῆς ἐλευθερίας, δέχθηκε κατὰ τὸν πιὸ χαρακτηριστικὸ καὶ ἔντονο τρόπο τὶς ἐπιδράσεις τῶν παραγόντων ἐκείνων — καὶ κυρίως τῆς παιδείας — ποὺ βοήθησαν τὸ ἔθνος στὴν ἀναγέννησίν του. Καὶ ἀργότερα, μὲ τὴ σειρά του, βοήθησε καὶ ὁ ἴδιος στὴν ἀναγέννηση αὐτὴ μὲ τὴ δραστηριότητα ποὺ ἀνέπτυξε σὰν δημόσιος λειτουργός, δημοσιογράφος, λόγιος, ἀκόμα καὶ σὰν ἀπλὸς πολίτης. Ὁ Ψύλλας ἦταν μιὰ πολύπλευρη προσωπικότητα. Ἦταν προικισμένος μὲ ἐξαιρετικὰ προσόντα καὶ συνδύαζε τὴ σωφροσύνη μὲ τὸ θάρρος ἢ καὶ μὲ τὴν ἐπιθετικότητα, ὅταν οἱ περιστάσεις τὸ ἐπέβαλλαν, τὴν ἀξιοπρέπεια μὲ τὴν καταδεικτικότητα, τὴν εὐγένεια καὶ τὴν διπλωματικότητα μὲ τὴν ἐπιμονὴ στὴν ἐπιδίωξη τῶν σκοπῶν του. Πίστευε στὴν ἰερότητα τοῦ νόμου. Ὑπῆρξε πάντα φιλελεύθερος, δημοκρατικὸς καὶ ἀνθρωπιστὴς καὶ σ' ὅλη του τὴ ζωὴ σὰν κριτήριον τῶν πράξεών του εἶχε τὸ συμφέρον τοῦ ἔθνους καὶ τοῦ λαοῦ».

4. Καὶ συνεχίζει: «Ἡ πολύπλευρη δράση τοῦ Ψύλλα, ἡ παρηρησία τῆς γνώμης του καὶ ἡ ροπή του πρὸς τὸν ἀντίλογο προκάλεσαν πολλὰς φορές δυσμενεῖς κρίσεις γι' αὐτόν, ἰδίως ἐκ μέρους τῶν κομματικῶν του ἀντιπάλων. Οἱ περισσότεροι ὅμως ἀπὸ τοὺς συγχρόνους του τὸν ἐκτιμοῦσαν καὶ ἀναγνώριζαν τὴς ἱκανότητες καὶ τὴν ἀκεραιότητά του. Ὁ Μακρυγιάννης γράφει γι' αὐτόν στὰ Ἀπομνημονεύματά του: «Κι' ὁ Γεώργιος Ψύλλας εἶναι πάντοτε τὸ ἀγαθὸ τέκνον τῆς πατρίδος, ὅπου μιλεῖ φρονίμως καὶ πατριωτικῶς εἰς τὸ δίκαιον καὶ λέγει τὴν γνώμη του ἐλεύθερα» (Ἀπομνημονεύματα, ἔκδ. Ι. Βλαχογιάννη, Ἀθ. 1907, τ. Β', 454). Καὶ ὁ Τερτσέτης μαρτυρεῖ: «Ὅταν ὁ Σολωμὸς ἀνάφερε τὸ ὄνομα τοῦ Ψύλλα, ἐκολλοῦσαν τὰ χεῖλη εἰς τὸ στόμα του» (Ἀνέκδοτοι λόγοι, ἔκδ. Ντ. Κονόμου. Ἀθ. 1970, σ. 211)».

5. Τὸ ἰδιαιτέρον, τὸ καὶ σημαντικώτερον ἔργον τῆς ἐπιστημονικῆς ἐκδόσεως τῶν Ἀπομνημονευμάτων τοῦ Γ. Ψύλλα ἀνέλαβε καὶ ἔφερεν εἰς πέρας ὁ ἐξάιρετος καὶ δοκιμώτατος ἱστορικὸς ἐπιστήμων Ἐλευθέριος Γ. Πρεβελάκης, ὁ διευθυντὴς τοῦ Κέντρου ἐρεύνης τῆς Ἱστορίας τοῦ Νεωτέρου Ἑλληνισμοῦ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν. Εἰς τὰς ὑπολοίπους σελίδας τῆς Εἰσαγωγῆς (κγ'-λζ') διαπραγματεύεται ὁ Πρεβελάκης τὸ ἰδιότυπον χφ. κατὰ τὴν ἐξωτερικὴν του μορφήν, τὰ τῆς διαρρέσεως αὐτοῦ εἰς ζ' τμήματα, τὰ τοῦ Παραρτήματος Α', τὰς ἀριθμήσεις τοῦ χφ., τῆς μορφῆς τοῦ περιεχομένου, τὸν χρόνον τῆς συντάξεως, τὸ ἱστορικὸν τῆς διασώσεως τοῦ χφ., τὴν ἱστορικὴν του ἀξίαν, τὴν γλωσσικὴν διατύπωσιν, τὰ ἐκ προθέσεως ἢ μὴ ὀρθογραφικὰ σφάλμα-

τα, τὴν στίξιν καὶ παραγραφοποίησιν, τὰς συντακτικὰς ἀτελείας καὶ γενικῶς πάνθ' ὅσα χαρακτηρίζουν τὴν κριτικὴν καὶ φιλολογικὴν ἔκδοσιν ἐνὸς ἀνεκδότου ἱστορικοῦ κειμένου.

6. Ἡ ὅλη διάρθρωσις καὶ ἡ καθόλου δομὴ τοῦ ἔργου εἶναι ἡ ἐξῆς: Εἰσαγωγή. Χειρόγραφο καὶ ἔκδοσις. Συντομογραφίαι καὶ σύμβολα. Ἀπομνημονεύματα: Α'. Τὰ πρῶτα χρόνια (1801-1816). Β'. Σπουδὲς στὴν Εὐρώπῃ (1816-1821). Γ'. Ἀθήνα-Αἴγινα (1821). Δ'. Πληρεξούσιος στὴν Ἐπίδαυρο-Κόρινθο-Ἀθήνα (1822). Ε'. Πληρεξούσιος στὸ Ἄστρος-Αἴγινα-Ἀθήνα (1823). ΣΤ'. «Ἐφημερίς Ἀθηνῶν». — Πολιορκία τῆς Ἀκροπόλεως (1824-1827). Ζ'. Ἐκτακτὸς Ἐπίτροπος κατὰ Μεσσηνίαν (1828/9). Η'. Ἡ συνέλευσις τοῦ Ἄργους — Ἡ κατάστασις στὴν Ἀθήνα (1829/32). Θ'. Διοικητὴς Εὐβοίας — Ὑπουργὸς Ἐσωτερικῶν (1833). Ι'. Νομάρχης Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας — Νομάρχης Εὐβοίας (1833/5). ΙΑ'. Περιουσιακὰς ἀμφισβητήσεις καὶ δικαστικοὶ ἀγῶνες (1830-43). ΙΒ'. Στὴν Γερουσίαν (1844-54). ΙΓ'. Ὑπουργὸς Ἐκκλησιαστικῶν καὶ Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως (1854/55). ΙΔ'. Δημόσια καὶ ἰδιωτικά (1855/69). Παράρτημα Α'. Παράρτημα Β': Ἐπικηδεῖος Γ. Ψύλλα ὑπὸ Ἀγγ. Βλάχου. Βιβλιογραφία. Ἀλφαβητικὸ Εὐρετήριο. Διορθώσεις (ἐν ὄλῳ σελ. τοῦ ἔργου, πλὴν τῆς Εἰσαγωγῆς, 370).

7. Τὸ ἔργον πεποιθᾶμεν ὅτι θὰ καταλάβῃ ἐξέχουσαν θέσιν μετὰ τῶν σπουδαίων πηγῶν τῆς Ἱστορίας τοῦ Νεωτέρου Ἑλληνισμοῦ. Οἱ διαθέσαντες εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τὸ χφ. καὶ ὁ ἐκπονήσας τὴν φιλολογικὴν καὶ κριτικὴν ἔκδοσιν τοῦ χφ. τῶν «Ἀπομνημονευμάτων» τοῦ ἐνδόξου ἀνδρός Γεωργίου Ψύλλα, ἱκανώτατος καὶ δοκιμώτατος ἱστορικὸς Ἐλευθέριος Γ. Πρεβελάκης δύνανται νὰ σεμνύνωνται διὰ τὸ ἀξιολογώτατον ἐπίτευμά των. Τὸ ἔργον πρέπει νὰ καταλάβῃ ἐξέχουσαν θέσιν εἰς τὰς Βιβλιοθήκας, ἰδιωτικὰς καὶ δημοσίας, ὡς καὶ τὴν Βιβλιοθήκην παντὸς φιλομαθοῦς.

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ

Ἐπετηρίδες Ἐταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν. Τόμοι ΛΘ'-Μ'. Λεῖμῶν. Τιμητικὴ προσφορὰ τῶν Καθηγητῶν Νικολάου Β. Τωμαδάκη, Γενικῶν Γραμματεῶν τῆς Ἐταιρείας καὶ Διευθυντῆ τῆς Ἐπετηρίδος. Ἀθήναι 1972-73, σσ. μα' + 743.

1. Ὁ ὀγκώδης τόμος τῆς διεθνοῦς κύρους «Ἐπετηρίδος τῆς Ἐταιρείας τῶν Βυζαντινῶν Σπουδῶν» ἀποτελεῖ τιμητικὴν προσφορὰν πρὸς τὸν διακεκριμένον Βυζαντινολόγον Καθηγητὴν Νικόλαον Β. Τωμαδάκη, ἀπὸ μέρους συναδέλφων αὐτοῦ,

μαθητῶν, φίλων καὶ συνεργατῶν του. Ὁ πλουσιώτατος εἰς περιεχόμενον τόμος ἐξεδόθη ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς 65ης ἐπετείου τοῦ βίου τοῦ τιμωμένου καὶ ἐπὶ τῇ λήξει τῆς πανεπιστημιακῆς αὐτοῦ σταδιοδρομίας (1972), ἔτι δὲ ἐπὶ τῇ 41ῃ ἐπετείῳ τῆς ἐν τῇ Ἑταιρείᾳ θητείας αὐτοῦ (1973) καὶ τῇ 20ετηρίδι τῆς διευθύνσεως ὑπ' αὐτοῦ τῆς «Ἐπετηρίδος» (1955-1974).

2. Ὁ Καθηγητῆς Νικ. Β. Τωμαδάκης δὲν εἶναι μόνον ὁ διαπρεπὴς ἐπιστήμων, ὁ διεθνoῦς προβολῆς καὶ ἀναγνωρίσεως Βυζαντινολόγος, ἀλλ' ἄμα καὶ ὁ ἐξαιρετός συνεχιστὴς τοῦ ἔργου τῶν μεγάλων Ἑλλήνων σκαπανέων τῆς Βυζαντινολογίας. Αἰ μελέται αὐτοῦ, αἷ τε αὐτοτελῶς εἶτε καὶ ἐν ἐπιστημονικοῖς Περιοδικoῖς δημοσιευθεῖσαι, ἐκτείνονται ἐφ' ὄλων τῶν πεδίων τῆς εὐρυτάτης ἐπιστήμης τῆς Βυζαντινολογίας. Βυζαντινὴ καὶ μεταβυζαντινὴ Φιλολογία καὶ Γλῶσσα, Μεσαιωνικά καὶ Νέα Ἑλληνικά, Ἱστορία καὶ Τέχνη (πολιτικὴ ἱστορία, ἐκκλησι. ἱστορία, Μοναστηριολογία, Ἀγιολογία, ὕμολογία καὶ ποίησις, βιβλιοκριτικά καὶ βιογραφικά δημοσιεύματα Νεκρολογίαι, Λόγοι ἐπιμνημόσυνοι καὶ ἐπικήδειοι ποικίλου περιεχομένου καὶ λίαν ἐνδιαφέροντα ἄρθρα ἐν τῇ Μεγ. Ἑλλην. Ἐγκυκλ., τῷ Λεξικῷ τοῦ Ἡλίου, τῇ Θρησκ. καὶ Ἡθ. Ἐγκυκλ. καὶ κατ' ἐξοχὴν αἱ δημοσιευθεῖσαι ἐν τῇ «Ἐπετηρίδι» τῆς Ἐτ. Βυζ. Σπ. ὡς καὶ εἰς πλεῖστα ὅσα ἡμέτερα καὶ ξένα ἐπιστημονικά Περιοδικὰ μελέται του, αἱ ἐν τῷ ἡμερησίῳ Τύπῳ Ἐπιφυλλίδες αὐτοῦ κ.ἄ. συμποσοῦνται εἰς ἑκατοντάδας, εἰς ὄγκον δὲ δύνανται νὰ σχηματίσουν ἀληθῆ Βιβλιοθήκην.

3. Τὰ ἔργα αὐτοῦ, τὰ τε αὐτοτελῶς δημοσιευθέντα καὶ τὰ ἐν διαφόροις ἐπιστημονικοῖς Περιοδικoῖς διεσκορπισμένα, ἐμφανίζουν ἅπαντα βαθεῖαν κρίσιν, πρωτοτυπίαν, εὐρυτάτην γνῶσιν τοῦ θέματος, σπανίαν ἀνιχνευτικὴν ἰκανότητα, καταπληκτικὴν διαύγειαν καὶ καθαρότητα σκέψεως καὶ ἐπὶ πᾶσι τούτοις ἀρίστην γλωσσικὴν καὶ ἔστιν ὅτε λογοτεχνικὴν διατύπωσιν. Ἡ ἐργατικότης, ἡ ἀφοσίωσις εἰς τὸ διδασκτικὸν καὶ ἐπιστημονικὸν ἔργον ἀπὸ τῆς πανεπιστημιακῆς ἑδρας καὶ ἡ ἀγάπη καὶ τὸ μέγα ἐνδιαφέρον διὰ τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, ὅπως ἀναδειχθῶσιν ἀληθεῖς ἐπιστήμονες καὶ ἐρευνηταὶ τῆς Βυζαντινολογίας, ὁμολογοῦνται ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν μαθητῶν του καὶ μάλιστα ἐκείνων, οἵτινες τῇ ποδηγητήσιν του ἀνεδείχθησαν ἄξιοι τοῦ διδασκάλου τῶν ἐπιστήμονες, τινὲς δὲ τούτων καὶ συνάδελφοι αὐτοῦ ἐν τῇ Φιλοσοφικῇ Σχολῇ τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν.

4. Ὁ Καθηγητῆς Νικ. Τωμαδάκης ἐπέτυχεν ἡ ἀναγάγη τὰ δύο ἐπιστημονικά Περιοδικά, τὴν «Ἐπετηρίδα τῶν Βυζαντινῶν Σπουδῶν» καὶ τὴν «Ἀθηνᾶν» εἰς Περιοδικὰ Συγγράμματα διεθνoῦς κύρους καὶ προβολῆς. Ἡ ἀκάματος δραστηριότης αὐτοῦ, ἡ ἐκπληκτικὴ φιλεργία καὶ ἡ ἐπιμελὴς ἀφοσίωσις αὐτοῦ πρὸς ἔλεγχον καὶ μεθοδικὴν κατάταξιν τῆς ὕλης τῶν περιοδικῶν τούτων, τῶν ὑπ' αὐτοῦ διευθυνομένων, ἠύξησαν εἰς μέγιστον βαθμὸν τὸ τε κύρος τῶν Περιοδικῶν τούτων Συγγραμμάτων καὶ τὴν ἐκτίμησιν τοῦ διευθυντοῦ τῶν. Τοῦτο ἄλλωστε ἀποδεικνύεται καὶ ἀπὸ τὸ πλῆθος τῶν συνεργατῶν διὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ τιμητικοῦ τόμου τῆς «Ἐπετηρίδος», Ἑλλήνων καὶ ξένων ἐπιστημόνων, τῶν πλείστων διεθνῶς γνωστῶν. Αἴγυπτος, Αὐστρία, Βατικανόν, Βέλγιον, Βουλγαρία, Γαλλία, Γερμανία, Η.Π.Α., Ἰταλία, Ἑλλάς, Κύπρος, Ὀλλανδία, Οὐγγαρία καὶ Ρουμανία εἶναι αἱ χῶραι, ἐξ ὧν προέρχονται οἱ διακεκριμένοι ἐπιστήμονες, οἱ συνεργασθέντες πρὸς ἔκδοσιν τοῦ τιμητικοῦ τούτου τόμου.

5. Εἶμαι βέβαιος, ὅτι ὁ τιμώμενος Καθηγητῆς ἔχει ἤδη καταλάβει τὴν ἐμπρέπουσαν θέσιν μεταξὺ τῶν διακεκριμένων Βυζαντινολόγων ἐπιστημόνων τῆς Ἑλλάδος οὐ μόνον παρ' ἡμῖν, ἀλλὰ καὶ διεθνῶς. Εἶναι ἀληθές, ὅτι οὗτος συνήνητησεν ἐν τῷ βίῳ αὐτοῦ ἀναποφεύκτους ἀντιδράσεις, ἔστιν ὅτε δὲ καὶ ἐχθρότητας. Εἶναι σὺνήθης τὸ φαινόμενον παρ' ἡμῖν νὰ τιμῶμεν καὶ γεραίρωμεν τοὺς τεθνεῶτας, νὰ διακείμεθα δὲ δυσμενῶς καὶ οὐχὶ σπανίως ἐχθρικῶς πρὸς πάντα διακρινόμενον ἄνδρα ἐπὶ παντὸς πεδίου τοῦ κοινωνικοῦ μας βίου, κατ' ἐξοχὴν δὲ τοῦ ἐπιστημονικοῦ. Ὅταν δὲν δυνάμεθα νὰ ἐλέγξωμεν τὸν ἐπιστήμονα διὰ πανθομολογούμενα ἐπιστημονικά του ἐπιτεύγματα, ἐφευρίσκομεν τρόπους μειώσεως τοῦ κύρους αὐτοῦ χθαμαλούς, ἀπῆλθοντες εἰς σοβαροὺς ἐπιστήμονας. Ἄλλ' ὁ ἐπιστήμων πρέπει νὰ κρίνηται ἀναλόγως τῶν ἐπιστημονικῶν του ἐπιτευγμάτων κατὰ κύριον λόγον. Αἱ προσωπικαὶ τυχόν διαφοραὶ ἔχουν ἐντελῶς ἰδιαίτερον χαρακτῆρα καὶ παρέρχονται ἄμα τῷ τέλει τοῦ βίου τῶν δισταμένων προσώπων. Ἄλλὰ τὰ ἐπιστημονικά ἐπιτεύγματα τοῦ ἀληθοῦς ἐπιστήμονος θὰ παραμένουν ἕσαι ὡς τεκμήρια δικαίας ἀξιολογήσεως τῶν ἔργων του. Πέποιθα ὅτι καὶ ὁ τιμηθεὶς διὰ τοῦ συλλογικοῦ τόμου τῆς «Ἐπετηρίδος» Καθηγητῆς Νικ. Τωμαδάκης θὰ τύχῃ τῆς δικαίας ἀναγνωρίσεως, ὡς ἐρευνητῆς ἐπιστήμων καὶ ὡς πανεπιστημιακὸς διδάσκαλος τῆς Βυζαντινολογίας.

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ίερά Σύνοδος

Τὴν 8ην Ὀκτωβρίου συνήλθεν εἰς πρώτην τακτικὴν συνεδρίαν αὐτῆς ἡ Διαρκὴς Ίερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τῆς 118ης Συνοδικῆς Περιόδου (ἡ ἀρίθμησις τῶν συνοδικῶν περιόδων ἀρχεῖται ἀπὸ τοῦ ἔτους 1852), δυνάμει τοῦ δημοσιευθέντος ὑπ' ἀριθμ. 87/3-10-1974 Ν. Διατάγματος.

Μετὰ τὴν καθιερωμένην προσευχὴν, ὁ Μακαριώτατος Πρόεδρος Ἀρχιεπίσκοπος κ. Σεραφεὶμ προσεφώνησε τὰ μέλη τῆς Ίεράς Συνόδου καὶ ἐζήτησε παρ' αὐτῶν ἐν πνεύματι ἀγάπης τὴν συνεργασίαν των πρὸς προώθησιν τῶν ποικίλων καὶ δυσκόλων προβλημάτων, τὰ ὁποῖα πρόκεινται ἐνώπιον τῆς Διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας, ἐπ' ἀγαθῶ τοῦ εὐσεβοῦς χριστιανισμοῦ πληρώματος.

Ἐν συνεχείᾳ, ὁ πρῶτος τῆ τάξεϊ Συνοδικὸς Σύνεδρος Σεβ. Μητροπολίτης Καλαβρυτῶν καὶ Αἰγιαλείας κ. Γεώργιος ἀπήντησε καταλλήλως ἐκ μέρους τῆς Ίεράς Συνόδου καὶ διεβεβαίωσε τὸν Μακαριώτατον Πρόεδρον ὅτι εἰς τὸ ὡς ἄνω ἔργον τῆς Ίεράς Συνόδου θὰ συμπαρασταθῶσι προθύμως καὶ ἐν γνώσει τῶν κρίσιμων περιστάσεων ἀπαντᾶ τὰ Συνοδικὰ μέλη αὐτῆς.

Ἀκολουθῶς, ἀπεφασίσθη ἡ ἀποστολὴ τηλεγραφήματος εἰς τὴν Α.Θ.Π. τὸν Οἰκουμηνικὸν Πατριάρχην κ. Δημήτριον, διὰ τοῦ ὁποίου νὰ ζητῶνται αἱ εὐχαὶ τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας ἐπὶ τῆ ἐνάρξει τῆς Συνοδικῆς Περιόδου.

Μετὰ ταῦτα ἡ Ίερά Σύνοδος προέβη εἰς τὴν συγκρότησιν τῶν Συνοδικῶν Ἐπιτροπῶν, εἰς τὸν καταρτισμὸν τῶν μελῶν τῶν Συνοδικῶν Δικαστηρίων Πρωτοβαθμίου καὶ Δευτεροβαθμίου καὶ ὥρισε τὰ Ἀρχιερατικά μέλη τῶν Συμβουλίων τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ὀργανισμῶν Ἀποστολικῆς Διακονίας καὶ ΟΔΔΕΠ.

Ἐν συνεχείᾳ, ὁ Μακαριώτατος Πρόεδρος ἐγνωστοποίησεν ἐνεργείας αὐτοῦ ὡς Προέδρου τῆς Ίεράς Συνόδου κατὰ τὴν περίοδον τῆς ἐξουσιοδοτήσεως καὶ τῶν διακοπῶν.

Εἶτα ἡ Ίερά Σύνοδος, λαβοῦσα γνώσιν περὶ τῆς ἀνακηρύξεως τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κίτρους κ. Βαρνάβα ὡς ἐπιτιμίου Διδάκτορος τῆς Θεολογικῆς Ἀκαδημίας τῆς Σόφιας καὶ τὴν διοργανώσιν ἐιδικῆς ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ τῆς Σόφιας ἐπὶ τούτω τελειῆς, ἀπεφάσισεν, ὁμοφώνως, ὅπως ἐπὶ τῷ τιμητικῷ γεγονότι τούτῳ μεταβῶσιν εἰς Σόφιαν ὁμοῦ καὶ Συνοδικοὶ Σύνεδροι Σεβασμιώτατοι Μητροπολίται Ἐλευθερουπόλεως κ. Ἀμβρόσιος καὶ Φωκίδος κ. Χρυσόστομος, οἵτινες καὶ θὰ μεταφέρωσι τὸν ἀδελφικὸν χαριετισμὸν τῆς Ίεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὴν Ίεράν Σύνοδον τῆς ἀδελφῆς Ἐκκλησίας τῆς Βουλγαρίας.

Πρὸς τούτοις ἀπεφασίσθη, ὅπως τὴν 27ην Ὀκτωβρίου τελεσθῆ μνημόσυνον καθ' ἅπασαν τὴν Ἐπικράτειαν ὑπὲρ τῶν ἡρωϊκῶς πεσόντων καὶ τῶν λοιπῶν θυμάτων ἐν Κύπρῳ κατὰ τὴν Τουρκικὴν εἰσβολὴν.

Ίερά Αρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεὶμ κατὰ τὸ ἀπὸ 1-10-1974 μέχρι 31-10-1974 χρονικὸν διάστημα:

Ἐλελιτούργησε: Τὴν 3/10 εἰς τὸν Ἱ. Ναὸν Ἀγίου Διονυσίου Ἀρεοπαγίτου, Πολιοῦχου τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν, καὶ προσέθη τῆς λιτανεύσεως τῆς ἱεράς εἰκόνης τοῦ Ἀγίου.

Ἐτέλεσε: Τὴν 28/10 Δοξολογίαν εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν Ναὸν ἐπὶ τῇ ἐθνικῇ Ἑορτῇ τῆς 28ης Ὀκτωβρίου, παρουσίᾳ τῶν πολιτικῶν, στρατιωτικῶν καὶ λοιπῶν Ἀρχῶν.

Ἐχοροστάτησε: Τὴν 2/10 εἰς τὸν πανηγυρικὸν Ἑσπερινὸν τοῦ Ἱ. Ν. Ἀγίου Διονυσίου Ἀρεοπαγίτου.

Τὴν 25/10 εἰς τὸν Ἑσπερινὸν εἰς Ἱ. Ν. Ἀγίου Δημητρίου Ἀμπελοκήπων.

Τὴν 27/10 εἰς τὴν Θ. Λειτουργίαν καὶ ἐτέλεσε τὸ Μνημόσυνον εἰς τὸν Ἱ. Μητροπολιτικὸν Ναὸν ὑπὲρ τῶν θυμάτων τῆς εἰς Κύπρον Τουρκικῆς ἐπιδρομῆς.

Πρόδηρευσσε: Τὴν 8ην, 10ην, 30ην, 31ην Ὀκτωβρίου καὶ 1ην καὶ 2αν Νοεμβρίου τῆς Ν. Διαρκοῦς Ἱ. Συνόδου.

Τὴν 21/10 τῶν Βαλεΐαδακείου καὶ Κασιματείου Κληροδοτημάτων.

Τὴν 29/10 τοῦ Συμβουλίου τῆς Σχολῆς Ἱερατικῶν Σπουδῶν.

Ἡύλογησε: Τὴν 13/10 τὴν ἐναρξιν τοῦ ἸΧ Συνεδρίου χειρουργῶν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον Χίλτον.

Ἦρκισε: Τὴν 9/10 τὴν ὑπὸ τὸν κ. Κων. Καραμανλῆν Ὑπηρεσιακὴν πρὸ τῶν ἐκλογῶν Κυβέρνησιν.

Τὴν 22/10 τὸν κ. Σ. Πλασκοβίτην ὡς Σύμβουλον τῆς Ἐπικρατείας.

Παρηκολούθησε: Τὴν 26/10 εἰς τὸ Πολυτεχνεῖον ὄμιλιαν ἐπὶ τῇ 28ῃ Ὀκτωβρίου.

Τὴν 27/10 ὄμιλιαν εἰς τὴν Ἀκαδημίαν Ἀθηνῶν.

Τὴν 28/10 ὄμιλιαν εἰς τὸ Ἐθνικὸν καὶ Καποδιστριακὸν Πανεπιστήμιον.

Ἐπεσκεφθη: Τὴν 9/10 τὸν Πρόεδρον τῆς Δημοκρατίας Στρατηγὸν Φ. Γκιζίκην.

Παρεκάθησε: Τὴν 14/10 εἰς Γεῦμα, παρατεθέν ὑπὸ τοῦ ἐν Ἀθήναις πρέσβευος τῆς Βουλγαρίας, μετὰ τῶν ἀναχωρούντων εἰς Σόφιαν Ἀρχιερέων.

Ἐδέχθη: Τὴν 1/10 τὸν Ἀρχηγὸν Ἀστυνομίας κ. Βασίλ. Τζαβέλαν.

Τὴν 2/10 τὸν καθηγητὴν κ. Μητσάκην, τὸν κ. Σπανδανόπουλον, τὸν κ. Ἀνδρ. Δερδεμέζην, τ. βουλευτὴν, τὸν κ. Ν. Ἀναγνωστόπουλον, τ. βουλευτὴν καὶ τὸν πρέσβυν τῆς Αὐστρίας κ. Χόρν.

Τὴν 11/10 τὸν Δήμαρχον Ἀθηναίων κ. Δάραν καὶ τὸ Προεδρεῖον τῶν Βορειοηπειρωτῶν.

Τὴν 14/10 τὸν κ. Γεώργ. Σακκᾶν, Καθηγητὴν Παντείου.

Τὴν 15/10 τὸν πρόεδρον τῆς ΔΕΗ κ. Ἀγγελόπουλον καὶ τοὺς Σ/τους Πατρῶν κ. Νικόδημον, Διδυμοτεῖχου κ. Ἀγαθάγγελον καὶ Βελγίου κ. Αἰμιλιανόν.

Τὴν 21/10 τὸν Πρύτανιν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Ἀνδρέαν Φυτράκην, ὡς καὶ τὸν Ἀντιπρύτανιν κ. Μητσόπουλον.

Τὴν 23/10 τὸν Σ/τον Κίτρος κ. Βαρνάβαν καὶ τὸν κ. Καραθάνον, δικηγόρον.

Τὴν 29/10 τὸν κ. Φρόντζον, πολιτευτὴν, τὸν κ. Μάρην Μιλτιάδην, πολιτευτὴν, καὶ τὴν κ. Γουλανδρῆ, Ὑφυπουργὸν Κοιν. Ὑπηρεσίων.

Προσφοραὶ ὑπὲρ τῶν Κυπρίων.

Μερίμνη τοῦ Μακαριώτατου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τῶν ἐν Ἑλλάδι ἱερών Μητροπόλεων ἐγένοντο τὰ κάτωθι:

1. Προτροπὴ καὶ παρακλήσει τοῦ Μακαρ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν, ἱερεῖς καὶ εὐσεβεῖς χριστιανοὶ προσέφερον ποσότητος αἵματος πρὸς κάλυψιν τῶν ἀναγκῶν τῶν Κυπρίων κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ ἀγώνος.

2. Συνκεντρώθησαν ποικίλα εἶδη ἱματισμοῦ, τροφίμων, κλινοσκεπασμάτων, παιδικῶν τροφῶν καὶ φαρμακευτικῶν

ύλικού, αξίας άνω των 150.000.000 δρχ. και άπεστάλησαν εις Κύπρον διά των άεροπλοίων: α) Toscana, χωρητικότητας 11.000 τόννων, τη 2-9.74, και β) Mini Leo, χωρητικότητας 3.000 τόννων, τη 18.9.74.

3. Έκ του συγκεντρωθέντος εκ δίσκου έράνου, διενεργηθέντος υπό της Έρας Αρχιεπισκοπής Αθηνών και των έν Ελλάδαδι Έραων Μητροπόλεων, ποσού δρχ. 18.670.164 δρχ. διετέθησαν τά κάτωθι ποσά:

α) Δι' άγοράν τροφίμων 1.684.474 δρχ. β) Δι' άγοράν κλινოსκεπασμάτων 1.333.854 δρχ. γ) Διά συσκευασίαν άποσταλέντων ειδών 62.679 δρχ. δ) Διά βοηθήματα εις Κυπρίους πρόσφυγας 122.000 δρχ., ήτοι σύνολον 3.203.007 δρχ.

4. Το ποσόν των 3.000.000 δρχ. διετέθη εις τό Υπουργείον Προεδρίας Κυβερνήσεως, μέσω Υφυπουργού κ. Τσαλδάρη, διά την ένίσχυσιν του Ταμείου Άρωγής των έν Ελλάδαδι φοιτώντων και εκ των οικογενειών αυτών άποκεκομμένων Κυπρίων φοιτητών.

5. Το ποσόν του 1.078.681 δρχ. διετέθη εις την Υπηρεσίαν της Χριστιανικής Αλληλεγγύης της Έρας Αρχιεπισκοπής Αθηνών επί τώ τέλει, όπως τό διαχειριστή ύπευθύνως και ήτιολογημένως διά την ένίσχυσιν των εις την Ελλάδα άφικνουμένων έμπεριστάτων Κυπρίων άδελφών, αίτούντων την βοήθειαν της Έκκλησίας.

6. Εις άποθήκας Παλαιού Στρατιωτικού Νοσοκομείου 401, Δεινοκράτους 68α, έναποθηκούνται μεγάλοι ποσότητες ίματισμού, ίνα διατεθώσι, έν καιρώ, όσάκις τουτο αίτηθή παρά των ένδιαφερομένων.

Έπίσης, εις τον παρά τη Έθνική Τραπεζή λογαριασμόν 558.055 της Έρας Συνόδου ύπάρχει τό ύπόλοιπον των δραχμών 14.525.493 (δεκατεσσάρων έκατομμυρίων πεντακοσίων είκοσιπέντε χιλιάδων τετρακοσίων έννεήκοντα τριών), όπερ θέλει χρησιμοποιηθή συμφώνως προς τάς ύποδείξεις του Υπουργείου Κοινωνικών Υπηρεσιών, τό όποιον έχει και την εύθύνην του συντονισμού των εις Κύπρον άποστολών. Ηδη δέ, κατά παράκλησιν του Υφυπουργού κ. Τσαλδάρη, εύρισκόμεθα εις διαπραγματεύσεις διά την άγοράν ύφασματος «μουσαμά», προκειμένου νά χρησιμοποιηθή έν Κύπρω διά την κατασκευήν κλινών έκστρατείας, ός έχουνσιν άνάγκην οι εκεί έλληνοκύπριοι πρόσφυγες.

Ι η Άποστολή εις Κύπρον 2.9.74

α) Κουβέρτες 50.000 τεμάχια, αξίας 10.000.000 δρχ. β) Ίματισμός 45.500 δέματα, αξίας 47.140.000 δρχ. γ) Υποδήματα 1.800 δέματα, αξίας 360.000 δρχ. δ) Τρόφιμα 4.500 δέματα, αξίας 12.500.000 δρχ. Σύνολον αξίας 70.000.000 δρχ.

Άπό 5 έως 14 Σ/βρίου 1974
Α/Π «Ο Δυσσεύς».

α) Τρόφιμα 124 δέματα, ήτοι 1180 κιλά. β) Κουβέρτες 65 τεμάχια. γ) Υποδήματα 19 δέματα. δ) Ίματισμός 779 δέματα. ε) Λάδι 20 δοχεία.

Α/Π «ΑΔΩΝΙΣ»: Έστάλησαν 10 τόννοι από άνάμεικτα τρόφιμα και ίματισμόν.

Σύνολον άποσταλείσης βοήθειας εις
Κύπρον Μητροπόλεων Αττικής
Έπαρχιών και προσφορών διά του
άεροπλοίου Mini Leo (18.9.74).

α) Κουβέρτες τεμάχια 24.078. β) Άνδρικός ίματισμός δέματα 8.560. γ) Γυναικείος ίματισμός δέματα 8.950. δ) Παιδικός ίματισμός δέματα 4.315. ε) Άνάμεικτος ίματισμός, δέματα 35.013.

Ίματισμός: Σύνολον δεμάτων 56.833.

α) Υποδήματα: δέματα 1.048 και 8.720 ζεύγη. β) Τρόφιμα διάφορα: δέματα 6.573 και 44.784 κιλά. γ) Φακές: τόννοι 30. δ) Φασόλια τόννοι 30. ε) Άνάμεικτα δέματα Ίματισμού και τροφίμων τόννοι 30. στ) Έλαιον: βαρέλια 345, ήτοι τόννοι 80. ζ) Γάλατα: κιβώτια 713. η) Άλεύρι σάκκοι 403. θ) Μέλι: 750 κιλά.

Συνολική αξία δρχ. (55.000.000). περίπου.

Άποστολαί εις Κύπρον.

(Άπό 27.9.74—7.10.74)

1) 27.9.74. Διά του Α/Π ΠΑΤΡΑΙ έστάλησαν 3 τόννοι τρόφιμα.

2) 1.10.74. διά του Α/Π ΑΤΑΛΑΝΤΗ έστάλησαν 38 τόννοι τρόφιμα.

3) 3.10.74 διά του Α/Π ΑΙΟΛΙΣ έστάλησαν: 9 τόννοι άλεύρι, 10 τόννοι λάδι, 22 τόννοι διάφορα τρόφιμα.

Σύνολον 41 τόννοι.

4) 5.10.74. Διά του Α/Π «ΑΤΑΛΑΝΤΗ» έστάλησαν 80 τόννοι τρόφιμα, έν οίς 6.000 τεμάχια κουβέρτες.

5) 5.10.74. Διά του Α/Π «ΠΑΤΡΑΙ» έστάλησαν 30 τόννοι τρόφιμα, έν οίς 2.500 τεμάχια κουβέρτες.

6) Διά του Α/Π «ΑΔΩΝΙΣ» έστάλησαν 10 τόννοι τρόφιμα και κλινოსκεπάσματα ήτοι:

α) Λάδι 10 βαρέλια. β) Λάδι 2 ξύλινα κιβώτια (δοχεία 4). γ) Ντοματάκι 100 χαρτοκιβώτια. δ) Νεροκομπόστα, 100 χαρτοκιβώτια. ε) Έλές, 50 δοχεία. στ) Τρόφιμα διάφορα, 13 σάκκοι. ζ) Σαπούνι 5 σάκκοι. η) Γάλα 28 χαρτοκιβώτια. θ) Τρόφιμα διάφορα, 47 χαρτοκιβώτια. ι) Κουβέρτες 40 δέματα, ήτοι τεμάχια 733. ια) Έφαπλώματα 7 δέματα, ήτοι τεμάχια 33.

Κατάστασις άποσταλλέντων εις Κύπρον
έφοδίων (άπό 7.10.74 έως 13.10.74)

Άτμόπλοιο: ΠΑΤΡΑΙ

9.10.74. Ιον άμπάρι: άλεύρι 233 σάκκοι, λάδι 5 βαρέλια. 2ον άμπάρι: Κουβέρτες 382 δέματα. Τρόφιμα 390 κιβώτια. Τρόφιμα 79 σάκκοι.

13.10.74. Ιον άμπάρι: 579 χαρτοκιβώτια τρόφιμα. 36 χαρτοκιβώτια ρύζι-ζάχαρι-όσπρια. 12 σάκκοι άλεύρι. 18 δοχεία έλαιόλαδο εις ξύλινα δοχεία.

Σύνολον 25 τόννοι τροφίμων.

Κλινοςκεπάσματα: 102 δέματα περιέχοντα 15 κουβέρτες έκαστον.

Σύνολον 1530 τεμάχια.

Υπεύθυνος παραλαβής εις Κύπρον: κ. Ίακώβου.

Κατάστασις άποσταλλέντων εις Κύπρον
έφοδίων

(Άπό 14.10.74 έως 20.10.74)

Διά του Α/Π ΑΔΩΝΙΣ τη 17.10.74.

99 κρεββάτια σιδηρά καινούργη. 78 σάκκοι άλευρα. 5 σάκκοι μικροί άλευρα. 3 σάκκοι μικροί ζυμαρικά. 41 χαρτοκιβώτια τρόφιμα. 17 χαρτοκιβώτια παλά. 1 δοχείον (λαδύσα) λάδι 50 κιλών. 2 δοχεία λάδι. 2 σάκκοι φασόλια. 6 βαρέλια λάδι. 430 δέματα κουβέρτες, τεμάχια 6000 (έξ χιλιάδες). 426 σάκκοι ρουχισμός. 196 χαρτοκιβώτια ρουχισμός. 277 σάκκοι ρουχισμός.

Σύνολον βάρους: 75 τόννοι.

Υπεύθυνος παραλαβής εις Κύπρον: κ. Ίακώβου.

Έκλογή Πρυτάνεως και Αντιπρυτάνεως
του Πανεπιστημίου Αθηνών

Η Γενική Συνέλευσις των τακτικών Καθηγητών του Πανεπιστημίου Αθηνών, συνελθοῦσα τὴν 7ην Ὀκτωβρίου, ἐξέλεξε Πρύτανιν αὐτοῦ τὸν Καθηγητὴν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς κ. Ἀνδρέαν Ἰωάν. Φυτράκη, Ἀντιπρύτανιν δὲ τὸν Καθηγητὴν τῆς Νομικῆς Σχολῆς κ. Γεώργ. Μητσόπουλον, οἱ ὅποιοι καὶ ἀνέλαβον ἐπισήμως τὰ καθήκοντά των. Ἡ ἐπαξία ἐκλογῆ τοῦ κ. Φυτράκη ὡς Πρυτάνεως ἱκανοποίησεν ὄχι μόνον τὸ προσωπικὸν τοῦ Ἰδρύματος καὶ τοὺς φοιτητὰς αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τὸ εὐρύτερον ἑλληνικὸν κοινόν, κατ' ἐξοχὴν δὲ ἐκείνους, οἱ ὅποιοι γνωρίζουν τὴν ἀκεραιότητα τοῦ χαρακτήρος καὶ τὴν καθ' ὅλον Πολιτεῖαν αὐτοῦ. Τὸ αὐτὸ λεχθήτω καὶ διὰ τὸν ἐξαιρέτων Ἀντιπρύτανιν κ. Μητσόπουλον. Ἐφ' ᾧ συγχαίροντες εὐχόμεθα εἰς ἀμφοτέρους ἐπιτυχίαν πλήρη εἰς τὰ ὑψηλά των καθήκοντα.

(Ὑκ τῆς Διευθύνσεως)

Ἱερὰ Μητρόπολις Ἡλείας

Φθάνει καὶ δευτέρα ἀποστολὴ Ἑλληνοπαίδων ἐκ Κύπρου εἰς Ἱερὰν Μητρόπολιν Ἡλείας.

Τὴν 9ην Ὀκτωβρίου ἐφθασαν εἰς Πειραιᾶ διὰ τοῦ ἀτμοπλοίου «Πάτρα» πενήντα ἀκόμη μαθήτριά Γυμνασίου ἐκ Κύπρου, αἱ ὅποια θὰ φιλοξενηθοῦν εἰς τὰ ἐν Πύργῳ καὶ Ἀμαλιάδι Οἰκοτροφεία Θηλέων τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἡλείας.

Δέον νὰ σημειωθῆ, ὅτι πρό τινος ἡ Μητρόπολις Ἡλείας παρέλαβε 194 Ἑλληνοπούλα ἐκ Κύπρου, τὰ ὅποια θὰ φιλοξενηθῆ ἐν Ἡλείᾳ καθ' ὅλον τὸ σχολικὸν ἔτος 1974—1975.

Ἀνακοινῶνται ἐπίσης, ὅτι ἐντὸς τοῦ μηνὸς Ὀκτωβρίου, ἀνεμένετο καὶ τρίτη ὁμάς παιδιῶν τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου, τὰ ὅποια θὰ ἀπέστελεν εἰς τὴν ἴδιαν Ἱερὰν Μητρόπολιν τὸ Ὑπουργεῖον Παιδείας τῆς Κύπρου διὰ τοῦ Ἐπιθεωρητοῦ Δημοτικῆς Ἐκπαιδευσεως Ἀμμοχώστου κ. Χριστάκη Χριστοδουλίδη.

Ἱερὰ Μητρόπολις Μαρωνείας

Πρὸς

τὴν Ἀγίαν καὶ Ἱερὰν Σύνοδον
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Διὰ τοῦ παρόντος εὐσεβάτως προαγομεθα, ὅπως γνωρίσωμεν τῇ Ἀγίᾳ καὶ Ἱερᾷ Συνόδῳ ὅτι ἤδη ἐνεργεῖται τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως κατετέθησαν εἰς διάφορα Πιστωτικά Ἰδρύματα τῆς πόλεως Κομοτηνῆς χρηματικὰ ποσὰ ἀνερχόμενα εἰς τὸ ποσὸν τῶν 2.850.000 ὑπὲρ τῆς Κύπρου, ὡς καὶ ἕτερα ποσὰ ἀνερχόμενα εἰς 260.000 δραχ. περίπου, εἰσφορὰ Μητροπολίτου, Ἱερέων, Προσωπικοῦ Ἱ. Ναῶν καὶ Χριστιανῶν διαφόρων Ἐνοριῶν. Ὅσον ἀφορᾷ εἰς ἱματισμόν, κλινοσκεπάσματα κ.λ.π. τὰ δέματα ἀνέρχονται εἰς 2.200 περίπου καὶ προωθῶνται εἰς ἀποθήκας τοῦ Ὑπουργείου Κοινωνικῶν Ὑπηρεσιῶν Ἀθηνῶν.

Ἐλάχιστος ἐν Χριστῷ Ἀδελφός.

† Ὁ Μαρωνείας ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

Ἀφίχθησαν εἰς τὴν Πόλιν ἡμῶν, ἀεροπορικῶς, τὴν μεσημβρίαν τῆς Δευτέρας, 8ης Ἰουλίου, ὡς ἐπίσημοι Ἐκπρόσωποι τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρουμανίας, ἡ Α. Σεβασμιότης, ὁ Μητροπολίτης Μολδαβίας καὶ Σουτσιαβάς κ. Ἰουστίνος μετὰ τῶν Μητροπολίτου Ὀλτενίας κ. Θεοκτίστου, Θεοφίλ. Ἐπισκόπου Πλοῖεστίου κ. Ἀντωνίου καὶ τοῦ Ὀσιολ. Ἱερομονάχου κ. Βασιλείου Κωστίν, πραγματοποιοῦντες ἐπίσκεψιν πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον.

Προσφώνησις τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Μολδαβίας καὶ Σουτσιαβάς κ. Ἰουστίνου πρὸς τὴν Α.Θ. Παναγιότητα.

Παναγιώτατε,

Σεβασμιώτατοι καὶ Θεοφιλέστατοι ἀδελφοί,

Παρήλθον ἤδη πλέον τῶν τεσσαράκοντα ἐτῶν ἐκ τῆς ἡμέρας τῆς πρώτης μου ἐπισκέψεως εἰς τὴν Πόλιν. Ἦμην τότε φοιτητῆς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ ἐν Ἀθῆναις Πανεπιστημίου. Ἀφίχθεις δ' ἐνταῦθα μετὰ βαθυτάτης συγκινήσεως κατηύθυνα τὰ βήματά μου πρὸς τὴν Ἀγίαν τοῦ Θεοῦ Σοφίαν, πρὸς τὴν ἀπαράμιλλον τὴν καλλονὴν καὶ τὸ πνεῦμα ἐκκλησίαν τοῦ Ἰησοῦ, «ἐν ᾧ εἰσὶ πάντες οἱ θησαυροὶ τῆς σοφίας καὶ τῆς γνώσεως ἀπόκρυφοι». Ὡς ἐξ ἀπειροβαθούς πηγῆς ἀντλοῦσα ἡ Ἐκκλησία Κωνσταντινουπόλεως, σοφίαν ἐκ τῆς σοφίας, ἀνεδείχθη ἡ μεγάλη διδάσκαλος τοῦ Εὐαγγελίου ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ἡ φιλόστοργος Μήτηρ τῶν Ἐκκλησιῶν, ἡ εὐκλεῆς καὶ ἐμπειρὸς ὁδηγήτρια τῆς Ὀρθοδοξίας. Τοῦτο ἐνεκεν, ὁσάκις ἔρχομαι ἐνταῦθα, αἰσθάνομαι πάντοτε ἑαυτόν, ὡς ἄλλοτε, φοιτητὴν καὶ μαθητὴν φιλομαθῆ, τέκνον φιλόστοργον, σεμνόν, «ὑπηρέτην Χριστοῦ καὶ οἰκονόμον μυστηρίων Θεοῦ».

Ἐμπλεοὶ τῶν αὐτῶν σκέψεων καὶ συνασθημάτων τυγχάνουσι καὶ ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Κραϊάβας καὶ Μητροπολίτης Ὀλτενίας κ. Θεοκτίστος, ὁ Ἐπίσκοπος Πλοῖεστίου κ. Ἀντωνίου, Βικάριος τοῦ Μακαριωτάτου Πατριαρχοῦ ἡμῶν καὶ Γραμματεὺς τῆς Ἀγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου, ὁ Πρεσβύτερος Βασιλεῖος Κωστίν, διοικητικὸς βικάριος τῆς Ἐπισκοπῆς Ὀραδίας, οἵτινες πάντες ἀποτελοῦμεν τὴν ἐπίσημον ἀντιπροσωπείαν τῆς Ὀρθοδόξου Ρουμανικῆς Ἐκκλησίας ἐν τῇ ἐπισκέψει ταύτῃ εἰς τὸ Πάνσεπτον Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον.

Ἡ Αὐτοῦ Μακαριότης ὁ Πατριάρχης τῆς Ρουμανίας κ. Ἰουστινιανὸς ἐξέφρασε τὴν ἐπιθυμίαν αὐτοῦ, ὅπως ἐπικοινωνήσῃ πρὸς τὴν Ὑμετέραν Παναγιότητα πρόσωπον πρὸς πρόσωπον ἀμέσως μετὰ τὴν ἀνάρρησιν Αὐτῆς εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον, ἵνα περιπτυχθῆ τὴν Ὑμετέραν Παναγιότητα φιλήματι ἁγίῳ ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ἐκείνῃ καὶ συγχρόνως ἐν συνουμίαις ἀδελφικαῖς ἐξετασθῶσι ζητήματα κοινά, ἐνδιαφέροντα τὰς ἡμετέρας Ἐκκλησίας, ἅμα δὲ καὶ προβλήματα παγχριστιανικοῦ χαρακτήρος. Εὐλογοὶ ὁμῶς αἰτίαι κωλύουσιν αὐτόν, ἵνα πραγματώσῃ τὸν πόθον αὐτοῦ ἐν βραχεί χρόνῳ. Ἐνεκα τούτου, ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ ὅπως μὴ παρέρχηται πολὺς καιρὸς ἀνευ ἐπικοινωνίας τῆς Ὀρθοδόξου Ρουμανικῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ἡ Ἀγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας μετὰ τοῦ ἐπικεφαλῆς αὐτῆς Μακαριωτάτου Πατριάρχου κ. Ἰουστινιανοῦ ἐνεπιστεῦθη ἡμῖν τὸ ἔργον τοῦτο.

Γνωρίζομεν πάντες ὅτι πολλὰ εἶναι τὰ ἐνδιαφέροντα τὴν Ὀρθοδοξίαν προβλήματα. Πάντες ἔχομεν συνείδησιν τῆς εὐθύνης τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ὑπ' αὐτοῦ κτισθέντος κόσμου. Αἱ χῶραι δὲ σήμερον «λευκαὶ εἰσὶ πρὸς θερσίμῳ» (Ἰωάν. 4,35) «ὁ μὲν θερσίμῳ πολλὺς», οἱ δὲ ἐργάται νῦν οὐκ ὀλίγοι. Ἐν πάσαις ταῖς κατὰ τόπου Ὀρθοδόξαις Ἐκκλησίαις ὑπάρχουσι σοφοὶ Ἱεράρχαι, μεγάλοι Θεολόγοι, κοινὸν ἐνδιαφέρον, ἐνθάρρυνσις, παρότρυνσις καὶ βοήθεια ἐκ μέρους «σύμπαντος τοῦ Χριστιανικοῦ κόσμου καὶ τοῦ κόσμου παντός, τοῦ θρησκευομένου καὶ μὴ, τοῦ πιστευοντος εἰς τὴν ἡμῶν εὐαγγελίαν», κατὰ τὴν ἐν ἄλλῃ ἀλληλουχίᾳ λόγων ῥήσιν τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος.

ξενος, εν σεβασμῷ τῶν καθεστηκυῶν ἐκκλησιαστικῶν δικαιοδοσιῶν, καὶ ἐν στενῷ συνερισμῷ τῶν κατὰ τόπους Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν πρὸς ἀλλήλας καὶ πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, πρωτόθρονον τῆ τιμῆ καὶ τῆ διακονία.

β) Ὅπως ἐν τοιαύτῃ πανορθόδοξῳ ἐνότητι προωθηθῶσιν αἱ σχέσεις τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας μετὰ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας, τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας, τῶν Ἀρχαίων Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν, τῆς Ἐκκλησίας τῶν Παλαιοκαθολικῶν καὶ πασῶν τῶν Χριστιανικῶν Ὁμολογιῶν τῆς Μεταρρυθμισέως ἐντὸς καὶ ἔκτος τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν. Συναφῶς αἱ δύο Ἀντιπροσωπεῖαι ἀπεφάσισαν, ὅπως εἰσηγηθῶσιν εἰς τὰς Ἐκκλησίας αὐτῶν, ἵνα ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης προτείνῃ ἀπάσαις ταῖς Ὀρθοδόξοις Ἐκκλησίαις τὴν σύστασιν μιᾶς Διορθόδοξου Θεολογικῆς Τεχνικῆς Ἐπιτροπῆς πρὸς μελέτην ὑπὲρ αὐτῆς τῶν θεολογικῶν θεμάτων τοῦ μέλλοντος θεολογικοῦ διαλόγου μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν Ὀρθοδόξου καὶ Ρωμαιοκαθολικῆς.

Ἰδιαιτέρως καὶ ἀπὸ κοινοῦ ἀνεγνωρίσθη ἐπίσης ἡ ἀνάγκη τῆς πλήρους συνεργασίας μετὰ τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν καὶ τῆς προσφορᾶς μείζονος θεολογικῆς καὶ ἄλλης ὀρθοδόξου ἐν αὐτῷ παρουσίας.

γ) Αἱ δύο Ἀντιπροσωπεῖαι ὁμοῦ ἀνεγνώρισαν, ὅτι εἶναι χρῆσι τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως πράττῃ πᾶν τὸ ἐφ' ἑαυτῇ πρὸς συνεργασίαν μετ' ἄλλων τῶν θρησκευμάτων τοῦ κόσμου καὶ μετ' ἄλλων τῶν ἀνθρώπων καλῆς θελήσεως, εἰς ἐξυπρήτησιν μὲν τῆς εἰρήνης καὶ εὐμερείας ἐν τῇ ἰδίᾳ Χώρᾳ ἐκάστης Ἐκκλησίας καὶ ἐν ἀπάσῃ τῇ ἀνθρωπότητι, εἰς ἐπικράτησιν δὲ τῶν ἀρχῶν τοῦ σεβασμοῦ τῆς ἀξιοπροπέας τοῦ ἀνθρώπου, τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων, τῆς ἰσότητος τῶν λαῶν καὶ τῆς ἰδίας ἐκάστου λαοῦ ἀνεξαρτησίας.

δ) Ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τῆς Ρουμανικῆς Ἐκκλησίας ἐξεφράσθη ἡ πλήρης συμφωνία καὶ ἐκτίμησις πρὸς τὴν γραμμὴν, ἣν εἰς διαφόρους ἐπιπτώσεις καὶ κείμενα αὐτοῦ, ἐμμενῶν δὲ τὴν ἀποψιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἐχάραξεν ἡ Α.Θ. Παναγιώτης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Δημήτριος ὁ Α' ὡς πρὸς τὸ θέμα τῶν σχέσεων τῆς Ὀρθοδοξίας πρὸς τὰς ἄλλας Χριστιανικὰς Ἐκκλησίας, καὶ δὴ ὡς πρὸς τὰ σημεῖα 1) τῆς ἀνωτάτης αὐθεντίας ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, 2) τῆς μὴ ἐπιμετάσσεως εἰς τὴν ἐσωτερικὴν δομὴν τῶν ἄλλων ἐπὶ μέρος Ἐκκλησιῶν, καὶ 3) τῆς ἀποφυγῆς παντός καὶ ὑπὸ οἰονδήποτε πρόσχημα προσηλυτισμοῦ.

Ἐν κατακλείδι αἱ δύο Ἀντιπροσωπεῖαι συνεφώνησαν, ὅπως ἐνθαρρυνθῶσι τακτικαὶ ἐπικοινωνιαὶ μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν, ἐπ' ἀγαθῷ τῆς καθ' ὅλου Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 15ῃ Ἰουλίου 1974.

Ἱερά Μητρόπολις Γαλλίας

Τὴν 1ῃν Ἰουλίου ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Μελέτιος συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ Θεοφ. Ἐπισκόπου Σασίμων κ. Ἱερεμίου προσῆλθεν εἰς τὸ Ὀρθόδοξον Ἰνστιτούτον τοῦ Ἁγίου Σεργίου καὶ μετὰ τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Συρακουσῶν κ. Γεωργίου ἐκήρυξε τὴν ἑναρξιν τῶν ἐργασιῶν τοῦ Λειτουργικοῦ Συνεδρίου, εἰς τὸ ὁποῖον ἔλαβον μέρος διαπρεπεῖς Καθολικοὶ, Διαμαρτυρόμενοι καὶ Ὀρθόδοξοι Κληρικοί καὶ Θεολόγοι.

Τὴν 11ῃν Ἰουλίου ἐδέχθη εἰς ἀκράσιν μέλη τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας τοῦ Παρισίου Προαστείου Ἀνιέρ, ἅτινα ἐνεχείρισαν εἰς αὐτὸν ἐγκόλπιον ἐνθύμιον τοῦ ἀειμνήστου Ἐπισκόπου Καμπανίας κυροῦ Μεθοδίου. Τὴν ἰδίαν ἡμέραν συνειργάσθη μετὰ τοῦ κ. Ἀνδρέου Ἐμπειρικού, Ἀρχοντος Μ. Ρεφερενδαρίου τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας.

Τὴν 15ῃν Ἰουλίου συνοδεύων τὴν πρώτῃν ομάδα τῶν Ἐλληνοπαίδων τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως του, ἀποτελούμενην ἐξ ἑκατὸν περίπου ἀγοριῶν καὶ κοριτσιῶν, ἀνεχώρησε δι' ἀεροπλάνου τῆς Ὀλυμπιακῆς Ἀεροπορίας διὰ τὰς Ἀθήνας. Κατὰ τὴν ἀφίξιν του εἰς τὸ ἀεροδρόμιον τοῦ Ἐλληνικοῦ ἐγένετο ἐνθουσιᾶδὸς δεκτὸς ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου Νικαίας κ. Γεωργίου.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ἱερά Μητρόπολις Ἀρτης

Ἐχόντες ὑπ' ὄψει τὸ ἄρθρον 33 παράγρ. 2 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Περὶ Ἐφημερίων», καλοῦμεν τοὺς βουλευμένους καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα καὶ κανονικὰ προσόντα, ὅπως, ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας εἰς τὸ Δελτίον «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλλωσιν εἰς τὴν Ἱεράν Μητρόπολιν Ἀρτης τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα πιστοποιητικά πρὸς κατάληψιν τῶν χηρευουσῶν θέσεων Ἐφημερίου τῶν Ἱερῶν Ἑνοριακῶν Ναῶν: 1) Ἁγίας Παρασκευῆς Χελώνας καὶ 2) Ἁγίας Παρασκευῆς Γλυχορρίζου.

Ἐν Ἀρτῃ τῇ 1ῃ Νοεμβρίου 1974.

† Ὁ Ἀρτης ΙΓΝΑΤΙΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Ζιχνῶν καὶ Νευροκοπίου

Ἐχόντες ὑπ' ὄψει τὸ ἄρθρον 33 παράγρ. 2 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Περὶ Ἐφημερίων», καλοῦμεν τοὺς βουλευμένους καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα καὶ κανονικὰ προσόντα, ὅπως, ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας εἰς τὸ Δελτίον «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλλωσιν εἰς τὴν Ἱεράν Μητρόπολιν Ζιχνῶν καὶ Νευροκοπίου τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα πιστοποιητικά πρὸς κατάληψιν τῶν χηρευουσῶν θέσεων Ἐφημερίου τῶν Ἱερῶν Ἑνοριακῶν Ναῶν: α) Ἁγίου Γεωργίου Ν. Ζιχνῆς καὶ β) Ἁγίου Ἀθανασίου Δαφνουδίου.

Ἐν Ν. Ζιχνῇ τῇ 15ῃ Σεπτεμβρίου 1974.

† Ὁ Ζιχνῶν καὶ Νευροκοπίου ΣΠΥΡΙΔΩΝ

Ἱερά Μητρόπολις Μεσογαίας καὶ Λαυρεωτικῆς

Προκειμένου νὰ πληρωθῆ ἡ διὰ τῆς ἀπὸ 10.10.1974 Ἀποφάσεως τῆς Διαρκεῖς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, δημοσιευθείσης ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 310 Φ.Ε.Κ. τευχος Α' τῆς 23.10.1974, συσταθεῖσα δευτέρα θέσις Ἱεροκήρυκος τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱεράς Μητροπόλεως, καλοῦνται οἱ ἔχοντες τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα προσόντα κληρικοί, ὅπως ἐντὸς εἰκοσίων (20) ἡμερῶν ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας εἰς τὸ περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσι σχετικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν νομίμων δικαιολογητικῶν εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱεράς Μητροπόλεως.

Ἐν Σπάρτῃ τῇ 2ῃ Νοεμβρίου 1974.

† Ὁ Μεσογαίας καὶ Λαυρεωτικῆς ΑΓΑΘΟΝΙΚΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Ν. Ἰωνίας καὶ Φιλαδελφείας

Ἐχόντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 33 παράγρ. 2 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», καὶ προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων πρὸς πλήρωσιν κενῆς θέσεως τακτικοῦ Ἐφημερίου ἐν τοῖς Ἱεροῖς Ναοῖς 1) Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου Νεαπόλεως — Νέας Ἰωνίας καὶ 2) Ἁγίου Στεφάνου Σαφραμπόλεως — Νέας Ἰωνίας τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱεράς Μητροπόλεως, καλοῦμεν τοὺς βουλευμένους νὰ καταλάβωσι τὰς θέσεις ταύτας καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως, ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας διὰ τοῦ περιοδικοῦ «Ἐκκλησία», ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα πιστοποιητικά.

Ἐν Ν. Ἰωνίᾳ τῇ 30ῃ Ὀκτωβρίου 1974.

† Ὁ Νέας Ἰωνίας καὶ Φιλαδελφείας ΤΙΜΟΘΕΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Ν. Κρήνης καὶ Καλαμαριάς

Ἐχόντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 33 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱ. Συνόδου «Περὶ Ἱ. Ναῶν, Ἐ-

νοριών και 'Εφημεριών», προκειμένου να προβώμεν εις την ανακήρυξιν υποψηφίων, διά την πλήρωσιν τών κενών 'Εφημεριακών θέσεων τών 'Ι. Ναών: 1) Μεταμορφώσεως του Σωτήρος-Καλαμαριάς, 2) Κοιμήσεως Θεοτόκου-Φοίνικος και 3) Παναγίας Φανερωμένης Ν. Μηχανιώνας, καλούμεν τους βουλομένους και έχοντας τὰ ὑπὸ τών 'Ιερῶν Κανόνων, τών 'Εκκλησιαστικῶν νόμων και τῶν Κανονισμῶν ἀπαιτούμενα προσόντα, ὅπως, ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρύξεως ἐν τῷ δελτίῳ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά και πιστοποιητικά, διά τὰ περαιτέρω.

Ἐν Καλαμαριά τῆ 3ῃ Σεπτεμβρίου 1974

† Ὁ Ν. Κρήνης και Καλαμαριάς ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Λευκάδος και Ἱθάκης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις 1) τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 1398/1973 Ν.Δ./τος (Περὶ συστάσεως ὀργανικῶν θέσεων διακόνων...), 2) τοῦ ἀρθρου 33 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 2/1969 Κανονισμοῦ (Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν και Ἐφημεριῶν) και 3) τῆν ὑπ' ἀριθμ. 1299/1974 ἡμετέραν ἀπόφασιν, προσκαλοῦμεν τους ἔχοντας τὰ κανονικά και νόμιμα προσόντα, ἵνα καταλάβωσι τὰς κάτωθι κενὰς διακονικὰς θέσεις: 1) Ἱ. Ν. Εὐαγγελιστρίας (Μητροπόλεως) Λευκάδος, 2) Ἱ. Ν. Ἁγίων Ἀναργύρων Λευκάδος, 3) Ἱ. Ν. Ἁγίου Μηνᾶ Λευκάδος, 4) Ἱ. Ν. Ἁγίου Νικολάου Λευκάδος, 5) Ἱ. Ν. Γενεσίου Θεοτόκου Λευκάδος, 6) Ἱ. Ν. Κοιμήσεως Θεοτόκου Βασιλικῆς Λευκάδος, 7) Ἱ. Ν. Ἁγίου Σπυριδῶνος Καρυᾶς Λευκάδος, 8) Ἱ. Ν. Κοιμήσεως Θεοτόκου Νυδρίου Λευκάδος, 9) Ἱ. Ν. Εισοδίων Θεοτόκου Ἱθάκης και 10) Ἱ. Ν. Κοιμήσεως Θεοτόκου Ἱθάκης, ὅπως, ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρύξεως ἐν τῷ Δελτίῳ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλλωσιν ἡμῖν σχετικὴν αἴτησιν μεθ' ἀπάντων τῶν νομίμων δικαιολογητικῶν.

Ἐν Λευκάδι τῆ 10ῃ Ὀκτωβρίου 1974.

† Ὁ Λευκάδος και Ἱθάκης ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Πατρῶν

Προκειμένου να προβώμεν εις την πλήρωσιν τῶν δύο κενῶν θέσεων Ἱεροκηρύκων τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱεράς Μητροπόλεως, παρακαλοῦμεν τους βουλομένους να καταλάβωσι τὰς θέσεις ταύτας και ἔχοντας τὰ νόμιμα προσόντα, ὅπως, ἐντὸς 15ῆμέρου ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εις τὸ περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλλωσιν εις τὰ Γραφεῖα τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως αἴτησιν μεθ' ἀπάντων τῶν δικαιολογητικῶν.

Ἐν Πάτραις τῆ 29ῃ Ὀκτωβρίου 1974.

† Ὁ Πατρῶν ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθρου 33 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν και Ἐφημεριῶν» καλούμεν τους βουλομένους και ἔχοντας τὰ κανονικά και νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εις τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα δικαιολογητικά, μετὰ σχετικῆς αἰτήσεως, πρὸς κατάληψιν τῆς χηρευούσης Ἐφημεριακῆς θέσεως τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου Ἀργυρᾶς Πατρῶν.

Ἐν Πάτραις τῆ 4ῃ Νοεμβρίου 1974

† Ὁ Πατρῶν ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Ρεθύμνης και Αὐλοποτάμου

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρων 33-36 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 2 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἱ. Ναῶν και Ἐφημεριῶν» καλούμεν τους βουλομένους και ἔχοντας τὰ κανονικά και νόμιμα προσόντα, ἵνα καταλάβωσι τὴν κενὴν ὀργανικὴν ἐφημε-

ριακὴν θέσιν τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἁγίας Πελαγίας Ἐνορίας Ἀπλαδιανῶν Μυλοποτάμου, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ὑπὸ τῆς ὡς ἄνω διατάξεως ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά.

Ἐν Ρεθύμνη τῆ 31ῃ Ὀκτωβρίου 1974

† Ὁ Ρεθύμνης και Αὐλοποτάμου ΤΙΤΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Φθιώτιδος

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθρου 33 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν και Ἐφημεριῶν», καλούμεν τους βουλομένους και ἔχοντας τὰ κανονικά και νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εις τὸ περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα δικαιολογητικά, μετὰ σχετικῆς αἰτήσεως, πρὸς κατάληψιν τῆς χηρευούσης θέσεως τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἁγίων Ἀποστόλων τῆς ἐνορίας Πελαγίας.

Ἐν Λαμία τῆ 8ῃ Ὀκτωβρίου 1974

† Ὁ Φθιώτιδος ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Χαλκίδος

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει: 1) τὸ ὑπ' ἀριθμ. 1398/73 Ν.Δ. «Περὶ συστάσεως ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων κ.λ.π.», 2) τὴν ὑπ' ἀριθμ. 404/9.9.74 ἀπόφασιν «Περὶ κατανομῆς τῶν ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων εις ἐνοριακοὺς Ναοὺς τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Χαλκίδος και 3) τὸ ὑπ' ἀριθμ. 2 Κανονισμὸν «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν και Ἐφημεριῶν» και προκειμένου να προβώμεν εις τὴν ανακήρυξιν υποψηφίων πρὸς πλήρωσιν τῶν κενῶν ὀργανικῶν θέσεων Ἱεροδιακόνων τῶν ἐνοριακῶν Ναῶν 1) Ἁγίων 12 Ἀποστόλων Νέας Ἀρτάκης και 2) Κοιμ. Θεοτόκου Βασιλικῆς, καλούμεν τους βουλομένους και ἔχοντας τὰ κανονικά και νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ σχετικὰ δικαιολογητικά διά τὰ περαιτέρω.

Ἐν Χαλκίδι τῆ 10ῃ Ὀκτωβρίου 1974

† Ὁ Χαλκίδος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Ἱερόν Ἰδρυμα Εὐαγγελιστρίας Τήνου

ΑΠΟΦΑΣΙΣ

Δι' ἀποφάσεως τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Ἱεροῦ Ἰδρυματος τῆς Εὐαγγελιστρίας Τήνου, ὑπ' ἀριθμ. 29/1974, ἐκδοθείσης βάσει τῶν διατάξεων τοῦ ἀρθρου 3 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 8/1970 Κανονισμοῦ, και ἐγκριθείσης διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμ. 73857664/1974 ὁμοίας τοῦ Ο.Δ.Δ.Ε.Π. διορίζεται εις τὴν κενὴν θέσιν τοῦ Πρωτοψάλτου τοῦ Ἱ. Ναοῦ τῆς Εὐαγγελιστρίας Τήνου, ἐπὶ τριετὴ συμβάσει, ὁ ἱεροψάλτης Σπυριδῶν Ἀντ. Μαϊδανόγλου, ἀντὶ μηνιαίας ἀποζημιώσεως δραχμῶν 15.850.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ ΙΕ Τήνου

† Ὁ Σύρου κ.λ.π. ΔΩΡΟΘΕΟΣ

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ ΣΥΜΒΑΣΕΩΣ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΕΩΣ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ

Διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμ. 8/10-9-74 ἀποφάσεως τοῦ Κεντρικοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ὄργανισμοῦ Διοικήσεως και Διαχειρίσεως Ἐκκλησιαστικῆς Περιουσίας, ἐγκριθείσης ὑπὸ τῆς Διαρκοῦς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος διὰ τῆς ἀπὸ 10-10-74 ἀποφάσεώς της, προσελήφθη ἀπὸ 1-11-1974 παρὰ τῆ Νομικῆ Ὑπηρεσίᾳ τῆς Ἐκκλησίας ὁ Δικηγόρος Θεόδωρος Δημητρίου Τσάλλας, ἐπὶ σχέσει ἐμίσθου ἐντολῆς.

Ὁ ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ Κ. ΑΡΒΑΝΙΤΗΣ

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Μητροπολίτου Κίτρου Βαρνάβα Δ. Τζωρτζάτου, Οί βασιικοί θεσμοί διοικήσεως τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου, μετὰ ἱστορικῆς ἀνασκοπήσεως, Ἀθήναι 1974, σελ. 140.

Ἀντωνίου Γ. Ἀλεβιζοπούλου, Πρεσβυτέρου, Ἐένος ἡμῆν, Ἐκδοσίς Ἀποστολικῆς Διακονίας, Ἀθήναι 1974, σελ. 155.

Ἀρχιμ. Ἰωάννου Γ. Ἀλεξίου, Πῶς συμπεριφέρεσαι στὸ σπίτι σου; Ἐκδοσίς Ἀποστολικῆς Διακονίας, Ἀθήναι 1973, σελ. 130.

Μετ' ἰδιαιτέρας χάριτος λόγου καὶ λεπτότητος ἀναλόγου πρὸς τὴν εὐαισθησίαν τῆς ψυχῆς τοῦ νέου ὁ συγγραφεὺς ἀντιμετωπίζει σπουδαῖα θέματα, ὡς ταῦτα ἀνακύπτουν εἰς τὴν ζωὴν τοῦ νέου ἀνθρώπου κατὰ τὰς ποικίλας αὐτοῦ σχέσεις μετὰ τῶν οἰκείων του. Ἡ ψυχολογικὴ ἐμβάθυνσις εἰς τὸν μυστηριώδη κόσμον τῆς νεανικῆς ψυχῆς ἀποτελεῖ χαρακτηριστικὸν τοῦ βιβλίου καὶ ἐγγέφυον ὅτι τοῦτο θὰ ἀγγίξη καταλλήλως τὴν ψυχὴν τῶν νεαρῶν βλαστῶν τῆς Ἐκκλησίας καὶ οὕτως θὰ ὀδηγηθῶσιν οὗτοι εἰς ἐναρμόνισιν τῆς καθόλου ζωῆς των πρὸς τὰς αἰωνίου κύρους ἀρχὰς τοῦ εὐαγγελίου, ἀναπτύσσοντες ἀρμονικῶς πάσας τὰς πνευματικὰς αὐτῶν ἰκανότητας πρὸς ἀνάδειξίν των διὰ τοῦ θαυμασίου περιβάλλοντος τῆς χριστιανικῆς οἰκογενείας εἰς ἀξίους υἱοὺς τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ.

Ἐπίσημοι λόγοι, ἐκφωνηθέντες κατὰ τὸ ἔτος 1970-1971. Πρωτανεὶα Κ α ἰ σ α ρ ο ς Δ. Ἀλεξοπούλου. Τόμ. ΙΕ'. Ἐν Ἀθήναις 1973, σελ. 314.

Βιβλιοθήκη Ἀμίλκα Σ. Ἀλιβιζάτου. Κατάλογος. Ἐπιμελεῖα: Δ ἠ ἡ ἡ τ ρ α ς Σ κ. Πι κ ρ α μ ἔ ν ο υ. Ἀθήναι 1973 (Κέντρον Νεοελληνικῶν ἔρευνῶν Ε.Ι.Ε., ἀρ. 13), σ. 302.

Καταχωρίζονται οἱ τίτλοι βιβλίων καὶ ἄρθρων ἐν συνόλῳ 6238. Διὰν εὐπρόσδεκτον πόνημα ὑπομνησκον τὴν πρὸς τὸ βιβλίον καὶ τὴν ἐπιστήμην ἀγάπην τοῦ ἀλησιμονήτου σοφοῦ Διδασκάλου.

Ἰωάν. Ε. Ἀναστασίου, Καθηγητοῦ Πανεπιστημίου, Κατάλογος χειρογράφων Κωδίκων Ἰ. Μητροπόλεως Σάμου, Ἐπιστημονικὴ Ἐπετηρὶς Θεολ. Σχολῆς Ἀριστοτελείου Παν/μίου, Παράρτημα ἀρ. 13 τοῦ ΙΖ' Τόμου, Θεσσαλονίκη 1973, σελ. 89 + 6 ἐικ.

Ἡ Ἀποκάλυψις τοῦ Ἰωάννου, δέσεις Θεοδώρου Β. Κωνσταντίνου, Ἀθήναι 1973, σ. 178.

Εὐσταθίου Β. Ἀσημιάδου, Θεολόγου—Καθηγητοῦ, Ὁ Ἰγνάτιος καὶ ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρώμης, Θεσσαλονίκη 1972, σελ. 47.

Βασιλείου Γ. Ἀτέση, Μητροπ. πρ. Λήμνου, Ἐκ τοῦ Ἀρχείου μου, ΙΔ'. Συμβολὴ εἰς τὴν Ἱστορίαν τῶν Μητροπόλεων Νικαίας (Πειραιῶς) καὶ Λαγκαδᾶ (Θεσσαλονίκης), Ἀθήναι 1974, σ. 46.

Τοῦ αὐτοῦ, Μητροπολίτου πρ. Λήμνου, Ἐκ τοῦ Ἀρχείου μου, ΙΕ'. Ἐγγραφα διάφορα, Ἀθήναι 1974, σελ. 39.

Τοῦ αὐτοῦ, Ἐκ τοῦ Ἀρχείου μου, ΙΖ'. Ἡ Διέλευσις μου ἐκ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας, Μέρος Δ', Ἀθήναι 1974, σελ. 46.

Τοῦ αὐτοῦ, Ἐθνομάρτυρες Ἀρχιερεῖς τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων, Ἀθήναι 1972, σελ. 54.

Κωνσταντίνου Ἀν. Βαβούσχου, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Αἱ Σύνοδοι καὶ ἡ Δικαστικὴ αὐτῶν ἔξουσία, Ἀνάπτυξιν ἐκ τοῦ Περιοδικοῦ Ἀρμενόπουλος, ἔτος 27ον, τεύχος 1ον, Θεσσαλονίκη 1973, σελ. 12.

Ἀρχ. Βασιλείου, Εἰσοδικὸν (Στοιχεῖα λειτουργικῆς βιώσεως τοῦ μυστηρίου τῆς ἐνότητος μέσα στὴν ὀρθόδοξην Ἐκκλησίαν) Ἱερὰ Μονὴ Σταυρονικήτα, Ἁγιον Ὄρος 1974, σ. 190.

« ΕΚΚΛΗΣΙΑ »

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Σερβίων καὶ Κοζάνης ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ
† Ὁ Μεσσηνίας ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

Α) Ἐσωτερικοῦ: Δραχμαὶ 300 ἑτησίως.

Β) Ἐξωτερικοῦ: Δολλάρια 12 ἑτησίως.

Τιμὴ ἐκάστου τεύχους μετὰ τοῦ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ»

δρχ. 10.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κωνστ. Γ. Μπόνη, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Ἡ Ἐκκλησία ἐναντι τῶν συγχρόνων μεγάλων προβλημάτων.

Ἰωάννου Καρμίρη, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Συνάντησις Ὁρθόδοξων καὶ Παλαιοκαθολικῶν Θεολόγων.

Μητρ. Μεσσηνίας Χρυσοστόμου, Ἡ ἐν Χαλκίδι Ἐκκλησιαστικὴ ἐκπαίδευσις.

† Ἐπισκόπου Ἀχελώου Εὐθυμίου, Ἡ ἀλήθεια πρὸς τὸν ἀσθενῆ.

† Ἐπισκόπου Διοκισαρείας Ἰακώβου, Ἱστορικὴ ἀναδρομὴ περὶ τῶν Ἀγ. Τόπων.

Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Διορθόδοξος Μνήμη ἐπὶ τῇ χιλιεστῇ ἑξακοσιοστῇ ἑπετειῶ ἀπὸ τοῦ θανάτου Ἀθανασίου τοῦ Μεγάλου.

Πρ. Ἰωάννου Ρωμανίδου—Ἰ. Καλογήρου, Καθηγητῶν Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου, Δογματικαὶ συζητήσεις Ἀγγλικανῶν καὶ Ὁρθοδόξων.

Πρεσβ. Ἀντ. Ἀλεβιζοπούλου, Ὁργανωσις καὶ ἔργον τῆς Ἑλληνικῆς Ὁρθόδοξης Ἀρχ/πῆς Αὐστραλίας.

Πρ. Δημητρίου Δρίτσα, Καιρικὸν ἡ αἰώνιον κύρος.

Παναγ. Ι. Μπούμη, Ἡ συμβολὴ τῶν ἱερῶν κανόνων εἰς τὴν βεβαίαν διὰ τῆς Ἐκκλησίας σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων.

Ἀπ. Βαλληνδρᾶ, Πέτρος Λαμπαδάριος ὁ Λακεδαιμόνιος.

Συνοδικαὶ Ἐγκύκλιοι.

Παρατηρήσεων στήλη.

Ἡ Ἐκκλησία Βουλγαρίας τιμᾶ Ἑλληνα Ἱεράρχην.

Βιβλιοκρισίαι.

Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά.

Παράρτημα.

Νέα βιβλία.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ Ἀθῆναι, Ἰασιίου 1 — Τηλ. 710.734

Προϊστάμενος Τυπογραφείου Ἰωάννης Μιχαήλ. Ἀναστασάκη 3 Ζωγράφου. Τηλ. 787978.